

De functie van het medium bij werkalliantie binnen vaktherapie

Een kwalitatief praktijkgericht onderzoek bij jongeren in
gedwongen kader

Toetsend Onderzoek van onderzoeksproject 'Stay-Tuned'

Eunice van Kralingen – Augustus 2016

Zuyd
Hogeschool

ZonMw

Gegevens

Naam:

Studenten nummer:

Opleiding:

Consulent:

Eerste beoordelaar:

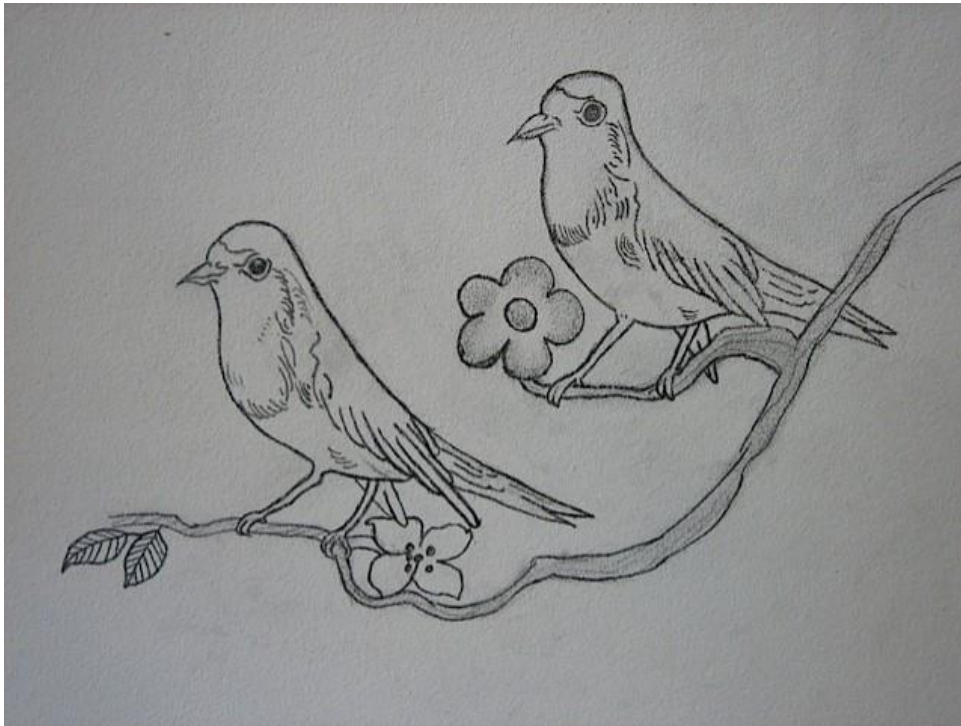
Tweede beoordelaar:

Inlevergelegenheid:

Inleverdatum:

Plaats:

Cursuscode:

“Zo vrij als een vogel met het medium binnen de muren: van het tekenen op cel, naar het tekenen op de muur in de therapieruimte” (Linden, 2016).

Abstract

The research on the function of the work alliance arose from the project Stay Tuned. This project is a continuation of the alliance monitor research of Menger & Donker (2013) which was a practice-based study with a qualitative approach. Data were collected by means of semi-structured interviews and the participants were young people in a forced framework in the age of 12 to 25 years. The information was processed through the Grounded Theory method. Central questions in the interviews were about the characteristics of the work alliance in employment therapy, indications of art therapy to improve the work alliance, goals to improve the work alliance, medium interventions to improve the work alliance and treatment results with a focus on the application of the work alliance. From the interviews can be concluded that the work alliance in employment theory is the basis to develop the work alliance or to be able to use the medium. From the conclusion can in a general sense be said that the medium has a function in the safety of the work alliance. Due to the complexity of the theme further research is needed.

Samenvatting

Het onderzoek naar de functie van de werkaliantie ontstond vanuit het project Stay Tuned. Dit project doet een vervolgonderzoek op de alliantiemonitor van Menger & Donker (2013). Het was een praktijkgericht onderzoek, waarin er gebruik werd gemaakt van de kwalitatieve onderzoeksbenadering. De informatie werd verzameld door middel van half gestructureerde interviews en vond plaats onder jongeren in een gedwongen kader, in de leeftijd van 12 tot en met 25 jaar. De informatie werd verwerkt via de Grounded Theory methode. Centraal stonden in de interviews vragen rondom: de kenmerken van de werkaliantie in vaktherapie, de indicaties van vaktherapie om de werkaliantie te bevorderen, de doelen voor het bevorderen van de werkaliantie, de mediuminterventies ter bevordering van de werkaliantie en de behandelresultaten met de focus op de inzet van de werkaliantie. Uit de interviews is op te maken dat de vaktherapeutische werkaliantie de basis is om de werkaliantie te ontwikkelen of om gebruik te kunnen maken van het medium. Vanuit de conclusie kan er globaal gezegd worden dat het medium een functie heeft rondom de veiligheid in de werkaliantie. Vanuit het complexe onderwerp, is er een vervolgonderzoek nodig om de betrouwbaarheid van het onderzoek vast te stellen.

Inhoudsopgave

Abstract.....	4
Samenvatting	5
Voorwoord.....	8
Inleiding	9
1. Inhoudelijke oriëntatie.....	10
Gedwongen kader	10
Werkalliantie	11
Vaktherapie.....	13
2. Onderzoekskwestie	15
3. Hoofdvraag, deelvragen en doelstelling	17
4. Onderzoeksmethode	18
5. Resultaten.....	19
5.1 Deelvraag 1.....	19
5.2 Deelvraag 2.....	28
5.3 Deelvraag 3.....	30
5.4 Deelvraag 4.....	34
5.5 Deelvraag 5.....	39
Conclusie	42
Discussie	44
Aanbeveling	45
Bronnenlijst	46
Bijlage 1. Opdrachtformulier opdrachtgever.....	51
Bijlage 2. Interview Therapeut 1(Beeldend)	53
Bijlage 3. Interview Therapeut 2(Beeldend)	64
Bijlage 4. Interview Therapeut 3(Beeldend)	71
Bijlage 5. Interview Therapeut 4(Beeldend).....	77
Bijlage 6. Interview Therapeut 5(PMT)	83
Bijlage 7. Interview Therapeut 6(PMT)	90
Bijlage 8. Interview Therapeut 7(PMT)	96

Bijlage 9. Interview Therapeut 8(Muziek)	100
Bijlage 10. Interview Therapeut 9(Drama)	108
Bijlage 11. Interview Therapeut 10(Drama)	117
Bijlage 12. Interview jongere L1.....	125
Bijlage 13. Interview jongere L2.....	126
Bijlage 14. Interview jongere L3.....	127
Bijlage 15. Interview jongere L4.....	129
Bijlage 16. Interview jongere L5.....	130
Bijlage 17. Interview jongere S1	132
Bijlage 18. Interview jongere S2	136
Bijlage 19. Interview jongere S3	138
Bijlage 20. Gedragscode	141
Bijlage 21. Vragen interview jongeren	143
Bijlage 22 Vragen interview vaktherapeuten.....	144
Bijlage 23 Foto's opdracht 'ik en mijn muur'(T2)	145
Bijlage 24 Foto samenwerkingsopdracht(T1)	146

Voorwoord

Aan het begin van het vierde jaar werd er door mijn onderzoeksmaatje gevraagd of ik mee wilde doen aan het onderzoeksproject Stay Tuned. Vanaf het eerste moment was ik enthousiast en werd ik uitgedaagd om de uitdaging aan te gaan. Het gaf mij de mogelijkheid om in aanraking te komen met de wereld van de onderzoekers. Tegelijkertijd gaf het mij de mogelijkheid, om binnen de muren te kijken van het gedwongen kader. Dit zorgde voor verbreding van mijn achterliggende ervaringen.

Het meedraaien met een officieel onderzoek, gaf mij de uitdaging om mijn grenzen te verleggen en nieuwe ervaringen op te doen binnen het onderzoeksveld. Tijdens de studiedagen van Stay Tuned werden deze motivatiebronnen gevoed en werd ik nog verder uitgedaagd om mij in het onderzoek te storten.

De vaktermen van het onderzoek gingen mij in eerste instantie goed af. Later bleek, dat dit onderzoek voor mij een heel leertraject werd, waarin ik mezelf tegen kwam. In dit onderzoek heb ik inzicht gekregen in het verwerken van de bronnen. Tegelijkertijd heeft dit onderzoek mijn zwakke en sterke kanten aangewezen. Vanwege dit onderzoeksproces ben ik niet helemaal in staat geweest, om de kwaliteit te leveren die ik normaal gesproken zou leveren. Toch ben ik trots op het proces wat ik heb doorgemaakt. Zonder de mensen die mij omringden, was ik niet tot dit proces gekomen, hiervoor wil ik onderstaande mensen bedanken:

Allereerst wil ik Evelyn Heyen en Susan van Hooren bedanken voor de kans, om een mee te kunnen werken aan het onderzoeksproject 'Stay Tuned'. Tegelijkertijd wil ik onze consulent bedanken voor het verkregen aanbod en de begeleiding die ze ons hierbij gaf. Ook wil ik de vaktherapeuten en de cliënten bedanken, die tijd voor ons vrij wilde maken, zodat we de gegevens voor het onderzoek konden ontvangen. Verder wil ik mijn familie bedanken, die voor mij een steun waren om door het proces heen te komen. Dank jullie wel!

Als laatste wil ik mijn onderzoeksmaatje Jolida van der Linden bedanken, voor de inzichten die zij gaf en de mogelijkheden die ze mij aanreikte om mezelf te ontwikkelen. Bedankt Jolida!

Ondanks mijn proces en de gevolgen die dit had voor het onderzoek, ben ik tevreden met het behaalde resultaat. Het is voor mij een opzet naar verdere groei.

Veel leesplezier!

Eunice van Kralingen

Amersfoort, 07-06-2016

Inleiding

Dit onderzoek is een onderdeel van een onderzoeksproject van Kenvak. Het onderzoeksproject draagt de naam Stay Tuned en richt zich op het ontwikkelen van een alliantiemonitor binnen de vaktherapie.

Vanuit het onderzoeksproject werd de vraag gesteld om een onderzoek te doen naar de functie van het medium op de werkalliantie tussen de vaktherapeut en de jongeren in een gedwongen kader.

Het onderzoek is gekaderd vanuit een praktijkgericht onderzoek. Hierdoor ligt de nadruk minder op het eindproduct.

Het onderzoek kent verschillende hoofdstukken. Zo geeft het onderzoek eerst een globaal beeld van de kaders waarbinnen het onderzoek plaatst vind. Vervolgens wordt de behoefte van dit onderzoek uitgeschreven, waarna de hoofd- en deelvragen worden beschreven.

Achtereenvolgens wordt de onderzoeksmethode weergegeven, waarna er een beschrijving is van de resultaten. Dit hoofdstuk wordt opgevolgd door het beschrijven van de conclusie en de volgende aanbeveling.

1. Inhoudelijke oriëntatie

In de inhoudelijke oriëntatie worden de kaders van het onderzoek uitgeschreven. Hierin komen de hoofdonderwerpen gedwongen kader, werkalliantie en vaktherapie naar voren.

Gedwongen kader

Het begrip gedwongen kader is niet terug te vinden in de encyclopedie. Wel zijn de onderscheidende elementen van dit begrip te vinden. Het element gedwongen slaat volgens het woordenboek op de geforceerde onvrijwillige behandeling. Het begrip kader laat een omtrek zien (Encyclo, 2016). Deze twee begrippen samengevoegd vormen het begrip gedwongen kader, dat wijst naar een opgelegde beperking en een verplichte bemoeienis van professionals.

Bij dit begrip vindt er steeds een strijd plaats tussen sociale behoeftes en het justitieel ingrijpen (Menger, 2008). Aan de ene kant de veiligheid voor bijvoorbeeld het kind, aan de andere kant de loyaliteit en de natuurlijke band van het kind met de ouder.

Het behandelplan voor de doelgroepen in gedwongen kader, staan in het teken van afnemen of beëindigen van de risicofactoren om herhaling te voorkomen (Menger, 2008). De behandeling wordt verplicht gesteld om de veiligheid in de samenleving te bevorderen. Zowel voor de desbetreffende persoon als de mensen, die direct of indirect met jongeren te maken hebben. Verschillende doelgroepen hebben te maken met een gedwongen kader. Voor dit onderzoek zijn er twee doelgroepen die eruit springen, dat is de gesloten jeugdzorg en de justitiële jeugdinrichting.

Gesloten jeugdzorg

De gesloten jeugdzorg is opgezet met als doel om jongeren met ernstige gedragsproblemen te behandelen met als einddoel: het oude gedrag te veranderen en een nieuw gedrag aan te leren. Daarnaast is deze vorm van hulpverlening ingesteld om te voorkomen dat jongeren wegblijven van de hulpverlening, die zij nodig hebben. Hierbij wordt gebruikgemaakt van intensieve en zwaarwegende gespecialiseerde hulpverlening gericht op een jeugdige in de leeftijd tot achttien jaar (Kamerstuk II, 2012-2013).

Justitiële jeugdinrichting (JJI)

Jongeren die een strafbaar delict hebben gepleegd komen in aanmerking voor de justitiële jeugdinrichting. Vaak komen deze jongeren uit problematische milieus en hebben ze ernstige gedrags- en of psychiatrische problemen. (Inspectie, 2007) Vanuit het strafrecht krijgen deze jongeren (her-)opvoeding en behandeling toegewezen om recidive te voorkomen en op langere termijn veiligheid voor de samenleving te waarborgen, zodat ze weer terug kunnen keren naar de samenleving (Dienst justitiële inrichtingen, 2014).

Beiden hierboven beschreven doelgroepen kennen onvrijwilligheid. Toch wordt de vorm van onvrijwilligheid volgens Rooney (1992) in deze twee doelgroepen onderscheiden. Daarbij is er bij de ene groep, sprake van een wettelijke onvrijwilligheid. Met deze term wordt bedoeld op het gedwongen kader in de justitiële jeugdinrichtingen en bij de andere groep een sociale onvrijwilligheid. Bij deze groep wordt er bedoeld op de gesloten jeugdzorg.

Beide groepen hebben te maken met een oplegging vanuit een hogere macht, in dit geval de rechter. Dit uitgangspunt zorgt ervoor dat er vooraf aan een behandeling nog niet duidelijk is of de jeugdige aan het probleem wil werken of niet (Menger & Krechtig, 2008).

Doelgroep

De opgenomen jongeren in het gedwongen kader zijn voornamelijk van het mannelijk geslacht. Van de opgenomen jongeren heeft de helft een niet-Nederlandse achtergrond. (Smeijsters, e.a.; 2009; p. 36) Hiervan is een kwart lichtverstandelijk beperkt (LVB) of zwakbegaafd (Inspectie Jeugdzorg, 2016, p. 51). De laatste groep heeft een beperking in hun ontwikkeling opgelopen, die zich voornamelijk bevindt op de executieve functies, de inhibitie, de planning en het werkgeheugen (Klein, G. & Schalwijk, F., 2013, p. 9).

De jongeren in de JJI, als de jongeren in de gesloten jeugdzorg, komen vaak uit instabiele gezinnen en hebben in hun verleden veel negatieve ervaringen meegemaakt zoals, verwaarlozing, misbruik en/of mishandeling. Veelvuldig was hier sprake van onveiligheid (Smeijsters, e.a.; 2009; p. 36).

Problematiek

Binnen de JJI als binnen de gesloten jeugdzorg is er sprake van meervoudig probleemgedrag. Dit kan zijn door de diagnose: ernstige gedragsproblematiek in omgang met mensen, psychische problematiek of verslaving (Smeijsters, e.a.; 2009; p. 38; Eijnatten, van, J.; 2012; p. 10). Het verschil is, dat de jongeren in de gesloten jeugdzorg beschermd worden voor hun omgeving of de omgeving voor hen en dat de jongeren in de JJI beschermd worden voor de maatschappij, vanwege een delict (Nijhof, S, Karin e.a.; 2010; p. 178 via Boendermaker, L e.a.; 2004; p. 42; Eijnatten, van, J.; 2012; p. 10). De jongeren met een lichtverstandelijke beperking hebben meer problemen op het gebied van hun executieve functies en met het verwerken van sociale informatie (Klein, G. & Schalwijk, F., 2013,). Tegelijkertijd hebben deze jongeren te maken met psychiatrische problematiek, waardoor ze sociaal-emotioneel nog niet volwassen zijn (Dienst justitiële inrichtingen; 2016).

Behandeling

De behandeling in het gedwongen kader is gericht op het bevorderen van de zelfstandigheid van de jongeren (Dienst justitiële inrichtingen; 2016). Hierbij richt de behandeling zich op het bevorderen van hun sociaal-emotionele ontwikkeling en voor jongeren met externaliserend gedrag kan dit bijvoorbeeld gericht zijn op de beheersing van agressie en geweld (Inspectie jeugdzorg e.a.; 2007; p. 9-10). Verder is de behandeling gericht op het bevorderen van gedragsverandering, het vergroten van de kansen voor de jongeren, zodat ze kunnen voldoen aan de eisen van de maatschappij en weer perspectief hebben voor de toekomst (Dienst justitiële inrichtingen; 2016). Naast deze gezamenlijke doelen, werken de jongeren in de JJI ook aan het voorkomen van recidive (Minister van Veiligheid en Justitie; 2014; p. 2). In al de behandelingen staan de individuele behoeftes en problematiek centraal.

Werkalliantie

Feitelijk

Het woord werkalliantie is een vrij onbekend begrip in de samenleving. Zelfs zo onbekend, dat professionals moeite hebben om dit begrip te definiëren. Vaak wordt het woord werkalliantie verward met het begrip therapeutische relatie. Om deze verwarring te voorkomen, wordt hieronder de definitie van beiden uitgelegd.

Therapeutische relatie

Volgens de Nederlandse Encyclopedie is een therapeutische relatie een overkoepelende factor om de werkalliantie tot stand te laten komen. Dit begrip wordt onder het begrip werkalliantie uitgelegd. Naast de werkalliantie, bestaat een therapeutische relatie uit drie andere basiselementen. Namelijk een overdrachtsrelatie, de reële relatie en de primaire relatie.

Een overdrachtsrelatie richt zich op de bestaande gevoelens, gedragingen en houdingen. De reële relatie heeft voornamelijk te maken met de gevoelens van de therapeut ten opzichte van het doen en laten van de cliënt en het laatste element, de primaire relatie, houdt zich bezig met de ontwikkelingsfase van de cliënt (Encyclo.nl; 2016).

Werkalliantie

Het begrip werkalliantie richt zich op de verbale en non-verbale interactie, die plaatsvindt tussen de jongeren en de vaktherapeut. Hierin gaat het over twee personen, die beiden door één deur moeten, zonder dat ze elkaar aan hoeven te raken. Om samen door één deur te kunnen, moet er sprake zijn van een therapeutische relatie. Deze volledige relatie kan alleen tot stand komen, als er sprake is van affectieve en collaboratieve verschijningsvormen (Elvins

& Green, 2008). De hiervoor beschreven verschijningsvormen om een therapeutische relatie te bereiken, wordt ook wel een werkalliantie genoemd. Aan deze overeenkomst zijn persoonlijke en werkgerichte aspecten verbonden. Zo is er sprake van een persoonlijke en een werkgerichte overeenkomst, dit wordt ook wel een 'band' genoemd (Hougaard, 1994). De persoonlijke overeenkomst heeft te maken met de reacties, die de jongeren en de vaktherapeut bij elkaar oproepen. Een werkgerichte overeenkomst heeft een zakelijker dimensie. Deze overeenkomst richt zich op de diagnoses, doelen en planning van de bewuste behandeling. Volgens Klaasens, Hartog en Kooiman (2014) wordt een goede werkalliantie gezien als een basisvaardigheid voor elke behandelaar. Een goede werkalliantie geeft energie in het therapeutisch proces en de resultaten van de behandeling (Lamers, 2015). Het geeft zicht op de persoonlijke groei, die de jongeren kan gebruiken in de toekomst.

Persoonlijke overeenkomst

Om een gelijkwaardig niveau te creëren in de persoonlijke overeenkomst tussen de vaktherapeut en de jongeren is er een basisvertrouwen nodig (Struik, A.; 2010; p. 54). Dit basisvertrouwen ontwikkelt zich vanuit de vervulling van de persoonlijke basisbehoefte. De vervulling vindt plaats als er een ervaring is van het feit, dat er aan deze basisbehoefte wordt voldaan. Op dat moment geeft het een gevoel van eigenwaarde (Bil, de, M. & Bil, de, P.; 2010; p. 26 – 27 ; Zimbardo, G., Philip e.a.; 2009; p. 258). Jongeren in het gedwongen kader komen voornamelijk uit “een instabiele gezinssituatie, hebben vaak een lange hulpverleningsgeschiedenis achter de rug en een verbrokkelde schoolloopbaan” (Smeijsters, e.a.; 2009; p. 36). De instabiliteit van hun leven, biedt hen weinig of geen ruimte om zich op sociaal-emotioneel vlak te ontwikkelen. Hierdoor ontstaat er instabiliteit in de beleavingswereld van de jongeren. “de langdurige afwezigheid van externe regulatie en de ervaring van overweldigende gebeurtenissen en heftige angst als gevolg van bedreiging, laat ((de jongeren)(...)) overgeleverd aan intense emoties” (Struik, A.; 2010; p. 53). Vanwege een vaak onveilige hechting, een zwakke stress- en emotieregulatie en een laag zelfbeeld zijn de jongeren zonder externe hulp niet in staat om deze emoties te reguleren en te integreren. Vanwege de vroege leeftijdsfase van de jongeren, kan er nog verandering worden gebracht in de kernwaarden van deze jongeren. Dit kan gedeeltelijk hersteld worden door te werken in het hier en nu, waarin het werken aan de affectregulatie, innerlijke verbondenheid en zelfbeeld centraal staan (Struik, A.; 2010; p. 56 - 57). Vanwege de ervaringen in het verleden en de persoonlijke ontwikkelingen die deze ervaringen hebben veroorzaakt, doet contact een beroep op onveiligheid. Het vraagt van de jongeren om alertheid, waakzaamheid en behoefte aan controle (Cleven, G; 2008; p. 45-46). Het creëren van een veilige persoonlijke band, kan zorgen voor een positieve ervaring in de hechting, waardoor er op dat moment sprake kan zijn van delinquent gedragsvermindering (Kors, E; 2006; p. 13).

Werkgerichte overeenkomst

Het ontwikkelen van een persoonlijke band, vraagt om stabiliteit, voorspelbaarheid en overzicht (Meij, P.; 2011; p. 1-2; Struik, A.; 2010, p. 54). De werkgerichte overeenkomst biedt dit element in de werkalliantie. Hierdoor wordt er ruimte gecreëerd om verband te kunnen leggen tussen de oorzaak en het gevolg en het leren interpreteren van de ervaringen (Struik, A.; 2010; p. 54). Het leven van de jongeren staat in teken van onveiligheid. Hierdoor is de motivatie in contact niet aanwezig. Het creëren van een stabiele oase stelt hen in staat om tot ontwikkeling te komen. Het biedt hen de ruimte om niet steeds opnieuw de machtspositie te hoeven bepalen. Het ervaren dat het gevoel van macht er mag zijn, geeft de jongeren de mogelijkheid om een alternatieve handeling te ontwikkelen. De werkgerichte overeenkomst biedt de vaktherapeut de ruimte om achter de bron van weerstand te komen, waarna motivatie gecreëerd kan worden (Menger, A. & Krechtig, L.; 2008; p. 167). Deze interactievorm stelt de vaktherapeut en de jongeren in staat om zicht te krijgen op de persoonlijke ontwikkeling van de jongeren, waardoor er persoonlijke ontwikkeling kan optreden. Het ervaren van plezier en behoeftebevrediging creëert intrinsieke motivatie. De kwaliteit van de vaktherapeut in combinatie met de mate waarin machtsgebruik aanwezig is,

bepaalt de kwaliteit van de interactie, de motivatie en indirect de kwaliteit en de mate van de persoonlijke ontwikkeling(Menger, A. & Krechtig, L.; 2008; p. 157).

Vaktherapie

Binnen het gedwongen kader richt vaktherapie zich op de criminogene RISC factoren, zoals denkpatronen, vaardigheden en gedrag, zodat de recidive af kan nemen. Deze criminogene factoren kunnen verdeeld worden in dynamische en protectieve factoren. Hieronder worden de dynamische en de protectieve factoren aan de hand van Smeijsters beschreven(2010; p. 32-33).

Dynamische factoren:

- niet goed om kunnen gaan met stress en depressie e.d.
- impulsiviteit (ook vanwege aandachtstekort-hyperactiviteitsprobleem en riskant gedrag)
- gebrekkige woedebeheersing
- gebrekkige probleemoplossende/sociale vaardigheden
- onvermogen om perspectief van de ander in te nemen
- gebrek aan berouw en empathie
- automatische gedachten en gevoelens
- negatieve kernovertuigingen

Protectieve factoren:

- expliciete sociale betrokkenheid
- duidelijke positieve houding t.o.v. interventie en autoriteit
- veerkrachtige persoonlijkheid

Binnen vaktherapie werken de jongeren aan de kerngebieden zelfbeeld, emotie, interactie en cognitie(Smeijsters 2009, p. 35-38). Niet alle media zijn geïndiceerd voor alle kerngebieden. Zo is muziektherapie binnen het gesloten kader voornamelijk gericht op het zelfbeeld en de emotie. Dramatherapie heeft als kerngebieden de interactie, de emotie en het zelfbeeld. De indicatie van dans-bewegingstherapie is vooral gericht op het zelfbeeld en de emotie.

Beeldende therapie kan op alle vier de kerngebieden ingezet worden, maar wordt voornamelijk op het gebied van zelfbeeld en emotie ingezet. Psychomotorische therapie wordt ook op alle vier de kerngebieden ingezet(Smeijsters 2009, p. 44-46).

In het verleden is er al veel onderzoek gedaan naar vaktherapie binnen het gedwongen kader. Zo is er onderzoek gedaan naar de interventies in vaktherapie binnen de Justitiële inrichtingen en de gesloten jeugdzorg. Er is onderzoek gedaan naar de agressieregulatie in het gedwongen kader. Daarnaast is er nog een kader document gemaakt voor alle vaktherapeuten. Ook zijn er verschillende onderzoeken geweest onder het project RAAK en wordt dit onderzoek geschreven voor het onderzoeksproject Stay Tuned. In al deze onderzoeken zijn verschillende onderwerpen onderzocht zoals, algemene interventies, agressieregulatie, de jongeren binnen vaktherapie en de onderscheiding in kerngebieden. Al eerder in deze inhoudelijke oriëntatie is aangegeven, dat de doelgroep gekenmerkt wordt door lager opgeleiden. Tegelijkertijd staat in de inhoudelijke oriëntatie beschreven dat contact voor deze jongeren onveilig is, waardoor ze alert en waakzaam zijn. Toch vraagt een therapeutische behandeling om het maken van contact met de jongeren.

Ook op het gebied van contact maken is er onderzoek gedaan. Onderzoeken die hier onder vallen, zijn:

- Verschillen de verschillen? Exploratief onderzoek naar de werkaliantie van een ervaren en een minder ervaren psychotherapeut; Klaassens, E., Hartog, H. den & Kooiman, K.
- Assessment of the therapeutic alliance of youth and parents with team members in youth residential psychiatry-Audri Lamers and Robert RJM Vermeiren.

- De werkaliantie in het gedwongen kader: Eindrapportage van een kwalitatief onderzoek naar de wijze waarop reclasseringswerkers een werkaliantie aangaan met jongeren; Degener, C., Sturm, A., Menger, A.; 2013
- The Importance of the Therapeutic Alliance in Arts Therapy: Can the Existing Findings be Generalized to the Alternative Psychotherapeutic Approach of Arts Therapy? Artz, P.; 2016

Tot op dit moment zijn er weinig onderzoeken naar vaktherapie en de werkaliantie. Naar aanleiding van het onderzoek van Denger, Sturm en Menger(2013)is het orgaan Kenniskring Kennisontwikkeling & Vaktherapieën gestart met het onderzoeksproject Stay Tuned, waarin er wordt voortgeborduurd op de monitor van Denger, Sturm en Menger aangepast op de werkaliantie in de vaktherapie. In maart 2016 is er een masteronderzoek geweest naar de therapeutische alliantie binnen de vaktherapie. (Artz, 2016) Hierbij ging ze in op een onderdeel van de werkaliantie. Daarnaast is er binnen de psychotherapie onderzoek gedaan naar de werkaliantie in combinatie met de gesprekstechnieken. Uit dit onderzoek kwamen kenmerken naar voren zoals flexibiliteit, vertrouwenwekkendheid, eerlijkheid, vriendelijkheid, warmte, respect en interesse(Klaasens, E., Hartog, H. den & Kooiman, K; 2014; p. 406 (aangehaald stuk uit Ackerman en Hilsenroth, 2003)). Ook werden er bevorderende benaderingstechnieken beschreven “zoals, reflectie, een actieve en onderzoekende houding en het geven van steun en aanmoediging”(Klaasens, E., Hartog, H. den & Kooiman, K; 2014; p. 406(aangehaald stuk uit Ackerman en Hilsenroth, 2003)). Tot op dit moment is bekend dat de therapeutische werkaliantie een bevorderende factor is binnen de vaktherapie. Vaktherapie kent naast de therapeutische werkaliantie ook een medium. Om een totaal zicht te krijgen op de beïnvloedbare rollen binnen vaktherapie ontstaat de vraag, welke functie het medium heeft in de werkaliantie.

2. Onderzoekskwestie

Het onderzoek naar de functie van het medium in de werkaliantie van vaktherapeut en jongeren in een gedwongen kader resulteert zich onder andere uit het rapport dat is verstuurd naar de Tweede Kamer. Vanuit het zorginstituut is hierop geantwoord, dat vaktherapie tot 2020 nog valt onder de 'geneeskundige zorg' (artikel 2.1., tweede lid, besluit zorgverzekering). Na 2020 zal deze vergoeding alleen verstrekt worden, als er sprake is van genoeg evidence, waarin de efficiëntie van het vakgebied zichtbaar is (Polman, P.I.; 29-10-2015). Deze voorwaarde is bevestigd door middel van een brief door minister Edith Schippers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, welke is verstuurd op 26-11-2015. Dit betekent, dat vaktherapie vijf jaar de tijd heeft om zichzelf te onderzoeken op het effect van vaktherapie in de praktijk.

Het orgaan Kenniskring Kennisontwikkeling & Vaktherapieën (Kenvak) is een onderzoek gestart wat de naam Stay Tuned draagt. Het onderzoek richt zich op de werkaliantie tussen de vaktherapeuten en de jongeren binnen een gedwongen kader. Door Menger & Donker (2013) is er al eerder onderzoek gedaan naar de werkaliantie tussen de reclasseringsmedewerkers en de delinquenten. Vanuit het werkveld gaven de vaktherapeuten aan, dat het opbouwen van een werkaliantie bij jongeren een belangrijk onderdeel is in de vaktherapie. Deze samenwerking is nodig om aan de doelen te werken. Een succesvolle behandeling wordt medebepaald door een investering in de werkaliantie (Kenvak; 2016). Op basis van deze gegevens, heeft Kenvak een aanvullend onderzoeksproject Stay Tuned opgezet. Hierin wordt er onderzoek gedaan naar de werkaliantie en de vaktherapie.

Uit gegevens van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI; 2016) blijkt dat eind 2015 21.310 kinderen en jongeren zich bevinden in een gedwongen kader. Daarnaast heeft één derde van de adolescenten een strafbaar feit gepleegd, waarvoor ze veroordeeld zijn. Deze twee doelgroepen krijgen te maken met een gedwongen kader. Binnen dit kader, vindt er behandeling plaats ter bevordering van de jongeren (specifiek uitzoeken). Eén van deze behandelvormen is vaktherapie. Deze doelgroep kent complexe problematiek, zoals grensoverschrijdend en regel overtredend gedrag, fysieke- en verbale agressie, seksueel overschrijdend gedrag, eetstoornissen en automutilatie (Mortel, 2011). Daarnaast kan er sprake zijn van een beperking of een stoornis (Witte, M. de, 2014, p. 19), hierbij kan gedacht worden aan hechtingsproblematiek, lichtverstandelijke beperking, zwakbegaafdheid. Dit zorgt voor complexiteit in het contact. Uit onderzoek van Menger & Donker (2013) blijkt het contact met de jongeren een belangrijke factor te zijn voor de resultaten in de toekomst. Binnen de hulpverlening wordt dit ook wel werkaliantie genoemd (Overes, 2015). Om recidive te verminderen is het van belang, dat er onderzoek gedaan wordt naar de aansluiting op deze doelgroep.

Het verminderen van recidive is een doel van de vaktherapie (Smeijsters, e.a., 2012). Dit betekent dat onderzoek naar vaktherapie bijdraagt aan de kwaliteit van de behandeling voor deze jongeren. In het onderzoek naar dit vakgebied staat vaak de werking van het medium centraal. Voor de vaktherapeuten is dit, door middel van interventies, een middel om veranderingen te realiseren en te bewerkstelligen. Deze veranderingen vinden voornamelijk non-verbaal plaats en doet een beroep, in het bewuste, op het onbewuste niveau (Smeijsters, H, 2008). Het medium zet de jongeren in het handelen, waardoor het lichaam centraal komt te staan. Dit is een onderscheidend element in vergelijking met andere disciplines en werkt mee in de werkaliantie met de jongeren. Al eerder werd benoemd dat het contact met deze jongeren, vanwege hun problematiek, vaak complex is. Tegelijkertijd komt uit het onderzoek van Menger & Donker (2013) naar voren, dat het element contact, een belangrijk factor is voor de resultaten. Deze complexiteit vraagt om nader onderzoek, op het gebied van aansluiting bij deze jongeren. Om zicht te krijgen op de volledige werkaliantie in de vaktherapie, vraagt het in dit vakgebied niet alleen naar een onderzoek op het gebied van de werkaliantie tussen de jongeren en de vaktherapeut, maar vraagt het om een onderzoek specifiek gericht op de beïnvloedende functie van het medium in de werkaliantie. Vanuit dit gegeven ontstaat de volgende onderzoeksvraag:

Wat is de functie van het medium bij de werkaliantie van vaktherapeut en jongeren tussen de 12 en de 25 jaar, in een gedwongen kader?

3. Hoofdvraag, deelvragen en doelstelling

Vanuit de onderzoekswestie komt naar voren, dat er nog geen helderheid is over de functie van het medium in de werkalliantie. Hieruit vloeit voort dat er ook geen helderheid is op het effect van het medium binnen de werkalliantie. Vanuit dit gegeven zijn de volgende deelvragen geformuleerd:

Wat is de functie van het medium bij de werkalliantie van vaktherapeut en jongeren tussen de 12 en de 25 jaar, in het gedwongen kader?

1. Wat zijn kenmerken van de werkalliantie tussen de vaktherapeut en de jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 25 jaar tijdens het werken in het medium binnen het gedwongen kader?
2. Wanneer is vaktherapie geïndiceerd om de werkalliantie te bevorderen tussen vaktherapeut en jongeren in een gedwongen kader?
3. Welke doelen binnen vaktherapie bevorderen de werkalliantie tussen vaktherapeut en jongeren tussen de 12 en de 25 jaar binnen een gedwongen kader?
4. Welke mediuminterventies bevorderen de werkalliantie tussen vaktherapeut en jongeren tussen de 12 en de 25 jaar binnen het gedwongen kader?
5. Wat zijn de behandelresultaten, met de focus op de inzet van de werkalliantie in de vaktherapie, tussen de vaktherapeut en de jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 25 jaar, binnen het gedwongen kader?

4. Onderzoeksmethode

Voor dit onderzoek wordt er gebruik gemaakt van een kwalitatieve onderzoeksbenadering. In deze benadering staan niet de cijfers centraal, maar deze benadering richt zich op het verkennen en inzichtelijk maken van thema's of vraagstukken (Reulink, Niek & Lindeman, Leonie; 2005; p. 4). Hierbij gaat het om diep uitgewerkte informatie, waarbij de verwachtingen en veronderstellingen pas aan het einde geformuleerd zijn (Migchelbrink, Fredie; 2007; p. 47).

Vanuit het werkveld is er gevraagd om onderzoek te doen naar de functie van het medium in de werkaliantie. Hieruit is op te maken dat er een behoefte aan informatie is ontstaan (Migchelbrink, F.; 2007; p. 19). Het inventariserend onderzoek sluit hier nauw op aan. Dit type onderzoek geeft een theoretisch inzicht in de situatie, waardoor het werkveld theoretisch verantwoord kan worden.

De data voor dit onderzoek maakt gebruik van half gestructureerde interviews, waarbij er gebruik wordt gemaakt van gespreksonderwerpen, zonder dat de vragen en antwoorden van tevoren vastliggen (Migchelbrink, F., 2007, p. 19). Deze vorm van data verzameling geeft het onderzoek de ruimte om, binnen de onderwerpen, in te gaan op de persoonlijke ervaringen van respondenten uit het werkveld. Naast de interviews wordt er gebruik gemaakt van literatuuronderzoek, stukken uit het al eerder gedane onderzoek van Stay Tuned en is er bijscholing geweest op de studiedagen van Stay Tuned.

De gevonden data is verwerkt door middel van de Grounded theorie methode en wordt verwerkt via verschillende data. Volgens Smeijsters (2004; p. 43) wordt dit ook wel een inductieve benadering genoemd. Tegelijkertijd wordt de theorie interactief benaderd. Hiervoor zijn de interviews gecodeerd.

In dit onderzoek is er gebruik gemaakt van vier kwaliteitscriteria. Deze criteria waarborgen de kwaliteit van de bronnen. De eerste kwaliteitscriteria is gebaseerd op member-checking.

Voordat er gebruik werd gemaakt van de uitgewerkte interviews, werden de interviews zelf teruggelezen en soms aangevuld door de vaktherapeuten. Als tweede kwaliteitscriteria is er, in dit onderzoek, gebruik gemaakt van de peerdebriefing. Hiervoor is het onderzoek gedeeld met Jolida van der Linden, Jos Overes en Gemmy Willemars. De teruggekregen feedback is verwerkt in het onderzoek. Het derde kwaliteitscriteria is gebaseerd op de repeated analysing. Hierbij is de verkregen informatie van het onderzoek, steeds opnieuw bekeken en geanalyseerd met de vernieuwde informatie (Smeijsters, H.; 2004; p. 44). Als laatste is er in dit onderzoek gebruik gemaakt van triangulatie, waarbij er gebruik is gemaakt van verschillende bronnen. Dit versterkt de kwaliteit van het onderzoek (Smeijsters, H; 2004; p. 95).

5. Resultaten

Dit hoofdstuk staat in het teken van de resultaten die beschreven zijn in de deelvragen. Aan het eind van het hoofdstuk wordt er vanuit de beschreven informatie een conclusie getrokken. Hiermee is er een antwoord geformuleerd op de hoofdvraag.

5.1 Deelvraag 1.

In deze paragraaf staat de volgende deelvraag centraal:

Wat zijn kenmerken van de werkaliantie tussen de vaktherapeut en de jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 25 jaar tijdens het werken in het medium binnen gedwongen kader?

Deelvraag 1 is verdeeld in de volgende onderwerpen:

- Kenmerken werkaliantie & jongeren in gedwongen kader
- Kenmerken werkaliantie
- Kenmerken vaktherapeuten, jongere & werkaliantie
- Werkaliantie & de media

5.1.1 Kenmerken werkaliantie & jongeren in gedwongen kader

Jongeren in gedwongen kader kenmerken zich door een groot wantrouwen in de hulpverlening(Overes, 2015, p. 11). Volgens Overes(2015, p. 14) wordt dit gekenmerkt door het regelmatig aanwezig zijn van weerstand. Dit uit zich in een wantrouwende houding waarin ze zich niet kwetsbaar opstellen, zichzelf niet laten kennen of weigert mee te doen aan een activiteit. Om tot een behandeling te komen, is het van belang dat er een begin wordt gemaakt in het opbouwen van vertrouwen in zichzelf en in de ander(T1, bijlage 2). Werkaliantie sluit hier goed bij aan, omdat het een wederzijdse overeenstemming is, waarin er gewerkt wordt aan de opbouw van de relatie en de band(T1, bijlage 2). Tegelijkertijd heeft werkaliantie een zakelijk karakter waarin de jongere centraal staat. In de alliantie wordt de jongere gezien, zijn behoefte serieus genomen, waardoor er veiligheid gecreëerd wordt(Haeyen, 2011, p. 57; T4, 2016, bijlage 5). De input van de omgeving zorgt voor de interpretatie van veiligheid bij de jongere(Carrière, 2010, p. 13). Op het moment dat de jongere zich veilig voelt, zien de vaktherapeuten meer en sneller resultaat in de behandeling(T4, 2016, bijlage 5; T2, 2016, bijlage 3). Niet alleen de vaktherapeuten bemerken een verschil in de behandelresultaten bij het wel of niet aanwezig zijn van de veiligheid. Ook Horvath(e.a.,2011) en Martin(e.a., 2000) zegt hierover dat een positief ervaren samenwerkingsrelatie de behandeling effectiever en succesvoller maakt(geciteerd in Klaassens, E., Hartog, H. den & Kooiman, K., 2014).

5.1.2 Kenmerken werkaliantie

Om de kwaliteit van de werkaliantie te waarborgen is er een wisselwerking nodig tussen de drie kenmerken, gezamenlijke doelgerichtheid, gezamenlijke taakgerichtheid en wederzijdse binding(Overes, 2015, p. 12). Vanuit het onderzoek komt naar voren, dat de ontwikkeling van de werkaliantie wordt gekenmerkt door verschillende factoren, zoals het maken van contact en aansluiting bij de jongere, het eenzijdig geven van vertrouwen naar de jongere toe, het bieden van ruimte om te groeien in de verbondenheid met elkaar, het volgen van de jongere, het creëren van duidelijkheid en het samenwerken met elkaar(T2, 2016, bijlage 3; T3, 2016, bijlage 4; T4, 2016, bijlage 5). Om meer zicht te geven op de ondervonden kenmerken van werkaliantie binnen de vaktherapie, worden ze hieronder, op de beschreven volgorde, iets uitvoeriger beschreven.

5.1.2.1 Contact & aansluiting

Volgens de vaktherapeuten is het maken van contact de basis waarop de werkalliantie tot ontwikkeling komt (T3, 2016, bijlage 4; T4, 2016, bijlage 5). Vanuit de verbondenheid met de elkaar kan er een wederzijdse samenwerking ontstaan, waarin de drie elementen van werkalliantie ingezet kunnen worden en tot ontwikkeling kunnen komen (Safran & Muran, 2000, via Stinckens, 2009, p. 54). Voordat de vaktherapeuten in contact kunnen komen, moet er vanuit de vaktherapeut eerst een ingang gevonden worden om in interactie te komen met elkaar. Elke jongere vraagt hierbij om een andere aanpak. In het onderzoek geven alle vaktherapeuten aan, dat in de eerste fase het belangrijk is om aan te sluiten bij de jongere. “Dus ik ben er altijd een beetje opzoek naar wat vind die ander, wat denk ik te voelen wat die ander fijn vindt, om iemand tegenover zich te hebben. Dus dat is wat ik doe in eerste contact en dan heb ik het nog niet eens zozeer over wat ik dan in het medium doe” (T9, 2016, bijlage 10). Doordat de vaktherapeuten aansluiten bij de jongere, wordt gewerkt aan de onderlinge affectieve band. Hier vanuit kan het medium worden ingezet. Het persoonsgericht inzetten van het medium, stimuleert de jongere om in beweging te komen (T1, 2016, bijlage 2). Deze ervaring kan gestimuleerd worden, door het bewust inzetten van de samenwerking in de opdrachten. In de literatuur wordt deze vorm van aansluiting ook wel ‘Joining’ genoemd (Simons, J., 2014, p. 271). Het aansluiten bij de jongeren zorgt voor contact en stelt de jongere en de vaktherapeut in staat om te werken aan de werkalliantie.

5.1.2.2 Vertrouwen geven

In gedwongen kader is er voor de jongere weinig sprake van mogelijkheden rondom eigen autonomie (T2, 2016, bijlage 3; T3, 2016, bijlage 4). Dit in tegenstelling tot vaktherapie. Het medium geeft de jongere de vrijheid om hun eigen keuzes te maken, waardoor de autonomie ervaren kan worden (Schoot, T. & Hooren, S. van, 2015). Bij het inzetten van het medium, wordt er gekeken naar de behoefte, mogelijkheden en krachten van de jongere. “eerste keer dat ik hem op(...)haalde(...)ik kende hem nog niet. Hij zei nee nu ff niet want ik heb net(...) ruzie gehad dus ik wil naar mijn kamer. Ik zeg kom nou ff mee, dan gaan, dan gaan we ff aan de slag. Hij zei ja oké, oke. En toen gingen we ff boksen. Dus(...) ik pak het stootkussen en hij doet die handschoenen aan. En hij gaat ff helemaal los...” (...) “En dan hoef je, we hebben bijna niet gepraat. Ik heb me voorgesteld, hij heeft zich voorgesteld. Een half uurtje bezig geweest en hij gaat rustig de deur uit” (T6, 2016, bijlage 7). In het hierboven beschreven voorbeeld is te zien, dat de vaktherapeut inspeelt op de behoeftes van de jongere, namelijk zich ontladen van zijn frustrerende gevoelens, zonder dat de autonomie van de jongere daarbij wordt geschaad. Tegelijkertijd wordt er een doel gesteld, namelijk ‘ff aan de slag’, even iets doen waarbij er niet nagedacht hoeft te worden. De jongere krijgt het stootkussen en zijn handschoenen en hoeft alleen maar te handelen. De aansluiting van het medium voor de ontlading van de jongeren kan volgens onder andere Penzes (2014, p. 487) invloed hebben op de mentale toestand van de jongere. De jongere kan zich hierdoor gezien voelen en motivatie krijgen om doelen te stellen en taken uit te voeren, waarbij de affectieve band tussen de vaktherapeut en de jongere tot ontwikkeling komt. Naast het volgen van de jongere, waardoor er aansluiting ontstaat, wordt het vertrouwen van de jongeren ook gestimuleerd door het tonen van de professionele authenticiteit van de vaktherapeut, waarbij er sprake is van zelfonthulling (T2, 2016, bijlage 3; T6, 2016, bijlage 7). Volgens Denger, Sturm en Menger wordt zelfonthulling ingezet met als doel om de ‘hulpverlener’ van de menselijke kant te laten zien, waarbij veiligheid gecreëerd wordt (2013, p. 20).

5.1.2.3 Ruimte & verbondenheid(Dynamisch)

“Individueel zeg ik bijvoorbeeld ook weleens tegen een jongere: ‘ Je mag ook zeggen als je iets stom vindt. Bijvoorbeeld van: ‘Daar heb ik niet echt zin in.’. Dat betekent niet direct dat we het niet gaan doen, maar dan leer ik je een beetje kennen en soms kan ik dan zeggen van: ‘Joh we gaan het even proberen. Nou dat is niet erg dat je dat stom vindt, maar dan weet ik dat.’. Maar we gaan eerst dingen uitproberen, want jongeren zijn ook wel geneigd, van naja dit vind ik stom omdat ze het eigenlijk spannend vinden of omdat ze niet weten wat van hen wordt verwacht”(T10, 2016, bijlage 11). De hierboven beschreven citaat uit het onderzoek is een samenvatting van de kaders waarbinnen de vaktherapeuten de jongere ruimte bied om te experimenteren. Sommige vaktherapeuten gaan hierbij over de grenzen van hun eigen medium, waarbij ze breed georiënteerd kunnen zijn(T10, 2016, bijlage 11; T4, 2016, bijlage 5). Andere vaktherapeuten maken geen gebruik van andere media, maar beginnen wel buiten hun medium(T1, 2016, bijlage 2; T2, 2016, bijlage 3), waarbij ze zich meer richten op de verbalen aspecten en op het aanwezig zijn van de deelnemers of bij de deelnemers. Vanuit deze citaten is op te merken, dat de vaktherapeuten steeds opzoek zijn naar de aansluiting bij de jongere. Hierbij kijken de vaktherapeuten, in eerste instantie, over de grenzen van hun eigen vakgebied. Het stimuleren van de werkalliantie en het bevorderen van de verbondenheid tussen de vaktherapeut en de jongeren zorgt er geleidelijk voor een sterkere werkalliantie, waarbij er steeds weer gevraagd wordt om onderhoudt van de werkalliantie(Stinckens, N., Ulburghs, A. & Claes, L., 2009, p.54; T10, 2016, bijlage 11).

5.1.2.4 Volgen

“Wil je creatief zijn, dan moet je dingen kunnen loslaten”(Scherder, E., 2015, p. 6.). Maar loslaten heeft volgens Libbrecht(Baljon & Mul, 2012, p. 268) te maken met de hechting. “Bij onveilige hechting is ook het loslaten problematisch”(Baljon & Mul, 2012, p. 268). Jongeren in gedwongen kader hebben vaak een vorm of vormen van onveiligheid in hun hechting. Dit komt mede, doordat ze veel onveilige ervaringen opgedaan hebben in het verleden(zie inhoudelijke oriëntatie). Deze ervaringen worden opgeslagen in het geheugen. Hoe groter de negatieve ervaringen zijn, des te groter is de kans, dat de jongere waarnemingen en interpretaties van nieuwe situaties interpreteert als een detail aan een negatieve herinnering(Struijk, A. 2010, p. 33). Dit kan veel angst voor de jongere meebrengen(T7, 2016, bijlage 8). De herinneringen worden allemaal opgeslagen in de eigen interne werkmodellen van de jongeren. Hier vanuit interacteren ze met hun omgeving(Zaal, S., e.a., 2009). Om verandering aan te brengen in de interne werkmodellen, is het creëren van veiligheid het eerste begin van de therapie(Struijk, 2010, p. 69). Tijdens de eerste ontmoeting creëren de vaktherapeuten deze veiligheid door de jongere te volgen en op zoek te gaan naar gelijkwaardigheid(T9, 2016, bijlage 10). Het medium biedt de vaktherapeuten flexibiliteit, waardoor ze aansluiting kunnen vinden bij de jongeren. “doormiddel van PMT kan je laagdrempelig insteken, doordat je echt letterlijk en figuurlijk in beweging kan komen, wat heel erg aansluit bij jongeren”(T7, 2016, bijlage 8). De interesse van de jongere en de mogelijkheden in het medium, biedt de vaktherapeuten de mogelijkheid om de jongeren te volgen en op een onbewust niveau te werken aan de werkalliantie.

5.1.2.5 Samenwerking

In het onderzoek geven vaktherapeuten aan, dat ze binnen vaktherapie dingen wel voor elkaar krijgen, die ze op de afdeling niet voor elkaar krijgen(T1, 2016, bijlage 2; T3, 2016, bijlage 4). De vaktherapeuten geven aan dat dit veroorzaakt wordt door het ervaren van gelijkwaardigheid, die ze kunnen creëren door het medium(T1, 2016, bijlage 2). De

gelijkwaardigheid, die ontstaat tijdens de samenwerking in het medium, ervaren de jongeren als positief en vinden ze belangrijk (L3, 2016, bijlage 14; L4, 2016, bijlage 15; L5, 2016, bijlage 16; S3, 2016, bijlage 19). De vrijheid die ze in de samenwerking ervaren stimuleert de autonomie. “dat kom dan denk ik, doordat ik zeg, nou ja we gaan met hout werken en ik wil graag dat je er een plan bij maakt, maar verder mag je zelf weten wat je maakt. Dan krijgt hij inspiratie en meer de mogelijkheid om te bepalen, dan dat ik zou zeggen het moet ook nog een paddenstoel worden, want dan kan hij geen kant meer op en dan heeft hij geen eigen invulling en ik denk dat dat de kracht van het beeldend werk is, dat het een stukje eigen creativiteit stimuleert, waardoor je weer meer zelfbeschikking ervaart” (T3, 2016, bijlage 4). Het ervaren van deze zelfbeschikking, in combinatie met de ervaring die de jongeren opdoen in het vertrouwen van de vaktherapeut naar de jongere toe, versterkt de onderlinge affectie. Dit wordt gestimuleerd door de sensitiviteit en responsiviteit van de vaktherapeuten (Zaal, S., e.a., 2009). Tegelijkertijd worden de jongeren in hun kracht gezet, doordat ze, naast de andere taken, zelf ruimte hebben om handelingen of materialen te gebruiken die bij hun interesse of behoeftes aansluit. Het stellen van de gezamenlijke doelen en het uitvoeren van de gezamenlijke taken, laat de kwaliteit van de samenwerking zien (Stinckens, N., Ulburghs, A., Claes, L., 2009). Zoals al eerder genoemd, werken positieve ervaringen in de samenwerkingsrelatie mee aan een succesvollere en effectiever behandeling (zie paragraaf 1.1). Zowel bij de jongeren als bij de vaktherapeuten komt naar voren dat de ervaringen in de werkalliantie gestimuleerd wordt door het medium. Een goede samenwerking in het medium stelt de jongere in staat om nieuwe ervaringen op te doen (L2, 2016, bijlage 13). Het medium biedt de vaktherapeuten de mogelijkheid om in het medium dingen te benoemen of aan te raken die persoonlijk zijn. Het medium zorgt hierbij voor een beschermende werking, omdat de jongeren de persoonlijke karakter van het onderwerp niet direct hoeven te ervaren (L2, 2016, bijlage 13; S1, 2016, bijlage 17).

5.1.3 Kenmerken vaktherapeuten, jongere & werkalliantie

5.1.3.1 Positie jongeren

De werkalliantie wordt ontwikkeld door verschillende factoren. Dit blijkt ook uit het onderzoek, waarin het contact met de vaktherapeut kan aantrekken of afstoten, maar ook het aanbod van het materiaal (T5, 2016, bijlage 6; T9, 2016, bijlage 10). De positie van de jongere ten opzichte van de vaktherapeut en ten opzichte van het medium valt ook onder deze factoren. Zowel de vaktherapeut als het medium kan invloed uitoefenen op de mentale toestand van de jongere (Pénzes, I., Hooren, S. van, Dokter, D., Smeijsters, H. & Hutschemaekers, G., 2014, p. 487.). Hieruit blijkt de kwetsbare positie van de jongeren in de opbouwfase van een wederzijds positief ervaren samenwerking, ten opzichte van de werkalliantie. Voor de jongeren is het van belang, dat het juiste medium met de juiste materialen worden aangereikt. Tegelijkertijd is het van belang, dat de vaktherapeut het medium op de juiste wijze inzet. Er zijn jongere die in de beginfase alleen maar aanwezig kunnen zijn in het medium lokaal, terwijl andere jongeren direct aan de slag willen. “Vaak heb ik vaste opdrachten die wel een beetje op elkaar lijken in het begin. Het ligt een beetje aan de jongere of ik dan echt met opdrachten werk.” (...) “In de therapieruimte” (...) “ja verschillende manieren heb ik dan om uh een ingang te vinden in het beeldende. Soms door echt gewoon maar te beginnen. Een blad neer te leggen en te zeggen zet hier eens een punt en we gaan samen naar die punt toe tekenen” (...) “Bij sommige jongens gaat dat heel makkelijk, want die zijn, kijk dat zijn van die doeners en die willen niet praten” (...) “Maar er zijn ook weer jongens, die het helemaal niet fijn vinden om dat contact al aan te gaan. Dus daarin is het wat indirecter, dan ben ik er niet bij betrokken. En dan kijken we bijvoorbeeld in het lokaal

door een rond leiding te laten zien wat voor een materialen er zijn.”(...) “En dan komen ze soms op iets wat ze zie of wat ze dan dan gaan we echt meer onderzoekend aan de slag”(T1, 2016, bijlage 2). Het aansluiten bij de jongeren, zorgt ervoor dat de jongeren zich gehoord voelen, waardoor er een basis gecreëerd wordt voor het ontwikkelen van motivatie voor een werkalliantie.

5.1.3.2 Positie vaktherapeut

Volgens Rothman(2013) is de vaktherapeut zelf het middel om de motivatie van de jongere te beïnvloeden. De affectieve band tussen de vaktherapeut en de jongere is hierin heel belangrijk(Rothman, 2013) De vaktherapeuten kunnen het opbouwen van deze band, maken of breken(T5, 2016, bijlage 6). In de opbouw van de werkalliantie zijn ze voornamelijk bezig om aansluiting te vinden bij de jongeren, ruimte te geven bij de jongeren om zelf invloed uit te oefenen op de situatie en zijn ze bezig met creëren van situaties, waardoor de jongere positieve ervaringen op kan doen in het medium of in het contact met de vaktherapeut(T8, 2016, bijlage 9). In het onderzoek komt naar voren, dat het medium een krachtig middel is voor de vaktherapeuten om in contact te komen met de jongeren. Dit wordt mede bevorderd doordat de vaktherapeuten instaat zijn om het medium op een aansluitende wijze in te zetten(Overes, 2015, p. 32). Het inzetten van het medium is een middel om plezier te bevorderen, waardoor de jongeren sneller in staat zijn om een doel te bereiken(Smeijsters, 2008; Smeijsters, 2012). Dit bevordert de werkalliantie tussen de vaktherapeut en de jongeren.

5.1.4 Werkalliantie & de media

5.1.4.1 Structuur versus vrijheid

Structuur en vrijheid zijn elementen in de therapie, die de jongeren veiligheid kunnen bieden(Haeyen, 2011, p. 67). Structuur biedt de jongeren de mogelijkheid om aan de slag te kunnen, maar kan jongere ook beperken. “Dit geeft een gevoel van beperking, onzekerheid of opstandigheid”(Haeyen, 2011, p. 67). en vrijheid biedt de jongere de mogelijkheid om invulling te geven aan het een werkvorm of de mogelijkheid om te verzanden in een werkvorm. Binnen gedwongen kader zijn beide elementen nodig om de veiligheid binnen de vaktherapie te waarborgen(T3, 2016, bijlage 4; T1 2016, bijlage 2). Niet alle jongeren hebben behoefte aan het ervaren van vrijheid. In het onderzoek komen de gestructureerde werkvormen, voornamelijk terug bij de jongere met een persoonlijkheidsstoornis of jongere met een psychose. Werken in het ‘hier en nu’, binnen een gestructureerde setting wordt door de vaktherapeuten ingezet om in contact te komen met deze jongeren, zodat er een werkalliantie opgebouwd kan worden(T3, 2016, bijlage 4; T2, 2016, bijlage 3). Tegelijkertijd kan het bieden van structuur, werken aan een gezamenlijk doel stimuleren, waardoor er steun wordt ervaren(T1, 2016, bijlage 2; T2, 2016, bijlage 3). Tegelijkertijd bieden de elementen structuur en vrijheid de jongeren de mogelijkheid om in een veilige en aangepaste setting te werken aan de gezamenlijke taken om het gezamenlijk doel te bereiken. De keuze vrijheid die het medium biedt, stimuleert het identiteitsgevoel, de autonomie, de zelfbeleving en de zelfreflectie(T2, 2016, bijlage 3).

5.1.4.2 Functie van het medium

Jongeren in gedwongen kader hebben vaak een tekort aan sociale vaardigheden en ervaren een onvermogen om interpersoonlijke problematiek op te lossen(Smeijsters, 2010, p. 12). Het aangaan van sociale contacten doet een beroep op het onvermogen van de jongeren. Tegelijkertijd hebben de jongeren een negatief beeld van hun eigen vermogens en van hun omgeving(Smeijsters, 2010, p. 12). De ervaren onvermogens van de jongeren in combinatie

met de eisende vraag van de omgeving kan zorgen voor activatie van het actiesysteem 'gevaar'(Struijk, 2010, p. 30-31). Vanwege de non-verbale en niet-cognitieve werking van het medium, is vaktherapie in staat om het actiesysteem te deactiveren en de motivatie te bevorderen(Smeijsters, 2010, p. 14; Struijk, 2010).

In het artikel 'Alliantie motiveert lvb-jongeren met leerstraf' beschrijft Rothman(2013) dat intrinsieke motivatie bevordert kan worden door te voldoen aan drie psychologische basisbehoeftes, zoals de autonomie, verbondenheid en competentie. _Vanuit dit onderzoek blijkt dat het inzetten van het medium binnen de werkaliantie, deze basisbehoeftes kan vervullen. _De functie van het medium stimuleert de vervulling van deze basisbehoeftes op verschillende manieren. Zo is het voor de vaktherapeuten niet alleen een voorwaarde om het medium bewust in te zetten, maar bevordert het ook de ontwikkeling om tot samenwerking te komen(Overes, 2015, p. 13). Tegelijkertijd is het voor de vaktherapeuten van belang, dat de ontwikkeling van de werkaliantie opgang komt. Zonder deze ontwikkeling kunnen jongere veel affiniteit hebben met het medium, maar geen motivatie hebben om hiermee aan de slag te gaan(Overes, 2015, p. 13). Vanuit het onderzoek komt naar voren, dat het medium op verschillende manieren en in verschillende fases kan worden ingezet. Om meer inzicht te krijgen op de functie van het medium in de werkaliantie, wordt hieronder per functie de werking van het medium beschreven.

Veiligheid creëren

De media's binnen vaktherapie kennen verschillende aspecten. Zo heeft het medium een recreatief aspect en een therapeutisch aspect. Om gebruik te maken van het therapeutisch aspect, is het voor de jongeren in gedwongen kader van belang dat er veiligheid gecreëerd wordt. Het recreatieve aspect van het medium kan deze behoefte vervullen(Rowley & Comisari, 2016). De expressie van het medium omzeilt de weerstand van de jongeren en maakt de non-verbale communicatie mogelijk. "Zonder dat ze hun ervaringen expliciet hoeven te benoemen, geven cliënten er toch vorm aan en krijgen ze aandacht"(Wertheim-Cahen, 1994; 1998; 1999; 2003; 2004a via Wertheim-Cahen, 2007, p. 2). Dit gegeven is ook terug te zien in het onderzoek, waarbij bijvoorbeeld een jongere in therapie expliciet aangegeven had dat er één onderwerp niet benoemd zou mogen worden, namelijk het overlijden van zijn moeder. Dit onderwerp was wel de kern waar het delict omdraaide. Binnen de therapie zorgde het medium er mede voor dat de jongere, onbewust, ruimte kon geven aan zijn gevoelens. "en toen kwam die moeder, die kwam dan vanzelf uh toch wel als symbooltje zo ergens terug. Maar omdat hij zijn eigen regie had, ging dat beter denk ik achteraf"(T1, 2016, bijlage 2). Het werken aan doelen die niet gericht waren op het beladen onderwerp, zorgde ervoor dat er ruimte was in het ontwikkelen van de werkaliantie. De inzet van het medium zorgt ervoor, dat de jongere heel subtiel ruimte kon geven aan het beladen onderwerp, zonder dat de jongere geagiteerd werd en er in een relatie iets mee moest.

Stimuleert tot samenwerking

Volgens Wertheim-Cahen(2007, p. 3) kan het medium gezien worden als een communicatie middel. Het medium biedt de mogelijkheid om contact te leggen met anderen. In een therapeutische sessie biedt het medium de vaktherapeut en de jongeren de mogelijkheid om met elkaar in interactie te komen. Deze stimulans wordt geboden doordat de jongeren bijvoorbeeld vraagt om medium specifieke kennis of psycho-educatie(L2, 2016, bijlage 13). De verkregen kennis van de vaktherapeut, zorgt voor een ervaring in het medium. Deze ervaring kan vernieuwend of bewustmakend zijn(L5, 2016, bijlage 16). Wanneer de ervaring in het medium als positief wordt ervaren, kan dit een gevoel van veiligheid opgang brengen

en de ontwikkeling van het vertrouwen stimuleren(T6,2016, bijlage 7). Naast het delen van medium specifieke kennis, kan het medium op zichzelf ook de onderlinge interactie bevorderen, bijvoorbeeld door het spelen van een ritme die de jongeren nieuwsgierig maken en trigger om in actie te komen. De nauwe betrokkenheid en aansluiting van de vaktherapeut bij de jongeren, kan momenten van gelijkwaardigheid creëren(Wertheim-Cahen, 2007, p. 9). In dit onderzoek komt naar voren dat deze gelijkwaardigheid vooraf gestimuleerd kan worden door het medium en dat de onderhoud hierin ook plaats kan vinden via het medium. De doelen voorafgaand aan het moment van gelijkwaardigheid zijn gericht op het creëren van aansluiting met elkaar, waarbij de cliënt op de voorgrond staat. “Dan heb ik daar een vrij kort gesprek over met ze, of ze al eerder ervaring hebben met muziek en misschien kan ik daar dan op inhaken. En dan zo snel mogelijk spelen, maar dan wel in mijn achterhoofd, wat tie net gezegd heeft en of ik daar dan wat mee kan doen?”(T8, 2016, bijlage 9). Vanuit de aansluiting in het medium, kan er interactie ontstaan, waardoor de werkalliantie verder kan worden ontwikkeld. Tegelijkertijd biedt het medium de ruimte om de werkalliantie te onderhouden en verder uit te bouwen(T1, 2016, bijlage 2; T2, 2016 bijlage 3).

Ruimte geven aan emoties

Jongeren in gedwongen kader hebben moeite met de eigen emoties. Ze hebben hierbij zowel moeite op het gebied van onderkennen en herkennen van eigen emoties en het onderkennen van andermans emoties. Het in contact treden met andere mensen kan hierdoor voor overmatige stress en frustratie zorgen(Smeijsters, 2012, p. 35). Het inzetten van het medium, biedt de jongeren de ruimte, om buiten het contact en op een onbewuste wijze, ruimte te geven aan hun emoties(Kim, 2015 & Cary, Körlin etc. geciteerd in Artz, P. ; 2015; p.11). Een vaktherapeut gaf hierover een voorbeeld uit de praktijk, waarbij er sprake was van een rouwproces, waarin de persoon van het delict zowel dader als slachtoffer was. Door gebruik te maken van het medium , werd het rouwproces in gang gezet en was er sprake van een gecontroleerde rouwverwerking, waarin er gebruik gemaakt werd van de werkalliantie. “wat ze bijvoorbeeld doen is van speksteen een beeld maken voor op het graf, wordt heel veel gedaan. Of een fotolijstje voor het kind, omdat ze dan op cel een soort van altaartje maken. Dus dat geeft letterlijk iets in handen. En dat geeft grip en handen en voeten aan een rouwproces en aan hun emoties die eigenlijk heel ongrijpbaar zijn en maar komen en gaan en overspoelen en nergens hun houvast vinden. En dat geeft heel veel rust om dan aan een werkstuk te werken dat letterlijk vast te hebben en dan op een gegeven moment te zeggen het is af, het is klaar uhm hier in zit mijn liefde en vervolgens kan ik een werkstuk maken over alle boosheid die ik voel, die er ook bij hoort”(L2, 2016, bijlage 3). De innerlijke processen van de jongeren wordt door het medium in staat gesteld geuit te worden (Smeijsters, 2008; Wertheim-Cahen, 2007, p. 8). Binnen de werkalliantie is het voor de vaktherapeut van belang, zich bewust te zijn van de effecten die het medium kunnen hebben op de jongeren(Wertheim-Cahen, 2007, p. 8-9).

Filter

“Ik denk dat het een uitvlucht is, ze hoeven niet per se iets met mij, maar ze mogen ook iets met het materiaal”(T3, 2016, bijlage 4). Deze uitspraak deed een vaktherapeut over de vraag wat de functie van het medium was binnen de werkalliantie. Ze verwoordde de kern van de antwoorden die de andere vaktherapeuten gaven. Maar niet alleen dit onderzoek geeft aan, dat het medium een uitvlucht is in het aangaan van contact of het aangaan van nieuwe ervaringen en aanleren van nieuwe vaardigheden. Ook in het onderzoek van Welten & Smeijsters(2010,p. 6) wordt benoemd dat het medium veiligheid kan creëren. Het indirecte

karakter van het medium, zorgt ervoor dat de jongeren gecontroleerd om kunnen gaan met lastige emoties(T7, 2016, bijlage 8). Het medium zorgt ervoor, dat de vaktherapeuten en de jongeren een uitval basis hebben(T4, 2016, bijlage 5; T6, 2016, bijlage 7). Door de aandacht te richten op het mediumdoel en de daarbij behorende taken, komt de onderlinge band minder gespannen te staan, waardoor ervaringen van onveiligheid voorkomen kan worden.

Verleiding tot handelen

Uit het onderzoek komt naar voren dat de media's verschillende invalshoeken heeft waarmee ze aansluiting kunnen zoeken bij de jongeren. Zo kan je bijvoorbeeld samenwerken of je kan de jongeren verleiden om tot handelen te komen(T1, 2016, bijlage 2; T8, 2016, bijlage 9). Het laagdrempelig insteken van het medium en het inspelen op de interesses van de jongeren, zorgt voor het opgang komen van de interactie, waardoor het onderlinge contact zich kan ontwikkelen(T1, 2016, bijlage 2; T6, 2016, bijlage 7; T8, 2016, bijlage 9). "Soms zit iemand gewoon helemaal stil en dan pak je een instrument en dan ga je wat spelen. En vaak krijg je dan altijd een reactie en dan heb je gelijk een begin"(T8, 2016, bijlage 9). De verleiding tot handelen in het materiaal, zorgt voor de ontwikkeling van de werkalliantie. Het stelt de vaktherapeut in staat om binnen de veiligheid van het medium te werken aan het contact.

Inzichtgevend/visualiserend

Jongeren die recidiveren hebben vaker gebrek aan sociale vaardigheden. Er is sprake van een verstoring op de sociale gebieden, waarin denken en emoties, vaardigheden en gedrag centraal staan(Smeijsters e.a., 2012, p. 29-30). Het creëren van een passende reactie naar andere toe, vraagt om het vermogen "uitvoerbare handelingswijzen te genereren, alternatieven tegen elkaar af te wegen en plannen te maken om het gewenste resultaat te behalen"(Spivack, Platt, & Shure, 1976 via Smeijsters e.a., 2012, p. 29). De veelvuldige negatieve ervaringen uit het verleden, zijn opgeslagen in hun hersenen en vormt de basis waaruit ze handelen(Struik, 2010, p.33-37). Vanuit dit kader reageert de jongeren naar anderen toe. Het ervaringsgerichte karakter van het medium biedt de jongeren de mogelijkheid om te "ervaren: 'Dit ben ik' en 'Zo wil ik worden'."(Smeijsters, 2008, p. 109; T10, 2016, bijlage 11). Tegelijkertijd biedt het de jongeren de mogelijkheid om inzicht te krijgen in zijn eigen invloed en gedrag op een hele laagdrempelige wijze(T2, 2016, bijlage 3). Juist het zetten in de actie, zorgt voor een andere ervaring bij de jongeren.

Stimuleert autonomie

Jongeren in gedwongen kader hebben de behoefte om hun autonomie te ontwikkelen (Tieleman, M.; 2011). De structuur en de beperking van de vrijheid, belemmeren de jongeren in hun ontwikkeling. Vaktherapie zet de jongeren juist in hun kracht(T2, 2016, bijlage 3). Het medium biedt de jongeren ervaringen van trots en positieve gevoelens rondom hun identiteit (T5, 2016, bijlage 6; American Art Therapy Association, 2004 via Malchiodi, 2005, p. 2). Het medium biedt de jongeren de ruimte om uiting te geven aan iets van zichzelf(Smeijsters & Willemars,2010, Fp. 22), waarin ze vrijheid kunnen ervaren om keuzes te maken, om eigen initiatieven te nemen en om te ervaren wat zij belangrijk vinden, dit bevordert de autonomie(zie paragraaf 1.2.2). "When people perceive the personal relevance of the activity, they will have more fully internalized the regulation and will engage in the behavior with a greater sense of autonomy and thus do not feel pressured or controlled to do the behavior"(Ryan e.a., 2011, p. 201). De aansluiting van het medium bij de jongeren in

combinatie met de eigenschappen van het medium zorgen voor ruimte om de autonomie te bevorderen.

Drempel verlagend

Vaktherapie wordt geïndiceerd bij jongeren die moeite hebben om in contact te komen met zichzelf en hun omgeving. Hierbij kunnen ze moeite hebben met verbale communicatie of waarbij praten en rationaliseren als afweermechanisme wordt gebruikt (Gold, et al., 2004; Smeijsters, 2008 via Bartelink, 2013, p. 2; T1, 2016, bijlage 2; L4, 2016, bijlage 15). Het aanbod dat de vaktherapeuten afstemt op de jongeren zorgt voor een proces die gelijk loopt aan het psychische proces van de jongeren (FVB, 2016). Door het proces niet te expliceren, komen de jongeren in ontwikkeling zonder dat ze zich hier bewust van zijn (Smeijsters, 2008, p. 235). Het zorgt ervoor dat de jongeren binnen de ervaring van fantasie en werkelijkheid kunnen blijven. De gevoelens hoeven niet direct geuit te worden in het contact tussen de vaktherapeut en de jongeren, maar in het medium. Hierdoor is er ruimte is voor nieuwe ervaringen (T1, 2016, bijlage 2). Tegelijkertijd biedt het medium de jongeren de vrijheid om zijn behoeftes uit te spelen. Wanneer deze ervaring van vrijheid als positief ervaren wordt, bevordert zij de werkaliantie (T9, 2016, bijlage 10).

5.2 Deelvraag 2

Deze paragraaf staat in het teken van de indicatie van de werkalliantie en wordt beantwoord vanuit de volgende deelvraag:

Wanneer is vaktherapie geïndiceerd om de werkalliantie te bevorderen tussen vaktherapeut en jongeren in een gedwongen kader?

Deelvraag 2 is verdeeld in de volgende onderwerpen:

- Indicatie & werkalliantie
- Indicatie vaktherapie en bevordering werkalliantie
- Indicatie bevordering contact

5.2.1 Indicatie & werkalliantie

Jongeren in een gedwongen kader, hebben veelvuldig te maken gehad met negatieve ervaringen (Smeijsters, 2010, p. 10). Hierdoor is hun afweermechanisme sterk ontwikkeld. Tegelijkertijd zorgden deze afwijzingen voor het sterk ontwikkelen van criminogene factoren (Smeijsters, 2009, p. 71-72). Alle ervaringen in het leven worden vanuit dit referentiekader waargenomen. Hierdoor is er een mechanisme ontstaan waardoor de jongeren een korte spanningsboog hebben en weinig probleeminzicht (Struik, 2010, p. 31). Het vertrouwen in de mens is een moeilijk begrip voor deze jongeren. Tegelijkertijd hebben deze jongeren veelvuldig te maken gehad met de hulpverlening. Voor veel jongere heeft dit het vertrouwen in de hulpverlening geschaad (Overes, 2015, p. 11). Het wanttrouwen naar de hulpverlening toe, bevordert niet de motivatie. Per persoon kan hierdoor de motivatie verschillende vormen aannemen. "Blijkt de motivatie te gering voor deelname, dan kan ervoor worden gekozen om eerst een traject in te zetten in het kader van motivatieverhoging, waarna instroom alsnog gezien kan worden" (Smeijsters, H., Braak, J., Helmich, M., Reumers, H. & Wekken, J. van der, 2009, p. 82).

5.2.2 Indicatie vaktherapie en bevordering werkalliantie

"Intrinsieke motivatie ontstaat door het uitvoeren van een activiteit op zich, als deze leuk of interessant wordt ervaren" (Rothman, 2013). Het inzetten van een activiteit is het middel van vaktherapie om nieuwe en positieve ervaringen op te doen. Vanuit het onderzoek blijkt dat het bewust inzetten van de werkalliantie via het medium meewerkt in het creëren van veiligheid, waardoor er plezier ervaren kan worden. "Bijvoorbeeld dat we een kennismakingsoefening doen met een interview, dus dan moet je elkaar interviewen en dan moet je jezelf voorstellen als de ander. Dan zeg ik uh, ik heb Piet tegenover mij. Dan zeg ik, ik ben Piet en dan ga ik al zijn antwoorden die hij geeft, ga ik herhalen in de houding en de manier zoals hij dat deed. Hij doet dat natuurlijk ook bij mij. Dus ik stel mij daarin ook kwetsbaar op. Dat we dus een gelijke rol, die we alle twee uitvoeren, doen. Dus ik maak daarin ook fouten, ik vind dat ook ongemakkelijk, ik zeg dan ook heel erg, wat dat met mij doet. Umm, ik zeg ook als hij mij nadoet, o stond ik echt zo, of uhh, dus daarin heb ik het idee, dat daar de fysieke gelijkheid ook snel in gelegd wordt" (T9, 2016, bijlage 10). Het inzetten van het medium, werkt grens verlagend. Het medium zorgt ervoor dat de emotionele projectie niet plaats hoeft te vinden in het directe contact (Artz, 2016, p. 10). Hierdoor hoeven de jongeren niet direct hun vertrouwen te geven aan de vaktherapeut, maar kunnen ze er via het medium mee oefenen. Deze kwaliteit van vaktherapie kan de jongeren indiceren om contact groei tot stand te brengen. Ondanks de mogelijkheid die het medium de jongeren biedt, kan deze therapievorm een bepaalde eis oproepen (T5, 2016, bijlage 6). Deze ervaring wordt in de literatuur indirect bevestigd, doordat er gezegd wordt dat een jongere met

voorkennis of ervaring sneller aan het werk komt(Overes, 2015, p. 19). Wel blijkt uit hetzelfde onderzoek dat het vertrouwen in de werkalliantie bevorderd kan worden door de cliënten dingen te leren of te ervaren die ze hiervoor nog niet eerder ervaren hadden. Juist het bewegen in het medium geeft de vaktherapeuten de handvatten om aan te sluiten bij de jongeren, waardoor er bewust ingezet kan worden op de gezamenlijke doelgerichtheid, gezamenlijke taakgerichtheid en wederzijdse binding tussen de jongere en de vaktherapeuten(Overes, 2015, p.19).

5.2.3 Indicatie bevordering contact

In de praktijk worden jongeren geïndiceerd voor vaktherapie om contact groei te bevorderen en meer zicht te krijgen op de cliënt(T2, 2016, bijlage 3; T3, 2016, bijlage 4). Om de verbinding te maken met deze jongeren, is het van belang dat er gekeken wordt naar de oorsprong van de indicatie. Vanuit deze informatie kan er gekeken worden of er ruimte gecreëerd moet worden, zodat ze kunnen voldoen aan eigen wensen en behoeftes, waardoor de contactgroei bevorderd kan worden(Menger, 2013, p. 169). Of dat de indicatie eerst wordt ingezet om de jongere naar het hier en nu te halen(T3, 2016, bijlage 4). Voor beide indicaties is het van belang, dat de vaktherapeut “zich oprecht inzet, zelfvertrouwen heeft ten aanzien van zijn competenties, empathie en betrokkenheid kan tonen”(Menger, 2013). Vanuit het onderzoek komt naar voren, dat bij beide indicaties het eerste contact voornamelijk begint op de groep of in de kamer van de jongere. “Elke week weer terug komen. Zelfde tijdstip gaan. Zelfde manier, vanuit rust en niet iets opleggen maar er gewoon zijn. En uiteindelijk wanneer dat groeit, kijken of iemand koffie wil komen drinken in de therapieruimte. Uitnodigen van kijk nu wat ik allemaal heb, van materiaal. Laten zien van wat er allemaal is in zo’n therapieruimte. En van daaruit uitbouwen”(T3; 2016, bijlage 4). Het afstemmen op de jongere geeft hen een gevoel van waardering, waardoor ze in beweging komen(L3, 2016, bijlage 14). Ze voelen zich volledig geaccepteerd en gerespecteerd in hun gedachten, gevoelens en houdingen(Verdonck, E. & Jaspaert, E., 2009, p. 15). Wanneer er geen aansluiting is tussen de jongere en de vaktherapeut, kan dit de ontwikkeling van de werkalliantie vertragen of zelfs onmogelijk maken(T9, 2016, bijlage 10). Het herhalen van positieve ervaringen kan vervulling geven aan de behoefte, waardoor de jongeren zich gezien voelen en zichzelf steeds meer durven laten zien(Lyubomirsky, 2007; L2, 2016, bijlage 13). Zo werd er in het onderzoek een situatie geschetst van een jongere die alleen maar beeldend werkte op zijn kamer en weinig van zijn werk wilde laten zien. “En toen mocht hij hier komen tekenen, maar het was al heel moeilijk om aan de gang te gaan hier, met iemand erbij. En op een gegeven moment lukte dat wel, door allerlei verschillende manieren van dat uitproberen. Zal het dan zo gaan? Of moet je een voorbeeld hebben of uhm kreeg hij van mij ook een dummy mee, waar hij dan vooral in mag schetsen wat ook weer dicht kan en wat ook mis mag gaan. Dat je gewoon een beetje kan onderzoeken zonder dat iemand het hoeft te zien. Dus we zijn allerlei oefeningetjes gaan doen. En op ene gegeven moment merk je wel, door steeds maar elkaar te zien en samen bezig te gaan met het beeldende, want hij was op een gegeven moment wel wat mee enthousiast, door dat ie hier ook, hij deed af en toe ook iets anders en dan deed ik een stukje, dus nou, heel leuk. En toen kwam die op een gegeven moment, heeft ie dit gedaan (wijst naar de muur), op een gegeven moment op de muur. Die tekening met de vogeltjes”,(zie extra bijlage),(T1, 2016, bijlage 2). Vanaf dit moment werd de jongere steeds vrijer en mochten andere mensen ook de werkstukken zien. Het contact bij deze situatie werd gelegd door een actieve, voorspelbare en duidelijke houding, waardoor de jongere zich veilig genoeg voelde om met de vaktherapeut de volgende stappen te zetten. De samenwerking tussen de jongere en de vaktherapeut in combinatie met het aansluiting zoeken bij de jongere, creëerde de ontwikkeling van de werkalliantie, waardoor het contactgroei in ontwikkeling kwam.

5.3 Deelvraag 3.

Paragraaf 3 staat in het teken van de volgende deelvraag:

Welke doelen binnen vaktherapie bevorderen de werkalliantie tussen vaktherapeut en jongeren tussen de 12 en de 25 jaar binnen een gedwongen kader?

Onderwerpen in deze deelvraag zijn:

- Doelen & werkalliantie
- Bevorderende doelen van werkalliantie

5.3.1 Doelen & werkalliantie

In de forensische context zijn de meeste interventies gericht op het verminderen van recidiverisico's, waardoor de jongere op een verantwoorde wijze kunnen terugkeren naar de maatschappij(Hildebrand, M, 2004, p.23). Ook binnen vaktherapie is dit een doel voor de behandeling(Willemars, G. & Helmich, M., 2010, p.15). Vanuit het onderzoek komt naar voren, dat het bereiken van dit doel, binnen vaktherapie, gepaard gaat met doelen die voornamelijk gericht zijn op het maken van het contact en op het bevorderen van motivatie door middel van positief ervaringen in therapeutische activiteiten(T8, 2016, bijlage 9; T9, 2016, bijlage 10). Tegelijkertijd is het voor de jongere van belang dat ze de vaktherapeut ervaren als betrouwbaar en competent. Hierdoor ontstaat er binding gericht op het gezamenlijke doelgerichtheid(Overes, 2015, p. 12 via Menger, 2013). Vanaf het begin is het van belang, dat de jongeren betrokken worden bij het maken van hun eigen doelen(Spanjaard, 1996 geciteerd Verdonck, E. & Jaspaert, E., 2009, p14). Tegelijkertijd is het voor de jongeren van belang, dat de vaktherapeuten opzoek gaan naar datgene wat de jongeren wel willen, welke doelen ze willen nastreven en op welke manier ze in beweging willen komen(Menger, 2013, p. 169). Het ervaren van vertrouwen, het ervaren van ruimte en het inzetten van de competenties van de jongeren, bevordert de autonomie, de verbondenheid en het gevoel van competentie, waardoor er intrinsieke motivatie kan ontstaan(Rothman, 2013). Deze intrinsieke motivatie is een kracht om tot een werkalliantie te komen of tot verdere ontwikkeling in de werkalliantie. Het bevorderen van deze elementen vraagt om verschillende doelen. In paragraaf 3.2 worden de bevorderende doelen uit het onderzoek beschreven.

5.3.2 Bevorderende doelen van werkalliantie

Uit het onderzoek blijkt dat bij het ontwikkelen van de werkalliantie weinig tot geen verwachtingen gevraagd moeten worden van de jongeren(T6, 2016, bijlage 7). Het ervaren van frustraties kan volgens Rothman(2013) zorgen voor demotivatie om een samenwerkingsrelatie op te bouwen. Deze ervaring wordt ook bevestigd door het onderzoek, waarbij de activiteit die in het medium werd ingezet, om de werkalliantie te bereiken, voor aversie zorgde(T9, 2016, bijlage 10). Uit het onderzoek komt naar voren, dat de ontwikkeling tot werkalliantie mede opgang komt door het inzetten van kleine doelen. Het inzetten van kleine doelen, geeft de jongere overzicht in wat ze aan het doen zijn en waar ze mee aan het werk zijn. "Dat is voor mij fijn, maar voor de jongens ook"(T6, 2016, bijlage 7). Het inzetten van kleine doelen, "nodigt uit tot verder oefenen, waardoor ze stappen zetten in hun behandeling. Ze krijgen hierdoor meer vertrouwen in zichzelf en in hun ik-kracht"(Bluming, M., 2016, p. 6). Tegelijkertijd bevordert het vertrouwen in zichzelf en in hun ik-kracht de motivatie om te werken aan gedragsverandering(Menger, 2013, 172). Naast het werken met kleine doelen, komt uit het onderzoek nog twee bevorderende hoofdoelen naar voren, die de werkalliantie bevorderen. Deze doelen zijn gericht op het

maken van contact en het bevorderen van de motivatie. In de volgende twee paragrafen worden deze doelen uitgewerkt.

5.3.2.1 Contact maken

Uit het onderzoek komt naar voren, dat het niet vanzelfsprekend is om direct contact te hebben met de jongeren. In de eerste fase van de therapie, wordt dit daarom ook een doel van de vaktherapeuten (T2, 2016, bijlage 3; T4, 2016, bijlage 5). Het doel richt zich op het zoeken naar het juiste contact, het aansluiten in het medium en het houden aan de afspraken. Hieronder worden de begrippen verder uitgelegd.

Laagdrempelig contact

Vanwege de wantrouwen van de jongeren in de hulpverlening is het voor de vaktherapeuten van belang, dat er laagdrempelige interventies worden gepleegd om het contact te maken. Voor de jongeren is het van belang, dat de vaktherapeut het stressniveau zo laag mogelijk houdt. Hoe hoger het stressniveau des te minder zijn deze jongere in staat om het contact aan te gaan (Struik, A. 2010, p. 31). Om het stressniveau te verlagen, blijkt dat de vaktherapeutische respondenten, in eerste instantie, gebruik maken van interventies buiten het medium (T5, 2016, bijlage 6; T2, 2016, bijlage 3). “Je bent nog heel erg aan het bouwen aan de relatie. En dat betekent dat ik creatieve therapie door, door naast haar te zitten op bed en samen een stripje te lezen, of buiten met haar sta te voetballen, waardoor ze uiteindelijk toch mee gaat. En dan gaat het er niet over voor hoe lang ze meegaat, het gaat er over dat ze meegaat. En dat ze dan vijf minuten daar iets gedaan heeft en dan breng ik haar terug en dan is het goed” (T4, 2016, bijlage 5). Nadat de vaktherapeut de eerste basisveiligheid heeft kunnen creëren, werkt het medium als een beschermende factor bij het bevorderen van het contact en de werkaliantie. Dit wordt voornamelijk ervaren door het oordeelvrije karakter van het medium (S1, 2016, bijlage 17; Haeyen, 2011, p. 76; Witte, M. de, 2014, p.15).

Aansluiten in het medium

In de beginfase kunnen jongere moeite hebben om in het medium te werken (T1, 2016, bijlage 2; T5, 2016, bijlage 6; L3, 2016, bijlage 14). Dit kan worden bepaald door de beeldvorming die de jongeren hebben over bijvoorbeeld muziek; “stoffig” (T8, 2016, bijlage 9) of over beeldend “kinderachtig” (T3, 2016, bijlage 4). Maar ook kan het medium zelf deze invloed uitoefenen. De jongere kan zich bijvoorbeeld “heel zichtbaar in de sporthal” (T5, 2016, bijlage 6) voelen. Tegelijkertijd hebben de jongeren moeite om zich verbaal te uiten (T5, 2016, bijlage 6; L3, 2016, bijlage 14; S1, 2016, bijlage 17). Om te voorkomen dat er demotivatie ontstaat, is het voor de vaktherapeuten van belang dat de interventies in het medium aansluiten bij de jongere. “Dit zorgt voor een investering in de relatie” (T2, 2016, bijlage 3). Volgens S. Hooren (2015), bevordert aansluiting in het medium de eigen autonomie en de persoonlijke vrijheid. Tegelijkertijd zijn hierin de kernelementen om intrinsieke motivatie op gang te brengen (zie paragraaf 3.1) aanwezig. Dit bevordert de onderlinge samenwerking, door gezamenlijk te werken aan de doelen en het uit te werken in de gezamenlijke taken. “Je heb veel jongens die schrijven teksten, die dat op de muziek willen. Dat is natuurlijk helemaal ideaal. Van, hoe moet het klinken? Welke sfeer moet het hebben? Dat zijn allemaal dingen waar ze wel over na moeten denken. Maar dat is wel in hun belevingswereld” (T8, 2016, bijlage 9). Naast het inzetten van de inspiratiebronnen voor de jongere, wordt het aansluiten in het medium ook gebruikt om gezamenlijk te zoeken naar oplossingen als dingen bijvoorbeeld niet direct mogelijk zijn in het medium. Bijvoorbeeld “als

iemand een heel orkest wil. He, we zijn met z'n tweeën vaak. Hoe gaan we dat doen?"(T8, 2016, bijlage 9). Het contact maken in het medium waar de jongere affiniteit mee heeft, zorgt voor plezier. Volgens E. Schreder(2015, p. 104) zijn nu juist plezier en creativiteit bronnen om door te zetten als het moeilijker wordt.

Houden aan afspraken

Volgens Overes(2013, p. 26) is veiligheid een belangrijk begrip binnen gedwongen kader. Het vervullen van deze basisbehoefte, zorgt ervoor dat er ontwikkeling kan ontstaan(Haeyen, 2011, p. 56). Binnen vaktherapie uit dit zich in het maken van afspraken, waardoor er duidelijkheid en voorspelbaarheid voor de jongere gecreëerd wordt en de taken en doelen helder zijn(T1, 2016, bijlage 2; T5, 2016, bijlage 6). Tegelijkertijd is het maken van een afspraak een uitingvorm van de therapeut naar de jongere toe, waarin de jongere gezien wordt(T2, 2016 bijlage 3). Het maken van de afspraken, bevordert de onderlinge relatie waar door de werkalliantie tot ontwikkeling komt en positief blijft(Degener, Sturm & Menger 2013, p. 31). "T1: Ja. Er zijn ook jongens die uh, er is een jongen die komt heel moeilijk hier naar toe. Maar die komt wel. En dan ben ik heel erg bezig met allemaal van die afspraken, want daar moet ik heel erg aan denken als ik het heb over die werkalliantie en het afstemmen met de doelen en uh takengericht meer. Dan ben ik echt mee bezig steeds over de randvoorwaarden. Van hoe lang, want wekelijks vindt hij eigenlijk te veel. Maar een half uur kan dan net. En dan zegt hij van, uh als het tien voor half is, dan wil ik terug. Want ik moet nog dit en dat doen, hij heeft allemaal van die dwanggedachten, van dat moet er allemaal gebeuren. Dus dan moet ik echt kijken, van oke dan hebben we nu dus nog uh 10 minuten over om wat te doen. En dan gaan we echt daar mee wel even, en dat doet hij dan ook. Als ik met hem dus die tijdafspraken maak, dat geeft hem dus blijkbaar heel veel rust. En dan kan hij die tien minuten aan de slag"(T1, 2016, bijlage 2). Uit het citaat blijkt dat de vaktherapeut zich heel bewust is van de afspraken. In het onderzoek wordt dit ook herkend, door andere vaktherapeuten(T3, 2016, bijlage 4; T5, 2016, bijlage 6).

Naast voorspelbaarheid in de afspraken, komt in het onderzoek ook naar voren, dat het maken van kleine doelen de jongeren in staat stelt om zich sneller aan de afspraak te houden. Dit is ook terug te zien in het hierboven genoemde citaat. "Dan ben ik echt mee bezig steeds over de randvoorwaarden. Van hoe lang, want wekelijks vindt hij eigenlijk te veel. Maar een half uur kan dan net"(T1, 2016, bijlage 2).

5.3.2.2 Motivatie bevorderen

Volgens M. Witte(2014, p. 19) is de motivatie van jongeren in gedwongen kader laag. Dit wordt mede in stand gehouden doordat er veel voor de jongere wordt bepaald. "Dus er wordt bepaald wanneer de deur open gaat, wanneer je opgesloten wordt, wanneer je eten krijgt, wat voor eten je krijgt, wanneer je belt, met wie je belt, je post wordt gecontroleerd uhm wanneer je gaat sporten, wanneer je naar de bieb gaat, hoeveel kleding je op cel mag hebben, hoeveel foto's je op cel mag hebben, je cel wordt gecontroleerd, alles wordt uhm vanuit veiligheid gecontroleerd. Nou dat doet heel veel met iemands autonomie"(T2, 2016, bijlage 3). Tegelijkertijd nemen veel jongere in gedwongen kader selectief waar en gaan ze er snel vanuit dat zijn omgeving vijandig is(Dodge en Newman, 1981 geciteerd in Kil, J., Braun-de Bijl, T., Prins, E., 2010, p. 15). Om te voorkomen dat de jongere in hun weerstand schieten is het van belang dat de jongere vrijheid ervaren(L5, 2016, bijlage 16). Hierdoor ervaren de jongeren ruimte. Het geeft ze een gevoel, dat ze serieus worden genomen en dat dingen ook stom mogen zijn. "Volgens mij gaf hem dat ook heel veel ruimte. Zo van, oké ik wordt in ieder geval serieus genomen en ik mag ook zeggen dat ik het stom vindt. En uiteindelijk heb ik dan een weg gevonden, waarin ze met een groepsgenoot samen kwam. Dat vonden ze eigenlijk beiden helemaal leuk. En daardoor ging hij vrij makkelijk. Oké als hij het ook doe, dan ga ik wel samen, dan vindt ik het wel oké. Maar ik denk, doordat ik er zoveel tijd aan heb gegeven, dat hij denk, Marjolein heeft nu deze oplossing bedacht, dan ga

ik het wel proberen. Oké, dan doe ik die rollen spellen wel. Dan hoorde hij nog steeds zijn eigen stem enzo. Maar die andere gaat ook. Hij mocht zelf kiezen. Hij heeft zelf diegene benaderd. Het geeft hem heel veel ruimte en terwijl hij het moeilijk vindt. En dan toch samen de weg vinden”(T10, 2016, bijlage 11). Deze samenwerking tussen de jongere en de vaktherapeut, waarin er gewerkt wordt aan een gezamenlijk doel, bevordert de motivatie van de jongere(Spanjaard, 1996 geciteerd Verdonck, E. & Jaspaert, E., 2009, p14). “Geef me een taak die bij me past en ik hoef nooit meer te werken”(Conucius via Wingerden, J. & Laak, B., 2012, p. 9). Voor de vaktherapeuten is dit het uitgangspunt waarop ze aansluiten bij de jongeren. Binnen het gedwongen kader zijn er doeners en denkers aanwezig(T1, 2016, bijlage 2). Het aansluiten op het niveau van de jongeren, geeft de jongeren het gevoel dat ze gezien worden(L1,2016, bijlage 12; L2, 2016, bijlage 13; L5, 2016, bijlage 16). Op het moment dat er met het medium aangesloten wordt bij de jongeren, vinden er in het medium ook ervaringen plaats op het onbewuste niveau(Smeijsters, H., 2008; Hooren, S. van, 2015). Uit het onderzoek blijkt, dat deze twee elementen krachtige middelen zijn om de onderlinge samenwerking opgang te brengen en de motivatie te bevorderen. Een jongere zei hierover “Hij leerde mij niet alleen ruimte te geven op ritme maar in de muziek op momenten dat je slaat zet het van je af”(L5, 2016, bijlage 16). Muziek en eigen kracht, dat waren de elementen die de jongere motiveerde en in staat stelde om binnen de werkaliantie, tot ontwikkeling te komen.

5.4 Deelvraag 4.

In deze paragraaf staat de volgende deelvraag centraal:

Welke mediuminterventies bevorderen de werkalliantie tussen vaktherapeut en jongeren tussen de 12 en de 25 jaar binnen het gedwongen kader?

Voor het beantwoorden van deze deelvraag is er gebruik gemaakt van citaten uit de interviews om te illustreren wat de vaktherapeuten over dit onderwerp te zeggen hebben.

De onderwerpen uit deze deelvraag zijn

- Vaktherapeut & interventies
- Stabiliseren van wantrouwen
- Verbinding maken
- Bevorderende interventies werkalliantie
- Gebruikmaken van werkalliantie

5.4.1 Vaktherapeut & interventies

Het beïnvloeden van de samenwerking met de jongeren, zorgt voor een snellere opbouw van een gezonde therapeutische relatie (Esveld, 2010). De vaktherapeut speelt hierin een belangrijke rol. “De therapeut is immers meestal diegene die een werkvorm zo inricht dat de cliënt een ervaring op doet, waarvan hij/zij kan leren” (Zantopp, J., 2013, p.14). Hieruit is op te maken, dat de vaktherapeut de positieve ervaringen in de onderlinge samenwerking kan bevorderen en stimuleren. Om deze ervaringen te creëren maken de vaktherapeuten gebruik van interventies. Uit het onderzoek komt naar voren, dat de vaktherapeuten gebruik maken van medium specifieke interventies en van generieke interventies (Krantz, 2007, p. 6-7). In de volgende alinea's wordt er voornamelijk aandacht besteed aan de generieke interventies ter bevordering van de werkallianties.

5.4.2 Stabiliseren van wantrouwen

Uit het onderzoek komt naar voren, dat in de eerste fase van de werkalliantie, voornamelijk gebruik wordt gemaakt van generieke interventies. Deze interventies bestaan uit het maken van contact met de jongeren. Deze interventies kunnen buiten het medium plaats vinden of in het medium. Het eerste contact kan hierbij gericht zijn op het werken in het medium, waardoor het eerste gesprek heel kort gehouden wordt. (T8, 2016, bijlage 9) Hierbij maakt de vaktherapeut gebruik van het ‘onbewuste’ element van het medium. (Smeijsters, 2008) Niet alle jongeren zijn hiertoe in staat. Voor sommige jongeren kan het eerste contact plaats vinden op de groep of in de cel (T1, 2016, bijlage 2; T2, 2016, bijlage 3; T9, 2016, bijlage 10). Om de veiligheid voor deze jongeren te garanderen, maken de vaktherapeuten gebruik van duidelijke kaders. Deze kaders kunnen gelden voor af-kadering buiten het medium en af-kadering in het medium. Dit kan zijn in de vorm van afspraken maken en het instemmen met de doelen en taken (T1, 2016, bijlage 2; T4, 2016, bijlage 5). “Dan ben ik echt mee bezig steeds over de randvoorwaarden. Van hoe lang, want wekelijks vindt hij eigenlijk te veel. Maar een half uur kan dan net. En dan zegt hij van, uh als het tien voor half is, dan wil ik terug. Want ik moet nog dit en dat doen, hij heeft allemaal van die dwanggedachten, van dat moet er allemaal gebeuren. Dus dan moet ik echt kijken, van oke dan hebben we nu dus nog uh 10 minuten over om wat te doen. En dan gaan we echt daar mee wel even, en dat doet hij dan ook” (T1, 2016, bijlage 2). Vanaf het eerste moment stemmen de vaktherapeuten hun houding af op de jongeren (T9, 2016, bijlage 10). Volgens Willemars en Smeijsters (2010, p. 20) is dit een voorwaarde om een therapeutisch proces opgang te kunnen zetten. Uit het

onderzoek komt ook naar voren dat een positief ervaren afstemming, voor groei in de werkalliantie kan zorgen. Zo gaf een beeldend therapeut een voorbeeld van een jongere die heel mooi kon tekenen, maar hiervan niks wilde laten zien. Deze jongere was heel kritisch op zijn werk en had weinig zelfvertrouwen. Door aansluiting te zoeken bij de jongere, doormiddel van het uitproberen van verschillende manieren, durfde de jongere steeds meer uit zijn comfortzone te treden(T1, 2016, bijlage 2). Het zorgde ervoor dat de jongere in de therapie een tekening maakte. Op dit moment mag, met toestemming van deze jongere, de tekening gepubliceerd worden in dit onderzoek(zie p. 2).

5.4.3 Verbinding maken

In de eerste fase van de therapie zijn de interventies voornamelijk gericht op de supportieve en ortho-pedagogische werkwijzen(Smeijsters, 2008). In de beginfase van de eerste fase zijn de interventies gericht op het stabiliseren van het wantrouwen(zie paragraaf 4.2) en het maken van een verbinding met de jongeren. Deze eerste vorm van contact bestaat uit het meebewegen en het meelachen met de jongeren, waarin toenadering wordt gezocht(Krantz, 2007, p. 7) De interventies 'spiegelen' en 'volgen' vallen onder deze vorm van contact(Krantz, 2007; Gilhuis, H., Laat, P. de & Hest, F., van, 2014, p. 406). Per discipline wordt deze interventievorm verschillend weergegeven. Het spiegelen komt bij de beeldende therapie naar voren in samenwerking met de jongeren, waarin het materiaal als middel wordt gebruikt om te kunnen spiegelen. "Ik sluit bij aan om dezelfde kleur te gebruiken of dezelfde vorm te tekenen of te schilderen"(T3, 2016, bijlage 4). Door middel van deze interventie geven de vaktherapeuten aan, dat de jongere er mag zijn. Binnen de dramatherapie komt het spiegelen naar voren binnen de rollenspellen. In het uitspelen van een situatie, kan de vaktherapeut de houding van de jongeren aannemen. Het zorgt ervoor, dat de jongeren gespiegeld wordt en het effect van de houding kan ervaren(T10, 2016, bijlage 11). Vanuit de verzamelde informatie van de andere twee disciplines kan er geen specifieke beschrijving gegeven worden van het spiegelen in het medium. De gerichte interventie in het volgen, komt bij alle disciplines neer op het aansluiten bij de materiaalbehoefte van de jongeren. Een voorbeeld van deze interventie in het aansluiten bij de behoefte van een jongere komt vanuit het interview met een beeldend therapeut. "Ik heb met een jongen gewerkt, die was zestien, die in illegale circuits altijd heel veel graffiti deed en vervolgens ben ik met hem hele grote doeken gaan maken, waarbij hij graffiti deed. Waarbij het heel belangrijk was dat ik naast hem stond en met hem aan het werk was. Hoe groot hij dan ook was, was zijn behoefte nog heel kinderlijk. Dus dat lag heel erg ook in de relaties. Snap je, maar hij kon zo groot werken, want dan kon ik hem beter bereiken. Als ik met hem kleine priegel beeldjes zou gaan werken, zou hij denken" (piep)"weet je wel"(T5, 2016, bijlage 6). Het aansluiten bij deze behoefte versterkt het proces van de werkalliantie. Het medium kan hierin een veilige laag creëren, waardoor de jongeren plezier ervaart(Overes, 2015, p. 32). Dit bevordert het werken aan de doelen(Smeijsters, 2012). Al eerder in het onderzoek is benoemd dat een werkalliantie onderhouden moet worden(zie paragraaf 1.2) In de volgende paragraaf worden de generieke interventies beschreven, die de werkalliantie onderhouden en verder bevorderen.

5.4.4 Bevorderende interventies werkalliantie

Naast de hier bovengenoemde interventies, zijn er ook interventies die in het eerste contact al aanwezig kunnen zijn of direct na de eerste verbinding worden ingezet, zodat de werkalliantie wordt gestimuleerd. Hieronder worden er 4 generieke interventies beschreven die de werkalliantie bevorderen.

Zelfonthulling

Veel jongeren in het gedwongen kader hebben een gebrekkig metalliserend vermogen (Smeijsters, 2010, p. 12). Hierdoor hebben ze weinig inzicht in de betekenis van de sociale interactie. Tegelijkertijd is de waarneming gekoppeld aan de ervaringen vanuit het verleden (Struik, 2010). Al eerder in het onderzoek is aangegeven, dat de jongeren veel negatieve ervaringen hebben opgedaan. Om verandering te brengen in deze patronen is het belangrijk om inzicht te krijgen in de algemeen geldende betekenis van de werkelijkheid. "Als, ik merk dat het moeilijk is om het gevoel te tonen van iemand of om uhm te zeggen van dat doet dit met mij of doet dat met mij, dan zeg ik: ik merk bij mijzelf dat doet dit met mij" (T6, 2016, bijlage 7). Deze kwetsbare positie geeft openheid in de situatie. Tegelijkertijd merken de jongeren dat de vaktherapeut ook een mens is en ook dingen ervaart net als zij (T9, 2016, bijlage 10). Deze zelfonthullende interventie bevordert het inzicht in de eigen lichaam sensaties en gevoelens van de jongeren (Struik, A; 2010; p. 55). Tegelijkertijd leert de jongeren woorden te geven aan de situatie, waardoor er verdere ontwikkeling plaats kan vinden (T4, 2016, bijlage 5). Dit gegeven wordt ook terug gevonden in het onderzoeken van Denger, Sturm & Menger (2013, p. 20).

Humor

Een ervaring van humor werkt lachen in de hand en is een uitingsvorm van blijdschap of van een positieve houding (Geesink, 2007, p. 7). Tegelijkertijd is het een manier om mensen positief te beïnvloeden (Meyer, 2000 via Geesink, 2007, p. 7). Deze beïnvloedbare factor draagt bij aan een positieve werkaliantie (Denger, Sturm en Menger (2013)). Binnen de therapie wordt de plezier van humor voornamelijk beleefd aan het meelachen met de jongeren (Krantz, 2007). Het zorgt ervoor dat de therapie luchtiger wordt, waardoor de jongeren minder snel in hun frustratie zitten (L3, 2016, bijlage 14). "Soms zitten ze een beetje te klieren, maar ik heb dan zoiets van als ik mezelf mag zijn, dan mag jij dat ook zijn, geen opsmuk ofzo. Ik denk dat ik dat heel belangrijk vind en ik vind humor heel fijn, om iemand verder te helpen. Ik ben meestal niet heel erg van de confrontatie. Als het moet dan doe ik het, maar als ik kijk naar mijn eigen stel dan past dat niet zo. Maar een opmerking naar de jongeren, zorgt er ook voor dat ik de jongeren in banen kan lijden, ik denk dat ik dat belangrijker vind als een mooi werkje" (T10, 2016, bijlage 11). Ook wordt deze interventievorm ingezet om na een niet soepel verlopen therapie de jongeren met een positief gevoel weer terug te laten keren naar de afdeling. Zo geef een vaktherapeut aan, dat hij standaard zijn therapie sessies eindigt met de uitspraak: "Geef me een hand, dan sta je morgen in de krant" (T4, 2016, bijlage 5).

Kadering

Volgens Denger, Sturm & Menger (2013, p. 31) zorgt duidelijkheid voor betrouwbaarheid en geeft het de jongeren een gevoel van vertrouwen in de relatie. Deze kadering vindt bij sommige vaktherapeuten plaats in het structureren van een therapie sessie waarin er sprake is van een voorbespreking, een activiteit en een nabespreking (T1, 2016, bijlage 2). Of in het benoemen van een bepaald tijdsbestek waarin de jongeren aan de slag gaan (T4, 2016, bijlage 5). Ook kan deze duidelijkheid gecreëerd worden door het benoemen van de feitelijke situatie. "Hij loopt weg, ik ga achter hem aan, uiteindelijk lukt het niet om de therapie. Ik neem afscheid en ik zeg, nou het is niet gelukt, volgende keer gaan we weer verder, creatieve therapie gaat altijd door" (T4, 2016, bijlage 5). Transparantie, oprechtheid en eerlijkheid is heel belangrijk voor deze jongeren (T2, 2016, bijlage 3). Dit uit zich bijvoorbeeld

ook in het onderbouwen van de opdracht naar de jongere, waar in de onderlinge communicatie belangrijk is. Korte, concrete zinnen kunnen bijdragen aan de duidelijkheid, waardoor de betrouwbaarheid gewaarborgd blijft (expertisecentrum William Schrikker, 2007 geciteerd in Rosenboom, M., 2013). Tegelijkertijd betekent het kaderen van de jongeren, dat er duidelijke afspraken worden gemaakt over de therapie en over de interactie tussen de vaktherapeut en de jongeren. Onduidelijkheid in de afspraken kan zorgen voor weerstand in de therapie. Een respondent gaf de weerstand als volgt weer: “Dus toen zei ik dat ik dat vervelend vond dat hij tijdens de therapie met de telefoon bezig was en hij had zo iets van niemand luister naar me dus lekker belangrijk wat jij vind, ik ga gewoon verder met dat spel. Ja en toen heb ik daar wel een hele tijd bij stil gestaan. Zo van wat bedoel je nou met niemand luistert naar me, luister ik dan wel naar je? Nee jij luistert ook niet naar me, want jij hebt vorige week gezegd dat we met die nervpistolen verder gingen”(T6, 2016, bijlage 7). De vergeten afspraak, zorgde voor onveiligheid in de interactie tussen de jongeren en de vaktherapeut. Het citaat laat zien hoe belangrijk de interventievormen zijn gericht op het scheppen van duidelijkheid en voorspelbaarheid.

Belangstelling tonen

Vanuit het onderzoek blijkt dat de jongeren veel waarden hechten aan het krijgen van belangstelling vanuit de vaktherapeut (L1, 2016, bijlage 2; L4, 2016, bijlage 15). De vaktherapeuten houden rekening met de verhalen van de jongeren, er wordt navraag gedaan naar de rechtszittingen en naar andere belangrijke gebeurtenissen in het leven van de jongeren (T1, 2016, bijlage 2; T2, 2016, bijlage 3; T3, 2016, bijlage 4). Deze vorm van interesse draagt bij aan het bevorderen van de werkalliantie. “Het voelt fijn. Ze vraag hoe het op de groep gaat en hoe het op verlof gaat. Ze is altijd geïnteresseerd”(L1, 2016, bijlage 12; L4, 2016, bijlage 15). Het geeft hen het gevoel van waardering. Hierdoor krijgen de jongeren vertrouwen in de vaktherapeut. Dit is een belangrijke factor in de ontwikkeling van de werkalliantie. Het wordt beschouwd als een hoofdfactor van een sterk positief ervaren werkalliantie (Denger, Sturm en Menger, 2013, p. 17 en 26).

5.4.5 Gebruikmaken van werkalliantie

Vanaf het moment dat de jongeren zich veilig gaan voelen in de therapie, is er voor de vaktherapeut meer ruimte ontstaan om zich te gaan richten op het werken met materialen buiten de comfortzone van de jongeren (T2, 2016, bijlage 3; T3, 2016, bijlage 4). De werkwijze van de vaktherapeuten kan zich in deze fase steeds meer gaan richten op de re-educatieve werkwijze (Smeijsters, 2008 via Willemars & Smeijsters, 2010, p. 22). De interventies van de vaktherapeuten zijn in deze overgangsfase gericht op het onderzoeken van de veiligheid. Een beeldende therapeut geeft hierover het volgende voorbeeld; “als je altijd zo klein werkt dan gaan we nu toch echt even iets anders doen, in een keer heel groot of uh materialen die je even niet onder controle hebt. Want je ziet altijd daar, zullen we, als iemand een beetje vertrouwen heeft, zullen we dan nu even iets heel anders proberen? Of dan doe ik het eerst voor, dan wordt het een leuk spel, door eerst iets te onderzoeken”(T1, 2016, bijlage 2). Binnen de psychotherapie word het vertrouwen onderzocht door middel van bijvoorbeeld vertrouwensoefeningen, waar de jongeren de vaktherapeut geblinddoekt leid of zichzelf geblinddoekt laat leiden (T7, 2016, bijlage 8). In muziektherapie wordt de veiligheid bijvoorbeeld onderzocht door, in de muziek, eerst aansluiting te zoeken bij de jongeren, waarna de vaktherapeut langzaam van ritme veranderd (T8, 2016, bijlage 9). Bij dramatherapie vindt het onderzoek van veiligheid bijvoorbeeld plaats door opzoek te gaan naar mediumelementen die eerst als ‘stom’ ervaren werden, maar die door de werkalliantie

wel mogelijk worden(T10, 2016, bijlage 11). In alle gevallen gaan de vaktherapeuten opzoek naar de grenzen van de jongeren(Smeijsters, 2006, p. 246-247). Veiligheid is hierin de voorwaarde om confrontaties tussen de vaktherapeut en de jongeren aan te gaan. Het medium is het middel om de frustratie en agressie op te roepen, maar tegelijkertijd ook een middel waarin de frustratie en agressie geuit kan worden(Overes, 2015, p. 36). Dit vraagt doordachte interventies van de vaktherapeuten, waarin het creëren van balans tussen ervaringen van veiligheid en onveiligheid centraal moet staan.

5. Deelvraag 5.

De laatste deelvraag van het onderzoek luidt:

Wat zijn de behandelresultaten, met de focus op de inzet van de werkalliantie in de vaktherapie, tussen de vaktherapeut en de jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 25 jaar, binnen het gedwongen kader?

In deze paragraaf worden de volgende onderwerpen beschreven:

- Werkalliantie & behandelresultaten
- Werkalliantie, vaktherapeuten & het medium
- Werkalliantie & medium
- Werkalliantie & jongeren

5.5.1 Werkalliantie & behandelresultaten

Uit het onderzoek komt naar voren, dat veel jongere in gedwongen kader wantrouwig zijn naar andere mensen toe (zie inhoudelijke oriëntatie). Voor de vaktherapeuten is het opbouwen van het vertrouwen een belangrijk doel. “Als je niet steeds maar tegen iemand bent of wantrouwend, kunnen anderen veel meer voor je betekenen” (T1, 2016, bijlage 2). Het opbouwen van dit vertrouwen ontwikkelt zich voornamelijk in het samen werken aan een doel en door gebruik te maken van de gezamenlijke taken. Tegelijkertijd is het voor de jongeren belangrijk dat de vaktherapeut met ze meeleeft en interesse in hen toont (L3, 2016, bijlage 4; L14, 2016, bijlage 15; L5, 2016, bijlage 16; S3, 2016, bijlage 19). Binnen vaktherapie, komt de ervaren veiligheid tot uiting in de werkalliantie (Stinckens, N., Ulburghs, A. & Claes, L., 2009, p.54). De jongeren geven aan, dat de onderlinge samenwerking in combinatie met de gezamenlijke doelen en taken de affectieve band versterkt, waardoor er meer vertrouwen komt in de vaktherapeut (L3, 2016, bijlage 4; L14, 2016, bijlage 15; L5, 2016, bijlage 16; S3, 2016, bijlage 19). De vaktherapeuten geven aan, dat de jongeren opener worden en meer gaan delen. Tegelijkertijd durven de jongeren zich kwetsbaarder op te stellen en persoonlijk werk te maken en te laten zien. Ze durven voor hun eigen behoeftes en ervaringen op te komen en hulp te vragen als het nodig is. De jongeren zijn in staat om complimenten te ontvangen en te aanvaarden. Een gezamenlijk positief ervaren werkalliantie zorgt voor minder druk op de relatie, maar vraagt wel om onderhoud (Stinckens, N., Ulburghs, A. & Claes, L., 2009, p.54; T10, 2016, bijlage 11). Het onderhouden van een wederzijds positief ervaren werkalliantie, bevordert de behandelresultaten (‘Horvath e.a., 2011; Horvath & Symonds, 1991; Martin e.a., 2000’, geciteerd in Klaassens, E., Hartog, H. den & Kooiman, K., 2014).

5.5.2 Werkalliantie, vaktherapeuten & het medium

Volgens Overes (2013) wordt de professionele kennis van vaktherapeuten voornamelijk toegeschreven aan de verinnerlijkte intuïtie en zijn ze deskundig op het gebied van creatieve oplossingen en mogelijkheden. Mede hierdoor zijn de vaktherapeuten in staat om de jongeren in hun kracht te zetten. Uit het onderzoek komt naar voren, dat deze eigenschappen grote invloed kan hebben op het ontwikkelen van de werkalliantie en het opbouwen van positieve ervaringen. In meerdere interviews kwam naar voren dat het medium een middel was om een wens in vervulling te laten gaan (T1, 2016, bijlage 2; T2, 2016, bijlage 3; T8, 2016, bijlage 9). Bij de jongere zorgde het voor een stukje verwerking. Tegelijkertijd was het medium het toegankelijk middel om met de jongeren in contact te komen, waardoor er samenwerking ontstond. De interactie tussen de jongeren en het medium zorgde voor verschillende vormen van samenwerking. Voor de ene jongeren zorgde

het medium voor een startende samenwerking op kennisniveau. “Dan zijn ze eerst bezig met hun eigen plan en dan lopen ze vast ofzo. En uhm, ik geef dat dan ook aan, de mogelijkheden hoe je dan dingen kan oplossen. Maar dan nog zijn zij dan degene die dat even mogen bepalen wanneer zij mij wel of niet inschakelen”(T1, 2016, bijlage 2). Hierbij behouden de jongeren hun eigen controle. Tegelijkertijd is er een begin gemaakt in het creëren van contact. Bij andere jongeren zorgde het medium voor de samenwerking in het creëren van plezier. “En samen gingen we toen, ik zeg samen gaan we proberen tien keer de shuttle hoog te houden, dus dat werd weer iets gezamenlijks, zag je haar ook weer plezier beleven. Toen kon ze weer uit die negativiteit en dat levert dan iets wat ontspanning op”(T5, 2016, bijlage 6). Het ervaren van plezier werkt stimulerend. Het zorgt voor een positieve ervaringen in de werkaliantie en ontwikkeling van de motivatie(Schreder, E., 2015). Niet alleen de geïnterviewde respondenten bevestigen dat het medium positieve effecten heeft op de behandelresultaten. Ook de literatuur geeft aan dat het soms handig is om een medium te gebruiken. “Cliënten vallen minder vaak uit en behalen betere behandelresultaten als de taal en etniciteit tussen cliënt en hulpverlener overeenstemmen(Atkinson & Lowe, 1995)”(Atkinson & Lowe, 1995 geciteerd in Verdonck, E. & Jaspaert, 2009, p. 11). In de hierboven genoemde voorbeelden waarin samenwerking is ontstaan in het medium, is er sprake geweest van een gezamenlijke taal. Voor de ene situatie was dit plezier maken en voor de andere situatie was dit gericht op het delen van kennis. Tegelijkertijd komt in het onderzoek naar voren, dat het medium regelmatig de vaktherapeuten in staat stelt om aan te sluiten bij de jongeren, van welke etniciteit ook. Het inzetten van de vakspecifieke kennis, kan de mentale toestand van de jongeren beïnvloeden(Pénzes, I., Hooren, S. van, Dokter, D., Smeijsters, H. & Hutschemaekers, G., 2014, p. 487). De vakspecifieke kennis en de verinnerlijkte intuïtie tijdens het inzetten van het medium, zorgt over het algemeen bij de jongeren voor een ontwikkeling van de werkaliantie en een ervaring van vertrouwen. Het zij in zichzelf en/of in de vaktherapeut(zie interviews jongeren).

5.5.3 Werkalliantie & medium

In het medium wordt de positieve werkaliantie op verschillende wijze teruggevonden. Deze signalen kunnen teruggevonden worden in het contact met de vaktherapeut als in het medium zelf. De signalen in het contact met de vaktherapeuten zijn hoofdzakelijk al beschreven in paragraaf 5.1. De signalen in het medium(zie ook paragraaf 5.2) uiten zich bijvoorbeeld in het aangaan nieuwe materiaal soorten, opdrachten of handelingen, maar ook bijvoorbeeld in het subtiel laten zien van een belangrijk gebeurtenis, bijvoorbeeld via een symbool, in het levens verhaal van de jongeren(T1, 2016, bijlage 2; T2, 2016, bijlage 3; T5, 2016, bijlage 6; T9, 2016, bijlage 10). Binnen een positief ervaren werkaliantie is het medium een filter om nieuwe uitdagingen aan te gaan of de onderlinge relatie te onderzoeken, waardoor de jongeren zich hierin kunnen ontwikkelen. “En vervolgens draaide hij elke keer, we waren een beetje aan het maken, en elke keer als ik aan één stuk van de beer had gewerkt, dan draaide hij gauw de beer om, omdat hij dan de goede kant had en ik de kant had die gewoon klote was. Met andere woorden wil je dat voor mij maken. En uiteindelijk werd dat zijn product”(T4, 2016, bijlage 5). In dit voorbeeld was het directe contact, vanwege de hechtingsstoornis, te onveilig. Voor de vaktherapeut was het medium de kracht om in een werkaliantie dit proces opgang te zetten, waardoor er een positieve ervaring tot stand kwam en waarin het gemaakte beetje door de jongere als eigendom werd beschouwd.

5.5.4 Werkalliantie & jongeren

Het volgende genoemde citaat, staat symbool voor de ervaring van veel jongeren over

vaktherapie. “Maar toen ik daar kwam was ik gespannen. Ze zei, probeer eens iets te tekenen. Toen ging ik dat ook gebruiken op mijn kamer”(L2, 2016, bijlage 13). Uit het onderzoek komt naar voren, dat veel jongeren in eerste instantie wantrouwig en onzeker zijn ten opzichte van de eerste therapie sessie(L3, 2016, bijlage 14; S2, 2016, bijlage 18). Om in contact te komen met de jongeren, is het van belang dat er in de eerste fase aansluiting wordt gezocht met de jongeren. Hierin kunnen houdingsaspecten en mediumvormen beïnvloedend werken(T5, 2016, bijlage 6; T9, 2016, bijlage 10; T10, 2016, bijlage 11). Het starten van een werkalliantie, kan de houding van de jongeren veranderen. Van bijvoorbeeld een frustrerende of boze houding naar een ontspannen houding. “Als ze met spanning bijvoorbeeld binnenkomen. En ik denk dat het altijd wel een ding is, dat ze even moeten landen en aan het individuele moeten wennen en zo. Umm, dus dat is denk ik altijd wel iets wat eronder zit. Maar soms is dat een doel op zichzelf. Dat, wat ga ik nu inzetten bij jou en soms moet ik mijn plan loslaten en ingaan op dat wat er, oké jij komt anders binnen dan ik gedacht had.”(...) “En dan is het spelen, dat doen, dat geeft ze volgens mij ruimte om die zorg in het hoofd te verminderen op een andere manier even te kunnen zien en plezier te hebben in de werkelijkheid”(T9, 2016, bijlage 10). De aansluiting van de vaktherapeut naar de jongeren toe, zorgt hierbij voor plezier, waarbij er gewerkt kan worden aan de werkalliantie. Een positief ervaren werkalliantie zorgt bij de jongeren voor ruimte om vanuit spanning en controle te werken naar ontspanning en momenten waarop de jongeren zijn controle iets laat vieren of loslaten. Bijv. één jongen die alleen maar moeilijke agressie verhalen heeft en dan zeg ik, wat is nou een leuk verhaal, een leuke herinnering? Dan gaan we daar eens iets mee doen. “Na ja zo. Dat vinden ze echt, dat vond hij in ieder geval heel moeilijk. Hij heeft heel weinig positieve herinneringen. En met dat idee heb ik het wel, dat het bij drama, dat ik dat daarin in het medium ook inzet. Dus op de luchtigheid, op de fantasie, op het even weg van alle druk en testosteron om je heen”(T9, 2016, bijlage 10). De kwaliteit van de werkalliantie creëert ruimte om de wantrouwige en onzekere jongeren te stabiliseren(Overes, 2015, p. 38-39). Tegelijkertijd biedt het medium de jongeren de ruimte om binnen een veilige setting de samenwerking te bevorderen, waarna het medium gebruikt kan worden om in de samenwerking te experimenteren, nieuw gedrag te onderzoeken waardoor er nieuwe ervaringen en inzichten ontstaan(zie interviews).

Conclusie

Het beschreven onderzoek is een deelonderzoek binnen het onderzoeksproject Stay-Tuned. Het project is opgezet door KenVak en ontstaat naar aanleiding van het onderzoek van Menger & Donker (zie onderzoekskwestie). Dit onderzoek draagt bij aan het creëren van bewijs materiaal voor de effecten van vaktherapie. De jongeren in gedwongen kader, zijn vanwege hun leeftijd en hun geschiedenis, een groep die moeilijker te behandelen zijn. Het opbouwen van een werkalliantie is hierdoor extra belangrijk. De vraag is of het medium ook een rol speelt in het opbouwen van de werkalliantie en als deze een rol speelt, welke rol is dat precies. Om hier een antwoord op te krijgen, werd er de volgende onderzoeksvraag gesteld: *Wat is de functie van het medium bij de werkalliantie van vaktherapeut en jongeren tussen de 12 en de 25 jaar, in het gedwongen kader?*

Uit dit onderzoek komt naar voren, dat het opbouwen van vertrouwen belangrijk is, voor de jongeren en de hulpverlener, om tot behandeling te komen (Overes, 2015, p. 11; T1, 2016, bijlage 2). Positieve ervaringen in de samenwerkingsrelatie werken hierbij bevorderlijk en maken de behandeling effectiever (geciteerd in Klaassens, E., Hartog, H. den & Kooiman, K., 2014). Hierbij is er een wisselwerking nodig tussen de drie kenmerken van werkalliantie: gezamenlijke doelgerichtheid, gezamenlijke taakgerichtheid en wederzijdse binding, van werkalliantie (Overes, 2015, p. 12).

Een persoonsgerichte aansluiting van het medium ten opzichte van de jongeren, draagt bij aan de kwaliteit van de werkalliantie en stimuleert de jongeren om in beweging te komen (T1, 2016, bijlage 2). De ervaringen van vrijheid en het ontladen van frustrerende gevoelens zorgt ervoor dat de jongeren hun autonomie kunnen ervaren (Schoot, T. & Hooren, S. van, 2015). De positieve ervaringen in het medium in combinatie met de ervaring van de autonomie zorgen voor de ontwikkeling van motivatie voor de werkalliantie. De interesses en mogelijkheden van de jongeren in het medium, stellen de vaktherapeuten in staat om, op een onbewust niveau, aan te sluiten bij de jongeren en te werken aan de werkalliantie.

Het indirecte contact in het medium en het inzetten op de persoonlijke krachten van de jongeren, biedt de vaktherapeuten de mogelijkheid om gelijkwaardigheid te creëren, waardoor er processen opgang worden gebracht, die in het directe contact met hulpverleners moeizamer kunnen verlopen. Tevens is het medium een middel om, in de werkalliantie, onbewust ruimte te geven aan beladen onderwerpen, zonder dat de jongeren daar expliciet iets mee moeten (Kim, 2015 & Cary, Körlin etc. geciteerd in Artz, P. ; 2015; p.11).

De positieve ervaringen in het medium zorgt voor veiligheid, waardoor de ontwikkeling van vertrouwen opgang kan komen. Het medium kan een vrijplaats zijn, waarin de emotionele projectie niet hoeft te vinden in het directe contact (Artz, 2016, p. 10). Ervaringen van onveiligheid onderlinge affectieve band kunnen hiermee voorkomen worden. Tegelijkertijd biedt het medium de mogelijkheid om praktische ervaringen van de interpersoonlijke reacties te ervaren, waardoor er inzicht kan ontstaan op hun eigen invloed en gedrag.

Ervaringen van plezier en creativiteit stimuleert het doorzettingsvermogen van de jongeren en zorgt voor het vermogen om op moeilijke momenten door te gaan. Werken vanuit kleine doelen, geeft de jongeren overzicht, stelt ze in staat om zich aan de afspraken te houden en stimuleert het plezier en de creativiteit van de jongeren. Het medium zorgt voor ervaringen

van eigen krachten en stelt de jongeren in staat om in contact te komen met de eigen affiniteiten.

Het medium stelt de jongeren in staat om de eigen controle te behouden. Tegelijkertijd zorgt de onbewuste werking van het medium voor onverwachte situaties, die parallel kunnen zijn aan hun dagelijks leven. De positieve ervaringen van de onderlinge samenwerking in stimuleren de affectieve band. De gezamenlijk gemaakte afspraken en doelen in combinatie met de affectieve band, zorgen voor kaders die de veiligheid bij de ervaringen in het medium waarborgen en bevorderen.

Discussie

Uit het onderzoek komt naar voren dat het medium een functie heeft in de werkaliantie. Toch blijkt het begrip werkaliantie in de praktijk moeilijk te bevatten te zijn, waardoor de geïnterviewde vaktherapeuten het lastig vonden om concrete praktijkvoorbeelden te benoemen. Daarnaast was het bij de geïnterviewde jongeren lastiger om een volledig antwoord te krijgen over het begrip werkaliantie. Dit kwam vanwege hun cognitief vermogen en de abstractie van het begrip werkaliantie. Hierdoor zijn veel vragen uit bijlage 23 vereenvoudigd. Het onderzoek is beschreven vanuit de verkregen informatie. Vanwege de kleinschaligheid van het onderzoek in combinatie met de vertragende werking van de abstractie in het begrip werkaliantie is het van belang, dat er met enige mate van voorzichtigheid omgegaan moet worden met de geconcludeerde conclusie. Vanwege het inventariserende karakter van dit onderzoek, kan er nog geen uitspraak worden gedaan over de effecten van het medium op lange termijn. Hier zou vervolgonderzoek voor nodig zijn.

Aanbevelingen

De aanbevelingen vanuit dit onderzoek, worden in deze paragraaf beschreven. Hierin staan drie onderwerpen centraal.

- Begrip werkalliantie
- Specifieke voorbeelden
- Educatie werkalliantie
- Feedback formulier

Het begrip werkalliantie

De functie van de werkalliantie was in de praktijk een verwarrend begrip. Voor de ene vaktherapeut had het begrip te maken met een therapeutische relatie. Voor andere vaktherapeuten had het begrip de betekenis van de onderlinge samenwerking tussen collega's. Ook was er een groep vaktherapeuten, die het begrip werkalliantie wisten te plaatsen. Vanwege de verwarring rondom het begrip werkalliantie, was het voor dit onderzoek moeilijker om diepgaand in te steken op het begrip. Om de uitkomsten van dit onderzoek meer te versterken, is er een vervolg onderzoek nodig, waarin een verdiepend onderzoek op het woord werkalliantie bevorderend kan werken. Tegelijkertijd is het van belang, dat er meer educatie plaatsvindt over het begrip werkalliantie. Mede vanuit deze gedachtegang is er gekozen om een artikel te schrijven waarin de uitkomsten van het onderzoek worden beschreven en tevens een inzicht wordt gegeven in het begrip werkalliantie.

Specifieke voorbeelden

Tijdens het doen van onderzoek, bleek dat het een moeilijke opgave was, om bij vaktherapeuten specifieke voorbeelden te krijgen. Veel voorbeelden werden in de algemeenheid genomen, waarbij er een globaal beeld werd geschetst van de situatie. Om een helder beeld te krijgen van de functie van werkalliantie, is specificatie zeer belangrijk. Juist de kleine verschillen, laten de functies van het medium zien. Voor het vervolgonderzoek wordt er dan ook dringend aan de vaktherapeuten gevraagd om binnen hun mogelijkheden van privacy, de specificatie van het proces weer te geven.

Educatie werkalliantie

Het hiervoor beschreven onderzoek laat zien dat het medium een beschermende factor heeft in het creëren van veiligheid en in het voorkomen van onveiligheid. Vanuit het onderzoek blijkt, dat het bewust inzetten van de werkalliantie nog enige educatief vraagt. Vanuit dit onderzoek wordt het aanbeveelt om met de eigen disciplines en eventuele andere vaktherapeutische disciplines om de tafel te gaan, waarbij er gekeken wordt naar de eigen invulling en inzet van werkalliantie in de therapie.

Feedback formulier

Om de opdrachtgevers van de onderzoeken moeite te besparen, is het raadzaam om het PDF bestand van de feedbackformulieren te veranderen in een word-document. Hierdoor wordt de administratie rondom opdrachtgevers en werknemers toegankelijker.

Bronnenlijst

Arts, P. (april 2016); The Importance of the Therapeutic Alliance in Arts Therapy: Can the Existing Findings be Generalized to the Alternative Psychotherapeutic Approach of Arts Therapy; Maastricht; Bachelor Thesis; pp. 6, 11 & 19

Baljon, Marijke, Mul, Harry. (2012). Verslag symposium 'Hechten en loslaten' ter gelegenheid van het afscheid van Annemarie Snijder als eindredacteur van het Tijdschrift Cliëntgerichte Psychotherapie, 1 maart 2012. Tijdschrift Cliëntgerichte Psychotherapie 30.(3). p.268.

Bartelink, C. (2013); Wat werkt: Motiverende gespreksvoering?; Nederlands Jeugdinstituut; p. 2, 5

Bil, de, M. & Bil, de, P. (2009); Praktijkgerichte ontwikkelingspsychologie: Van wieg tot hangplek: De ontwikkeling van 0-18 jarigen; Tweede druk, 2010; Soest: uitgeverij Nelissen; p. 26 - 300

Bluming, M. (2016); In mijn kracht met de ander: Kickboksen en psychomotorische therapie in praktijk; Tijdschrift voor vaktherapie (1); pp. 3-9

Boendermaker, L., & Ince, D. (2010); Wat werkt bij jeugdigen met gedragsstoornissen?; Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut

Carrière, Raphaëla. (2010). Gevoel van veiligheid, voorwaarde om te leren. Amersfoort: HJK, de wereld van het jonge kind. p. 13

Cleven, G. (2012); In scene: Dramatherapie en ervaringsgerichte werkvormen in hulpverlening en begeleiding; Houten: Bohn Stafleu van Loghum; p. 37 - 46

Degener, C., Sturm, A., Menger, A. (2013).; De werkalliantie in het gedwongen kader, eindrapportage van een kwalitatief onderzoek naar de wijze waarop reclasseringswerkers een werkalliantie aangaan met cliënten; Rotterdam: Hogeschool Rotterdam; 20, p. 17-31

Dienst Justitiële Inrichtingen; Straffen en Maatregelen;
<https://www.dji.nl/Onderwerpen/Jongeren-in-detentie/Straffen-en-maatregelen/>;
Geraadpleegd op 21-05-2016

Eijnatten, J. van, (2012). De rechtspositie van jongeren in gesloten jeugdzorg. Tilburg: Universiteit Tilburg. Bachelor Thesis. p.10

Elvins, Rachel, Green, Jonathan. (2008). The conceptualization and measurement of therapeutic alliance: An empirical review. Clinical Psychology Review 28(7), p. 1167-1187

Esveld, Emmie, van.(2010). Meten is weten, de Session Ration Scale als middel om de behandelrelatie met de cliënt te verbeteren. Vakblad Sociale Psychiatrie, (7), p. 8

Geesink, Mickey.(2007). Humor als emotie regulatie mechanisme. Bachelor Thesis. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam. p. 7

Gilhuis, H., Laat, P. D., & Hest, F. V. (2014); Psychodrama in de praktijk. Therapie op de vloer; Hogrefe, p. 406

Haeyen, Suzanne. (2011). De verbindende kwaliteit van beeldende therapie, effecten van beeldende therapie in de behandeling van persoonlijkheidsstoornissen., introductie van een beeldende therapielijst. Antwerpen/Apeldoorn: Garant. P. 57,67, 75, 76.

Hildebrand, M. (2004); Behandelingsstrategieën bij forensisch-psychiatrische patiënten: Cure & care development; Houten: Uitgever Bohn Stafleu van Loghum; p. 14, 23

Hooren, S. van (2015); Het toepassen van kunstpraktijken in de zorg; Boekman 104; pp.28-31

Hougaard, E. (1994). The therapeutic alliance: a conceptual analysis. Scandinavian Journal of Psychology, 35(1), 67-85.

Inspectie Jeugdzorg, Inspectie van het Onderwijs, Inspectie voor de Gezondheidszorg & Inspectie voor de Sanctietoepassing (2007); Veiligheid in justitiële jeugdinrichtingen: opdracht met risico's; Utrecht; p. 9 - 51

Kader. (2016) In Encyclo. Geraadpleegd op 19 april 2016, van <http://www.encyclo.nl/begrip/kader>

Kamerstukken II. (2012/2013). Geraadpleegd op 27 mei 2016, van <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-33684-3.html> p. 54

Kil, J. Braun-de Bijl, T. & Prins, E. (2010) ; Praktijkonderzoek naar interventies. dans- bewegingstherapie en psychomotorische therapie in Justitiële Jeugdinrichtingen en Gesloten Jeugdzorg; Tijdschrift voor Vaktherapie, 6(3); pp. 11-19

Klaassens, E., Hartog, H. den & Kooiman, K. (2014); Verschillen de verschillen?; Exploratief onderzoek naar de werkalliantie van een ervaren en een minder ervaren psychotherapeut; Tijdschrift voor Psychotherapie, (40), 6; pp. 405-414

Klein, G. C. & Schalkwijk, F. (2013); Executieve functies, sociale informatieverwerking en externaliserend probleemgedrag bij adolescenten met een LVB; Universiteit Utrecht: Masterthesis; pp. 6, 9,10

Kors, E., (2006). Hechting en schaamte bij delinquenten. Geraadpleegd op 27 mei 2016, van http://essay.utwente.nl/58815/2/scriptie_E_Kors.pdf, p. 13

Krantz, B. (2007); Interventies van vaktherapeuten: Onderzoek naar de uitvoering van pragmatisch-structurerende werkvormen in de GGZ; Tijdschrift voor vaktherapie (2); pp. 3 – 10

Lamers, A., & Vermeiren, R. R. (2015); Assessment of the therapeutic alliance of youth and parents with team members in youth residential psychiatry; Clinical child psychology and psychiatry, 20(4); pp. 640-656

Linden, J, van. (2016). De functie van het medium bij werkalliantie binnen vaktherapie, een kwalitatief praktijkgericht onderzoek bij jongeren in gedwongen kader. Amersfoort: Hogeschool Utrecht. p. 1

Lyubomirsky, S. (2007). De maakbaarheid van het geluk. Een wetenschappelijke methode voor een gelukkig leven. Amsterdam: Archipel.

- Malchiodi, Cathy, A.. (2005). Expressive therapies, history, theorie and practice. Geraadpleegd op 14 juli 2016, van <https://www.psychologytoday.com/files/attachments/231/malchiodi3.pdf> , 2F
- Meij, Hans. (2011). De basis van opvoeding en ontwikkeling. Nedelands Jeugdinstituut. p. 1-2
- Menger, A. (2008). Professioneel werken in gedwongen kader. Geraadpleegd op 18 juli 2016, van <http://search.proquest.com/openview/7e8c2a7cd034c94adb52647ce5305bf0/1?pq-origsite=gscholar>
- Menger, A., Krechtig, L.. (2008). Het delict als maatstaf, methodiek voor werken in gedwongen kader. Amsterdam: SWP, Amsterdam/reclassering Nederland, p. 157-167
- Menger, Anneke, Krechtig, Lous & Bosker, Jacqueline. (2013). Werken in gedwongen kader: Methodiek voor het forensisch sociaal werk, Amsterdam: Uitgeverij SWP. p. 169, 172.
- Ministerie van veiligheid en justitie (2014). Tenuitvoerlegging van een straf of maatregel in een justitiële jeugdinrichting, geraadpleegd op 27 mei 2016, van <http://www.jeugdzorgnederland.nl/contents/documents/informatieblad-jji-s-%28maart-2014%29.pdf>, p. 2 - 51
- Migchelbrink, F.(2007); Praktijkgericht onderzoek in zorg en welzijn; Uitgeverij SWP pp. 19, 47
- Mortel, Monique van de & Valenkamp, Marije. (2011). Samen Werken aan Perspectief: Een methode voor intensieve behandeling in de residentiële jeugdzorg. Houten: Bohn, Stafleu & Van Loghum
- Nederlands Jeugd Instituut. (2016). Geraadpleegd op 18 mei 2016, van: [http://www.nji.nl/nl/Databank/Cijfers-over-Jeugd-en-Opvoeding/Cijfers-per-onderwerp/325381-Ondertoezichtstelling-\(OTS\)](http://www.nji.nl/nl/Databank/Cijfers-over-Jeugd-en-Opvoeding/Cijfers-per-onderwerp/325381-Ondertoezichtstelling-(OTS))
- Overes, Jos. (2015). Samen door 1 deur, een praktijkgericht onderzoek naar de werkaliantie binnen vaktherapie bij jongeren in gedwongen kader. (Bachelorthese) Amersfoort: Hogeschool Utrecht. P. 11- 39
- Pénzes, I., van Hooren, S., Dokter, D., Smeijsters, H., & Hutschemaekers, G. (2014); Material interaction in art therapy assessment; The Arts in Psychotherapy, 41(5); pp. 484-492.
- Reulink, Niek, Lindeman, Leonie. (2005). Kwalitatief onderzoek. Geraadpleegd op 18 juli 2016, van [http://www.cs.ru.nl/~tomh/onderwijs/om2%20\(2005\)/om2_files/syllabus/kwalitatief.pdf](http://www.cs.ru.nl/~tomh/onderwijs/om2%20(2005)/om2_files/syllabus/kwalitatief.pdf), p. 4
- Rooney, R.H. (1992). Strategies for work with involuntary clients. Columbia University Press.
- Rosenboom, M.(, Fontys, S., van Empel-Dentener, M., Fontys, M., Elias, C., Idris, B., & Boons, L.) (2013); Alles over LVB, de handleiding; Breda: scriptie

Rothman, Linda. (2013). Alliantie motiveert lvb-jongere met leerstraf, motiverende factoren voor jongeren met een lichte verstandelijke beperking. Geraadpleegd op 4 juli 2016, van <http://www.jeugdkennis.nl/jgk/Artikelen-Jeugdkennis/Alliantie-motiveert-lvb-jongere-met-leerstraf>

Rowley, Joanne, Comisari, Rachel. (2016). Healing through creating art therapy. Geraadpleegd op 14 juli 2016, <http://search.proquest.com/openview/8097edcd43be4eb47f3219d5d39a4496/1.pdf?pq-origsite=gscholar&cbl=33490>

Ryan, Richard, M., Lynch, Martin, F., Vansteenkiste, Maarten, Deci, Edward, L. (2011). Motivation and Autonomy in Counseling, Psychotherapy, and, Behavior Change: A Look at Theory and Practice. Geraadpleegd op 14 juli 2016, van <http://docplayer.net/9544637-Motivation-and-autonomy-in-counseling-psychotherapy-and-behavior-change-a-look-at-theory-and-practice.html>, p. 201

Schoot, T. & Hooren, S. van (2015); Vaktherapie in het jongerenwerk: een positieve ontwikkeling; Tijdschrift voor vaktherapie (3); pp. 17-27

Schreder, E. (2015); Actieve en passieve kunstbeoefening goed voor de hersenen; Boekman, pp. 4-6, 104

Simons, J.(2014); Introductie tot de psychomotoriek; Maklu; p. 271

Smeijsters, H. (2004); Handboek Muziektherapie: Methodisch werken; Houten: Bohn Stafleu van Loghum; pp.43, 44, 95

Smeijsters, H. (2006); Handboek Muziektherapie; Houten: Bohn Stafleu van Loghum; pp. 246 & 247

Smeijsters, H. (2008); Handboek Creatieve Therapie; Derde herziende druk; Bussum: Uitgeverij Coutinho; pp. 109, 137, 191, 235 & 237

Smeijsters, H., van den Braak, J., Helmich, M., Reumers, H., & van der Wekken, J. (2009); Vaktherapie in de Justitiële Jeugdinrichtingen en de Gesloten Jeugdzorg: Kaderdocument voor alle vaktherapieën; Heerlen/Cadier & Keer; The Netherlands: KenVaK/Het Keerpunt; pp. 23 – 82

Smeijsters, H. (2010); Praktijkonderzoek naar interventies: Vaktherapie in Justitiële Jeugdinrichtingen en Gesloten Inrichtingen; Tijdschrift voor vaktherapie Thema opgroeien en ontwikkelen; pp. 9-20

Smeijsters, Henk, Kil, Julie, Kurstjens, Han, Welten, Jaap, Willemars, Gemmy, Dijkema, Pijke. (2012). Dans-bewegingstherapie in de justitiële Jeugdinrichtingen en Gesloten Jeugdzorg, resultaten van praktijkgericht onderzoek. Kenvak: Kenvak Publishers. p. 35

Stinckens, N., Ulburghs, A., & Claes, L. (2009); De werkalliantie als sleutelement in het therapiegebeuren: Meting met behulp van de WAV-12, de Nederlandstalige verkorte versie van de Working Alliance Inventory; Tijdschrift voor klinische psychologie, 39, 44-60.

Struik,A (2010); Slapende honden? Wakker maken!: Een stabilisatiemethode voor chronisch getraumatiseerde kinderen; Amsterdam: Pearson Assessment and Information; p. 31 - 57

- Tieleman, M. (2011); Levensfasen: de psychologische ontwikkeling van de mens; Amsterdam: Boom Lemma uitgevers; pp. 148, 227 & 270
- Verdonck, E., & Jaspaert, E. (2009); Motivatie voor gedragsinterventies bij jeugdige justitiabelen; Katholieke Universiteit Leuven: Leuvens Instituut voor Criminologie; pp. 11, 14, 15
- Vernooij, Philomeen. (2016). Emoties verbeeld. Vaktherapie: Tijdschrift voor vaktherapie, (2). p. 20
- Wertheim-Cahen, Truus. (2007). De rol van vaktherapieën bij de behandeling van psychotrauma. Geraadpleegd op 18 juli 2016, van http://www.cttamsterdam.nl/images/stories/dag17/Wertheim_Cahen_De_rol_van_vaktherapie_een_bij_de_behandeling_van_psychotrauma.pdf, p. 2 – 9.
- Willemars, G. & Helmich, M. (2010); Praktijk onderzoek naar interventies: Beeldende therapie in Justitiële Jeugdinrichtingen en Gesloten Jeugdzorg; Tijdschrift voor vaktherapie 2, jaargang 6; pp. 11-16
- Willemars, G & Smeijsters, H. (2010). Hoofdstuk 6, Kwalitatief proceseffectonderzoek, beeldende therapie. p. 22
- Wingerden, J. van. (2012). Passie, energie, prestatie, de kracht van werken met bevlogenheid. Amsterdam: Pearson. p. 9
- Witte, M. de (2014); Muziektherapie en emotieregulatie: Een pilotstudie bij forensische patiënten met een licht verstandelijke beperking; tijdschrift voor vaktherapie 10(3); pp. 13-21
- Zaal, Sandra, Boerhave, Margriet, Koster, Marianne. (2009). Hechting Basisveiligheid Basisvertrouwen Begeleiding en behandeling, een handreiking voor begeleiders en behandelaars, geraadpleegd op 8 juli 2016, van https://www.cordaan.nl/sites/default/files/downloads/boekje_hechting_2009.pdf.
- Zantopp, J. (2013); Stille kennis: Over interventies en bewust en onbewust handelen; Tijdschrift voor vaktherapie 2013/1 jaargang 9, pp. 12-15
- Zimbardo, Philip, G., Johnson, Robert, L., McCann, Vivian, (2009). Psychologie: een inleiding. Person education, geraadpleegd op 21 mei 2016, van <https://books.google.nl/books?id=jGgcl6WyRLgC&pg=PA258&dq=vertrouwen+psychologie&hl=nl&sa=X&ved=0ahUKEwjQvtDt3YjNAhXHrRoKHdx0B1YQ6AEIJTAA#v=onepage&q=vertrouwen%20psychologie&f=false>, p.258
- Zorginstituut Nederland; Polman, P. I. (oktober 2015). Brief betreft: Rapport 'Vaktherapie en dagbesteding in de geneeskundige GGZ' ; Geraadpleegd op 19-05-2016

Bijlage 1 opdrachtformulier opdrachtgever

Het hieronder beschreven formulier gebruik je als er sprake is van een opdrachtgever uit het werkveld. Als student vul je de items in, mogelijk samen met de opdrachtgever. De opdrachtgever ondertekent het formulier, waarna de consulent groen licht geeft en het formulier ondertekent.

Opdrachtformulier Opdrachtgever m.b.t. Praktijkgericht onderzoek en Eindproduct	
NAMEN EN STUDENTNUMMERS: Eunice van Kralingen 1624204 Jolida van der Linden 1619730	
Docent / consulent: Gemmy Willemars	
Datum:	24-02-2016
Gegevens van de opdrachtgever	
Naam opdrachtgever:	KenVak Stay Tuned
Functie opdrachtgever:	Lectoraat en vaktherapeut
Naam instelling:	KenVak
Adres:	n.v.t.
Postcode en woonplaats:	n.v.t.
E-mail:	Susan.vanhooren@zuyd.nl Gemmy.willemars@hu.nl
Telefoonnummer:	n.v.t.
Handtekening opdrachtgever:	
Omschrijving opdracht en randvoorwaarden	
Wat is de probleemstelling van het onderzoek / de vraag van de opdrachtgever?	Onderzoek naar de functie van het medium in de werkalliantie van de vaktherapeut en de cliënt (12-25 jaar), binnen gedwongen kader.
Wat is de doelstelling van het onderzoek?	Theoretische onderbouwing van de functie van het medium bij deze doelgroep en setting & binnen het onderzoek Stay-Tuned.
Wat zijn de globale ideeën / wensen voor de onderzoeksopzet?	In gesprek gaan met vaktherapeuten en het onderzoek op de studiedagen presenteren.
Hoe is de globale planning?	Januari t/m juni onderzoek
Welke afspraken zijn gemaakt over:	Vaktherapeuten te bereiken via contactgegevens afgegeven aan Stay-Tuned.

Bijlage 2 Interview Therapeut 1 (Beeldend)

T1: Marie-Jozé van Drie – Intermetzo Lelystad (Bosvalk 1) –CT Beeldend – 15-03-2016

Interviewer 1 (I1): Jolida van der Linden

(Interviewer 2 (I2): Eunice van Kralingen)

Therapeut 1 (T1): Marie-Jozé van Drie

I1: Vind je goed als het wordt opgenomen?

T1: Ja hoor.

I1: Mooi, kunnen we m ook mooi uittypen.

T1: Goed.

I1: Nou wat fijn dat je kan.

T1: Ja.

I1: Uhm, ik zou het even toelichten. Ik ga jou interviewen en Eunice is er bij, zodat ja zodat we de eerste interviews gewoon even samen doen.

T1: Uhm.

I1: Uhm, maar wellicht wil ze nog iets toevoegen aan het einde ofzo en dan uh. Maar in principe is het tussen ons nu eventjes.

T1: Goed.

I1: Uuhm, ik heb je interview gelezen. Dus daar zullen we ook misschien wel een paar keer op terug uuh terug komen nog.

T1: uhm.

I1: Uhm, maar ik zou je eigenlijk, want dat miste ik een beetje in het interview van Jos. OF miste, dat ontbrak mij een beetje, van uh, zou jij misschien werkalliantie zelf even toe willen lichten? Wat jij verstaat onder werkalliantie.

T1: Mag ik even kijken wat ik toen gezegd heb?

I1: Ja dat mag. (Geef ondertussen het blad af.) Want hij heeft uuhm toen meer naar mijn idee gevraagd hoe je het gebruikt en hoe je het in ziet. Maar niet zo zeer hoe jij het begrip ziet. Dus vandaar mijn vraag.

T1: Ja want ik dacht eerst eigenlijk aan uuhm als ik uh keek naar uuhm me therapie en het contact met de therapeut dacht ik aan werkrelatie.

I1: Ja.

T1: Of uuh, en daar zit dan voor al een vertrouwensrelatie aan vast uh,...

I1: Ja

T1: Dat je die probeert uhm op te bouwen. En uh toen dacht ik niet zo zeer aan het woord werkalliantie, dat is echt pas later dan uh bekend geworden voor mij ook.

I1: Ja.

T1: Vanuit het RAAK-project staat hier dan ook in.

I1: Ja.

T1: En dan nu zie ik het wel ook uh, vooral ook vanuit deze doelgroep zie ik het wat meer uh wat breder uh. Het hele begrip werkalliantie, omdat daar ook uuh, je kan ook een stukje uh vertrouwensrelatie opgebouwd worden.

I1: Ja.

T1: Maar mij sommige jongens hier binnen bijvoorbeeld is het echt uh juist het hele lastige.

I1: Ja.

T1: Van uh waar ze dan door gehechtheidsproblemen of uh ervaringen in het verleden juist zoveel moeite mee hebben, dat het gewoon juist iets is waar je een beetje een beginnetje in kan maken. Het opbouwen van vertrouwen, van vertrouwen in een ander. En dan is het uh dat alliantie uh dat begrip is voor mij dan wel mooier en wat omvattender om dat meer te kunnen gaan bereiken in dat contact met die jongere. Uh omdat het ook gaat om uh weet je wel overeenstemming in die afspraken in die doelgroep.

I1: Ja

T1: En dan is het wat meer uh, ja dan is het wat minder gericht op uh he de band en het vertrouwen en uh. Ja meer gericht

I1: Meer gericht op uh

T1: de relatie. Dat lijkt wat zakelijker misschien, maar dat is wel een manier om aan het werk te gaan en om iets op te bouwen. En dat vind ik dan wel leuk. Dat zit volgens mij meer in, zo zie ik het en dat is een beetje misschien ook door dit onderzoek. Zo ben ik het meer gaan zien.

I1: Ja.

T1: En dat is vooral bij jongens die dan ook wat autistische problemen hebben. Zie ik echt dat dat daar dan juist daarin veel kan betekenen.

I1: Vooral op die doelen dan enzo?

T1: Ja en als jij dan het idee hebt van oh we zitten we begrijpen elkaar oh trouwens ook bij lvb, dat je het idee hebt, dat zij het idee hebben van uh zij begrijpt mij, wat ik wil. En waar ik naar toe wil. En we hebben daar goede afspraken over gemaakt en ik merk dat ik daar ook heel vaak mee bezig ben dat je dingen op papier zet en dat sommige jongen willen dan bijvoorbeeld niet komen voor therapie. Maar dan wel, nou laten we drie keer afspreken, en dan doen we precies voor die drie keer dan gaan we dat en dat doen. Iets wat ik wil, iets wat jij wil, beetje zo. Maar dan kunnen ze zich daar wel aan houden. En dan kunnen ze daarna, kunnen ze een hele positieve ervaring hebben als je al zo iets kan bereiken met elkaar.

I1: Ja precies.

T1: Bijvoorbeeld. En ik vind dat dat, ik vind dat werkalliantie dus dan daarin die twee kanten omvat. Dat je iets opbouwt in de relatie, en ook in.

I1: En ook niet alleen op het vertrouwen stukje zit dan.

T1: Nee, en ook in de band die ze dan met jou hebben.

I1: Mooi. Dus jij zet hem ook heel doel, als ik het goed hoor uit je verhaal, zet jij hem ook heel bewust in, die werkalliantie binnen jou therapie?

T1: Ja, want dat kom je gewoon hier uh sowieso tegen, dat je daar iets mee moet. Maar sowieso bij alle therapieën en ik denk ook met andere doelgroepen. En soms gaat die werkalliantie begint dan he door het medium in te zetten en soms veel meer in van te voren afspreken, van wat gaan we doen en wat gaat er gebeuren en uh meer in het verbale misschien dan als begin.

I1: Dus ja, wat je zegt je zegt je kan m ook starten door vanuit het medium te beginnen. En dat is precies waar wij uh wat meer op in willen spelen, zou jij een praktijkvoorbeeld kunnen geven misschien? Hoe jij het medium hebt ingezet om meer werkalliantie te creëren?

(Mompelt na: om mee aan de slag te gaan)

T1: Ja, uuh Sowieso is het medium altijd in het begin uh, moet ik het medium erbij hebben. Ook in de observatie. Dus ik zet hem sowieso altijd in al als de opdrachten. Vaak heb ik vaste opdrachten die wel een beetje op elkaar lijken in het begin. Het ligt een beetje aan de jongere of ik dan echt met opdrachten werk. Want sommige daar gaat het niet mee. Die vinden dat al te veel van het goede om hier dan iets te doen wat moet of uh. Dus dan is het al heel wat als ze binnen zijn in de therapie. In de therapieruimte en dan ga ik wel, ja verschillende manieren heb ik dan om uh een ingang te vinden in het beeldende. Soms door echt gewoon maar te beginnen. Een blad neer te leggen en te zeggen zet hier eens een punt en we gaan samen naar die punt toe tekenen of we gaan samen om ste beurt van die punt de, dat je contact maakt in het medium. Bij sommige jongens gaat dat heel makkelijk, want die zijn, kijk dat zijn van die doeners en die willen niet praten en die willen wel gewoon, die zijn niet zo moeilijk om uh tot actie over te gaan. Dus dan kan dat wel. Maar er zijn ook weer jongens, die het helemaal niet fijn vinden om dat contact al aan te gaan. Dus daarin is het wat indirecter, dan ben ik er niet bij betrokken. En dan kijken we bijvoorbeeld in het lokaal door een rond leiding te laten zien wat voor een materialen er zijn. En ik geef wat voorbeelden wat er allemaal mogelijk is. En dan komen ze soms op iets wat ze zie of wat ze dan dan gaan we echt meer onderzoekend aan de slag. Welke materialen of wat voor een product. Sommige willen echt even eerst beginnen met een product van zo iets wil ik wel maken en dan gaan ze die kant eerst maar op.

I1: Ja.

T1: Maar dat zorgt er wel voor dat ze eerst hier een plekje hebben. En een beetje veilig raken in het doen en met mij in die ruimte. Dat te gaan verdragen, beetje te gaan hebben op een gegeven moment over wat is prettig en wat is niet prettig. Dus zo, en uh. Er zijn ook jongens die hebben echt duidelijk een zelf een wens al in het beeldende. Dus die hebben bijvoorbeeld ooit eens iets gemaakt. En dat was heel fijn om te doen bijvoorbeeld. Of een keer met steen iets gedaan maar wat nooit is af uh afgemaakt. Ik had een keer een jongen die had, die heeft een dochtertje. Die was nog maar net geboren. En toen was hij ooit begonnen, maar toen met hulp van heel veel anderen bij hout om haar naam dan uh alle letters van haar naam te gaan zagen. En uuh die heeft hij toen wel met hulp van andere heeft hij dat kunnen doen. Maar dat is dan ergens in een andere instelling blijven, achter gebleven. En nu wilde hij dat dan toch wel zelf doorpakken en ik denk dit is een mooie ingang. Dat was dan voor hem een uh heel fijn doel waar hij achter stond. Want het is ook wel vaak zo, sommige jongens vooral die oudere jongens die vinden opdrachten soms wel fijn, maar meestal hebben ze zelf al zo veel uhm wat ze willen bepalen of willen inbrengen.

I1: Ja

T1: Ja. En waar ze, dat ze iets hebben waar ze achter staan, dat is heel vaak iets wat terugkomt. Dat ze werken aan iets waar ze achterstaan en dat ze begrijpen of wat uhm, ja. Ik weet niet wat dat.....

I1: Merk je dan ook dat dat invloed heeft op die werkalliantie?

T1: Als zij het idee hebben dat ik uhm met hun daar ook wil achter staan en ze wil ondersteunen. En soms dan uhm, vragen ze niet meteen hulp, of willen ze het ook zelf doen. Of denken ze van ik moet het zelf kunnen of doen. En is dat dan ook weer een proces. Dan zijn ze eerst bezig met hun eigen plan en dan lopen ze vast ofzo. En uhm, ik geef dat dan ook aan, de mogelijkheden hoe je dan dingen kan oplossen. Maar dan nog zijn zij dan degene die dat even mogen bepalen wanneer zij mij wel of niet inschakelen. En dat werkt vaak wel goed. Dat zij dus dat gevoel hebben van ik heb de controle en dat mag ik ook hier wel uh binnen al die grenzen die belemmeringen hier binnen. He wat je vaak hebt toch in zo'n zo'n

I1: instelling?

T1: Ja, hebben ze hier dus een beetje die vrijheid en daar zijn ze natuurlijk ook wel gevoelig voor.

I1: Oke

T1: Ja. Maar er zijn ook jongens die daar helemaal niks mee kunnen. En die moet je echt veel meer structuur geven.

I1: Dus jij sluit echt aan op de cliënt daarin?

T1: Ja. Is wel heel verschillend die ingang. Ook in medium eigenlijk. Het niveau en want ze hebben ook wel eens zo'n idee en dan kunnen ze het niet tot uitvoering brengen. Dus ze hebben wel iets in hun hoofd, of ze zien een voorbeeld. Maar die hebben helemaal geen idee wat voor stappen er voor nodig zijn om dat dan uhm concreet te maken. En dan uh, ja dan uh kunnen we goed gaan samenwerken als zij daar ook voor open staan op een gegeven moment. En soms mag ik dan meedenken en willen ze het zelf uitvoeren. Of soms willen ze dat ik een stukje doe. En dus je hebt allerlei verschillende vormen van samenwerken.

I1: Maar als ik het goed hoor, laat jij het dus heel erg aan de cliënt over.

T1: Na, ik heb wel echt gewoon altijd die observatie met die opdrachten. En eigenlijk uhm, zorg ik altijd wel dat die opdrachten in kleine vorm, soms heel kort dan maar, of wat groter wel terug komen. Maar je kunt ook die opdrachten kan je uhm kan je heel veel, kan je van alles mee improviseren. Dus dan is het soms maar net, of dat ze het zelf bepaald hebben of gekozen hebben, maar ik heb ze wel richting gegeven door te zeggen ik wil. Want ik wil altijd een zelfbeeld opdracht er in en een interactie opdracht en een emotie opdracht. Ja en dan soms heb je een uhm, dat is ook vanuit het raak project, dat zijn wel een beetje de thema's waar we dan ook op observeren. Die uh die kerngebieden. En cognitie die observeren we dan niet zo zeer in het medium, want die zie je dan een beetje door de observatie wel heen. Hoe uh, jongeren denken en hoe ze ...

I1: En het waren: Zelfbeeld, interactie en?

T1: En emotie.

I1: Emotie.

T1: Ja. Jongeren worden bijvoorbeeld aangemeld voor uhm het herkennen van emoties. Van uh, kunnen deze jongens, kan deze jongen dat wel of niet. En dan moet je toch wel dat in de observatie moet je wel dat onderwerp ergens hebben behandeld, vind ik. Maar als een jongen het moeilijk vindt bijvoorbeeld om bijvoorbeeld, want ik heb vaak zo'n emotie cirkel, dan breng je in kaart wat zijn emoties bijvoorbeeld een jongen herkent. En hoe groot is dan boosheid, of hoe groot is dat dan uh waar zit het dan? Laat je het zien aan anderen of uhm is het meer van binnen? Dat geeft vaak een mooi begin beeld. Maar het is ook best wel een cognitieve opdracht. Want dan moet je gaan nadenken over hoe zit dat dan bij mij? En sommige jongens kunnen dat reflecteren dan niet zo goed. Maar het is wel vaak een veilige ,omdat je het zo mooi in een kaart kan uh .

I1: Ja en hoe doe je dat dan met jongens die?

T1: Die dat niet kunnen?

I1: dat minder kunnen?

T1: Ja dan gaan we gewoon samen een beetje kijken naar wat, bijvoorbeeld met picto's of uh je hebt het wel over het onderwerp emotie. Of je ziet gewoon jongens die zijn gewoon echt wel al wat uhm die hebben wat moeite met het reguleren van bijvoorbeeld boosheid. Dan moet je echt voorbeelden nemen van bijvoorbeeld net op de groep. Dan ligt het er zo boven op en dan kan je dat gebruiken en dan gaan we eens kijken van wat gebeurde er net. En over uhm kan je iets bezig's maken of wat hoe zien die beelden er uit. Of ik kan hier zelfs een rond lopen en dan zien ze bijvoorbeeld dat beeldje daar. Hoe zou die zich voelen of uh.

I1: Oh ja.

T1: Maar meestal gaat het wel om kleuren, en beelden die er bij passen, of een dier bijvoorbeeld er bij gebruiken. Dat ik het via een omweg

I1: Ja, dus dan gebruik je inderdaad ook het medium eigenlijk om, om te laten zien of uh

T1: (vult aan) Om het te laten zien, ja. Of vaak ook de manier van werken. Als ze het echt nog dat symbolische lastig is, of dat uhm weet je wel die woorden er aan koppelen of uh gezichten herkennen, dat dat ook nog lastig is, dan gaat het meer verder terug. Van wat is prettig, wat is niet zo prettig. Hoe heb je , hoe is iemand aan het werk gegaan? He, bijvoorbeeld uhm iets uhm rustigs doen of juist iets heel erg wilds doen. En uh er zit zo'n leuke opdracht bij die ik de laatste tijd vaak doe om een beetje uh, ze hebben vaak wel, dat fysieke is toch wel iets waar ze vaak meer mee kunnen dan er overgaan nadenken. Dus dan probeer ik wat meer ervaringsgerichte opdrachten aan te bieden. Zoals met klei gooien, maar wel gericht en dan gaan het ook over uh je kracht gebruiken en dan ook vaak als zij iets gaan gooien dan hebben ze al sneller een koppeling naar boosheid bijvoorbeeld. En dan is dat weer een ingang.

I1: Oh ja, oh mooi.

T1: Maar dan is het meer in het doen en hoe doe je dan iets? En dat het er ook mag zijn en gewoon wat voorbeelden geven. Ja het is toch wel heel verschillend eigenlijk steeds wat ik dan doe. Ja. Soms meer symbolisch.

I1: Maar je beschrijft wel mooi hoe je dat medium gebruikt uh

T1: Daarin?

I1: Ja, om ergens toe te komen. Dus het is niet alleen dat het werkt om er aan te werken. Maar je gebruikt het ook om aan de slag te komen als het waren.

T1: Ja en ook om dat onderwerp dus blijkbaar aanbod te laten komen. Want heel veel jongens vinden emotie dan echt zo'n woord... Dat is vaak, zelfbeeld vinden ze vaak heel leuk. Als je daar een opdracht bij uh aanbied, vinden ze vaak wel interessant he. Of foto's van zichzelf en hoe kijken ze dan daarnaar en ze vertellen toch op een gegeven moment wel wat interesseert ze. En sommige jongens weten dat dan niet zo goed allemaal. Die zeggen heel vaak ik weet het niet of ze kunnen moeilijk kiezen. Dan zegt dat ook natuurlijk al snel weer iets over het zelfbeeld. Dus de keuzes die ze maken of wat ze van zichzelf laten zien dat is vaak al wel snel duidelijk in beeldend vind ik. En het woordje emotie dat roept al wel wat op. Of ze komen zelf van ik moet wat meer leren van uh de BC'er he om beter m'n

boosheid onder controle, en dan is het vaak ook weer een gefrustreerd iets dat ze daar iets mee moeten. En dan uhm en dan is het wel dat ze zelf met het onderwerp komen. Dan kan je daar ook vaak wel wat uhm mee. Wat doen we nou met die emotie. Zullen we maar gewoon eens aan de slag gaan en kijken wat uhm, bijvoorbeeld. Heel simpel soms als je begint, een materiaal kiezen. Allemaal materialen op tafel leggen en kies een materiaal waar je dan tien minuten mee werkt, watje heel prettig lijkt. Of wat je bekend, vaak is het iets wat je kent of wat je weet je waar je schoon bij blijft of zo. En wat zou je bijvoorbeeld helemaal niet zo snel doen? En dan moeten ze dat toch tien minuutjes doen. En dan kijken wat er gewoon gebeurt. Dan hebben ze misschien het idee dat het heel frustrerend is, maar dan valt het mee of uuh. En ze lopen toch heel snel trouwens tegen emotie aan. Als het mis gaat, of als het anders loopt. Dan kan je al snel iets zeggen over uh hoe dat voor je is.

I1: Ja, nou mooi om te horen dat dat zo op elkaar in speelt allemaal.

T1: Ja, dat is wel fijn met beeldend. Je hebt al snel een ervaring. En een fijne ervaring is ook een emotie he. Dus je kan ook uh je kan ook eerst kijken wat, ja zij kennen heel vaak spanning en ontspanning. Dat is vaak snel, daar kunnen we vaak snel een koppeling mee maken. Iets wat ontspannend werkt en is om te doen. Dus prettig en onprettig en ontspannen en gespannen die uhm beleving dat kunnen ze wel makkelijk uh.

I1: Ja precies. En uhm je bespreekt dus heel veel voor of tijdens het werken met de jongeren. Heb je ook een nabespreking over het werk?

T1: Uh, na soms bespreek ik dan, spreek ik expres tijdens het werken niet. Niet, dus als ze bezig zijn dan niet. Maar ik merk wel dat het niet zo standaard hier gaat van voorbespreking he, van wat gaan we doen en aan de slag en dan aan het eind nabespreking. Ik merk dat uh toen ik op mijn vorige werk was, in de GGZ en vooral met borderliners werkte toen en met uh ook wel volwassenen, dus dat was ook wel anders. Dan was die nabespreking was wat makkelijker. Sowieso in een groep kan je wat meer met elkaar delen en vragen en uh, wat meer inzicht gevend was dat ook en hier is het vaak niet zo meteen inzicht gevend daarna. Vaak is het beter om dichter op de ervaring te zitten of op de opdracht uh hoe was dat nou voor jou of hoe is dat dan en wat gaan we doen volgende keer. Dus het is wel wat meer door het uur heen. Maar ik heb wel echt wel een voor moment, werkmoment en opruimen en na-moment. Dus je structuur is eigenlijk wel erin. En sommige jongens die praten heel veel en spreken we echt af met de klok erbij van uh je gaat nu echt en dan doe ik soms mee met het zelfde, of ik doe even heel wat anders, we gaan nu echt even niks zeggen. En bij anderen is het een kunst als ze wel wat zeggen. Dus ja ik kijk dan daarin ook wel weer een beetje wie ik voor me heb. Maar het is altijd wel beginnen, en dan even afstemmen. Want je moet toch ook daarin afstemmen, wat gaan we doen en hoe zit iemand erbij. En dan aan de slag, opruimen en kijken of er nog uitgebreider, of niet zo uitgebreid iets wordt terug uh....

I1: Dus daarin pas je ook steeds aan op de cliënt. Hoe....

T1: Ja hoe groter je moment zijn of wanneer.

I1: Ja

T1: Ja. Er zijn ook jongens die uh, er is een jongen die komt heel moeilijk hier naar toe. Maar die komt wel. En dan ben ik heel erg bezig met allemaal van die afspraken, want daar moet ik heel erg aan denken als ik het heb over die werkalliantie en het afstemmen met de doelen en uh takengericht meer. Dan ben ik echt mee bezig steeds over de randvoorwaarden. Van hoe lang, want wekelijks vindt hij eigenlijk te veel. Maar een half uur kan dan net. En dan zegt hij van, uh als het tien voor half is, dan wil ik terug. Want ik moet nog dit en dat doen, hij heeft allemaal van die dwanggedachten, van dat moet er allemaal gebeuren. Dus dan moet ik echt kijken, van oke dan hebben we nu dus nog uh 10 minuten over om wat te doen. En dan gaan we echt daar mee wel even, en dat doet hij dan ook. Als ik met hem dus die tijdsafspraken maak, dat geeft hem dus blijkbaar heel veel rust. En dan kan hij die tien minuten aan de slag.

I1: Dan wel, ja.

T1: Ja. Dus dan spreek ik zelfs heel erg af, van hoe lang gaan we praten, hoe langgaan we werken enzo.

I1: Ja, dus dan ben je echt helemaal bezig met die doelen stellen.

T1: Ja

I1: En die uh..

T1: En wanneer je dus ook wel en niet wat en uh. Maar ik, met de nabespreking sowieso kijk ik ook wel weer van uh, check ik ook wel weer. Ik probeer natuurlijk altijd wel wat meer er uit te halen. Ik ga natuurlijk niet allerlei moeilijke onderwerpen uit de weg bijvoorbeeld. Maar daarin kan je ook weer afspraken maken, over van uh, dat ik bijvoorbeeld een aantal vragen stel dat ze een beetje voorbereid zijn. Bij sommige is dat fijn, dat ze weten dat ik uhm, dat ik dan een aantal dingen ga vragen. En als ze dan voorbereid zijn, dan zijn ze vaak ook meer bereid om uh, om daar over te antwoord, kunnen ze daar ook meer mee. Dan denken ze oh, dan kan ik daar even meer op letten als ik bezig ben. Hoe dat dan voor mij is. Dus ook zelfs, ik merk echt dat ik nu de laatste tijd heel erg bezig ben van kan je uit dat gesprek en dat verballen en dan dat cognitieve ok een beetje zit je dan he. Met vragen stellen en evalueren en dan gaan ze daarna uh over in het doen. En dan die link leggen tussen doen en de koppeling naar doelen en uh ja meer weer het denken daarover en het voelen daarbij daar woorden aan geven. Dat is echt bij deze doelgroep lvb vooral dan, best wel moeilijk. Terwijl als daar volgens mij integratie plaats vindt, dan kan ik wel echt iets bereiken denk ik. En daar ben ik wel steeds naar opzoek. Van hoe kan ik dan uhm, de ervaring weer meer expliciet maken. He, door dan woorden aan te geven of uh even bij stil te staan. En dat doe ik dan ook door soms gewoon een moment te filmen, of vast te leggen met foto's. En vaak hebben ze dan dat moment dan bijvoorbeeld zijn ze gefrustreerd over ofzo wat ze gedaan hebben. Dan is er even geen ruimte om te praten. Dat is helemaal niet handig om dan te doen. Maar de week daarop kan je dan wel weer op terug komen.

I1: Precies

T1: Maar dat verbinden wel, van juist die verschillende uh ja bijvoorbeeld dat ervaren en het praten er over. Dat is juist volgens mij heel waardevol. Ja, en ook voor hun. Want zij vinden het fijn als het duidelijk is. Ze vragen vaak van wat gaan we dan doen en hoe lang moet dat dat en ze vragen vaak naar duidelijkheid en als ze dan bezig zijn, dan vinden ze, dat is dan iets dat dichterbij komt, wat ze graag uhm, dat het gewoon makkelijker is voor hun om te doen dan te praten meestal. Terwijl je ook andere jongens hebt, maar goed dat is meestal wel het geval. En als je dan kan laten zien van dit is er gebeurt en dat kan je daar aan koppelen, dat geeft voor hun ook zo veel duidelijkheid en wat meer zingeving ook aan wat ze dan doen.

I1: Dus dat jij ze helpt met het koppelen van wat er gebeurt is naar...

T1: Ja benoemen en uh. Ja naar bijvoorbeeld ook buiten de therapie naar de groep of op school. Van naja, daarom is het belangrijk dat je dit doet. Daarom doe ik dit ook met jou. Dat duidelijk maken. Want soms denken ze ik ben maar zomaar ff aan het tekenen of uh..

I1: Ja precies.

T1: Dan wordt het wat meer een geheel van. Maar daar ben ik wel altijd een beetje in aan het zoeken. Soms via het praten en soms via het doen. Ja.

I1: Ja. Uhm. Dat is dan ook ene beetje het kracht van het medium denk ik, die jij net benoemde..

T1: Ja dat denk ik ook.

I1: Dat je 'm op verschillende manieren kan inzetten om aan te sluiten bij..

T1: Ja, want dat was toen met die dag toch dat we die, die studiedag toch Stay-Tuned?

I1: Ja

T1: Daar ging het heel erg over uhm, daar hadden we zo'n groepje waar we het even over beeldend hadden. En toen dacht ik, ahw we hebben zoveel mogelijkheden. Je kan echt zoveel kanten op. Dat vindt ik heel fijn. Dat je gewoon uh, heel gestructureerd kan werken of heel erg uhm ook met die verschillende materialen alleen al wat dat oproept, samen kan werken of in een groepje en dan ook uh eerst samen, dat je er bij komt of dat je iets daar doet en dat die jongere denkt oh wat is zij daar aan het doen. Terwijl die helemaal niet met je bezig is eigenlijk. Je hebt zoveel invalshoeken. En ook weer het werk zelf, waar je dan op allerlei verschillende manieren naar kan kijken. En weer terug kijken met een foto of. Je pakt weer een symbooltje, wat eerst niet zo belangrijk leek, maar dan in een keer kan je het er weer bij uhm voegen. Zo veel kanten kan je op. Dat vind ik echt heel fijn ja.

I1: Ja precies

T1: En de kracht is dus dat is ook wat toen ter sprake kwam en ook in andere stukken, dat het zichtbaar wordt en dat het uhm dat het tastbaar is en al die zintuigelijke mogelijkheden. Datje wat kan oproepen.

I1: Ja en in die zin uh bevordert het ook een beetje de werkalliantie, omdat je ergens op terug kunt vallen.

T1: Ja, dat terug uh samen kijken weer naar wat je gedaan hebt. En het geeft ook weer uhm, als ik bijvoorbeeld uh woorden geef aan wat ik zie dan, of vragen er bij stel en een jongen loopt vast, die weet niet hoe hij verder moet vanuit dat beeld bijvoorbeeld, komt ie dan toch weer als hij er opnieuw naar kijkt of via mij of via zichzelf maar dan even van een afstandje, komt er eigenlijk vaak wel weer uhm, bijna nooit loopt een jongeren helemaal vast in dat beeldende. Er is altijd wel weer, wat wat kan he. Of door hun eigen werk van een afstandje te bekijken, of iets heel anders te doen. Als dat dan echt zo'n lange al de hele tijd al gebeurd of steeds hetzelfde is het fijn als, dan doen we precies het tegenover gestelde. Echt een heel, als je altijd zo klein werkt dan gaan we nu toch echt even iets anders doen, in een keer heel groot of uh materialen die je even niet onder controle hebt. Want je ziet altijd daar, zullen we, als iemand een beetje vertrouwen heeft, zullen we dan nu even iets heel anders proberen? Of dan doe ik het eerst voor, dan wordt het een leuk spel, door eerst iets te onderzoeken.

I1: Ja. Kan jij een uh voorbeeld noemen uit de praktijk, waar van jij dacht nou die jongere dat is moeilijk om daar echt een klik mee te hebben maar daarmee heb ik wel uiteindelijk wat bereikt. En daarbij zag ik het effect ook gewoon echt op de jongere?

T1: En dan met het medium vooral uh?

I1: Ja met het medium en de werkalliantie.

T1: Ja. Uhm moet ik even denken want, en een klik dat kan van alles zijn?

I1: Nou ja, zeg maar gewoon je merkt dat er een goede werksfeer is. Dus de werkalliantie die is er of die heb jij kunnen bevorderen door op een bepaalde manier aan de slag te gaan. Heb je daar een voorbeeld van?

T1: Uhm, ja ik zit even te kijken om er één uit te pikken.

I1: Ja, veel voorbeelden natuurlijk.

T1: Ja. Uhm even kijken. Er was een jongen, die wilde dan uhm het niet hebben, of iets dat volgens mij heel een basaal schema is uit zijn verleden, over zijn moeder. Over het overlijden van zijn moeder. Dat was echt, dr zit heel veel omheen en dat was heel op een nare manier. En dat heeft hij zo ver weg gestopt, en hij had dan enige controle ervaarde hij nu. Dat dat niet meer zo, dat werd steeds door iedereen benoemd van ik moet het daar over hebben, ik moet er wat mee doen. En zijn delict heeft ook daarmee heel erg te maken. Iemand zei op een gegeven moment uh allemaal beledigende opmerkingen over 'je moeder' weet je wel, dat zeggen ze wel eens vaker natuurlijk in ruzies. Maar uhm dat was ook duidelijk een link met waardoor hij ontplofte bij een delict. En hij wilde wel therapie, maar hij wilde het alleen niet daarover hebben. En dan is dat net wel lastig, wat het is wel eigenlijk waar het om gaat. Maar je mag het er niet over hebben. En als hij dat echt zo heeft bedacht van uh en daar zijn allemaal redenen voor vaak he. Waarom dat dan niet, waarom hij dat vermijdt of liever niet aangaat, net als met andere traumatische ervaringen of gebeurtenissen. Maar toen hadden we gewoon maar eerst uh, die doelen toch. Of dat doel wel besproken, maar hij weet al helemaal, je ziet dus wel, hij zei ook ik heb geen last meer daarvan, ik heb het allemaal onder controle. Maar als je het over dat onderwerp had dan werd hij gewoon geagiteerd al gewoon in zijn uh gedrag. Dus dan zie je eigenlijk ook wel iets anders. Maar het werkte gewoon niet als ik met hem daar mee aan de slag ging. Dus toen gingen we wel met uh, toen hebben we wel met elkaar eerst bekeken van wat kan je nou wel doen en waar zou jij dan aan willen werken. Want eigenlijk vond hij zelf dat niet meer nodig dat hij therapie zou moeten volgen. Hij had meer zijn toekomst, hij wilde naar buiten en hij wilde dus meer daar op richten. En toen konden we uiteindelijk wel tot een afspraak komen van hoe kan je dan nu, wat je dan nu allemaal al geleerd hebt.. Dus ik ging eigenlijk een beetje mee in zijn verhaal, van wat heb je dan geleerd en hoe weet je dat dat buiten dan ook uhm, kunnen we daar op richten. Van mogelijkheden, of meer dat je voorbeelden van buiten inbrengt. Hij had dan ook al verlof, dat je dat inbrengt en dat je kijkt dan van hoe ga je daar

mee om en hoe doe je dat dan met je emoties. Binnen lukt het aardig om geen incidenten meer te hebben enzo en gaat dat buiten ook? En doordat we eerst dan maar op die manier bezig gingen. Dan hadden we die thema's ingebracht. En emoties kwamen meer in het algemeen dan aanbod. En zijn zelfbeeld van hierbinnen en daarbuiten. En uiteindelijk toch door hem zo te horen, heeft hij zich toch, want hij wilde ook maar kort therapie, geloof dat hij tien en daarna, vijftien keer in totaal geweest is. Maar op een gegeven moment dacht hij volgens mij zelf van uh nu kan het wel en toen kwam die moeder, die kwam dan vanzelf uh toch wel als symbooltje zo ergens terug. Maar omdat hij zijn eigen regie had, ging dat beter denk ik achteraf. Want hij werd ook geïrriteerd als ik het er over had, dus ik moest ook zelf een beetje me strategie dan anders bepalen. Het hele onderwerp emotie was sowieso ook al niet zo heel erg bespreekbaar. Maar eigenlijk als je hem bezig zag, en ik probeerde hem dan wel doormiddel van meer uhm, bijvoorbeeld soms was hij boos op iets wat er op school gebeurde, of had hij geen zin in therapie. En dat ik hem wel eerst de ruimte gaf om dan zijn bui op een of andere manier in een materiaal tot uiting te laten brengen. Dus daar kwam zijn stukje emotie kwam toch ook wel een beetje voorzichtig de therapie in. En dat vond hij dan ook wel prima, want hij had dan toch niet de rust om uh met zijn uh, hij had dan meer zelfbeeldopdrachten die hij fijner vond. En over, voor hem en zijn vriendinnetje in de toekomst was hij bezig ofzo, waar ook dan wel weer gevoelens aan vast zitten. Maar hij was op een hele cognitieve controlerende manier er mee bezig. Meer van uhm, met een bepaalde afstand weet je wel.

En dan nou op een gegeven moment wordt toch die twee kanten kwamen uiteindelijk wat meer bij elkaar. En die moeder kwam daarbij. Ik weet niet zo goed, maar uiteindelijk is het wel, ik ben maar nu een beetje zo aan het vliegen nu in mijn verhaal. Uiteindelijk omdat ik toch een beetje mee ging in wat hij wilde. En wel benoemde wat eigenlijk van hem verwacht wordt en wat goed zou zijn voor hem om aan te werken. Dus niet dat ik dat helemaal heb laten uhm, niet dat ik dat helemaal uit de weg ben gegaan. Dus wel dat, toen hij daar zelf mee kwam en er daarvoor hebben we het wel nog over dat onderwerp in ieder geval kunnen hebben. Dat het wel een plek heeft gekregen in de therapie, maar wel een beetje kort, niet heel erg aangestipt. Maar ik merk wel dat ie daardoor wel de veiligheid voelde om toch een beetje meer met zijn emoties en zijn moeder verder te gaan. En dat het meer is dat hij daar nu dan voor kiest om daar misschien niet heel diep dan op in te gaan. Maar dat hij wel beseft, want dat gaf hij op een gegeven moment wel aan het blijft wel een belangrijk uhm iets, dat veel in mij los maakt. Dus dan zit ie, op een gegeven moment liet hij dan ook meer zien dat hij die controle los wilde laten en dan zie je ook meer wat er dan onder ligt. Dus zo zijn we toch wel een stapje verder gekomen denk ik. En dan misschien niet dat hij hier het helemaal wilde uitpluizen. Maar ik zie dat dan meer als opstapje voor weer naar buiten. Want hij had een sterk systeem. Zijn vader is heel goed en zijn hij deelde wel veel ook al met zijn gez-met zijn systeem. En hij kon ook al delen over zijn delict. En over uhm, misschien niet zo zeer dat die moeder steeds ter sprake is, maar dat zit dan toch bij die vader ook. Die kent die moeder natuurlijk ook, die hebben een hele geschiedenis samen. Dus dan denk ik oh dat gaat dan al weer verder. Het contact met het systeem ook over vroeger en hoe hij toen was en hoe hij toen koos, nou mooi moment denk ik om hem daarin te begeleiden, dat ie dat toe liet.

I1: Ja en dat dus eigenlijk doordat je aan de slag bent gegaan...

T1: Met iets dat ie zelf wilde.

I1: Ja

T1: En een beetje cognitief vanuit het denken. Van dan blijft ie in, want hij wilde ook blijven staan. Hij wilde niet dat het mis ging, hij wilde gewoon dat er, en dat is bijna een beetje krampachtig. Want dat levert ook een soort spanning en stress op he. Maar hij wilde zo goed zo blijven staan, zodat hij zo snel mogelijk naar buiten, en daar zag hij het dan wel weer.

I1: En dan toch in het medium zag je steeds meer dat symbool naar voren komen, waardoor je het op ene gegeven moment,...

T1: Ja dat symbool, maar ook dat hij het durfde te laten zien dat hij niet alles helemaal onder controle heeft en dat het dus ook niet erg is. Dat was denk ik de belangrijkste boodschap. Dat je af en toe ook gedoseerd op je eigen regie weet je wel, dat je zelf mag aangeven, van

oke nu mag ik wel een stukje, dat deed ie dus zelf met die symbolen. Nu wil ik wel een stukje open en dan kan je daarna ook wel weer rustig het een beetje weer sluiten. Betekend niet dat je jezelf helemaal hoeft te verliezen. Als je iemand hebt waar je een beetje op vertrouwd, kan je best wel gedoseerd ook moeilijke ongecontroleerde emoties en gebeurtenissen even naar buiten laten. Dat was het eigenlijk. En weer opnieuw voor jezelf weer op een rijtje en dan weer verder.

I1: Ja, dat is een mooi voorbeeld van een effect dat dat op een cliënt kan hebben dan beeldend werken.

T1: Ik denk het, ik heb maar even zo moeten brainstormen.

I1: Ja, naja zo klinkt het wel, laten we het dan daar op houden. Even kijken of ik nog een puntje heb, wat echt besproken moet worden. Want we hebben nog tien minuten.

T1: Oja goed.

I1: Uhm, bewust voor opzetten werkalliantie hebben we het eigenlijk wel overgehad. Uhm, ja is er nog een uh specifiek moment wanneer je echt er voor kiest om aan de werkalliantie te gaan werken met de cliënt of gaat het eigenlijk altijd ergens anders om?

T1: Nee er worden echt jongens aangemeld die uhm, best wel regelmatig ook, die vertrouwen opbouwen in zichzelf en in de ander. Dat zijn wel uhm ook wel doelen waar jongens mee worden aangemeld. En dan is het vertrouwen opbouwen in een ander, dan let ik heel erg, ook in mijn verslaglegging op hoe gaat het dan in het contact tussen de therapeut en de jongere. En ook uh, want vaak staat het een beetje uh, het loopt parallel met uh, als het hier dan een beetje loopt en het goed gaat, dat het ergens naar toe gaat het contact en dat je vertrouwen opbouwt. Dan loopt het op de een of andere manier ook uh, dan bereid het zich uit bijvoorbeeld met een mentor of uhm, dan is dat ook wel weer een onderdeel wat ik meeneem. En werkalliantie wordt dan een beetje een, het gaat dus eigenlijk eerst over de werkalliantie tussen mij en de jongeren. Maar daarna is het dus ook natuurlijk wel de werkalliantie met andere disciplines. En dat vind ik wel leuk om dan, dat wordt dan wel wat groter en uhm ..

I1: Maar dat stuur jij niet aan, maar dat gebeurt gewoon, omdat het tussen jou en de jongere op dat moment goed loopt?

T1: Dat gebeurt gewoon, maar soms stuur ik het ook aan want een jongen die daarvoor wordt aangemeld, nou die uhm, die tekende op de kamer. Die kan heel mooi tekenen, maar wilde niks laten zien, had weinig vertrouwen, was kritisch op zijn werk. En alleen mensen die hem af en toe, die wat meer mochten binnen komen, die zagen af en toe zijn tekeningen. En toen mocht hij hier komen tekenen, maar het was al heel moeilijk om aan de gang te gaan hier, met iemand erbij. En op een gegeven moment lukte dat wel, door allerlei verschillende manieren van dat uitproberen. Zal het dan zo gaan? Of moet je een voorbeeld hebben of uhm kreeg hij van mij ook een dummy mee, waar hij dan vooral in mag schetsen wat ook weer dicht kan en wat ook mis mag gaan. Dat je gewoon een beetje kan onderzoeken zonder dat iemand het hoeft te zien. Dus we zijn allerlei oefeningetjes gaan doen. En op ene gegeven moment merk je wel, door steeds maar elkaar te zien en samen bezig te gaan met het beeldende, want hij was op een gegeven moment wel wat mee enthousiast, door dat ie hier ook, hij deed af en toe ook iets anders en dan deed ik een stukje, dus nou, heel leuk. Vanuit verschillende kanten kwamen we in beweging. En toen kwam die op een gegeven moment, heeft ie dit gedaan (wijst naar de muur), op een gegeven moment op de muur. Die tekening met de vogeltjes (zie extra bijlage). En dan is ie van z'n kamer en dan meer tekenen en dan daar en tekeningen laten zien op de groep. En op de groep heeft ie ook op de muur iets kunnen gaan maken op een gegeven moment. Maar hij is niet zo'n prater, hij is echt een doener, heel indirect gaat alles. Maar via zichzelf laten zien met het beeldende is bij hem echt uh gewoon uh de manier van contact kunnen maken. Iemand zegt er wat van en hij krijgt vee positieve reacties natuurlijk en dan zie je dan heb ik het echt ingezet. Dus van klein naar die en dan naar de groep. En nu maakt ie er nog eentje een grote, samen met mij want dat in contact iets maken vindt hij nog steeds moeilijk, doet hij nog het liefst zelf. Maar nu maakt hij samen met mij iets wat we echt in de gang kunnen hangen. En dan merk je gewoon dat uh, ik weet niet, dat beeldend werk is ook iets wat dan op de groep dan weer meeneemt, of naar buiten toe. Maar ook die onderwerpen, als er op de groep iets is, dan

komt heel vaak het woord vertrouwen of het iemand niet vertrouwen of iemand heeft de ander gesnitcht ofzo, dat komt heel vaak aanbod. Dus het onderwerp vertrouwen, wat op de groep gebeurt of op school binnen een gezin, weet je wel, iemand is niet op bezoek gekomen, en iemand had er zo'n zin in. Dan neem ik dat weer hier mee naar toe, dus dan is dat weer een algemener thema. En waar ik dan wel weer kan denken aan de werkaliantie waar wij dan mee bezig zijn. Dan is het onderwerp vertrouwen opbouwen, of werkrelatie opbouwen, is iemand instaat om contact op te bouwen, dat zijn wel dan, ik denk dat dat dan wel specifiek dan echt .

I1: Dan is dat meer op de voorgrond als het waren?

T1: Ja, en dat vind ik zelf belangrijk blijkbaar dat het dus uitbereid. Ik vind het leuk als een jongere met mij iets opbouwt, maar het is veel belangrijker natuurlijk dat, dat het meer uh transfer is.

I1: Dat de werkaliantie breder is, ook rond om hem uitgebreid wordt zeg maar?

T1: Ja, want vaak als dat vertrouwen opgebouwd wordt, dan heeft ie in de hele hulpverlening in de behandelrelatie veel meer kansen. Dan laat hij veel meer toe en uh als je niet steeds maar tegen iemand bent of wantrouwend, kunnen ook anderen wat meer voor je betekenen. Ja, dus ik vind dat altijd wel een hele mooie belangrijke

I1 (Tegelijkertijd met het einde van de zin van T1): Dus dat is een beetje jou persoonlijke doel uh?

T1: Ja , want daarna gaan ze toch weg, moeten ze het toch zelf uh. Als je een beetje goede ervaringen opbouwt en het mee kan nemen naar buiten, dat vind ik eigenlijk het aller belangrijkste.

I1: Mooi dat je een eigen kernwaarde zo kan inzetten in een therapie bij jongeren.

T1: Ja, ik denk dat je dat automatisch doet. Je neemt jezelf toch mee he, wat je belangrijk vindt.

I1: Ja dat is waar. Uhm (richting I2): wil jij nog wat toevoegen? Heb jij nog een vraag?

I2: Uhm nee.

I1: (richting T1) Wil jij nog wat toevoegen of heb je nog een vraag?

T1: Uhm nee, misschien hebben we niet zoveel voorbeelden gedaan van uhm in het contact?

I1: Ja als jij, heb je nog een leuk voorbeeld? Voorbeelden zijn altijd welkom natuurlijk.

T1: Ik ben ook een beetje, ik merk dat ik nu ook wel genoeg heb uh gedacht en gedaan. Maar ik denk wel dat er voorbeelden zijn, vooral in het beeldende, in de samenwerking bijvoorbeeld het contact maken of uh afspraken, net als bij PMT heb je van die spelregels, als je dan, kan je afspraken in maken. Maar je kan er ook mee sjoemelen, dat je juist een keertje wat he iets doet wat de ander niet verwacht, het spelen in het medium, daar kan je natuurlijk ook al wat in die werkrelatie. Dat vind ik toch wel leuk om nog even iets toe te haha

I1: Ja, nee tuurlijk, dat is goed.

T1: Want als je op een gegeven moment wel iets hebt opgebouwd, dan kun je ook uh, ik vind het wel fijn als iemand zich eerst een beetje veilig voelt hoor ik ga niet meteen allerlei confrontatie opdrachten in. Of iemand moet gewoon echt duidelijk begrenst worden, dan ben ik natuurlijk wel duidelijk. Maar om echt te gaan spelen met dat je niet betrouwbaar bent enzo. Dat kan natuurlijk ook. Ook in een opdracht. Of dat je juist uhm speelt dat je de hele tijd tegen de ander in, of de ander steeds he iets fout doet bij de ander en wat het dan oproept. Dat is ook wel interessant

I1: Ja dus dat jij mee gaat doen, dat jij mee doet in de opdracht en dat je juist de tegenpool van de ander gaat spelen.

T1: Ja dat je dan een beetje dwars gaat liggen bijvoorbeeld he, maar dan in spelvorm. Of dat je gewoon het moeilijk maakt expres voor de ander. En hoe stevig blijf je dan staan, ook in het contact. En er gaat natuurlijk ook wel eens wat mis. Dat je iets doet wat die ander niet zo fijn vindt. Dat kan natuurlijk ook en hoe los je dat daarna weer op? Of iemand heeft mijn vertrouwen beschaamd met iets. Dat zijn eigenlijk wel hele belangrijke, eigenlijk als het mis gaat en hoe je het daarna weer oplost, dat is echt eigenlijk het belangrijkste voor dat uhm. Als het opgelost wordt, wordt t super sterk eigenlijk als dat lukt he. Als alles maar goed gaat en zo voorzichtig enzo dan gebeurt er ook niet zo heel erg veel. Vaak is het leuker als je iets

extra's doet. Soms kom ik extra met een mooie tekening uh nog eens naar de groep toe ofzo. Of van hé ik heb dit nog even voor je gevonden, dit is leuk voor dat werkstuk. En dan zien ze dat je in eens iets voor je doet. Juist de dingen die ze niet verwachten, of ja wat anders gaan dat je het daarna weer oplost, dat is vaak wel leuk uh als extra.

I1: Dus wel laten merken dat je aandacht hebt voor de cliënt?

T1: Ja, maar ook dus als het mis gaat en dat je dan merkt het kan mis gaan met iemand, maar je kan daarna ook wel het bespreken, of je mag best wel stoppen met de therapie en dan heb je nu zo veel gedaan. Je bent misschien nog lang niet klaar, maar we samen over eens, oke voor nu is het goed we nemen pauze, misschien wil je later nog terugkomen en dan bereik je misschien in de werkalliantie meer, ook voor een andere therapeut, dan dat je zegt van nee je moet doorgaan en iemand is er helemaal niet meer bij met de aandacht en uh ja. Dus dat is ook wel weer belangrijk, hoe het weer stopt, hoe je afscheid neemt en ja. En ik vind vaak met beeldend, is het afscheid nemen ook weer zo leuk. Want dan kan je zoveel weer meegeven, waar je denkt, zoals laatst was een jongen naar boinaire terug, die was hier heel vaak geweest En die had dan zo'n boekje met al zijn werkstukken foto's, dan denk ik soms, zal hij wel eens terug kijken, hij wilde het laten zien aan zijn familie daar. Na das toch wel heel concreet met beeldend he. En vaak als je zelf een werkstuk maakt of gemaakt hebt of je ziet het weer, dan weet je weer precies hoe dat toen was, vind ik. Dus, dat was het laatste.

I1: Dank je wel.

T1: Ja jullie ook.

Bijlage 3 Interview therapeut 2 (Beeldend)

T2: Marjan Helmich – PI Zwolle (Huub van Doornestraat 15) – Beeldend Therapeut – 06-04-2016

Interviewer 1 (I1): Jolida van der Linden

Interviewer 2 (I2): Eunice van Kralingen

Therapeut 2 (T2): Marjan Helmich

Dit interview vond plaats in het atelier in de PI in Zwolle. Tijdens het interview werd vaak bevestiging gegeven dat de ander gehoord werd, doormiddel van ja's en knikjes in de zinnen. Deze zijn niet beschreven in het interview, zodat het interview makkelijker te volgen is.

T2: Oke hij staat aan.

I1: Nou, super, zal ik dan maar gewoon beginnen?

T2: Ja.

I1: Wat fijn dat je met ons in gesprek wil. Uhm we zitten er weer met z'n tweeën, maar ik zal jou voornamelijk vragen gaan stellen en aan het eind vraag ik of Eunice nog iets wil aanvullen. Uhm, voordat we beginnen we gaan dus uh jou interviewen over werkalliantie en dan voornamelijk hoe je die inzet binnen jou medium. Je hebt aangegeven dat je nu nietmeer met jongeren werkt, werk je nog wel met 18 tot 25 jarige, of dat ook niet?

T2: Die zitten er wel tussen, hier zit een populatie van 18 tot (gangbaar → oud).

I1: En jij hebt ook die af en toe in je therapie?

T2: Ja, ja.

I1: Nou als we dan een voorbeeld zouden willen hebben zou je dan van nu eentje kunnen pakken of van een paar jaar geleden toen je nog wel met de jeugd werkte, dat zou voor ons heel fijn zijn. Uhm, we merken dat werkalliantie best wel een breed begrip is, zou jij willen uitleggen hoe jij werkalliantie ziet?

T2: Wat ik daar onder versta?

I1: Ja, wat jij daar onder verstaat?

T2: Uhm, nou naar mijn idee is de werkalliantie de werkrelatie die je opbouwt met een patiënt, dus dat is de relatie tussen de patiënt en therapeut. Uhm, en die bestaat onder andere uit vertrouwen uhm van mijn kant uit ook voorlichting en transparantie over wat de bedoeling is, zodat de patiënt weet waar die aan toe is en dat die ook de ruimte voelt om daar vragen over te stellen. Dus dat de patiënt zich op een gegeven moment veilig genoeg voelt om zichzelf te laten zien en daarin ja z'n eigen wensen ook kenbaar te maken. Uhm, ik zie werkalliantie iets als een dynamisch iets wat ook kan groeien. Wat juist belangrijk is dat het ook groeit en dat het ook ontstaat en tijd nodig heeft, dat het ook afhankelijk is van de persoon hoeveel tijd dat kost. Uhm, nou daar zitten natuurlijk houdingsaspecten bij van mij als therapeut. En uhm ja, wat wil je er nog verder over weten?

I1: Nee, dat uhm even een idee hoe jij daarover denkt.

T2: Ja.

I1: Op welke manier zie jij de werkalliantie terug binnen jou therapieën?

T2: Dat die werkrelatie er überhaupt is, die alliantie?

I1: Ja, waaraan merk jij dat?

T2: Dat merk ik aan dat uhm mensen opener worden in contact, dat ze meer gaan delen. Dat ze kwetsbaar durven zijn, dat ze persoonlijk werk durven maken en dat ze dat ook durven te bespreken. Uhm, dat ze trouw komen. Uhm, dat ze het ook aangeven, nou deze opdracht past niet bij mij of die kan ik nu niks mee. Dus dat ze daarin grenzen aangeven en dat ze niet alles maar klakkeloos doen. Uhm, ja dat is wat er nu bij mij op komt.

I1: Ja, dat is heel ruim, gaat alle kanten op wat ik hoor.

T2: Ja.

I1: Uhm, heb jij een voorbeeld waarin je merkte dat die werkalliantie echt van belang was tussen jou en de cliënt, of best wel vooraan stond in de therapie?

T2: Uhm, ten opzichte van wat?

I1: Ja uhm, hoe zeg je dat? Uhm, als jij, heb jij wel eens gemerkt bij een cliënt dat het in het begin niet zo soepel liep, maar dat omdat die werkaliantie groeide, dat uiteindelijk de therapie ook groeide?

T2: Ja, ik denk dat dat in de meeste gevallen wel het geval is, bij de meeste patiënten. Uhm, dat heeft ook te maken met elkaar leren kennen en weten wat je de ander terug kan geven. Uhm, ik ben in eerste instantie wel voorzichtig met reflectie terug geven of confronteren of benoemen. Uhm, maar naar mate ik merk, dan ga ik langzaam testen en kijken wat ik kan en welke reacties ik daar op terug krijg en als ik denk nou dat landt wel of dat kan iemand wel horen en dat doet de relatie geen schade aan, dan kan ik dat verder uitbouwen. En ik denk ook wel dat sommige mensen slecht in staat zijn om echt een werkrelatie op te bouwen. Ik benoem het ook altijd in mijn verslagen, of ik zie dat er contactgroei is of niet. Dus bij die patiënten waarbij dat niet is, speelt dat dan ook niet zo'n grote rol. Dus die, ja die zijn gewoon of ze mij nou één keer of tien keer zien. Terwijl dat bij anderen juist wel uhm, het belangrijkste is, of een voorwaarde om überhaupt hier heen te komen.

I1: Dus het is ook een soort indicatie waardoor ze bij jou terecht komen, eigenlijk als het waren of dat niet zo zeer?

T2: Een gedeelte van de patiënten die hier wordt aangemeld is omdat ze op de afdeling geen contact krijgen. Dus dat er geen contact opbouw is, dus dat er ook geen zicht is op de beleving, dus dat ze ook geen goed beeld hebben, niet weten wat er in iemand om gaat en dan willen ze nog wel eens dat zien als indicatie voor vaktherapie, om te kijken van wat zien jullie nou als je ze gewoon eens aan het werk zet. Uh zonder dat er gelijk in het contact van alles moet, uhm en dan via het medium toch iets opbouwt, informatie krijgt en vandaaruit vertrouwen, waardoor mensen wat opener worden. Ja, dus dat wordt ook wel als indicatie gebruikt.

I1: Ik hoor jou heel mooi zeggen dat je vanuit het medium werkt, heb jij, zou jij een voorbeeld kunnen geven? Want er bestaan natuurlijk heel veel voorbeelden, maar om het concreet te maken voor een buitenstaander, een voorbeeld kunnen geven van hoe jij in dat medium werkt met een cliënt?

T2: Ja, uhm nou ik werk in de observatieperiode met een beetje standaard opdrachten en ik heb hem jou (kijkt naar Eunice) misschien ook wel verteld. Een klei-opdracht, de opdracht ik en mijn muur. Zegt jou dat nog wat (richting Eunice)?

I2: We hebben het wel over een muur gehad, maar misschien dat als je 'm uitlegt dat ik denk: oh ja, dat was 'm.

T2: Oke. Dat is meestal de opdracht die ik als tweede geef, dus in de tweede sessie. Uhm waarin ik vertel van nou iedereen heeft een grens uhm tussen zichzelf en de rest van de wereld en binnen die grens bewaar jij je geheime dingen die van belang voor jou zijn en je gaat niet zomaar iedereen die je tegenkomt op straat je hele levens verhaal vertellen en alles maar delen. He je beschermt jezelf ook met die grens. En die grens die zie je normaal gesproken niet, uhm maar maak 'm eens in klei. Sommige mensen die zijn een open boek, die kom je tegen en die vertellen hele veel en andere mensen die zijn super gesloten, houden alles en iedereen op afstand en dan weet je eigenlijk niet, daar krijg je helemaal geen contact mee. Uhm, dus ga nou eens, begin nou eens gewoon met kleden met klei en kijk eens van hoe ziet die muur erbij jou uit. Is die dik, is die dun? Zitten er ramen of deuren in? En begin met het maken van een bolletje, dat staat symbool voor jou. Uhm dus dat doe ik omdat er dan een hoge succes kans is. Kijk sommige mensen die hebben nog nooit gekleed en als je dan zegt je moet jezelf kleien, dan haken ze al af. Dus maak een bolletje en dat staat gewoon symbool en vervolgens maak je die muur. Uhm daar kan iedereen wat mee. Daar komt iedereen uit. En uhm dat wordt ook altijd heel persoonlijk werk en uhm afhankelijk van wat iemand, dan nodig ik vervolgens iemand uit om er wat over te vertellen, van wat heb je gemaakt? Nou afhankelijk van hoe open iemand is ga ik verdiepende vragen stellen. Bijvoorbeeld ook op een gegeven moment vragen als: waar sta ik dan?; Geef mij eens een plek ten opzichte van jou muur op dit moment. Dan kan ik ook toetsen van is dat dan ook hoe ik het zelf ervaar of heb ik het idee dat ik dichtbij of veraf.. Je kunt het uhm dus in het medium houden, door het alleen maar over die kleimuur te houden, maar je kan het ook wat breder maken en betrekken op de huidige relatie en het contact, of het contact met

familieleden. Uhm en zo de transitie maken naar het dagelijks leven van de patiënt. En doordat dus in het medium in te steken, steek je dus eerst heel erg in op de belevingswereld van de patiënt zelf en vanuit het uitgangspunt. En doordat je daar ruimte voor geeft, voelt iemand zich ook erkent. En afhankelijk dus van wat iemand vertelt en van wat ik zie, ga ik verdiepende vragen stellen. Is dat een antwoord?

I1: Ja. Ja, dat is zeker een antwoord. Mooi voorbeeld van hoe jij het medium inzet om tot een werkalliantie te komen onder andere, maar ook om de cliënt beter te leren kennen.

T2: Ja, ja.

I1: Uhm, je bent natuurlijk vaktherapeut, dus je werkt met een medium. Wat is voor jou zo fijn aan dat medium? Wat is de kracht daarvan dat jij dat medium hebt?

T2: Voor deze doelgroep specifiek?

I1: Ja.

T2: Uhm, nou dat is een heleboel dingen natuurlijk. Ten eerste zitten we hier in een detentie omgeving, wat betekent dat mensen de vrijheid ontnomen is voor een bepaalde tijd. En dat, naja je ziet al hoeveel deuren er zijn, het is enorm gesloten. En er is enorm veel structuur en heel veel regels en van alles wat mensen niet zelf kunnen bepalen. Dus er wordt bepaald wanneer de deur open gaat, wanneer je opgesloten wordt, wanneer je eten krijgt, wat voor eten je krijgt, wanneer je belt, met wie je belt, je post wordt gecontroleerd uhm wanneer je gaat sporten, wanneer je naar de bieb gaat, hoeveel kleding je op cel mag hebben, hoeveel foto's je op cel mag hebben, je cel wordt gecontroleerd, alles wordt uhm vanuit veiligheid gecontroleerd. Nou dat doet heel veel met iemands autonomie. Überhaupt al om gedetineerd te worden, maar vervolgens dat, kijk om trots te zijn en om een goed gevoel te hebben over jezelf en om een gevoel van identiteit te hebben, moet je ook het idee hebben dat je enig invloed kan hebben op je situatie. Uhm en dat heb je hier gewoon héél beperkt. Dat missen mensen, dus die voelen zich ook snel ongelukkig, uhm, worden daardoor heel afhankelijk, worden passief en juist bij beeldend en ook bij de andere vaktherapieën zet je mensen weer in de actie, laat je ze zelf keuzes maken. En ook al zijn dat maar hele kleine keuzes van welke kleur pak ik nu en wat ga ik tekenen en waar zet ik dat neer? Maar dat zijn stuk voor stuk allemaal keuzes. Je bent een uur lang bezig met alleen maar te kiezen wat jij op dat moment wil gaan doen en wat matcht met hoe jij dingen voelt en ervaart. En dat is een hele belangrijke voor identiteitsgevoel en autonomie en zelfbeleving en zelfreflectie, dus dat is ene hele goede tegenhanger voor uhm alles wat hier bij de detentie hoort. Uhm, vervolgens een ander punt is dat mensen hier zitten vanwege psychiatrische problematiek en allerlei verschillende stoornissen en uhm in een hele woelige periode van hun leven. Dus ze zijn opgepakt zijn uit hun veilige omgeving gehaald, een rechtszaak die loopt, soms komt die rechtszaak uitgebreid in de media, wordt dat dus ook bekend op de afdeling waar ze voor zitten, dat levert allemaal stress op. Uhm die rechtsgang dat is ingewikkeld, want dat wordt dan weer een keertje uitgesteld en dan wordt er weer een onderzoek gedaan en dan moet je naar het Pieterbaan en dan moet je allemaal testen afnemen en van alles wat op die mensen afkomt en die zijn al zwak. Uhm en door al die invloeden en druk, dat verhoogt de stress en mensen verliezen het overzicht. En vanuit het verliezen van het overzicht en het verliezen van grip op je situatie, raken mensen ontregeld. En dat kan er op verschillende manieren uit zien: mensen kunnen gaan automutileren, kunnen suïcidaal worden, kunnen agressief worden, kunnen zich helemaal terug trekken op cel, worden volledig inactief, uh kunnen psychotisch worden. Al die stressfactoren en het verliezen van het overzicht uhm werken niet echt mee. En met beeldend wat ik veel doe met deze groep is uh gewoon concreet in beeld brengen van je situatie. En dat kan zijn door het uit te tekenen, uh dat kan zijn door het in beeld te brengen, ik heb bijvoorbeeld, ja daar heb je voor de opname niks aan, maar ik kan wel wat laten zien. Uhm, dit is een werkstuk wat nog niet af is, maar deze man zat een jaar geleden in de iso, omdat hij totaal niks meer wilde geen contact meer mee te krijgen was en hij uhm in honger- en dorststaking ging. Nou dat is wel echt een probleem, want dan uhm, ja mensen moeten gewoon eten. Uhm en uh, hij kwam toen in de beeldend therapie en dit heeft hij een aantal maanden later gemaakt toen hij weg, toe het een stuk beter ging. EN hij vertelde erover van : dit zijn mijn hersenen. Hij is hier begonnen met laatjes te maken van karton en daar was hij dus nog niet klaar mee, maar hij was dus van plan hier van allemaal

verschillende laatjes te maken en hij vertelde daarover van: toen ik in de iso zat en het ging niet goed was dit een open ruimte in mijn hersenen. Alles liep door elkaar heen en alles , niks zat opgeruimd en uh als ik aan één gedachte dacht, dan trok dat gelijk allemaal andere dingen mee. Ik was heel associatief ik kon nergens in begrenzen en nu is het opgeruimd in mijn hoofd. Ik heb nu laatjes en ik heb een laatste verleden en een laatste toekomst en een laatste delict en ik kan kiezen wanneer ik een laatste open doe. En doordat letterlijk in beeld te brengen, geef je uhm breng je structuur aan. Dus dit is een heel concreet voorbeeld. Hij heeft ook dit werkstuk gemaakt, waarin hij gewoon al die dingen, die hij als een chaos in zijn hoofd waren gewoon heel gefragmenteerd en symbolisch in beeld heeft gebracht. En op een gegeven moment met een werkstuk is dat klaar. Op een gegeven moment kom je op een punt dat je zegt, oke alles wat in mijn hoofd zit dat mij bezig houdt staat er nu op, dat is klaar. En dat geeft vaak zo'n opgeruimd gevoel. Want mensen hebben vaak die oneindigheid en het niet overzien, dat maakt heel erg onrustig. Uhm, dus dat is een hele uh belangrijke. Dus dat is nog een tweede punt. Uhm en vervolgens, dan heb ik het nog niet eens gehad over het werken aan doelen of problematiek. Dus dit is even overkoepelende thema's die voor de detentie hier gelden. Uhm maar ik werk bijvoorbeeld ook veel met rouw verwerking met vrouwen die hun eigen kind om het leven hebben gebracht. Nou je kunt je voorstellen dat dat enorm ingewikkeld is en een enorm lastige problematiek is, zeker hier binnen. Mensen hebben geen begrafenis meegemaakt, zijn nooit naar het graf toe geweest, uh hebben niemand hier in hun omgeving die hun kinderen gekend heeft waar ze mee kunnen praten daarover. Ze zijn zowel dader als slachtoffer, ze zitten in een rouwproces, kunnen geen kant op uhm nou raken daarvan ontregeld. En in de beeldende therapie kun je juist heel mooi doormiddel van rituelen en symbolen letterlijk iets in handen hebben. Want het gemis en de afwezigheid is gewoon heel erg groot. En uhm wat ze bijvoorbeeld doen is van speksteen een beeld maken voor op het graf, wordt heel veel gedaan. Of een fotolijstje voor het kind, omdat ze dan op cel een soort van altaartje maken. Dus dat geeft letterlijk iets in handen. En dat geeft grip en handen en voeten aan een rouwproces en aan hun emoties die eigenlijk heel ongrijpbaar zijn en maar komen en gaan en overspoelen en nergens hun houvast vinden. En dat geeft heel veel rust om dan aan een werkstuk te werken dat letterlijk vast te hebben en dan op een gegeven moment te zeggen het is af, het is klaar uhm hier in zit mijn liefde en vervolgens kan ik een werkstuk maken over alle boosheid die ik voel, die er ook bij hoort. Ik kan nog heel lang door gaan, maar je hebt vast nog meer vragen.

I1: * lacht*

I2: * lacht* ga maar door * lacht*

I1: Dus als ik het goed hoor is het vooral inderdaad het feit dat je het kan vast pakken en dat je iets kan structureren doordat je er in beeld mee bezig kan zijn is voor de patiënt of cliënten heel belangrijk hier.

T2: Ja. Door het zichtbaar te maken, door het te zien. Ja dus heel erg vanuit de analoge proces theorie he en Smeijsters, dat wat deze patiënt beschreef dat wat hij dus ervaart zelf aan processen die in hem spelen, die verbeeld hij letterlijk in het beeldend proces. En doordat hij dat beelden ook via zijn handen gewoon aan het doen is, schept dat orde en overzicht. Ja.

I1: Ja. Hoe zit dat voor jou als therapeut, dat medium? Wat heb jij er voor kracht aan om met het medium bezig te zijn?

T2: Als persoon zelf?

I1: Nou als jij als therapeut met de cliënten bezig bent, wat heeft het voor jou dan voor meerwaarde dat je ook nog met het medium werkt?

T2: In plaats van dat ik alleen maar in gesprek zou gaan?

I1: Ja, bijvoorbeeld.

T2: Naja al die dingen die ik net heb gezegd, want die zou ik allemaal niet kunnen in gesprek.

I1: Die zou je niet kunnen zien dan in gesprek, bedoel je?

T2: Nee, maar sommige dingen zijn ook uhm. Kijk om dingen te kunnen verwoorden en om dingen te kunnen bespreken, dat vereist zoveel vaardigheden, daar staan we niet eens bij stil, maar dat vraagt dat je kunt nadenken over jezelf, dat je kunt reflecteren, dat je kunt

signaleren, dat je kunt differentiëren van wat voel ik dan eigenlijk uh dat je daar verbaal een grote woordenschat voor hebt om dat dan ook nog onder woorden te brengen. Dan moet je dat ook nog op een manier doen, dat de ander gaat snappen wat jij dan bedoelt. Nou dat, dan ben je zoveel stappen verder. Als je dat kunt, ja dan is er ook geen probleem. Want dan lukt het je ook gewoon om dat allemaal te benoemen, maar heel veel mensen die hier vast zitten, zijn hier vast komen te zitten, niet omdat ze dingen verkeerd gezegd hebben, maar omdat ze dingen verkeerd gedaan hebben. Omdat ze vanuit de handeling te snel impulsief, agressief of uh vanuit angst te reageren. Dus je moet daar veel meer bij aansluiten. Uhm en het einddoel is uiteindelijk dat ze gewoon kunnen stilstaan, dat ze kunnen reflecteren en dan bewust een keus kunnen maken ook nog van tevoren; stop wat ga ik doen?; wat heeft dat voor een gevolgen voor mij? ; Wat heeft dat voor gevolgen voor de ander?; nou dan ben je al heel ver.

I1: Ja, dus het feit dat jij met het medium kan werken, zorgt dat jij meer met de cliënten voor elkaar kan krijgen.

T2: Nou dat ik meer aansluit bij waar ze zitten qua ontwikkeling en qua niveau denk ik. Die mogelijkheid biedt het.

I1: Je hebt net een heel mooi voorbeeld gegeven over hoe het is om met het medium te werken. Heb je ook dat je uhm aan de werkrelatie werkt in het medium?

T2: Uhm, dat is samenwerkingsopdrachten doe bedoel je? Of hoe...?

I1: Ja

T2: Uh, doe ik wel eens. Doe wel eens met volgen en leiden en spiegelen opdrachten. Uhm, nee maar ik werk denk ik meer aan de werkrelatie door ondersteunend aanwezig te zijn en motiverend en uhm opties aan te dragen waar mensen uit kunnen kiezen.

I1: Dus qua werkrelatie ben je wel meer verbaal bezig, dan non-verbaal bezig?

T2: Nou nee, maar dat is ook in het medium. Dus als iemand bijvoorbeeld zeg ik wil, bijvoorbeeld hij wil dit maken (raakt project hoofd met laatjes aan), maar hij weet niet welk materiaal en hoe hij dat moet beginnen, kijk dan kan ik hem opties aanreiken. En dat is misschien verbaal, maar dat gaat wel over wat hij wil maken. En dat kan ik ook laten zien, ik hoef niet alles te vertellen en dat doe ik ook door voorbeelden te laten zien. En ik maak ook wel werkstukken, ik maak ook wel voorbeelden om mensen te laten zien hoe je materiaal kunt gebruiken en kunt toepassen, uhm om inspiratie op te doen. Ja, maar ik zit niet heel erg met werkvormen, ik doe geen oefeningen over wat in de PMT denk ik veel meer gebeurt, over afstand en nabijheid en hoe ga je daar dan concreet richting mij nu mee om, ik ga je nu frustreren en kijken hoe je daar op reageert en dan gaan we oefenen met alternatieven, dat doe ik niet. Nee.

I1: Jij zit meer op de rouwverwerking en de verwerkingskant?

T2: Ja, nou niet alleen, want dat is één kant. Maar ik zit, mijn visie is wel veel meer: ik ben niet trainingsgericht aan het werk. Ik ben heel erg gericht vanuit de ontplooiing van iemand zelf, vanuit waar iemand zelf zit en daarnaast gaan staan en dat zo veel mogelijk de ruimte geven om zich te ontwikkelen. Ik geloof niet zo in mensen gaan frustreren op de dingen die ze toch al niet kunnen. Ja, tuurlijk daar zijn goede trainingen voor, dat is prima, maar dat is niet hoe ik werk.

I1: Nee, dat is al mooi een volgende vraag. Want uh is er nog een bepaalde manier vanuit hier dat jij moet werken? Of kan je op je eigen manier werken?

T2: Nee, ik ben redelijk uh nou uh, ik ben heel erg vrij in hoe ik mijn therapie inkleed. Maar we hebben wel een algemeen doel hier binnen. We zitten dus uh, ik werk dus in een Penitentiair Psychiatrisch Centrum, dat is een speciale afdeling binnen het gevangeniswezen. We hebben er vier van in Nederland en ééntje is dus in Zwolle. En het doel van het PPC, het algemeen overkoepelend doel is: mensen te stabiliseren en door te plaatsen naar behandeling elders. En ze ook te motiveren daarvoor. Dus ons doel is niet zoals de TBS gericht op recidive vermindering. Uhm, het is niet gericht op echt het behandelen voor de lange termijn. Uh, wij zijn meer bezig om mensen te motiveren van he uh je hebt een probleem en daar heb je hulp voor nodig. Uhm, dus sta open voor hulp, en dan gaan we je helpen naar een goede plek te komen, waar ze jou verder kunnen helpen. Uhm en stabiliseren. De mensen die op een PPC geplaatst worden die zitten daar, omdat ze

een delict hebben gepleegd of daar van verdacht worden en te zwak zijn, om wat voor een reden dat ook, om op een reguliere afdeling te verblijven. En daarvoor zijn die PPC-afdelingen, met meer zorg en meer behandeling. Dus dat is wel het kader waarbinnen ik moet werken. Ik kan niet zeggen, ik heb een zede delinquent voor een jaar in behandeling en die gaat daarna naar de TBS en daar ga ik eens flink delict-analyses en risico uh, nee, want dat gebeurt straks in TBS.

I1: Ja, dus jij zit echt nog in het beginstadium van het hele traject dan.

I1: Ja echt heel erg gericht op stabiliseren, in het hier en nu en de huidige situatie. We gaan ook niet door werken, we gaan vaak geen trauma's uit de jeugd pakken we op hier. Want daarvoor zijn mensen te onstabiel en worden daardoor nog instabieler. Uhm dus we zitten vooral denk ik dan op het suportief werken en op het uhm orthopedagogisch en het re-educatief ook.

I1: Ja. En je zei net zelf al een stukje, dat je zelf ook een visie had. En die visie is dus vanuit het ontplooiën van mensen te werken?

T2: Ja, ik denk dat uh dat je mensen pas kunt veranderen, en zeker zo in gedwongen kader, als ze zich veilig genoeg voelen om uitgedaagd te mogen en te durven worden uh en daarin de vrijheid voelen om te experimenteren en niet... Kijk dit zijn natuurlijk mensen die al enorme dossiers en behandelingen achter de rug hebben, die op alle fronten in het leven vastlopen, die weten wel wat ze allemaal niet kunnen. Dus dat zelfbeeld is heel laag en die worden al dagelijks geconfronteerd met hun beperkingen. En ik denk juist dat het beter is om aan te sluiten bij: maar wat wil jij? En wat kun jij?; vandaaruit denken en ik geef altijd het voorbeeld van he: ik doe ook mijn belasting aangiften niet zelf. Ik hoef dat ook niet te kunnen. En als mijn band lek is van de auto, hoef ik dat ook niet zelf te kunnen verwisselen, maar het is wel handig als ik weet dat ik het niet kan. En dat ik instaat ben om degene te vragen die het wel kan. En dat geldt voor patiënten ook, zo van je hoeft niet alles zelf te kunnen, en als jij je financiën niet op orde kan houden, of je hebt moeite met je medicatie, dat is helemaal niet erg uhm als je dat maar weet en als je maar weet bij wie je moet zijn om dat wel voor elkaar te krijgen. Nou en dat is meer een gedachte die ik dan heb, ja.

I1: *Stilte van 5 seconden* Uuum, even kijken of we nog wat hebben. Volgens mij hebben we het al allemaal redelijk doorlopen. Heb je nog bepaalde interventies die jij wel eens bewust inzet op uh de werkkrelatie tussen jou en de cliënt, de werkkalliantie?

T2: Uhm, wat denk ik sowieso erg belangrijk is, is dat je je aan je afspraak houdt. Dat je transparant bent, dat je nooit liegt, dat je eerlijk en oprecht bent en contact maakt en de ander ziet. Ik denk dat dat echt wel de belangrijkste kernbegrippen zijn en dat ik ook wel laat zien dat ik wat moeite wil doen voor mensen. EN dat ik beseft dat ze in een heel afhankelijke situatie zitten, waarin ze van alles moeten vragen en afhankelijk zijn van of anderen dingen voor hun willen doen. En dat is best wel een nare situatie waar je dan in zit. Dus uh, ik ga niet moeilijk doen over uh materialen of kosten, nee als jij op cel wat wil doen dan krijg je spullen mee en als je zegt van nou ik zie je pas volgende week weer, kun je dan deze week nog even kwasten langs brengen, want anders moet ik een hele week wachten, ja dan kom ik dat doen. Dan kom ik extra langs. En als iemand niet naar therapie komt, dan kom ik dezelfde dag of de dag daarna bij je langs om te vragen hoe het met je gaat. En niet om te zeggen je moet naar therapie komen, maar wel om te vragen : goh ik maak me zorgen want je was er niet.

I1: Om het contact nog even te behouden.

T2: Ja. En als iemand uhm, en niet in een vast stramien van we hebben nu therapie, dus je moet bij mij, als je drie keer niet bent geweest dan houdt het op. Zo zijn sommige mensen ook, maar ik denk juist dat dat hoort bij de populatie hier, dat mensen afhaken en dat je juist daar heel veel in moet investeren en veel in moet steken, want anders gebeurt er niks. EN dat ik dus ook naar mensen toe ga op cel. En dan laat ik even los van we moeten nu beelden werk gaan maken, maar ik bedoel eerst maar eens dat wij een gesprek je hebben over koetjes of kalfjes. En als dat is waar jij moet beginnen, want als jij niet anders kunt, dan gaan we het vandaar uit opbouwen. En als het nodig is dat ik elke week bij je langs kom met potloden, dan doen we dat. Ja daar ben ik gewoon zo flexibel mogelijk in. En wat ook wel een belangrijke is voor de werkkrelatie, ik ben geen lerares dus ik ga geen opdracht geven en

dan moet je je aan de opdracht houden. Ik juich het alleen maar toe als mensen zich er niet aan houden. En dat is ook mijn visie op het maken van beeldend werk, als ik jou de opdracht ik en mijn muur in klei geef en zij vraagt dan mag ik dat in karton doen, ja natuurlijk mag je dat in karton doen. En mag ik daar dat en dat voor gebruiken, ja natuurlijk. En als er iets totaal anders uit komt, want dat heb ik ondertussen ook wel geleerd, ik kan honderd keer een opdracht geven en honderd keer komt er totaal wat anders uit. En het gaat er niet om dat iemand een opdracht uitvoert. Het gaat er om dat iemand aan het werk is en daarin dingen tegenkomt uhm dingen leert over zichzelf en zichzelf kan uitten. En ik geloof niet dat dat kan, door heel schools een opdracht uit te voeren. Dus dat zijn wel dingen waarin ik dus heel afgestemd uhm probeer zo dicht mogelijk bij de patiënt te staan en bij wat die op dat moment nodig heeft. En terplekke ook opdrachten te verzinnen bij passen bij de situatie waar iemand zich op dat moment in bevind en hoe het nu met iemand gaat. En daarin heel erg constant al mijn eigen dingen los te laten. En dat is wel een investering in de relatie. Dat zijn wel interventies denk ik, ook in het medium, die ik wel echt doe uhm om zoveel mogelijk iemand zelf de ruimte te geven.

I1: En de cliënt inderdaad bij het proces te betrekken, zijn eigen proces te betrekken.

T2: Ja, ja en hem niet te gaan vertellen wat ik allemaal vind of hoe het zou moeten. Het mooiste is natuurlijk, dat iemand zelf zo van ohja, het mooiste zijn de momenten dat het even stil is. Dat je ziet van oké nou, nou valt er wat, of nou gaat er een lichtje branden of nu uh, ja. Ja... Ik zit even te denken of ik nog een andere interventie doe. Uhm * stilte 7 sec*. Nee zou ik zo even niet kunnen bedenken.

I1: Hmm. Heb jij nog een vraag Eunice?

I2: Ik heb wel vragen, maar niet aan de hand van het interview.

I1, I2 & T2: * lachen*

T2: Zal ik 'm uitzetten of hebben jullie nog meer?

I1: Nee, is goed. Dank je wel.

Bijlage 4 Interview therapeut 3 (beeldend)

T3: Martine Ruijter – FPC de Kijvelanden – Beeldend Therapeut – 21-04-2016

Interviewer 1 (I1): Jolida van der Linden

Therapeut 3 (T3): Marjan Helmich

Dit interview vond telefonisch plaats.

I1: Super fijn dat u met ons in gesprek wilt.

T3: Ja hoor, dat is wel goed hoor.

I1: Oké.

I1: Ik moet heel even terugdenken, want het is voor mij ook even switchen. Jij werkte op een instelling waarbij waar alleen de doelgroep niet bij in viel, toch?

T3: Ik werk in de forensispsychiatrie, met volwassen mannen en af en toe zitten er wel jongeren bij, maar meestal zijn ze wel ouder dan vijftientig ja.

I1: Oké. Achttien tot vijftientig valt nog wel binnen onze doelgroep, maar daarna niet meer.

T3: Nee.

I1: Maar dan hebben we het in dit geval voornamelijk over de setting en wat jij als therapeut ervaart in het werken binnen de gedwongen kader.

T3: ja

I1: Want wat wij onderzoeken is eigenlijk wat de functie is van het medium. Dus in jouw geval, beeldend als ik het goed onthouden heb.

T3: Klopt.

I1: Ja wat de functie is van beeldend voor de werkaliantie tussen jouw en de cliënt. Omdat we best wel merken, dat het breed wordt opgevat, het begrip werkaliantie. Zou jij kort even kunnen toelichten, wat het voor jouw betekend?

T3: O jeetje, ja. Ik zou het zo niet per definitie weten, maar als ik het zo ziet staan, dan zou ik denken aan de werkrelatie tussen mij en eigenlijk de driehoek, tussen de patiënt, het materiaal en mij. Nou ja, dan weet ik ongeveer waar jij zit in de definitie.

I1: Heb je nog een bepaalde visie waar je mee vanuit een bepaalde instelling werkt? Of mag je het allemaal zelf weten of heb je zelf nog een persoonlijke visie.

T3: Umm, nee we werken wel heel cognitief-gedragsmatig, maar bijvoorbeeld in het zorgprogramma zeden hebben we ook wel echt afgesproken dat we umm beeldend dan ook vooral op de behoefte en gevoel gaat zitten. Als aanvulling op de CGP en dat wordt dan ook wel gewaardeerd ja. Dus het mag gewoon ruim zijn, bijvoorbeeld schematherapie komt ook voorbij.

I1: Dus het is dat je multidisciplinaire werkt en daarop aansluit met je vaktherapie.

T3: Ja klopt.

I1: Oké. Heb je zelf nog een bepaalde manier waarop je deze therapieën insteekt?

T3: Umm, ja dit ligt altijd een beetje aan de hulpvraag natuurlijk. Er zijn verschillende problematieken en natuurlijk is het hele scenarioprocedure eclecticische therapie ligt overal onder. Umm, ja en verder, op de achtergrond ben ik altijd wel bezig met de appéllijst. Welke behoefte er liggen en waar de patiënt zelf mee moet komen. Maar dat gaat vooral over contact maken en aansluiten bij de patiënt. Omdat het allemaal hele verwaarloosde mannen zijn, die in het contact ook heel veel verwaarlozing en wantrouwen hebben meegemaakt aan misbruik. Ja het zit voornamelijk in het contact en aansluiten. En als je dat heb, dan meer confronterend, ongewone of moeilijke materialen dan voor diegene aanbieden.

I1: Ja precies. En merk je ook weleens dat het contact niet zo makkelijk te krijgen is, tussen jouw en de cliënt?

T3: Ja, bij psychotische patiënten wel. Ik heb bijvoorbeeld een oude Marokkaanse man. Daar was gewoon behoefte om contact te maken om te kijken of er eventueel behandelingen konden worden gestart. Maar die lag in zijn bed en die vond het allemaal wel goed. Dan begin ik daar met alleen maar binnenkomen en dan lukt dat niet na zestien pogingen. Naja, dan houd het ook op een gegeven moment op. Hij geeft gewoon goed zijn grenzen aan en dan is het ook niet echt ethisch om dan door te blijven gaan.

I1: Ja precies. Heb je ook een voorbeeld gehad, waarbij in eerste instantie moeilijk was, maar waar je door middel van het medium juist wel, uiteindelijk, wel in contact kon krijgen? Of in ieder geval een goeie werkrelatie kon opbouwen?

T3: Ik moet even goed nadenken, omdat ik niet direct. Ja soms wel, maar meestal is het in het volhouden en betrouwbaar zijn en voorspelbaar zijn zelf, dat het contact uiteindelijk groeit. Maar soms vinden mensen het ook gewoon fijner om te werken en niet te veel te zeggen en niet zo veel met mij te hoeven. Maar dat komt naar mijn idee minder vaak voor.

I1: Oké dus die afspraken maken en het samen naar hetzelfde doelwerken, dat is het belangrijkste volgens jouw in de therapie.

T3: Ja.

I1: Oké, en je werkt met het medium. Wat vind je voor jezelf als therapeut daar de kracht van, dat jij het medium kan gebruiken met deze doelgroep?

T3: Umm, nou dat het wel mogelijk is dat het niet gaat over ons contact, maar dat het kan gaan over het contact tussen het materiaal en de patiënt. En umm, kan je nog één keer de vraag herhalen?

I1: Dat het voor jouw als therapeut van meerwaarde heeft, dat je het beeldende in kan zetten.

T3: Ja, en dat het blijft staan, wat we hebben gedaan en ook het gedrag blijft staan. Als je het gedragstherapeutisch bekijkt, dat je ook kan kijken naar eej, wat voor keuzes heb je daarbij gemaakt, wat waren je gedachtes erbij, wat is je gevoel erbij en het resultaat blijft in het werkstuk staan en dat is, zeker voor patiënten die snel afgeleid zijn, die niet zo heel ver terug kunnen kijken wel erg fijn. Het brengt ook uit de comfortzone. Als je in zo'n klinische setting werkt, dan is elke dag zo'n beetje hetzelfde. Je komt niet elke keer met risicofactoren van buiten in aanraking. En bij beeldende therapie kan je dan toch die uitdaging dat natuurlijk gedrag naar boven zien komen, omdat het ongewoon is en de comfortzone uitgaat. Waardoor het gedrag meer naar boven komt en dat blijft staan.

I1: Ja dus dat heeft voor jouw, als ik het goed hoor, als therapeut, dat je dat gedrag dan ook daadwerkelijk kan zien en blijven zien.

T3: Ja en de patiënt ook. Het helpt hem ook om terug te kijken.

I1: Ja en zijn er ook nog meer, want ik heb je ook al aspecten horen noemen die ook voor cliënten van belang zijn. Zijn er nog meer voordelen voor het werken met beeldend voor de cliënt zelf?

T3: Ja je hebt heel veel neven effecten, zoals trots zijn van eej ik heb het wel gered, ik zag het niet zitten. Een stukje meer zelfvertrouwen. En dat kunnen delen met de afdeling of met z'n coach op de afdeling of de behandeling op de afdeling met weer een tussentijdse tentoonstelling daarmee oefenen met jezelf laten zien, zelf je werken laten zien. Ook kunnen uitleggen van eej wat je nu bij beeldend heb laten zien en iemand een andere kant van jouw laten zien.

I1: Ja precies, ja mooi, een mooie toevoeging.

Zet jij die werkrelatie ook weleens bewust op de voorgrond neer in jouw therapie?

T3: Ja, bijvoorbeeld we hadden laatst iemand, die stond laatst helemaal radeloos op die was aan het huilen, dat het zo voor hem niet meer hoefde en dat hij maar gestraft blijft en dat hij niet meer tegen het opsluiten kon en dat hij toch al dood wilde. En dan zeggen we ook op een gegeven moment, dan gaan we naast hem staan en dan zeggen we ook en gaan we naast hem staan, kijk ons een aan. Dan zegt hij, niemand is te vertrouwen, jullie willen niet met mij naar buiten. Dan halen we hem echt naar het hier en nu en in ons contact. Vertrouw je ons, los van ieder ander, maar vertrouw je ons? Natuurlijk vertrouw ik wel, nou luister dan naar ons, wij hebben vertrouwen in jouw en wij gaan met jouw naar buiten. Dus dan halen we het heel erg op de voorgrond om hem uit dat gevoel te krijgen. Maar ook wel als ik de therapie afsluit dat de patiënt, kan aanbellen om een kopje koffie te drinken of hun hart willen luchten, dat je hen zeg maar ook steunt nadat je hen weer zelf hun pad laat volgen, zeg maar. Dat je beschikbaar blijft en dat waarderen ze ook heel erg.

I1: En als ik het zo hoor, zet je het meer op de voorgrond door verbaal bezig te zijn en non-verbaal te spiegelen en niet zo zeer door beeldend werk in te zetten in de opdrachten?

T3: Naja het blijft wel samen, maar dan gaat het niet zo zeer over onze werkalliantie, maar over het oefenen wat er in contact gebeurt of hoe er geoefend kan worden met aangeven. Of vanuit dat verschillend gevoel in contact treden. Dan doe je wel iets met die samenwerking, dat doe ik alleen als hij dat voldoende aankan met mij. Maar dan zet ik het niet in om de samenwerking te vergroten, dan is de samenwerking al groter, zeg maar.

I1: Dus je ziet daarin ook niet echt heel erg verschil tussen iemand die aan het begin staat en jouw nog matig vertrouwt en iemand die al langer bij jouw is en jouw al meer vertrouwd, want je zet hem pas later in of zie ik dat verkeerd?

T3: Ja ligt er denk ik aan, ik werk ook weleens samen dat ik kan zien wat iemand met mij doet of hoe die in contact treedt. Ik doe het ook weleens aan het begin. Want dan zie je ook wat er gebeurt, als iemand contact maakt die je niet zo goed kent en hoe die iemand vertrouwt. Ja inderdaad dat doe ik ook wel.

I1: Ja en aan wat voor soort beeldende opdrachten moet ik dan denken?

T3: Umm als het over samenwerken gaat.

I1: Ja.

T3: Umm, wat ik vaker doe is op één vel en vanuit een eigen vorm, dus je begint met een eigen basic vorm met verf of met vetkrijt en vanuit die vorm contact te gaan maken met de vorm van de ander, zonder te praten. Dan is het doel om te kijken, hoe dichtbij komt hij en hoe dichtbij mag ik komen en op welke manier en geeft hij grenzen aan of niet? Maakt hij oogcontact of niet? En die varieer ik nog weleens door het blad door midden te vouwen om te kijken van eej voelt het dan anders. Blijft hij dan meer op de eigen helft of is dat dan een eigen helft, wordt deze ervaren als eigen helft of ga je er ook overeen? Kan ook eventueel met een lijn in het midden in plaats van een vouw als dat nog duidelijker is. Ga je dan een grens over of vraag je dan toestemming. Naja hoe ga je daarmee om? Maar ook wel met klei. Dan beginnen we allebei met ons eigen stuk en dan kleien we naar elkaar om samen een brug te bouwen.

I1: O ja, mooie opdrachten.

T3: Dank je

I1: Umm, ik zit even te denken of er een vraag is die er mooi op aansluit. Ja heb jij ook wel eens, want we hebben het nu heel erg over de opdrachten die jij geeft. We hebben het onbewust ook wel een beetje gehad over welke interventies jij daarin pleegt. Maar zijn er nog specifieke interventies die jij onderneemt?

T3: Om de werkalliantie te verstevigen?

I1: Ja

T3: Beeldend of ook in het contact?

I1: Ja allebei, verbaal en non-verbaal.

T3: nou wat ik wel doe in umm in het beeldend werk is denk ik, als we bijvoorbeeld samenwerken, het spiegelen. Ik sluit bij aan om dezelfde kleur te gebruiken of dezelfde vorm te tekenen of te schilderen. Zo van je mag er zijn, dat zeg ik dan niet, maar dat is het effect wat ik daarmee wil bereiken. Dat is eigenlijk spiegelen. En umm, verbaal met complimenten met alert zijn op verjaardagen of rechtszittingen, navragen naar rechtszittingen of andere belangrijke dingen. Familie die op bezoek komt. Of belangrijke gebeurtenissen die spelen en daar op terug vragen. Ja dat is wel belangrijk.

I1: Ja, dus het zijn bewust inzetbare interventies die jij pleegt?

T3: Ja, naja ook menselijk, maar daar probeer ik wel aandacht voor te hebben, omdat ze veel het gevoel hebben dat ze niet gezien worden in de kliniek of hun hele leven niet. Dus daar wel wat aandacht voor te hebben.

I1: Ja precies. Wat zijn er voor kenmerken te vinden, binnen die werkalliantie binnen de therapie?

T3: Kenmerken, wat daar iets over zeg over die werkalliantie?

I1: Ja.

T3: Umm ja, op het moment dat de patiënt vastloopt en uiteindelijk toch hulp vraagt, wat de patiënt uit zichzelf niet snel doet. Dus dat zijn voor mij altijd wel mijlpalen, hij staat open voor hulp. Hij vertrouwt mij daarin of dat iemand mij een compliment geeft op mijn werk, wat natuurlijk niet het hoofddoel is, maar wel betekend van hee ik zie jouw ook en waar ben jij

eigenlijk mee bezig? Die geïnteresseerd is en wat betekend jouw werkstuk? Umm, even denken hoor. Nou bijvoorbeeld ik doe ook weleens staan een schilder werk en wisselen we elkaar af. Om de beurt schilderen en als hij dat gewoon op een adequate manier doet of gewoon met respect en aanvoelt van eej, dat is nu wel weer lang genoeg geweest, dan kan ik nu wel weer even. Als die balans er komt, dan denk ik van hee nou dat zegt ook iets over de werkalliantie, maar ook over het aanvoelen en het empathisch zijn.

I1: Mooi om te zien dat het ook tijdens beeldend werk zijn invloed heeft. Zijn er ook nog doelen binnen de therapie die werkalliantie bevorderen?

T3: Ja, er worden sowisow patienten aangemeld met dat doel. Van probeer hem in behandeling te krijgen en probeer het op te gaan starten. Dus dat gaat in eerste instantie voornamelijk alleen over het contact maken. Dus dan is dat denk ik een doel en als je vraagt of er nog subdoelen zijn die nog meer beeldend zijn ja nee, dat is dan gewoon het doel van contact maken of het leren vertrouwen of vertrouwen uitvergroten. Vertrouwen uitbouwen, ja dat is dan wel weer meer op zichzelf gericht.

I1: Ik ben toch eigenlijk, merk ik bij mezelf, best wel nieuwsgierig naar een praktijkvoorbeeld. Zou jij een voorbeeld kunnen noemen, waarbij je zelf echt merkt dat je moeilijk een klik kon maken of contact kon maken met een patiënt en aan het eind toch dat het lekker liep en hoe het proces een beetje verliep?

T3: Ja umm, het grootste voorbeeld uit mijn negen jaar TBS is dat er een psychotisch patiënt was en die werd inderdaad aangemeld van uhh, hij heeft een waan. Hij denkt dat hij hele grote handen heeft en daar schaamt hij zich heel erg voor, dus hij sluit zich op in zijn kamer. En uiteindelijk hebben we hem vanuit zijn kamer naar de beeldende therapie ruimte gekregen en ook aan het werk gekregen met zijn handen en ook zijn handen onttrokken en ging het veel beter met hem. Ging hij gewoon meer spreken en was hij minder stil. Ging meer zeggen wat hij wilde en wat hij leuk vond. Dus dat is wel een sprekend voorbeeld van wat we dan bereikt hebben.

I1: Ja en hoe heb je het dan voor elkaar gekregen.

T3: Umm, ja ik denk door het volhouden. Gewoon voorspelbaar zijn. Elke week weer terug komen. Zelfde tijdstip gaan. Zelfde manier, vanuit rust en niet iets opleggen maar er gewoon zijn. En uiteindelijk wanneer dat groeit, kijken of iemand koffie wil komen drinken in de therapieruimte. Uitnodigen van kijk nu wat ik allemaal heb, van materiaal. Laten zien van wat er allemaal is in zo'n therapieruimte. En van daaruit uitbouwen.

I1: Dus eigenlijk eerst buiten het medium om contact zoeken en als het contact er is dan proberen om hem binnen het medium te krijgen.

T3: Ja, want we merken toch bij die mannen, ze moeten toch wel over hun grenzen, de meeste. Kinderachtig en ongewoon en ze lijken beeldende materialen veel moeilijker te lijken dan het luisteren naar muziek. Wat ze passiever kunnen doen. En wat ik weleens doet, als iemand niet wil, dan teken zeg ik weleens, zeg maar wat ik moet tekenen en dan begin ik met tekenen. Die ander geeft mij dan opdracht wat ik teken. Maar dat gaat wel over zijn thema en over zijn opdracht eigenlijk.

I1: Ja precies, dus dan ben je toch nog een soort van bezig.

Ja. En merk je ook dat je daardoor de cliënt mee kan krijgen?

T3: Ja soms wel en dan zeg hij bijvoorbeeld, zo moet het niet en zo bedoel ik het niet. O joh, misschien kan je dan zelf die lijn neerzetten. Of doe jij een lijn, dan doe ik een lijn. Dan gaan we daarin variëren en dan komt de patiënt ook wel in beweging.

I1: Ja mooi. Duidelijk voorbeeld ook. Even denken. Ja wij hebben het al over interventies gehad, de kracht van het medium is al aan bod gekomen. De doelen eigenlijk ook wel. Jouw visie ook. Voorbeeld uit de praktijk ook. Heb je nog een voorbeeld dat je leuk vindt om te delen? Waarvan je denkt, nou dat is wel interessant dat draagt wel echt bij, omdat dat duidelijk laat zien dat beeldend een meerwaarde heeft.

T3: Umm, even nadenken hoor. Nou wat ik altijd mooi vind aan beeldend is dat, ze op de afdeling van alles moeten en het meeste alarm gebeurt ook op de afdeling. Want er moet afgewassen worden er moet gekookt worden en op een gegeven moment moet je gewoon achter de deur als je niet luistert. En bij mij is de opdracht wel een opdracht, maar ik zorg altijd voor een stukje eigen inbreng zodat ze een beetje ruimte hebben om zelf iets te

beslissen. In zo'n klinische forensische setting is er heel veel bepaald. Tot wat je die avond eet, of in ieder geval wordt dat door de groepsgenoten bepaald. Ik ervaar wel dat sommige doelen bijvoorbeeld netjes leert aangeven van wat je wilt en dat mensen het leren verwoorden. Dat het mij dan beter lukt dan op zo'n afdeling. Omdat je dan, weet je dat zijn dan jongeren meiden, die je dan aanspreekt en dat kan krenkend zijn. (20:37) En bij mij, dan voelt het toch sneller meer gelijkwaardig zijn, omdat ik ook beeldend mee werk met bijvoorbeeld schilderen of beeldhouwen, dan kan ik gewoon aangeven, van dit moet zo en we samen een plan maken van hoe we het gaan aanpakken en loopt zo'n afdeling sneller tegen het zere been aan. Ja nee, denk jij dat je nu kan zeggen dat ik nu moet gaan afwassen en dan neemt hij toch niet mee wat hij bij mij wel doet. Wel jammer en dat kom dan denk ik, doordat ik zeg, nou ja we gaan met hout werken en ik wil graag dat je er een plan bij maakt, maar verder mag je zelf weten wat je maakt. Dan krijgt hij inspiratie en meer de mogelijkheid om te bepalen, dan dat ik zou zeggen het moet ook nog een paddenstoel worden, want dan kan hij geen kant meer op en dan heeft hij geen eigen invulling en ik denk dat dat de kracht is van het beeldend werk is, dat het een stukje eigen creativiteit stimuleert, waardoor je weer meer zelfbeschikking ervaart.

I1: Als ik het jouw hoort zeggen, dan is het juist het vrij laten bij deze doelgroep heel belangrijk.

T3: Ja figuurlijk vrijlaten.

I1: Ja dus het materiaal wel vastleggen, maar wel richting geven, maar niet zoals bij kinderen, merk je nog weleens dat de opdracht echt veel kleiner moet maken, maar dat is bij deze doelgroep dus niet nodig?

T3: Nou, bij persoonlijkheidsstoornissen niet, want er zijn natuurlijk ook mensen met een psychose en daarin moet het veel gestructureerder. En het is ook niet altijd dat ik het thema of het materiaal vast houd. Ik bepaal er altijd twee en ééntje laat ik vrij. Dus het materiaal of het thema.

I1: Ja precies, duidelijk.

Hoe zie jij de functie van het medium voor de werkaliantie?

T3: Ik denk dat het een uitvlucht is, ze hoeven niet per se iets met mij, maar ze mogen ook iets met het materiaal. Dan is het minder bedreigend omdat het niet over henzelf gaat. Het gaat over het werkstuk. Dan langzamerhand gaat het steeds meer over zichzelf, maar dat merken ze dan ook vooral niet. Teminste ik merk het ook, ik ga het niet eerder aanraken of benoemen, dan als ze van zichzelf merken van, o ja dat werkt bij mezelf inderdaad ook zo. Ik doe het natuurlijk wel forceren als het een beetje te lang duurt, dat ik denk zeg van; goh, ik geloof dat ik dat nou eerder heb gehoord dat je, zo meer vanuit een grapje.

I1: Ja om ze net iets meer bewuster te maken.

T3: Ja, ja.

I1: Maar dus zou je zo eerder op de tempo van de cliënt kunnen aansluiten.

T3: Nou ja, dat zou in een gesprek ook wel gaan, maar dan moeten ze altijd iets met jouw en bij het beeldend kunnen ze dat nog even vermijden als dat te moeilijk is.

I1: Ja precies, nu komt het onbewuste ook naar voren.

T3: Ja.

I1: Ja mooi.

Umm, volgens mij heb ik zo'n beetje alle vragen wel gehad.

T3: Oké

I1: Het gaat een beetje snel, maar je bent duidelijk dus dat is mooi.

T3: Oké.

I1: Heb je zelf nog iets dat je wilt toevoegen of vragen aan ons?

T3: Umm, nee. Ik zou het zo één, twee, drie niet weten. Ik zou het wel leuk vinden om uiteindelijk het onderzoek te ontvangen.

I1: Ja, dat gebeurt sowisow. Vind je het ook fijn om tussen door het uitgetypte interview te ontvangen?

T3: Ja, dat vind ik wel fijn. Als ik dan denk van, dat bedoelde ik net iets anders, dan kan ik dat nog net even verbeteren.

I1: Ja precies, is goed. Nou oké hartstikke bedankt dan.

T3: Nou jij veel succes met uitwerken.

I1: Dank je wel, tot ziens!

T3: Oké, dag.

Aanvulling op dit interview via mail:

Ik werk in groepen en individueel.

Ik denk dat er wel een verschil is in werkaliantie in de groep of individueel.

In de groep is er nog een extra dimensie in contact, naast het materiaal en met mij, is er dan ook contact tussen de groepsleden. Dus ik denk dat er individueel meer alliantie is tussen mij en de patiënt en in de groep de alliantie meer verdeeld is.

Bijlage 5 Interview therapeut 4 (beeldend)

T4: Edwin Maas– Mondriaan (Vijverdalseweg 1) – Beeldend Therapeut – 06-04-2016

Interviewer 1 (I1): Jolida van der Linden

Therapeut 4 (T4): Edwin Maas

Het interview heeft plaats gevonden binnen Mondriaan, na het kennismaken is de opname gestart. In dit interviews zijn alle bevestigende ja's en knikjes die tijdens de tekst van de ander zijn gezegd weg gelaten, zodat de tekst makkelijker te lezen is.

I1: Is het goed als ik u, met je aanspreek?

T4: *Knikt ja*

I1: Fijn, dat uhm is helemaal fijn. Wat fijn dat je er bent Edwin, dat je tijd voor mij hebt. Uhm, ik wil het graag met jou hebben over de functie van het medium bij de werkaliantie binnen jou therapie, dus binnen het beeldende. Omdat werkaliantie best een breed woord is, wat versta jij onder werkaliantie?

T4: Moet ik even diep over nadenken, werkaliantie. Ik heb er niet echt direct een idee bij. Uhm, ja ik veronderstel dat het gaat over samenwerking, over afstemming tussen verschillende behandelaars.

I1: Ja, dat is ongeveer wat wij ook zien. Heel veel hebben daar ook nog belangrijke punten in, de ene heeft het vertrouwen er meer in hoog staan, de ander het samenwerken hoog staan. Maar het is vooral dat er niet zo zeer een klik is met de jongere, maar dat er vooral samen in een goede sfeer aan een doel gewerkt kan worden. Dus wat u zei dat klopt inderdaad. Uhm, allereerst heeft u nog een persoonlijke visie waar vanuit u werkt? Of een visie vanuit de instelling?

T4: Nou ja ik werk heel sterk, tenminste bij het beeldende, want ik ben behalve beeldend therapeut ook ambulante gezinsbehandelaar en ik heb lang ook als gezinstherapeut gewerkt, uh uhm. Dus zeg maar dat systemische, dat systemische ken ik, namelijk in het bedenken van een grotere context, dat is wel heel belangrijk.

I1: Ja, dus dat neem je ook mee in je therapieën dan?

T4: Dat neem ik ook mee in mijn therapieën ja. Maar dus ik heb weinig gestructureerde therapieën. Gestructureerde in de zin van uhm uhm ik benader niet zo heel erg vanuit een diagnose, maar ik werk heel erg in de relatie.

I1: Ja en op welke manier doe je dat dan?

T4: Nou dat gaat over afstemmen en reageren op en kijken of je samen tot een goede communicatie kan komen. Als de communicatie goed is, loopt de therapie ook goed. Dan kun je echt wat dingen bespreekbaar maken en dan kun je soms wat dingen aanraken die wat moeilijker zijn en dan kun je ook bij andere lagen komen, dan dat je ergens anders komt. Uhm, voor mij is daarin het medium meer een middel dan een therapievorm.

I1: Op welke manier is het een middel? Heeft u een voorbeeld bijvoorbeeld?

T4: Uhm, (stilte van 5 sec.) uhm ja hoe zou ik dat zeggen. Uiteindelijk is denk ik zeg maar, taal blijft een middel waar je niet omheen kunt. Dus uiteindelijk zeg maar om dingen te benoemen en uh, voor het kind herkenbaar te maken als onderwerp van gesprek is het nodig dat je taal gebruikt. En het beeldende is zeg maar de aanleiding om tot dat gesprek te komen. Snap je wat ik bedoel?

I1: Ja dus in die zin het middel inderdaad.

T4: Ja, in die zin is het een middel. He dus je reflecteert op het beeld en daar heb je het over. Je hebt het over het beeld, wat er in het beeld gebeurt, wat er soms automatisch gebeurt of wat ik aanreik aan veranderingen om aan te brengen. Die maken uiteindelijk vertaalt, die moeten letterlijk in taal omgezet worden om er over te kunnen communiceren. Terwijl natuurlijk in het werk zelf ook wel stappen gemaakt worden, maar die moeten wel op een gegeven moment wel benoemd worden.

I1: Ja precies, en dan is de taal zeg maar het doel. Het begrijpen van is dan het doel...

T4: het begrijpen van is dan het doel, omdat je het er dan met elkaar over kunt hebben en dat doe je doormiddel van taal. Daarmee kun je de ander overtuigen dat je het hebt begrepen of niet.

I1: Ja precies oke. Uhm even denken. Heeft u een voorbeeld vanuit de praktijk waarbij u dacht de sfeer tussen mij en de cliënt of de klik tussen mij en de cliënt is niet zoals ik het wil hebben, maar we kunnen toch aan het doel werken, of ik heb het medium zo in gezet, zodat we een betere sfeer kregen en tot een doel konden komen?

T4: Ik denk dat mijn doel vooral ligt in het werken in de relatie. En daarom is het beeldende aspect daarvan, neem ik ook heel breed. Op het moment, als zeg maar in het contact iets niet goed loopt, dan neem ik dat beeldende hele breed. Dat wil ook zeggen dat ik bij wijze van spreken ook kan gaan voetballen met iemand, om te zorgen dat we eventueel aan beeldende dingen toe komen. Maar dat beeldende zelf vind ik niet zo, staat bij mij niet zo op de voorgrond, het is een middel. Dat gebruik ik, maar ik gebruik ook wandelen, of ik gebruik ook uh, weet ik veel he. Ik kan ook bij iemand op bed gaan zitten en strips gaan lezen. Uh, dus het gaat over de relatie. Het gaat over het werken in de relatie.

I1: En heeft u een voorbeeld waarbij uh ...

T4: Nou wat bijvoorbeeld een heel mooi moment was, was een jongen die het heel moeilijk vond om naar de creatieve therapie te komen, omdat ik natuurlijk een vreemd iemand ben, omdat hij zich geen voorstelling kan maken van wat je daar nou eigenlijk moet doen, behalve knutselen dan, maar vooral het contact en de nabijheid was gewoon heel moeilijk. Hij kon bij wijze van spreken niet tegenover mij blijven zitten op de kruk daar (wijst mijn plek tegenover hem aan), dat kon niet. Hij moest eruit, moest met dingen gooien, moest dingen kapot maken, moest eigenlijk de relatie kapot maken, want hij kon niet verdragen dat iemand zo dichtbij was. Wat die jongen op een gegeven moment heeft gedaan, is een aantal keren naar buiten gelopen. Liep ie elke keer weg. Uh en uh dan liep hij bijvoorbeeld naar beneden en dan zei ik, nou nee je mag niet naar beneden, creatieve therapie gaat altijd door dat weten we nou. En wat we vervolgens gaan doen, daar moeten we het dan maar over gaan hebben. En dan moeten we gaan bekijken wat dat precies is. Ik heb zolang doorgewerkt, tot dat die jongen uiteindelijk zeg maar uit zichzelf naar mij toe is gekomen en mij heeft gevraagd of ik met hem samen een beeld wilde maken. En dan is de relatie goed en dan is het ook mogelijk om in de relatie te kunnen werken, want daar gaat het uiteindelijk om, het gaat om die relatie.

I1: Dus als ik het goed hoor, heeft u eigenlijk gekaderd voor de jongeren, maar binnen de therapie nog wel vrij uit gelaten, waardoor de jongen toch nog zelf....

T4: Wat bedoel je met gekaderd?

I1: Nou hij mocht niet naar beneden, hij moest wel in de ruimte blijven. Dus op die manier heb je hem..

T4: Maar dat doet hij nog wel hoor, hij loopt nog wel weg. Dus uh daar zijn een aantal sessies overheen gegaan. Hij loopt weg, ik ga achter hem aan, uiteindelijk lukt het niet om de therapie. Ik neem afscheid en ik zeg, nou het is niet gelukt, volgende keer gaan we weer verder, creatieve therapie gaat altijd door. En dan geef ik hem een hand en dan zeg ik tegen de kinderen zeg ik altijd: Geef me een hand, dan sta je morgen in de krant. En altijd als ik dat doe bij die kinderen, dan als ik een keer het oversla dan wijzen ze mij er op, dat ik het vergeten ben en dan moet dat komen. En ze vertellen het ook aan elkaar door. Dus dat zijn dingen zeg maar, die herkenningpunten die binnen de relatie als een soort ankerpunten gelden. En die als veiligheidspunten gelden, uhm dus ja dat kaderen, dat doe ik eigenlijk door te zeggen: één ding is wat we weten, creatieve therapie gaat altijd door en die duurt drie kwartier en ik zou het fijn vinden als je daarbij bent. Die tijd is voor jou en die kunnen we gebruiken.

I1: Ja precies. Toch nog even iets meer over het medium zelf, het beeldende, wat is voor jou de kracht van het medium? Voor jou als therapeut.

T4: Voor mij als therapeut, uhm ja het non-verbale. Ik bedoel het feit van dat je met kleur en de vorm en omgang met het materiaal en met gereedschap iets kunt uitdrukken wat je misschien soms in woorden niet kunt vatten, maar waar woorden wel uiteindelijk aan verbonden moeten worden, maar het is een mogelijkheid waarbij je ook dingen kunt ervaren, weerstanden of dingen die je fijn vindt, dingen die je prettig vindt, die je leuk vindt. Dus het non-verbale zit in de ervaring in de omgang van met het medium zeg maar. Maar nogmaals, dat is altijd een middel om te komen tot.

I1: En wat zou de kracht van het medium voor de cliënt zijn? Vanuit het cliënt perspectief?

T4: Ja dat is denk ik wat ik benoemd heb he. Dus de ervaring van het non-verbale, dat het vooral gaat om ervaringen in de omgang met materialen en het gereedschap. Want voor mij als therapeut, ja ik bedoel, ik als beeldend kunstenaar doe dat op die manier op dezelfde manier. En voor mij is dat ook om om te gaan met medium.

I1: Dus als therapeut en cliënt heb je eigenlijk een beetje dezelfde ervaring over het medium?

T4: Nou ik gebruik bij wijze van spreken mijn eigen ervaring in het medium als 'tool' om mee te communiceren naar de cliënt.

I1: Ja, ja, dat is mooi uitgelegd. Hmmm, wanneer uhm, wordt er specifiek aan de werkalliantie gewerkt?

T4: Uuhm, nou wij werken multidisciplinair he. En in de multidisciplinaire team wordt eigenlijk zeg maar een, worden doelstellingen opgezet om te kijken hoe je met het kind verder kunt, maar dat is niet alleen met het kind, maar dat kan ook met een heel gezin zijn. Het kan ook zijn dat ik met een gezin in de creatieve therapie werk. En die doelen die worden in eerste instantie voor de aangemelde cliënt gesteld en in groter kader voor het hele systeem. Omdat wij denken dat het systeem altijd nodig is in de behandeling van de jongere. Maar voor mij als creatief therapeut betekent dat dat ik dus mee zal werken aan deeldoelen die gesteld zijn binnen de multidisciplinaire behandeling. En dat is dus de werkalliantie, het afstemmen met elkaar, het overleg over, jongerenbesprekingen, uh kernstafoverleg en dergelijke die maken dat je werkwijzen op elkaar kunt afstemmen.

I1: En ik hoor je net zeggen dat je individueel werkt, maar ook binnen gezinnen?

T4: Ja ik werk individueel en in gezinnen. Wat ik ook wel heb gedaan is, als ambulant gezinsbehandelaar zeg maar niet creatieve therapie hier doen, maar die doe ik gewoon bij hun thuis. En dan pas ik mijn werkwijze aan, maar dan werk ik thuis bijvoorbeeld.

I1: Merk je dan ook verschil tussen die individuele setting en de gezinssetting wat betreft de werkalliantie, of het gebruik van het medium?

T4: Gebruik van het medium niet. Uhm ik denk dat zeg maar op het moment als ik individueel werk ligt er wel een groter accent op werken in het medium terwijl als ik in een gezinscontext werk het veel meer gaat over samen werking en rollen en posities en dergelijke.

I1: Over de relaties.

T4: Daar gaat het veel meer over de relaties. Terwijl dat natuurlijk individueel ook zo is, alleen dat gaat via het medium.

I1: En hoe kan je bij de individuele settings via het medium? Hoe is dat te zien?

T4: Nou hele simpel he, dat is heel gevarieerd. Want er zijn kinderen die in staat zijn hele grote uh doeken te schilderen. Uh, dat komt niet vaak voor, omdat je dan al behoorlijk wat oudere kinderen nodig hebt, uh maar dat komt ook voor, die wat grotere projecten aan kunnen, waarbij je op een andere manier werkt dan een jongetje die het eigenlijk fijn vindt om een spijker in een stukhout te slaan. Maar in principe gaat het over dezelfde dingen. Het gaat over durf ik, kan ik, weet ik hoe het moet?, wil ik het zelf doen?, durf ik hulp te vragen?, uhm ja. He over die dingen gaat het natuurlijk altijd.

I1: Ja, dus als ik het zo hoor is de werkalliantie ook bijvoorbeeld terug te zien in de grootte van de werkstukken? Of het soort werkstuk? Of is dat niet zo direct...

T4: Jajaja, jij definieert hier werkalliantie wellicht anders, ja werkalliantie met de cliënt bedoel jij dan.

I1: Ja in het geval van de individuele therapie.

T4: Ja, in het geval van de individuele therapie, ja. Uhm, ja dat is altijd. He, de werkalliantie wordt ook bepaald door de context en de context bepaald ook de relatie. Dus het is goed om in de relatie zicht te houden op de context. Want in de ruimte, in de creatieve therapie ruimte is het anders werken dan dat ik in de groep werk, dan soms nodig is. Bijvoorbeeld net met ene meisje gewerkt die een reactieve hechtingsstoornis heeft en het is heel moeilijk om met het meisje in een soort continuïteit terecht te komen, waarin we samen kunnen gaan werken in de relatie. Je bent nog heel erg aan het bouwen aan de relatie. En dat betekent dat ik creatieve therapie door, door naast haar te zitten op bed en samen een stripje te lezen, of buiten met haar sta te voetballen, waardoor ze uiteindelijk toch mee gaat. En dan gaat het er

niet over voor hoe lang ze meegaat, het gaat er over dat ze meegaat. En dat ze dan vijf minuten daar iets gedaan heeft en dan breng ik haar terug en dan is het goed. Want dan zijn we die drie kwartier goed doorgekomen. Dus daar gaat het over. En in die zin is dus de context, maakt natuurlijk ook andere dingen. Ik heb met een jongen gewerkt, die was zestien, die in illegale circuits altijd heel veel graffiti deed en vervolgens ben ik met hem hele grote doeken gaan maken, waarbij hij graffiti deed. Waarbij het heel belangrijk was dat ik naast hem stond en met hem aan het werk was. Hoe groot hij dan ook was, was zijn behoefte nog heel kinderlijk. Dus dat lag heel erg ook in de relaties. Snap je, maar hij kon zo groot werken, want dan kon ik hem beter bereiken. Als ik met hem kleine priegel beeldjes zou gaan werken, zou hij denken what the fuck weet je wel.

I1: En juist omdat je groot ging werken..

T4: Ja juist om dat ik groot uitpak, en ik had toen een groter atelier, dat hebben we helaas nou niet meer, maar toen had ik een heel groot atelier en kon groot uitpakken, waardoor ik dichtbij hem kon komen. Omdat ik namelijk wist hoe om te gaan met dat medium, kon ik hem ook bereiken, snap je?

I1: Ja.

T4: Dus ja, dat is wel belangrijk.

I1: Uhm, even kijken. Heeft u nog een voorbeeld vanuit de praktijk waarbij die werkaliantie in het medium terug te zien is? Nog een ander voorbeeld?

T4: Uhm ja,ja,ja. Nou goed ik heb menig voorbeelden. Wat ik net vertelde was dat de jongen eigenlijk van mij wilde hebben dat ik samen met hem op dat grote doek werkte. Dus letterlijk mijn bijdrage of mijn zeg maar reactie op het beeld, was direct te zien en daarmee was het zichtbaar tussen wat hij deed en wat ik deed. Uhm en dat is natuurlijk vaker, want je hebt hier veel hechtingsgestoorde kinderen die uiteindelijk in het begin in het begin heel bang zijn om die relatie aan te kunnen gaan, maar wel degelijk die behoefte hebben om relatie te hebben. Alleen dan gaat het er over, kom je op het punt dat je samen iets kunt maken? En dat is, ik heb een heel mooi voorbeeld, ik had een jongentje die eigenlijk niks met mij te maken wilde hebben. En op een gegeven moment vroeg hij of ik naast hem wilde gaan zitten en vervolgens vroeg hij of we samen het beeldje konden maken. En vervolgens draaide hij elke keer, we waren een beertje aan het maken, en elke keer als ik aan één stuk van de beer had gewerkt, dan draaide hij gauw de beer om, omdat hij dan de goedekant had en ik de kant had die gewoon klote was. Met andere woorden wil je dat voor mij maken. En uiteindelijk werd dat zijn product. Weliswaar doordat ik het had gemaakt, maar doordat hij het wel samen met mij had gedaan. Dus mijn beeldje stond er, maar eigenlijk was het zijn beeldje.

I1: Omdat hij de mogelijkheid had gehad het om te keren.

T4: Omdat hij de mogelijkheid had om het om te keren en toestemming kreeg, dat we daar in verloop van de tijd ook om konden lachen dat het zo ging he, dat het ook goed was. Want dat mocht.

I1: Wat een mooi voorbeeld. Zijn er ook bepaalde interventies die je neemt om die werkaliantie te bevorderen of de werksfeer te bevorderen?

T4: Ja, ja, ja heel erg. Want bijvoorbeeld bij het meisje zonet, wat ik eerst doe is dat de kadering is, ik probeer de kadering aan te brengen door drie kwartier creatieve therapie bij voorkeur bij mij op het atelier, maar als dat niet lukt, dan zal ik kijken of ik daar heen kom. Bij dit meisje ben ik nu eerst, he dat is ook dat meisje van die strips, maar uhm bij dit meisje ben ik nu eerst naar buiten gegaan, want die gaat al naar buiten tegen een bal schoppen. En vervolgens ben ik naar buiten gegaan heb even met haar gevoetbald en toen de druk weg was heb ik gezegd van kom, dan gaan we nou nog even jou olifantje afmaken. En dan liep ze gewoon mee. En vervolgens heb ik haar gecompimenteerd over het feit dat ze mee was gelopen en dat ze dat olifantje van een glazuur laag heeft voorzien en vervolgens weer terug is gelopen. En op een goede manier afscheid neemt, met mij geef je een hand, dan kom je morgen in de krant. Dat soort simpele dingen. Als dat goed verloopt, dan zit dat ook steviger. Dus dat is heel belangrijk.

I1: Ja, dus je kiest heel bewust.

T4: Ja ik kies bewust, want ik werk dan in de relatie.

I1: Ja dus je kiest er dan bewust voor om uhm hoe zeg je dat, er is niet echt een kernwoord voor ofzo, om inderdaad dat contact buiten de omgeving ook te maken.

T4: Nou het gaat over matchen he, het gaat over kijken hoe je kunt matchen. En elk mens is anders daarin he, uhm het is zoeken naar waar je zeg maar een zekere afstemming krijgt. Waarbij je kunt zeggen van we hebben het over dezelfde dingen en dat vereist heel veel flexibiliteit. Zo'n hele brede manier van kijken hoe je met het medium om gaat he, als je naar de beeldende kunst kijkt dan wordt beeldend ook heel breed geïnterpreteerd, he dat kan ook bestaan uit honderd stappen lopen en nummeren. Dat is ook beeldend, he. Dus uuuhm vanuit die context denk ik zeg maar, de context is gevormd doordat ik lang als beeldend kunstenaar heb gewerkt en in een eigen praktijk. Dat komt, dat heeft mijn visie gevormd zeg maar.

I1: Uhm, even denken, uhm nou we hebben al aardig wat gehad zie ik. Heeft u een idee welke kenmerken er van werkalliantie er te vinden zijn tussen een therapeut, tussen u, en een cliënt, waaraan ik kan zien, hé hier is werkalliantie gaande? Als buitenstaander.

T4: Hier is werkalliantie gaande, die is er altijd.

I1: Ja, dus er is niet echt iets specifieks waaraan dat te zien is.

T4: Dat is niet specifiek genoeg he. Naja nou ja, ik zeg alleen er is altijd werkalliantie. Zelfs al als er weerstand is om tot overeenstemming te komen, is dat de werkalliantie. Uh het is alleen van hoe je, en ik denk dat ik jou vraag dan anders zou benaderen, namelijk hoe je gebrek aan werkalliantie of gebrek aan overeenstemming, of gebrek aan een gemeenschappelijk doel of weet ik veel wat, uh zou kunnen veranderen. Dat wel

I1: Ja, dat is een mooie.

T4: Dan denk ik uhm, dan zet ik heel veel dingen in. En dat gaat allemaal over contact maken, dat gaat over waar kan ik zeg maar matchen, maar tot hoever ga ik ook mee. Want dat is vooral belangrijk. Sommige kinderen kun je heel lang in meegaan. Sommige kinderen kun je heel lang volgen, dat is allemaal niet erg. Het loopt dan wel goed, dus het zit goed, in het contact zit het goed. Maar bij anderen moet je juist zeggen, nee, als je mij wilt hebben ben ik hier. Ik wacht nog vijf minuten, zoals dat meisje van toen net, en dan komt ze kijken van waar ben je? Het gaat heel erg over hechtingsprincipes. Over hechtingsstrategieën.

I1: Dus er zijn verschillende mogelijkheden daarin inderdaad.

T4: In die werkalliantie, jij noemt dan werkalliantie, dat is dan één onderwerp daarvan. Uuh, daar zitten, dat ligt in de relatie. Hoe bouw je de relatie op? Hoe ga je om met weerstand van de ander en hoe reageer je daar zelf op? Overdracht en tegenoverdracht, wat doe je daarmee? En uuh, hoe kun je dat gebruiken als middel in de therapie? En die weerstand of overdracht en tegenoverdracht maakt dat het soms nodig is om stelling te nemen en te zeggen tot hier en niet verder of te zeggen van goh misschien moeten we het daar over hebben. Maar daar heb je al een andere werkrelatie, dan dat je nog die vertrouwdeheid moet maken.

I1: Ja precies, dus dan ben je al verder in het proces als het waren.

T4: Het gaat over veiligheid, he. Als iemand zich veilig voelt, dan zal er meer uitkomen dan wanneer je daar nog aan moet werken.

I1: Dus dat, ja. Dus dat is wel een belangrijke factor bij de werkalliantie.

T4: Veiligheid?

I1: Ja.

T4: Ja, heel erg. Veiligheid is heel erg belangrijk.

I1: Uuhm, naar mijn idee heb ik alles gehad, is er nog iets wat je wilt toevoegen, of heb je nog vragen?

T4: Nou ik denk dat toevoeging zou kunnen zijn dat je echt moet zijn. Dat je congruent moet zijn in je handelen, opstelling ten opzichte van de jongere en het gezin. Uhm, dat je let op communicatie en uhm en dat je ook moet letten op positieve stukken. Dat je niet focust op wat er mis gaat, maar dat je focust op wat er goed gaat. Uhm dat je, ja dat je ook helder bent over afkadering over wat we aan het doen zijn en hoe lang we door gaan, dat je daar duidelijkheid over hebt. Dat het niet zomaar wat doen wordt.

I1: Nee precies, dat er nog wel een doel achter zit.

T4: Ja.

I1: Ja, duidelijk. Zullen we het interview afronden dan?

T4: Prima.

I1: Nou, hartstikke bedankt!

T4: Oke, graag gedaan.

Bijlage 6 Interview therapeut 5 (pmt)

T5: Inge Delahaije – Mondriaan (Vijverdalseweg 1) – Psychomotorisch Therapeut – 06-04-2016

Interviewer 1 (I1): Jolida van der Linden

Therapeut 5 (T5): Inge Delahaije

I1: Goedemorgen Inge, wat fijn dat je...

T5: Nou, dank je wel.

I1: Of goedemiddag eigenlijk, wat fijn dat je in gesprek wil. Uhm, is het goed als ik je zeg in plaats van u?

T5: hmhm

I1: Fijn. Dan kan ik mij daar in ieder geval niet in vergissen. Uuhm, ja we gaan het vandaag hebben, samen over de werkalliantie bij jou in de therapie, dus binnen PMT, en hoe jij dat dan ziet. Maar omdat werkalliantie merk ik nog best wel een groot begrip is, uhm, zou jij misschien willen uitleggen wat jij onder werkalliantie verstaat? Even kort.

T5: Onder werkalliantie versta ik uh de relatie die ik heb met de cliënt als therapeut. En de kwaliteit daar van, van die relatie. En dan denk ik vooral aan een veilige, betrouwbare relatie.

I1: Ja precies, oke. En uhm, is er ook een bepaalde visie, waar vanuit jullie in de instelling werken? Of kan je ook je persoonlijke..... Is er een bepaalde manier van werken die je wordt opgelegd. Of een bepaalde manier van werken die jij specifiek hebt? Een bepaalde visie of gedachten.

T5: Ik heb wel, mijn manier van werken is, wat betreft in de therapie of in het proces van de therapie, dat ik met name in de eerste instantie werk aan de relatie of in ieder geval meer bewust bezig ben met uh het vertrouwen winnen van de cliënt om überhaupt wat in een behandelrelatie te komen. En dat duurt best wel lang bij deze cliëntengroep. Dat zijn uh jongeren met allemaal toch vaak wel een hechtingsstoornis of een stoornis meer richting autisme en die heel veel problemen laten zien in hun gedrag. En maar goed die, ik denk ook dat die werkalliantie niet alleen maar therapeut/cliënt, maar daar ook helemaal rond het systeem. En dat systemische is wel uh, sinds een half jaar hebben we eigenlijk allemaal een opleiding gehad, meer systemisch denken. Dus dat is wel ook een nieuwe visie, voor mij in ieder geval een nieuwe visie.

I1: Ja, dus dat je werkalliantie niet alleen binnen de therapie probeert te bereiken, maar breder probeert op te zetten.

T5: Ja, ook met groepsleiding, omdat de cliënt, de klinisch opgenomen cliënt ja daar is de omgeving is natuurlijk veel met de groepsleiding in contact. En daarnaast zijn er ouders, en met collega therapeuten. Ik denk wel dat we veel meer bezig zijn met verbinden met elkaar en ik vind dat wel heel prettig.

I1: Merk je daar ook verschil in dan?

T5: Tussen collega's onderling?

I1: Nou dat het uh, nou verbreed je de werkalliantie als het waren, merk je dan ook verschil met hoe het eerst was, voor het half jaar en hoe dat nu gaat? Merk je ook verschil in die werkalliantie dan?

T5: Dat merk ik wel ja. Ik merk, net als of die uh ja versneld op gang komt of uh het is niet zo dat, bijvoorbeeld nu een cliënt die is uh pas gestart met psychomotore therapie, en uh ik heb pas met hem afgesproken en hij vond dat prima, dat iedere vrijdag een sessie zijn groepsleiding, zijn mentor aansluit. En dan merk ik dat je veel meer informatie krijgt, waardoor dat die cliënt of waardoor ik die cliënt sneller kan leren begrijpen. Tenminste zo zie ik dat. Maar goed ik moet wel altijd met hem uh afchecken of het nog oke is, snap je? Ik kan niet zomaar hem overrulen van die groepsleiding gaat gewoon mee. Dus ik probeer dan altijd wel een deal met de cliënt te maken, van uh of het oke is.

I1: Oke, dus het doel samen is ook heel belangrijk binnen jou therapie?

T5: Ja precies, want dan hoor ik ook hoe het op die groep is of uh hoe hij bijvoorbeeld met frustraties om gaat op die groep. En dan is het niet alleen maar, want het begin ben ik dan met name bezig met die werkalliantie en probeer ik met name te volgen. Maar nu kan ik ook

al sneller ook met frustratie iets doen, met groepsleiding, waar hij dan al een vertrouwens relatie mee heeft. Waardoor het net is alsof het allemaal wat sneller gaat dan.

I1: Ja precies.

T5: Ik weet ook niet precies of het zo werkt. Misschien dat het dadelijk toch niet zo werkt, maar het is voor mij ook wel een uitprobeersel. Van hoe kan ik nou de therapie iets breder maken uh in combinatie met groepsleiding. Ik ben daar ook wel zoekende naar, van hoe kan ik die uh link uh of die connecties meer leggen.

I1: Ja en je zegt dat werkalliantie is voor jou een hele belangrijke uh factor binnen de therapie....

T5: Ja

I1: Zet je de werkalliantie ook wel eens bewust op de voorgrond dan?

T5: uuhm. Nou ik merk wel dat als er geen werkalliantie is, dat de therapie uh helemaal niet op gang komt. En dan laat de cliënt op het begin weerstand zien, en dan uh, is er eigenlijk geen behandeling mogelijk.

I1: Nee. En wat uhm, heb je een praktijkvoorbeeld om te laten zien wat jij dan doet met jou medium om die werkalliantie tot stand te brengen of te bevorderen?

T5: Uhm, ja nou een of een opdracht dan gericht op relatie op vertrouwen, bijvoorbeeld uh ik geblinddoekt door de ruimte en de cliënt moet mij leiden. Of ik ben diegene die uh de cliënt uh wordt geblinddoekt en ik ben degene die uh, ja en als ze daar moeite mee hebben of uh dan kun je dat meteen bespreken; of wat is dat dan nou, of dan maak je het breder.

Sommige cliënten vinden het heel moeilijk om andere te vertrouwen en vertrouwen eigenlijk niemand, staan heel wantrouwend in de wereld. Ja dan doe ik het op die manier, dan probeer ik op die manier wel het thema vertrouwen en relatie zeg maar in de therapie binnen, of hoe moet ik het zeggen. Dat je op die manier bewust die relatie inzet. Het kan ook zijn dat het vanuit hun hechting heel lastig is om überhaupt iemand te vertrouwen en dan kun je het weer proberen uit te leggen aan de hand van hun uh diagnose. Dan heb je een soort van psycho-educatie moment. Maar het heeft wel meerwaarde, om de relatie zeg maar bewust in de therapie, om daar bij stil te staan. Ja.

I1: Ja. Uhm, en wat heeft het medium daarvoor voor jou voor meerwaarde?

T5: Uhm, ja ik vind het medium is heel fijn omdat dat, dat hoeft helemaal niet op verbaal uh het kan in het bewegen en in het samen plezier hebben. Ja, het is wel hele belangrijk om de relatie op gang te brengen. En sport en bewegen spreekt deze doelgroep wel heel erg aan. Ja.

I1: Ja en daarin is het voor jou als therapeut fijn om soms een stapje terug te kunnen nemen en alleen via het medium te communiceren als het waren.

T5: ja, ja of helemaal inderdaad ook gewoon soms ook cliënten heb waar ik heel erg dan denk ik wil ik toch van allerlei dingen vragen en dan merk ik vaak dat er weerstand komt en dan denk ik van nou stop maar met vragen en richt je nou alleen gewoon maar op het spel. En dan uh na vijf keer dan kunnen ze wel antwoord geven op die vraag. Dan is er toch eerst meer veiligheid en relatie nodig, ja.

I1: En hoe zie jij uh het medium voor een meerwaarde voor de cliënt?

T5: Ik denk dat het wel een ingang is om met deze cliënten doelgroep uh contact te kunnen maken, ja. Dat zie ik wel als meer waarde, zeg maar het sporten en bewegen als middel, ja. Want heel veel cliënten die kunnen verbaal weinig of eigenlijk helemaal niks, ja.

I1: Ja. En wat maakt dan jou medium uh anders dan de andere media die er zijn? Zoals beeldend en drama en..

T5: ja ik denk dat bij sommige cliënten is de PMT ja ook wel heel bedreigend, misschien net te uh ja je bent gewoon heel zichtbaar in de sporthal. En misschien bij een ander medium beeldend, kun je je nog achter materiaal verschuilen, maar dat is bij de PMT heel lastig. Het is gewoon heel direct het contact. Ik denk wel dat je daar heel goed over na moet denken, of iedereen daar meteen zo mee kan starten. Als je heel angstig bent en je staat in een keer in een uh hele grote gymzaal, ja dan kun je je afvragen of dat dan wel het geschikte middel is. Misschien moet je veel kleiner beginnen.

I1: Ja. En wanneer is het wel volgens jou het geschikte middel om PMT toe te passen?

T5: Ik denk met cliënten die heel veel ruimte nodig hebben om uh hun gevoelens te kunnen laten zien, of uh ja die het heel fijn vinden om groot te werken of grof motorisch te werken. Maar we hebben gelukkig een sporthal en een kleine bewegingsruimte. Je merkt dat sommige cliënten meer baat hebben bij de kleine ruimte. En de sporthal, je daar werken we ook met groepen en dat is ook wel fijn, dan is die kleine ruimte niet geschikt.

I1: Dus je hebt een groepstherapie en individuele therapie?

T5: Ja en gezins

I1: En gezins?

T5: Ja, ja

I1: Merk je daar ook verschillen in de werkaliantie? Stilte 3sec. En dan voornamelijk de werkaliantie van jou en de cliënt.

T5: Ja bij de gezinstherapie werk ik samen met een systeemtherapeut. Dus dat is ook best wel ingewikkeld, dus dat is dan ook best wel uh afstemmen met elkaar. En als je dat als collega's niet doet of niet kunt of het gewoon lastig is, dan heeft het direct invloed op de behandeling. Dan merk je ook dat de werkaliantie moeilijk op gang komt. En met een collega waar je inderdaad een klik mee hebt of je ja bent gewoon meer op elkaar afgestemd, dan uh komt de therapie beter op gang.

I1: En merk je dan ook verschil uh van de werkaliantie als je een groep hebt of als je individueel aan het werken bent? Of is dat bei.....

T5: Ja, in groepen werk je weer meer met groepsleiding, dus dan ben je weer op zoek naar afstemming met hun. Dus je kunt eigenlijk niet, of het alleen draaien van zo'n groep is bijna onmogelijk. Je hebt echt wel die groepsleiding nodig, dus je zult ook dingen moeten delen. Of als je het niet weet, op het betrekkningsniveau zul je heel transparant moeten zijn naar groepsleiding en groepsleiding naar jou. En dat is niet altijd even makkelijk. En als je natuurlijk alleen werkt ja dan uh is gewon heel anders vind ik. Dan bespreek ik natuurlijk ook wel eens dingen die door mijn hoofd gaan, die maak ik ook transparant. Maar dat kan ik niet met een ander doen op dat moment, behalve met de cliënt.

I3: En merk je vanuit de cliënt dan nog verschil in de drie situaties?

T5: Ja ik denk één op één uhm heb je sneller een vertrouwensrelatie dan in een groep. Dat denk ik wel ja. En wat ik dan probeer in een groep is ook nog naast de groep, bijvoorbeeld ik zie ze vijf keer en dan de zesde keer individueel. Dus dat ik ook nog probeer individueel de doelen te bespreken en dat merk ik dat dat echt wel een meerwaarde is. Dan kan die cliënt ook uitleggen waarom dat ie zo gefrustreerd raakt of wat er thuis speelt. Dat is echt wel een meerwaarde, dan merk je ook dat je meer een uh, naja, dan heb je meer een connectie met de cliënt. En dat doen we eigenlijk nu standaard.

I1: Dat je na vijf keer...

T5: Ja.

I1: Dus dan zit er wel verschil in inderdaad ja. Heb je ook een voorbeeld waarbij je aan het begin dacht van oeh ik merk hier dat de werkaliantie in het begin echt heel stroef loopt of dat ik totaal geen klik heb met deze cliënt, maar dat je uiteindelijk wel, omdat je juist in de werkaliantie ging werken, tot een doel kon komen?

T5: Ja ik had vanmorgen een sessie met een jongen, die had ik drie keer gezien en vannochtend toen uh, hij komt binnen en we hebben al een paar keer gewerkt met nervpistolen, want dat is echt wel zijn ding. Hij vindt dat fantastisch om daar mee bezig te zijn. Ik ben echt nog alleen nog maar bezig met kennismaken en in de gymzaal zijn samen. Maar dat is ook die cliënt waarbij de vijfde keer groepsleiding meegaat, dus die ging vandaag mee. En ik had eigenlijk vorige keer blijkbaar tegen hem gezegd: en daar gaan we de volgende keer mee verder, met de nervpistolen. Dus die hebben we ook meegenomen. Maar ik dacht dan gaan we eerst tien minuten uh inspanningsoefeningen doen en daarna met de nerv, want die nerv die werkt voor hem ontspannend heeft hij al een paar keer gezegd. Ik dank om dat verschil te voelen in je lijf. Maar blijkbaar uh was dat niet oke voor hem. Dus toen uh, en dat zag je gewoon aan zijn hele mimiek en in de tussentijd ging hij met zijn telefoon ging die was hij een spel aan het doen. Dus toen zei ik dat ik dat vervelend vond dat hij tijdens de therapie met de telefoon bezig was en hij had zo iets van niemand luisterd naar me dus lekker belangrijk wat jij vindt, ik ga gewoon verder met dat spel. Ja en toen heb ik daar wel

een hele tijd bij stil gestaan. Zo van wat bedoel je nou met niemand luistert naar me, luister ik dan wel naar je? Nee jij luistert ook niet naar me, want jij hebt vorige week gezegd dat we met die nervpistolen verder gingen. Ik zeg maar hoe, wat gebeurt er dan in je hoofd, of wat denk je dan dat ik bedoelt heb? Dus ja hij had zo iets van bij binnenkomst meteen doorgaan, dus uh toen ben ik heel erg de onder positie gaan in nemen van daar heb ik mij inderdaad vergist en in mijn beleving heb ik wel gezegd verder gaan, maar heb ik niet gezegd vanaf het begin. Maar ik denk ja, ga ik nu heel erg over wellis, nietis zitten kniezen. Dus ik heb gezegd: ja nee klopt, ik heb dat inderdaad gezegd maar uh ja ik vind het wel belangrijk dat je de telefoon dan loslaat en hij had zo iets van, je zag hem meteen veranderen toen ik zei dat ik mij niet aan de afspraak had gehouden. Dus uh, ik zeg nou goed, wat kunnen we afspreken voor de volgende keer? Nou dat we meteen verder gaan met de nerv. Maar ik denk dat als ik daar niet had stil gestaan bij de afspraak en wat ik dus met hem doe, bij een jongen die zo rigide is en zo op detail gericht, ik denk dat ik hem was kwijt geraakt. Want hij liet echt wel weerstand zien. Hij zei neu vind ik geen probleem, maar je zag aan zijn hele mimiek dat het wel een probleem was.

I1: Dus in dit geval stapte je dan even uit het medium en ging je juist op de doelen in eigenlijk, op dat stukje van de werkalliantie.

T5: ja dat moest ik wel. Ook dat vertrouwen ja en wat hij dan onder vertrouwen verstaat en uh ja hoe ik ook in het moment bedacht had van we doen dit en hoe belangrijk het is het bij deze jongen is om duidelijk en gestructureerd te zijn en je daar ook aan te houden. Maar ik moest wel iets in de relatie doen, als ik zou zeggen telefoon aan de kant en er wordt nu niet meer op de telefoon gezeten, ja dat was m niet geworden nu. Dan merk je wel dat je iets in die relatie moet doen, anders haakt de cliënt af. Maar vond het wel een mooi voorbeeld.

I1: Ja inderdaad. En uh hier heb je dan het heel erg verbaal aangepakt. Heb je ok nog wel eens dat je juist het tegenovergestelde moet doen om die relatie te bevorderen? Dat je echt terug het medium in moet?

T5: Ik heb wel een meisje die ontzettend in haar hoofd zit. Heel veel negatieve gedachtes, alles wat er gezegd wordt, daar weet zij altijd wel een negatieve gedachte tegenover te stellen. Dat was vorige week ook, maar ik kon er ook niet onderuit om haar niet te laten ventileren. Dus dat heb ik wel gedaan en op een gegeven moment zei ik, nou nu gaan we in het bewegen. En zij had zo iets van, oke prima. Ik zeg ook om uit je hoofd te komen, ik zeg want het lijkt wel alsof er alleen maar negativiteit op levert bij jou, dus we gaan bewegen, batmintonnen. Toen merkte ik ook meteen dat die relatie weer uhm, ja hoe moet ik het zeggen, weer positief werd snap je? Dus, ze bleef maar negatieve gedachtes van ja maar, ja uh ieder positief ding stonden dertig negatieve dingen tegenover. En eigenlijk in het bewegen en er niet meer over spreken maar het gewoon doen... En samen gingen we toen, ik zeg samen gaan we proberen tien keer de shuttle hoog te houden, dus dat werd weer iets gezamenlijks, zag je haar ook weer plezier beleven. Toen kon ze weer uit die negativiteit en dat levert dan iet wat ontspanning op. En dan ben je eigenlijk ook weer bezig met doel aanpassen en uitspreken, anders kom je tegenover haar te staan, want zij wil vooral ook horen dat dat dan niet slecht gaat, dat het slecht gaat en zeg je dat het slecht gaat, dan voelt ze zich helemaal uh. Dus eigenlijk hoe je dat ook doet, het is eigenlijk nooit goed. En in het bewegen kun je dat stukje weglaten, dus dat maakt het wel fijn.

I1: En zie je, als ik het goed hoor, dan zie jij ook echt verandering aan haar lichaamshouding.

T5: Ja dan zie je haar hele mimiek veranderen. Dan uh zie je haar veel meer ontspannen en plezier, meer open. En dan hebben we het over de shuttle en dat het lukt. En dat we dat samen bereikt hebben en ja dan noem ik ook niet dat het positief is, maar dan is het gewoon de ervaring. Dus zal ik het dan benoemen, dan is het ook weer niet oke. Dus dan uh, ja dan is het medium wel heel, dat is dan wel echt een succes ervaring.

I1: Ook weer een mooi voorbeeld. Even denken, (stilte 4 sec.), heb jij nog bepaalde interventies die jij af en toe neemt om juist die relatie te bevorderen? Je had daarstraks al genoemd dat je af en toe op het moment dat je merkt dat het misgaat je er echt bij stil gaat staan, uh hem je nog meer manieren die je inzet?

T5: Pfoe, ik ben me daar denk ik ook niet altijd even bewust van he.

I1: Nee, dat zal vast.

T5: Ik denk dat ik van nature soms meer volg dan dat ik spiegel. Terwijl ik als ik spiegel, dan denk ik ah jeetje ja lastig moment ofzo. Terwijl het ook nodig is om gewoon te spiegelen en terug te geven wat er gebeurt, zodat die cliënt ook bewust wordt van dingen. Ik vind het soms lastig, dat ik niet zo goed weet, wanneer is nou die relatie zo stevig genoeg om terug te kunnen geven. Soms doe ik het te vroeg, soms denk ik ik had het dus al lang van te voren kunnen doen. Uhm maar jou vraag is met name welke interventies pas je toe....

I1: Ja, maar ik hoor je al zeggen spiegelen en volgen.

T5: Spiegelen, volgen, ja leiden tja weet ik niet of ik dat doe. Het zit niet zo zeer in mijn therapeutische houding. Leiding nemen, wel voorstructureren. Ik merk dat dat heel belangrijk is voor deze doelgroep. En ik zit heel erg op samen. Ik ben iemand die heel erg samen met de cliënt het doel wil bereiken, dan dat ik de neiging heb om, of boven de cliënt, dat zou ik echt nooit doen. Ik denk eerder dat de cliënt boven mij kan staan en dat ik dan de onderpositie aanneem. Soms bewust, maar soms ook onbewust.

I1: En hoe laat zich dat dan zien?

T5: Uhm, dat onbewuste? Of wat bedoel je?

I1: Jaja, uhm hoe, waaraan heb jij het idee dat de cliënt soms boven jou staat of echt naast jou staat?

T5: Nou ik merk dat de cliënt vooral in het begin vaak heel onzeker en angstig is in de therapie. Dus dan laten ze vaak gedrag zien waarin ze uh heel erg willen domineren, dus dan willen zij bepalen en dan wil ik structureren en zeggen nou zo gaan we het doen, maar dat werkt in het begin vaak helemaal niet. In het begin is het vaak echt uh, bepalen en hopen dat je op een gegeven moment een ingang kunt vinden, zodat jij ook een kwartier een opdracht kunt doen. Dat komt wel, maar dat duurt soms effe. En dat is vaak vanuit angst, onzekerheid, omdat ze helemaal niet gewend zijn dat ze met iemand in een ruimte zijn die ook nog iets therapeutisch wil. En dan vaak afwijzen, gewoon respectloos of moeilijk mee willen gaan. Dat je vaak voordat ze in de therapieruimte komen moet investeren in de relatie om ze zover te krijgen om naar de ruimte te komen. En dan heb je ook de groepsleiding heel hard nodig.

I1: Maar als ik het hoor, uhm zet jij het dan bewust in om onder ze te gaan staan, zodat je daarna samen met ze iets kan gaan bereiken.

T5: Ja, ja.

I1: Dus daar ben je inderdaad al gelijk bezig met die werkalliantie.

T5: Daar ben ik wel inderdaad mee bezig. Want nu is er een meisje, die wil eigenlijk niet. Ze heeft een flinke hechtingsstoornis en ze heeft heel veel moeite om met mij van de groep af te komen, dat wil ze eigenlijk niet. Dus dan spreek ik met haar af, we gaan een kwartier en dan op de binnenplaats ofzo van de groep. En de laatste keer zei ze, ik ga helemaal niet meer mee, je bent een uh, ja dan scheld ze je voor van alles verrot. En toen is de mentor meegegaan, toen zijn we zeg maar, naast de groep lag ook een sportveld en iedere keer dat respectloze hebben we toen ook, kon ik via die mentor benoemen wat dat met mij deed. Als ik het rechtstreeks naar haar deed dan was het nog harder, riep ze nog harder tegen mij. En op een gegeven moment zag je dat ze daar wel iets in ging doen. Dus dan zei ze, ja dan zei ze gewoon als ik uh, ze zei bijvoorbeeld iedere keer als ik de bal schot, ik was een draak, niks was oke. Dus toen zei ik van uh, ah ik vind het wel lastig, want ik weet gewoon niet hoe ik het goed kan doen en ik wil het zo graag goed doen, maar uh. Ja en dan zag je haar weer de veiligheid opzoeken bij de mentor, dan ging ze zeg maar achter haar staan en dan gaf die zeg maar haar ook weer iets terug of een compliment of hoe dat voor mij zou zijn. Dan ben je eigenlijk heel erg met relatie bezig. Daarna heeft ze het driekwartier volgehouden. Ja dat vond ik echt fantastisch. Maar zonder die mentor was dat never nooit gelukt. Want ze moest zich af en toe echt kunnen verschuilen achter haar. En toen noemde ik op een gegeven moment ook gewoon, ik denk dat ze dat ook deed vanuit angst, gewoon de ander niet kennen en dan de andere iedere keer afwijzen, want dat is ze gewend. Omdat ze zelf ook continue afgewezen is geworden, denk ik. En toen zei ze van uh, ik geloof dat Inge mijn gedachten kan lezen. Ja dat moet natuurlijk ook heel bedreigend zijn, maar ik denk dan eigenlijk zegt ze: het klopt wat je zegt. Ik ben gewoon heel bang, en ik vertrouw jou nog niet. En het kost me heel veel moeite om uh, ja er gebeurde van alles. Ja ik ben eigenlijk wel heel

erg bezig met relatie merk ik nu. En met samen en onder. Maar ik zal nooit daarboven, boven weet ik niet vind ik gewoon niet fijn. Ik denk ook niet dat het werkt met deze doelgroep.

I1: Ja dat hoor ik meer hoor. Was vorige week ook in een instelling, daar werd inderdaad ook gezegd van samen met de cliënt, maar inderdaad als ik er boven ga staan, dat kan ik soms uitproberen om de tegenpool even te spelen, maar ik moet het niet continue willen doen. Dat is niet goed voor de doelgroep, dat werkt niet bij de doelgroep.

T5: Nee precies.

I1: Dus dat hoor ik inderdaad vaker. Uhm even denken. Heb je zelf nog iets dat je wilt toevoegen, of nog een voorbeeld dat je wil geven?

T5: Over de werkalliantie, pfoe nee. Nee ben me nu wel nog meer bewust geworden van hoeveel ik er eigenlijk wel niet mee bezig ben. Nog meer, dan in het medium. Ja het medium is ook wel belangrijk, maar die relatie is best nog even belangrijk of misschien nog wel belangrijker dan

I1: Ja, maar die relatie kan zich dus ook heel vaak voort doen in het medium.

T5: Tuurlijk

I1: Eigenlijk wat jij dus net ook zei.

T5: Continue, want ik merk dat bij die groepstherapie, dat deze jongeren gewoon niet altijd die samen relatie kunnen verdragen. Anderhalf uur lang alleen maar samen met anderen levert echt heel vaak conflicten op, dus ik probeer ook heel vaak wat meer gestructureerd van nou nu gaan we alleen iets doen en dan weer samen, alleen, samen, alleen, samen. En dat levert gewoon veel meer succes op dan alleen maar samen. Dat deed ik in het begin, maar dat levert heel veel stress op. Dan kunnen ze gewoon, dan krijgen ze eigenlijk geen ruimte om hun eigen emoties te reguleren en weer uhm, want vaak raken ze geïrriteerd in samen en gaan ze iets alleen doen, dan lukt het weer om minder geïrriteerd te zijn en daarna kunnen we wel weer naar samen. Maar door dat zo af te wisselen, is het beter te dragen voor ze. En voor mij ook. Want anders ben ik ook in conflict, dan ben je veel bezig met gedrag. En dat doe je dan wel samen met de groepsleiding maar dat bevordert de relatie ook niet. Terwijl je ...

I1: omdat je steeds conflicten moet oplossen zeg maar?

T5: Ja of het continue begrenzen van uh: ja blijf van de bal af. Ja het is gewoon niet prettig voor de relatie. Het oplossen van conflicten, naja op zich is dat bevorderlijk voor de relatie. Maar het kost gewoon enorm veel energie om dat inderdaad ander half uur te doen. En dat gaat gewoon niet.

I1: Even denken of ik nog iets niet aan het bod heb laten komen. (Stilte 4 sec.) Na, je zegt eigenlijk al dat je altijd vanaf het begin met de werkalliantie bezig bent. Dus de indicatie daarvoor, dat is, jij bent eigenlijk altijd al bezig met het bevorderen, dus dat is gelijk vanaf het begin.

T5: Ja inderdaad vanaf het begin dat ik al denk, afspraken via groepsleiding maken kan, maar daarnaast moet ik naar de cliënt toe. Ook hem de vraag stellen, kun je dan of he. Want anders gaat het daar al fout. Want de cliënten willen gehoord worden, he. Of als ik dat niet doe en gewoon op de groep kom, zo van het is maandag en je hebt van de groepsleiding gehoord dat vandaag de PMT zou starten, ja dat wordt m ook niet. Ik moet daar echt van te voren mijn gezicht laten zien en uitleg geven over wat de bedoeling is. Ik ben eigenlijk al meteen bezig met alliantie.

I1: Ja inderdaad. Uhm, nou nog een laatste vraag. Welke kenmerken van de werkalliantie zijn er te vinden tussen jou en cliënten? Waaraan kan je die werkalliantie herkennen?

T5: Uhm, ik weet niet precies wat je bedoelt, wat bedoel je?

I1: Zeg maar er is een werkalliantie tussen jou en de cliënt, uhm maar waar aan kan ik als buitenstaander zien dat het werkalliantie is? Wat kenmerkt het volgens jou?

T5: Ik denk door de manier waarop er contact wordt gemaakt, denk ik. De manier van herkenning.

I1: Van de cliënt naar jou en andersom?

T5: Hmhm en andersom. En hoe zou je hem nog meer kunnen herkennen?

I1: Is het in het medium ook zichtbaar?

T5: Hmmm, denk het wel. Ik heb een keer een groep gedaan met een collega. Ik kende die cliënten niet en zij wel. En dan merk je gewoon dat die cliënten moeilijk respect hebben voor jou, als een soort van buitenstaander. Ik zag wel echt dat zij een werkrelatie had met deze cliënten. En zij zag dat ook bij mij. Je zag ook dat als ik aansprak op gedrag, daar deden ze nauwelijks iets mee, terwijl anders om dan reageerde ze wel.

I1: En merkte je dat ook als je met het spel mee deed?

T5: Als ik met het spel mee deed, en dat zie je ook aan de groepstherapie, als de leiding mee doet in het spel, merk je meteen dat er een relatie, een positieve relatie op gang komt. Gaan ze aan de kant zitten, doen ze niet mee, omdat ze een blessure hebben en dan alleen maar van de kant zeggen dit niet dat niet, ja dan reageren de jongeren heel onrustig erop. Het mee doen is echt uh bijna een vereiste in de groepstherapie. Want anders werkt het averechts.

I1: Dus daaraan kan ik ook herkennen dat er werkalliantie is of aan het ontstaan is?

T5: Ja, ja.

I1: Nou volgens mij, heb ik in ieder geval mijn lijstje wel afgewerkt. Heb je nog iets toe te voegen of te vragen?

T5: Nee.

I1: Nee, zou je het interview uitgetypt willen hebben

T5: Nee, hoeft niet nee.

I1: Oke. Nou dank je wel dan. En succes nog.

T5: Dank je.

Bijlage 7 Interview therapeut 6 (pmt)

T6: Daan Hendriks – Intermetzo Lelystad (Bosvalk 1) –PMT – 15-03-2016

Interviewer 1 (I1): Eunice van Kralingen

Interviewer 2 (I2): Jolida van der Linden

Therapeut 6 (T6): Daan Hendriks

Het interview was plots erbij gekomen. Hierdoor verloopt het interview wat meer chaotisch, wordt het vaker onderbroken en zijn er twee interviewers aanwezig.

Deel 1 (05.25 min.):

I1: Uuhm En uuhm, naja wij willen natuurlijk het verschil weten tussen nou , wat, wat vind jij, hoe denk jij eigenlijk zelf over werkalliantie. Hoe zit dat zeg maar, hoe zet je dat in en hoe zie jij dat terug bij je cliënt?

T6: Uhu

I1: Dat is eigenlijk heel kort eigenlijk uhm ons onderzoek.

T6: Ja

I2: Ja, en vooral ook uuhm gaan we kijken wat dat medium nou zo geschikt maakt, zeg maar. Waarom dat nou, uuh want je krijgt natuurlijk heel vaak terug van cliënten dat ze dat wel interessant vinden om mee te werken, of liever naar toe gaan dan een, tenminste dat is wat we op de uh studiedag hebben opgevangen. Dat ze liever naar de vaktherapeut toe komen, dan naar een psycholoog, want dan heeft iets waarschijnlijk met dat medium te maken.

T6: Ja

I2 En wij willen gaan onderzoeken waar dat m dan in zit en..

T6: Ja, Ik denk, ja wat ik denk is dat dat toch ervaren is. Jongens die hier zitten, die houden niet zo van praten over hun problemen. En en over wat ze bezig houdt überhaupt. Uuhm en wat ik merk is dat bijvoorbeeld dan de PMT, waarin je je richt op sport dat dat een hele lage drempel is om ze binnen te krijgen. T is vaak al iets dat ze leuk vinden, maar hetzelfde geldt voor drama en beeldend. Want beeldend bijvoorbeeld die, zo'n lage drempel om aan de slag te gaan, uuhm een tekening te maken of een beeld te maken bij Marie-Jozé en dan heb je ze binnen, vinden ze het leuk. En dan uh, komt vanzelf wel iets op gang en het contact daarin is heel erg belangrijk.

I1 & I2: Ja

T6: Dat je het contact opbouwt en dat heeft sessies nodig, maar als je dan een lijntje met ze hebt dan uuh ja dan ontstaat er iets.

I2: Ja

T6: En dan kun je het ook ergens over gaan hebben vaak.

I1: Ja

T6: En kleine doelen stellen. Dat is heel belangrijk, niet te veel verwachten hier binnen.

I1 & I2: Ja

T6: Ja.

I1: Want je , want je zegt eigenlijk zeg maar van, naja je je gaat ergens naar een climax toe. En als je die climax hebt zeg maar, dan kun je eigenlijk goed aan het werk.

T6: Ja.

I1: Dan kunnen ze eigenlijk dingen veranderen.

T6: Ja en nog niet eens altijd hoor. Er zijn jongens hier die willen helemaal niet veranderen.

I1: Nee

T6: Dus die heb je hier ook binnen zitten.

I1: Ja.

T6: Dus daarom zeg ik ook, kleine doelen stellen want anders dan uuh stel je jezelf ook teleur.

I1: Ja ja

T6: Uuhm maar het contact is heel belangrijk daarin.

I1: Ja ja, ja precies, want...

I2: En dat contact leg je dan via het medium? Of ook...

T6: Ja wat ik zeg, dat is ook een lage drempel. Wat ik mee maak bij PMT, uuhm, die jongens die hier zitten, die houden van sporten vaak.

I1: Ja

T6: Vaak weten ze nog niet eens wat PMT bijvoorbeeld is. Uuhm dat probeer je dan wel uit te leggen.

I1: Ja

Maar goed je gaat wel eerst aan de gang, en je gaat ff wat leuks doen en je haalt ze binnen, zodat ze volgende keer ook komen.

I2: Ja

T6: En dat je, dat er iets ontstaat in het contact ja.

I1: Want uhm, is dat nou als je dan start, dan hebben mensen en geen motivatie en ze weten niet precies wat het is en waar ze naar toe gaan. Uuhm, zijn er dan echt specifiek uhm interventies die jij inzet? Van nou, dat vind ik belangrijk, of...

T6: Wat ik uuh veel doe, als ik merk dat iemand of iets niet wil of iets niet kan uuhm is gebruik maken van zelfonthulling. Als, als ik merk dat het moeilijk is om het gevoel te tonen van iemand of om uuhm te zeggen van dat doet dit met mij of doet dat met mij, dan zeg ik van ik merk bij mijzelf dat doet dit met mij. Dat maakt het voor hen veel makkelijker om daarin mee te gaan. En ja ik probeer te level'en met die jongens, op het zelfde niveau te gaan zitten. Ook geen moeilijke taal te gebruiken natuurlijk.

I1: Nee

T6: Uhm, Dus echt uh het samen te doen.

I1: Ja.

T6: Daar hou ik zelf ook van.

I1: Ja, dus eigenlijk ook echt heel specifiek het contact op zoeken juist.

T6: Ja, ja ja,

I1 En als dat niet lukt wat doe je dan?

T6: Uhm, nou als het er echt niet in zit, dan, dan stopt het ook gewoon. Maar uhm, je gaat dan aan de gang en dan probeer je het ook nog met de Bc'ers die daar zitten. De behandel coördinatoren. Ga je een gesprek met z'n drieën aan.

I1: Ja

T6: Van wat uuh, nou hoe gaat het? Doelen stellen natuurlijk belangrijk. Het is voor de jongens fijn om heldere doelen te stellen. En kleine doelen, wat ik net ook zei. Zodat het overzichtelijk zijn, van wat zijn we aan het doen, waar zijn we mee aan het werk. Uhm, dat is voor mij fijn, maar voor de jongens ook.

I2: Ja

I1: Dus eigenlijk zei je concreet, iets concreet maken

T6: Ja

I1: Dat zorgt er eigenlijk voor zeg maar dat ze meer gemotiveerd gaan raken.

T6: Ja bij veel jongens wel hoor. Ja ja, eigenlijk doel, doelen. Dat kan heel simpel zijn. Ontspannen, ontspannen zijn. Ik heb veel spanning in mijn lijf en doordat ik naar de beeldende therapie ga, merk ik dat die spanning wat zakt. Dus uuhm, zulke kleine doelen kun je al stellen. En dan ga je daarmee aan de slag.

I1: Hm, ja.

I2: Heb je ook wel eens gemerkt dat het tussen jou en een cliënt minder klikte, maar dat je toch een prima werksfeer kon opbouwen, waardoor je van start kon?

T6: Uuhm, nou ja ik werk hier nog niet zo lang.

I2: Ja

T6: Ik werk hier nog geen drie maanden. (Telefoon gaat) Oh dat is voor mij denk ik.

De opname wordt op stop gezet en de telefoon opgenomen.

Deel 2 (06.05 min):

T6: Waar waren we?

I2: Bij uh een voorbeeld of je een voorbeeld had. Maar je werkte er nog niet zo lang. Over uh een uuh uuh dat je niet zo zeer met een cliënt echt een klik had.

T6: Hmhm.

I2: Maar wel, dat je wel gewoon prima aan de doelen kon werken.

T6: Ja, wat ik zei, ik werk hier nog niet zo lang....

I2: Nee

T6: Dus echt dat ik echt, nou je hebt niet bij iedereen dezelfde klik natuurlijk en vaak heeft het ook tijd nodig dus ik ben ook met veel jongens pas net begonnen. Dus uuh dat heb ik nog niet zo zeer mee, uuh, gemaakt. Maar ik denk dat dan ook weer terug komt dat het medium daarin heel erg helpt. Uuhm, dat die jongens niet met je hoeven te, zo veel met je hoeven te praten. Dat je altijd terug kan vallen op de werkvormen die je doet. Bij PMT, bij beeldend of bij drama, maakt niet uit. Uhm dus daarin is dat echt wel iets helpends.

I2: Ja

T6: Ja Maar dat zou je denk ik ook ff'tjes aan Marie-Jozé en uh saskia moeten vragen.

I2: Ja precies

I1: Ja

I1: Want uw dit valt even buiten het interview. Want heb je hiervoor zeg maar nog meer ervaring gehad met deze, met zo'n doelgroep of?

T6: Naja ik werkte niet als PMT'er gewoon als groepsleider in een TBskliniek....

I1: Oh ja

T6: Dus geen jeugd, maar uuh wel uuh forensisch ook. En ik heb bij Kairos Arnhem dat is een ambulante forensische tak. Van de uuh van de Pompestichting....

I1: Ja

T6: Dus dat zijn mensen die wel thuis wonen, maar gewoon, die hebben een delict gepleegd of die dreigen een delict te gaan plegen....

I1: Ja

T6: Die krijgen een verplichte behandeling op gelegd daar. Dus daar heb ik ook een jaar gewerkt. Dus het is uuh, allemaal in de forensische hoek ja.

I2: Ja

T6: Ja

I1: Ja precies... Oke een beetje een voorbeeld voor .

I1 & 2: Lachen kort.

T6: Ja, gewoon vragen ja.

I1: Uuhm, want uuhm, nou ja we hebben het natuurlijk al over de werkalliantie gehad. Maar we hebben het nog niet echt specifiek gehad over, hoe zie jij nou eigenlijk zelf de werkalliantie. Omdat natuurlijk per persoon kan verschillen hoe je dat interpreteert. Hoe als jij aan werkalliantie denkt, hoe zie je dat dan?

T6: Uuhm, nou ik heb daar, ik moet eerlijk zeggen ik heb dus een, een uuh vragenlijst daar mee, voor ingevuld. Toeval met die jongen die ik net uuh waar ik net voor belde.

I1: Ooooh oké.

T6: Uuhm maar als ik aan het woord werkalliantie uuh denk dan gaat het vooral om de samenwerking en samen. Voor mij is het woord samen , dat je het samen doet en en en niet te veel pusht en er boven gaat staan wat die jongen moet doen. Dat dat geeft voor mij, is voor mij heel belangrijk.

I1 & 2: Ja

I1: Want wat is het verschil uuh, dan voor jou tussen een therapeutische relatie en een werkalliantie?

T6: Uuhm, nou ik denk dat een therapeutische relatie uuhm niet of dat een werkalliantie dat dat wat dieper kan gaan dan een therapeutische relatie voor mij. Uuhm, ja dat dat je echt wat hebt opgebouwd waardoor die gene jou ook vertrouwd. En dat het uuhm uuhm nou beide kanten op gaat. Ja.

I1: Ja dus eigenlijk meer veel meer, dat stukje vertrouwen zeg maar dat haalt de werkalliantie.

T6: Ja, ja , voor mij.

I1: Oke.

I2: Heb je een voorbeeld misschien waarvan je zegt, van nou daarin zag ik gewoon echt dat dat handig was dat ik met dit medium werkte?

T6: En wat bedoel je met een voorbeeld?

I2: Nou gewoon een praktijksituatie die je hebt meegemaakt, en dat je dacht, ...

T6: Hm, Oh uh ja.

I2: nou nu is het echt handig dat ik mijn PMT inzet.

T6: Nou bijvoorbeeld die jongen, die die heeft teveel last van agressie. Die die waar ik net voor belde. Uuhm, eerste keer dat ik hem op uuh haalde uuhm ik kende hem nog niet. Hij zei nee nu ff niet want ik heb net uuh ruzie gehad dus ik wil naar mijn kamer. Ik zeg kom nou ff mee, dan gaan, dan gaan we ff aan de slag. Hij zei ja oké, oke. En toen gingen we ff boksen. Dus uh ik pak het stootkussen en hij doet die handschoenen aan. En hij gaat ff helemaal los....

I1: Ja

T6: Dus puur en alleen ff bezig zijn. Z'n uh spanning laten dalen en daarna nog een potje tafeltennis, heel simpel. En je ziet zo dat hij weer rustig de deur uit gaat. Dan ben je een half uurtje bezig.

I2: Ja.

T6: En dan hoeft je, we hebben bijna niet gepraat. Ik heb me voorgesteld, hij heeft zich voorgesteld. Een half uurtje bezig geweest en hij gaat rustig de deur uit.

I2: Ja.

T6: Dus dat vond ik, dat vind ik bijvoorbeeld heel mooi. Dat het heel snel al zo kan werken.

I2: Ja.

I1: Hm, inderdaad mooi, hihi.

I2: Ja.

I1: Zeker

T6: Ja en dat is echt, die jongen die zit heel snel tot hier (maakt gebaar tot boven zijn hoofd)....

I2: Ja

T6: Qua boosheid en agressie. Uuh en die is ook altijd met sport bezig en bezig met bewegen en fitness. Dus bij hem kan het ook heel goed werken om ff'tjes zo bezig te zijn.

I1 & I2: Ja

I1: Want uhm, dat misschien wel een stukje een interessant iets. Uhm, je bent dus zeg maar, na het voorbeeld dat je net noemde. Je laat hem dus even ontladen....

T6: Ja.

I1: Uhm, waar en tegelijkertijd moet je het stukje vertrouwen dus opbouwen.

T6: Hmhm.

I1: Uhm, wat zijn dan dingen waar je echt specifiek op let om te verzorgen zeg maar dat je dat vertrouwen opbouwt of houdt of krijgt. Krijgt is het eigenlijk beter.

T6: Uuh, in het contact bedoel je?

I1: Ja.

T6: Uuhm, Nou ik, ik, ik ben, ik probeer, het kan niet altijd. Ik probeer heel open te zijn. Uuhm bijvoorbeeld wat ik net zij met wat het met mij doet dus zelfonthullingen. Ik denk dat dat al maakt dat die jongere mij gaat vertrouwen. Van hij is ook open naar mij toe....

I1: Hmhm.

T6: Uuhm, en dat maakt ook, dus als hij iets vertelt wat uuhm belangrijk is voor de BC'ers om te weten. Dan zeg ik ook. Ja je uhm dit moet ik ook delen met uuhm uhm met hem of haar. Of uuh (telefoon gaat over) *Zucht*.

I1&I2 : *Lachen*

De opname wordt op stop gezet en de telefoon opgenomen.

Deel 3 (04.42 min):

T6: Ben ik m weer kwijt, mare...

I1: Uhm, we hadden het over uuhm, uuhm, het vertrouwen dat je opbouwt....

T6: hmhm

I1: Met de cliënt zeg maar...

T6: Ja.

I1: Je gebruikte eerst een voorbeeld, en toen gaf je aan ik nou ik doe dat voornamelijk... Ja heb je m weer?

T6: Ja,ja.

I2: *Korte lach*

T6: Door open te zijn en en uh, nou eigenlijk door wat ik net zei. Open te zijn over wat het met je doet. Uuh, uuh je eigen gevoel daarin betrekken. En dat heeft ook tijd nodig hoor, voor dat iemand je vertrouwd. En wat ook leuk is, ik doe ook binnen PMT ook uuh uuhm werkvormen die te maken hebben met vertrouwen. Dus dat, dat, dan gebruik je ook het medium weer om, om het vertrouwen te vergroten.

I1: Ja, want hoe zien die dr uit dan zeg maar?

T6: Hele simpele werkvormen uuhm, je naar achter laten vallen. En jij vangt die gene op.

I1: Ja.

T6: Uuhm met je ogen dicht dor de ruimte laten lopen met allerlei obstakels en jij moet diegene door de ruimte heen leiden. Met je ogen dicht naar de muur en jij moet zeggen wanneer je moet stoppen.

I1: Ja.

T6: Dus dat zijn, dan gebruik je echt het medium. Waardoor daarin het vertrouwen groeit.

I1: Ja

I2: Leg je dan ook uit uuhm waarom je het doet of?

T6: Na, dat is heel afhankelijk van het niveau van de jongen. Je hebt hier heel veel LVB jongens die daar moet je echt op het ervaren gaan zitten en niet te veel daarover gaan hebben. En dan benoem ik het wel, maar dan ga ik daar niet heel diep op in.

I2: Nee.

T6: Uuhm, maar bij andere jongens kun je het daar echt wel over hebben. Die gewoon een een redelijk niveau daarin hebben. Ja.

I2: Hm.

I1: Want als je zeg maar, toch weer terug naar het eerste voorbeeld, hihi. Uhm, nou dan dan heb je zeg maar, je hebt net genoemd dat in het con, in het contact doe ik dit zeg maar qua uuh als therapeut-client relatie. Maar je hebt natuurlijk ook een stukje medium daarin.

T6: Hmhm.

I1: Als je vanuit de eerste situat, eerste uhm..

I2: Voorbeeld.

I1: Voorbeeld.

I1 & I2: * Kort lachen*

T6: Met het boksen bedoel je?

I1: Ja. Hoe, hoe zet je m dan in? Vanuit het medium perspectief.

T6: Uuhm en wat bedoel je met inzetten?

I1: Nou, maar dat is interpretatie. Wat ik mij bijvoorbeeld voor kan stellen is bijvoorbeeld als je, als je gaat boksen kan je ook te vergaan met met zeg maar dat ie te agressief wordt bijvoorbeeld.

T6: Jajaja. Nee dat kan inderdaad. Bij sommige jongens ontspant en bij andere jongens die la, die laden er juist van op. Maar ik, ik gebruik die werkvorm wel heel gecontroleerd. Dus ik laat hem series maken van bijvoorbeeld tien stoten...

I1: Ja precies dat bedoel ik.

T6: Tien stoten, dat ie echt geconcentreerd moet zijn en niet helemaal los mag gaan en en alleen maar uuhm een beetje moet rammen.

I1: Ja

T6: Het moet wel gecontroleerd gaan. Dus tien keer stoten, tien keer opdrukken. Dus dan is ie ook heel erg bezig met zijn lijf.

I1: Ja.

T6: Uhm en niet alleen maar los aan het gaan om, om waar hij ook juist van kan opladen inderdaad.

I2: Dus je geeft hem daar wel kaders in?

T6: Ja.
I1: Dus structuur is daarin belangrijk.
T6: Precies. Ja, ja.
I1: Super, haha. Uuhm, *stilte van vijf sec.*
I2: Ja, dat uhm uh, uhm vraag ik mij af. Uuhm, vanuit hier krijg je nog wat mee, vanuit de instelling een bepaalde manier waarop je werkt? Of een bepaalde kijk waarmee dr naar de cliënten gekeken wordt?
T6: Vanuit de instelling. Naja, wij werken eigenlijk vooral met z'n drieën samen. En dan hebben we contact met de behandel coördinatoren.
I1: Ja
T6: Maar iedereen heeft toch z'n eigen stijl.
I2: Ja.
T6: Maar wij hebben wel wekelijks een uh een overlegmomentje met z'n drieën. Uhm waarin we wel afstemmen. En daar, we hebben ook vaak dezelfde jongens.
I2: Oké.
T6: Dus dan ben je aan het werk maar aan dezelfde doelen.
I1: Ja
T6: Stem je met elkaar af. Hoe, hoe ga je aan de gang. Maar het is niet dat er een bepaalde stijl wordt opgelegd van, van bovenuit.
I2: Nee, oké.
T6: Nee.
I2: Maar dat is wel handig om te weten.
I1: Heel handig. Uuhm.
I2: Nou ondanks dat je er drie maanden werkt, hebben we toch bijna alle punten van het interview afgewerkt. Haha
I1: Ja
T6: Ja , maar ja en ik denk dat voor jullie het heel interessant is om dadelijk wel wat van Marie-Jozé en Saskia wel wat over te horen, want die die gaan natuurlijk, die werken hier sowieso al langer.
I2: Ja
T6: En die die, werken met jullie medium, dus dat is voor jullie misschien ook uh ook leuk.
I1: Ja, naja.
T6: En die hebben ook meer van, ja die zijn meer bezig met die vragenlijsten.
I2: Ja dat is inderdaad vooral het belangrijkste.
T6: Ja want daar weet ik niet echt heel veel vanaf.
I2: Nee.
T6: En zij zijn er al wel mee bezig geweest.
I1: Ja, ja. Maar.
I2: Ja.
I1: Tot nu toe, hebben we wel wat aan het interview.
Tegelijkertijd I2 : In ieder geval dank je wel.
T6: Ja toch wel?
I2: Ja ik heb ook niet echt meer heel veel vragen ofzo.
I1: Nee
T6: Willen jullie dan nog wat drinken?
I2: Nou lekker, doe ik deze uit.

Bijlage 8 Interview therapeut 7(pmt)

T7: Melanie van de Mark – Mondriaan (Vijverdalseweg 1) – Psychomotorisch Therapeut – 17-05-2016- Telefonisch

Interviewer 1 (I1): Jolida van der Linden

Therapeut 7 (T7): Melanie van de Mark

Dit telefoongesprek vond in verband met tijd- en reisomstandigheden telefonisch plaats.

Eerst is het telefoongesprek gestart. Op het moment dat de therapeut er klaar voor was, start de opname en daarmee ook het interview.

Ook hier zijn alle bevestigende ja's weggelaten, om de tekst makkelijker te kunnen lezen

I1: Ja die loopt. Uhm, we hebben gemerkt dat therapeuten best wel verschillend reageren, of uh best wel een verschillende betekenis geven aan het woord werkalliantie. Zou jij misschien kunnen uitleggen wat die voor jou betekent?

T7: Voor mij betekent dat dat het uh de werkrelatie met de cliënt. Waar voorop staat dat een cliënt vertrouwen kan hebben, mag hebben uh zich gehoord voelt, uuh en uh ook inspraak heeft in zijn behandeling. Uuh en daar anticipeert de therapeut op.

I1: Nou dat is een duidelijke uh betekenis. Uhm, dat is wel handig voor ons om te weten, hoe we dat woord dan moeten opvatten in het interview, vandaar.

T7: Oke, ja.

I1: Uhm, even denken, heb je een bepaalde visie waarvan uit je werkt, vanuit de instelling of vanuit jouzelf?

T7: Welke visie bedoel je? Op de PMT of op de werkalliantie, of?

I1: Nou, gewoon vooral binnen jou therapie. Is er een bepaalde stroming die jou heel erg beïnvloed in jou therapie? Of een bepaald, ja een bepaalde visie vanuit jouzelf die de therapie beïnvloed? Of heb je niet zo'n sterke visie?

T7: Nou, Ik heb wel een visie natuurlijk. Maar het ligt toch een beetje aan welke populatie je uh voor je hebt he, dat is natuurlijk verschillend. Een cliënt met een traumatische ervaring behandel je echt volgens een andere referentie kader, visie, dan uh een jongen met een gedragsproblematiek bijvoorbeeld. Dus, maar ik denk, wat er voor op staat is dat je aller eerst je werkrelatie opbouwt, dat is mijn visie, om vervolgens verder te gaan met de behandeling. En die behandeling kan vanuit het stukje inzichtgevende stroming, maar ook gewoon de cognitief therapeutische gedragsstroming. En ik denk dat als we het dan over jongeren in het gedwongen kader hebben, dan praten we vooral over de cognitieve gedragstherapie kader en minder in het inzicht gevende. Maar dat wisselt ook weer per cliënt, want voor een jongen die wat intelligenter is dan een andere jongen uh daar behandel je ook weer anders. Dus het is een beetje een te brede vraag denk ik, om daar concreet een antwoord op te geven.

I1: Ja precies. Zo heb ik in ieder geval al een beetje een beeld hoe je, vanuit welke kant je behandelt. En je gaf al aan dat je het belangrijk vindt dat om eerst een werkalliantie op te bouwen, hoe ga je daarmee aan de slag dan? Hoe creëer jij die?

T7: Uuhm, door heel laagdrempelig met de jongere in beweging te komen, letterlijk en figuurlijk. En te zorgen dat de randvraag helder blijft. Dat de jongere vertrouwen kan krijgen in de therapeut. En dat zal, he, dat is bij de ene jongere anders dan bij de andere jongere. En bij de ene is dat sneller gerealiseerd dan bij de ander, uuhm dus zo geef ik dat voort.

I1: Heb je ook een praktijkvoorbeeld waarvan jij zegt, van nou bij deze cliënt en in deze setting was het heel duidelijk te zien dat ik doormiddel van PMT aan de werkalliantie aan het werk was? (Stilte 4 sec.) Het is een beetje lastig natuurlijk, omdat elke cliënt weer verschilt, maar...

T7: Uuh, ik denk dat bijvoorbeeld een heel concreet voorbeeld is, die jongen die niet in behandeling wil, dat zien we vaak, he. De jongeren hebben toch vaak zo iets van met mij gaat alles goed en uh dat stelt natuurlijk ook een hoop angst voor. Dus dat je doormiddel van PMT kan je laagdrempelig insteken, doordat je echt letterlijk en figuurlijk in beweging kan komen, wat heel erg aansluit bij jongeren. Dat ik denk dat dat wel een voorbeeld is he, om de jongeren echt letterlijk en figuurlijk in beweging te krijgen.

I1: En met wat voor soort oefeningen doe jij dat dan?

T7: Ja dat ligt ook heel verschillend voor de jongeren. Het ligt er ook aan wie je voor je hebt. De ene die moet helemaal niks van bewegen hebben, daar ga je juist uh meer op het dansen zitten. De ander zit juist meer op het sport en spel, bij meiden moet je daar vooral niet gaan. Dus het is een beetje uh welke jongere je voor je hebt.

I1: Ja, duidelijk. En uhm werk jij, als jij behandelt, in een groep of individueel?

T7: Beide.

I1: Oke. Heb je ze dan ook dubbel, dat je ze individueel hebt en in een groep?

T7: Soms wel.

I1: Oke. Merk jij daar ook verschil in de werkalliantie die dan aanwezig is richting jou en de cliënt?

T7: Uuuuh, ja bij de een is dat juist helpend en bij de ander juist niet.

I1: En bij welke is wat?

T7: Als je een jongere bijvoorbeeld hebt die inzetbaar is en, even een concreet voorbeeld die meegesleurd, bijvoorbeeld door andere jongeren, waardoor bij je het gedrag heel erg kunt aanspreken in de groep uh kan het soms averechts werken, omdat je dan individueel uh de wil en het vertrouwen juist weer zakt. Maar het kan ook weer helpend zijn door juist dingen te benoemen tijdens het individuele moment uhm wat je in de groep hebt gezien.

* Geluid wordt zachter gezet, door het dubbel horen van stemmen*

I1: Uhm oke, dus er zit wel een duidelijk verschil tussen de groep en uh individueel werken?

T7: Ja, absoluut.

I1: En merk je dat alleen dan aan het verbale gedrag of kan je dat ook in het medium terug zien?

T7: Uuh, ik denk beide.

I1: Oke, en aan wat voor dingen kan je het dan in het medium terug zien?

T7: uuh, als ik kijk puur naar de werkalliantie is dat uh bijvoorbeeld als je een jongere individueel hebt, kan het zo zijn dat die sneller meegaat in het medium in de groep. Dat als je hem niet individueel ziet, dat het misschien lastig is, omdat er onzekerheid en angst mee speelt. Uhm, dus ja dat kan eigenlijk ook wel weer twee kanten op gaan.

I1: Oke. En heb je bij beide kanten een praktijkvoorbeeld, waarvan je zegt van nou bij deze cliënt liep het echt zo en daar kon ik het echt in het medium terug zien en bij deze cliënt merkte ik het heel erg verbaal? Of is dat te lastig?

T7: Even kijken hoor, dan moet ik even nadenken. Nou ja wat je bijvoorbeeld ziet is: we hebben ook meiden in behandeling, he, dat zal overal zijn. Ook meisjes die vaak in het bewegen onzeker zijn en die in de groep juist langs de kant gaan zitten, dus echt in de vermijding gaan en tijdens het individuele moment juist wel in beweging gaan en doordat je ze individueel ziet uuh gaan ze dan in de groep ook in beweging. Dat is even een concreet voorbeeld, dat je ze er makkelijker bij kan betrekken en dat de angst en onzekerheid iets meer op de achtergrond staat en ze minder in de vermijding zitten. Omdat ze al wat meer vertrouwen hebben gekregen in de relatie, maar ook met het medium.

I1: Ja, nou mooi voorbeeld, ja. Uhm, als je dan ook kijkt naar de kracht van het medium he. Wat is volgens jou de kracht van jou medium, van PMT, voor de cliënten?

T7: uh, ik denk het bewegen. Gewoon bewegen, wat aansluit bij jongeren. En voor jongeren die vaak niet willen, is het bewegen juist vaak een hele goede ingang. Plus dat ze op een andere manier bezig zijn met de problemen. Dat hoor je vaak terug he, van oke ik krijg wel heel veel dingen terug van je, ondanks dat ik toch wel plezier heb en ontspanning heb.

I1: Ja, en wat is voor jou als therapeut de kracht van het medium?

T7: Ik denk precies hetzelfde.

I1: Ja en dan omdat jij ze onbewust op hun onbewuste stukje kan aanspreken?

T7: Naja, dat je onbewust bewust maakt voor ze. Ik denk dat daar de kracht zit.

I1: Ja. Uuh even denken of ik nog een vraag heb. Volgens mij wel. Deze zijn duidelijk beantwoord in ieder geval. Uhm, ja wat voor interventies onderneem jij als het gaat om het creëren van werkalliantie? Zijn er specifieke interventies die je daarbij pleegt?

T7: Uuuuh, nou ik denk dat een belangrijke interventie bij ons sowieso in het vakgesprek (10.10?) zit. Uh plus dat je en met de casemanager en met de intaker en met de ouders en

met de jongeren al samen zit, voordat je gaat starten. Dus dat alles duidelijk is, ik denk dat dat voor jongeren al heel belangrijk is. Dat dat een belangrijk interventie is. Dus dat is vaak helemaal aan het begin van een behandeling. En uhm verder heb ik geen duidelijke interventies van wat ik doe, maar wat ik vooral probeer te creëren is dat de jongere zich gehoord voelt. Uh, omdat je daar vanuit gaat werken. En dat de hulpvraag ook duidelijk blijft. En om de werkaliantie te behouden, denk ik ook, of om de hulpvraag helder te krijgen, uh dus is je oefeningen die je aanbiedt he, dat je dan ook uitlegt waarom je de oefeningen doet. Dat je stilstaat er bij, dat soort dingen.

I1: Ja, oke. Dus het zijn best nog wel veel verbale interventies als ik het zo hoor, maar je maakt ook in het medium interventies.

T7: Ja, maar dat is echt op de jongeren zelf afgestemd. Dat is zo verschillend. Ja dat is te verschillend om volledig te benoemen.

I1: Ja precies, ja. Uhm heb je ook wel eens dat er totaal geen werkaliantie te vinden is binnen een setting?

T7: Ja, uh, ja. Sommige jongeren die dan in de groep zitten die eigenlijk dan niet groepswijd zijn, daar kan je al heel moeilijk een werkrelatie mee opbouwen, omdat eigenlijk de groep te onveilig is. Dus dat is contra-indicatie, uh ja ik denk dat dat het concreetste voorbeeld is.

I1: Oke, een contra-indicatie. En wat heeft dat dan voor een invloed uiteindelijk op de werkaliantie en op de behandeling?

T7: Nou ja, dan kan je er voor kiezen om de behandeling stop te zetten. Als het echt niet gaat, bovenop dat er nog een irritatie komt voor in het vervolgtraject(12.56), uh hopelijk dat er nog een andere therapeut bij komt. Dus daar kun je eigenlijk verschillende interventies opzetten.

I1: ja precies, maar dan kijk je waarschijnlijk, als ik het zo hoor, ga je dan net wat verder kijken dan je eigen behandelsetting.

T7: Precies.

I1: Oke dat is duidelijk.

T7: Maar ik denk dat dat sowieso al in onze setting gebeurt, dat lijkt me logisch denk ik.

I1: Ja dat je net wat verder kijkt, omdat je ook met meerdere media en meerdere vakgebieden werkt bedoel je?

T7: Ja, precies. En het duidelijke aan contra-indicatie is ook denk ik dat soms is er ook gewoon geen klik, door tegenoverdracht of doordat het medium niet aansluit of noem maar op. Dan kun je ook moeilijk een werkrelatie opbouwen.

I1: Ja. Heb je wel eens gehad dat er geen klik was, maar dat je als nog toch aan de doelen kon werken?

T7: Uuh, nee dat is eigenlijk, dan probeer je wel de therapie voort te zetten. Maar dan las je extra evaluatiemomenten in en in die evaluatiemomenten worden dan de thema's besproken en als de jongere dan op een gegeven moment nee zegt, en als therapeut en de casemanager voelen van dit gaat het echt niet worden, dan stoppen we er mee.

I1: Ja precies, duidelijk. Uuum

T7: En dan heb je het natuurlijk ook nog over motivatie he. Als de jongere echt niet durft of niet gemotiveerd raakt, dan houdt het op. Dan kan de werkrelatie top zijn, maar dan is er geen motivatie om aan de problemen te werken.

I1: En dan loopt het daar op stuk, ja. Uhm, Heb je nog iets dat je wilt toevoegen, waarvan je zegt nou dat is wel belangrijk dat dat er in komt te staan, want dat verklaard wel echt hoe ik aan het werk ben als PMT'er.

T7: Uh, nee, nee.

I1: Oke, nou volgens mij...

T7: Want de vragen die vind ik vrij breed, snap je wat ik bedoel? Breed, in de zin van dat je meerdere antwoorden kan geven.

I1: Oh zo, ja dat klopt, want werkaliantie is ook heel breed natuurlijk. En op deze manier proberen wij uh, ze eerst breed beantwoord te krijgen, zodat we alle manieren kunnen zien. En daar mogelijk voorbeelden uit te halen.

T7: Oke, oke.

I1: Dus heb jij nog een voorbeeld waarvan je zegt, van dit is echt ene typisch voorbeeld van werkalliantie binnen de PMT?

T7: Uhm, nee, dat kan ik even zo een twee drie niet op noemen.

I1: Nee dat kan ik mij voorstellen. Jij had ook nog een vraag dacht ik net of niet?

T7: Nee, nee, nee.

I1: Oke, nou dan wil ik je hartelijk bedanken voor dit interview.

T7: Ja, oke en krijg ik het nog terug te zien of?

I1: Ja, als je het fijn vindt kan ik het naar je mailen als ik het uitgetypt heb. En verder staat het gewoon in de bijlage van ons onderzoek. Daar zal het in gebruikt worden.

T7: En het onderzoek zelf krijg ik dat nog terug?

I1: Ja, als het goed is wordt dat ook naar jullie allemaal gestuurd.

T7: Oke, prima, helder.

I1: Ja, oke. Dank je wel, werk ze nog!

T7: Hoi hoi.

Bijlage 9 Interview therapeut 8 (muziek)

T8: Hans Cornelissen – PI Zwolle (Huub van Doornestraat 15) – Muziek Therapeut – 06-04-2016

Interviewer 1 (I1): Eunice van Kralingen

Interviewer 2 (I2): Jolida van der Linden

Therapeut 8 (T8): Hans Cornelissen

I1: Zullen we dan beginnen.

We zijn nu met z'n tweeën aanwezig, maar ik zal voornamelijk het interview afnemen en aan het einde vraag ik nog even aan Jolida of ze vragen heeft.

T8: Ja.

I1: Voordat ik eigenlijk altijd begin met het interview, vraag ik altijd hoe je de werkalliantie ziet, wat betekend dat voor jezelf?

T8: Ja eigenlijk heel veel. Naar mijn idee staat of valt daar het één en ander mee. Hoe beter deze is, hoe meer eruit te halen is.

I1: En als je hem zou omschrijven, welke omschrijving zou je geven voor de werkalliantie?

T8: Door ernaast te gaan staan, is dat een goeie omschrijving? Samenwerking.

I1: Want als je bijvoorbeeld kijk naar de werkalliantie en de werkrelatie.

T8: Misschien kan je even voor mij definiëren wat voor jouw de definitie is van de werkalliantie.

Je heb het over werkalliantie en over samenwerken en naar mijn idee zit het een beetje bij elkaar.

I1: Ja ik kan hem definiëren, maar ik vind het heel interessant om te weten hoe u zelf werkalliantie of werkrelatie ervaart en dit verwoordt. Dus umm, ja dat is een goeie. Ik zit even te bedenken of ik hem wel of niet gaat vertellen.

I2: Jawel,

I1: Ja? Oké.

Kijk als je kijk naar werkalliantie, dan heb je een samenwerking met de cliënt om een bepaald doel

te bereiken met een bepaalde klik. Als je het echt over een therapeutische relatie heb, dan heb je het echt al over de klik die je al hebt, wat je samenwerking bevordert. Dat is zeg maar het verschil wat wij vanuit onze achtergrond kennis zien. Maar we hebben ook gezien, dat dit per therapeut kan verschillen. Dat de ene meer zit op werkalliantie en de ander zit meer op werkrelatie.

T8: Ja, jij hebt het meer over een klik die je heb en of je min of meer je best doet, heel sec. dit zijn je doelen en hier moet je aan werken.

I1: Ja.

T8: Oké. Voor mij is die klik, voor jouw de alliantie wel heel belangrijk.

I1: Ja, want wat levert dat u op?

T8: Ik denk dat dat meer rust oplevert in de relatie. Minder druk op de relatie. Moet die man iets van mij. Moet ik dingen verbeteren. Enzovoort, enzovoort. Het zorgt, denk ik, voor een relaxtere setting.

I1: Want wat maakt dat u die klik krijgt? Stel dat er hier een client binnenkomt, heeft u dan al direct een klik of hoe ziet u dat voor u?

T8: Nee, ik stel mij vrij afwachting op. En dan, het mooiste is, als die klik ontstaat via het muziek maken. Dat gebeurt eigenlijk het meeste. Je ziet hier voornamelijk veel pop of rock instrumenten. En door het samenspelen ontstaat er vaak die klik eigenlijk. Van o, die man kan dat. Die komt natuurlijk ook met een beeld binnen vane bijvoorbeeld heel stoffig. Van muziektherapie, vroeger was dat op van die orf instrumentjes en nu is het natuurlijk, ik ben helemaal thuis in van die moderne instrumenten. Dat zorgt meestal voor een klik.

I1: Dus eigenlijk is de kern zegmaar, om een werkalliantie te bereiken of therapeutische relatie te bereiken, dat is voornamelijk samenwerking?

T8: Ja.

I1: Enn, ik vraag mij af hoe het proces er dan uitziet, voordat jullie samen met de muziek bezig zijn. Zijn er dan nog bepaalde interventies die u doet om dat al te creëren of.

T8: Een zo'n kort mogelijk gesprek zeg maar en zo snel mogelijk wat te gaan doen in zo'n min mogelijk woorden.

I1: Ja, want heeft u daar een concreet voorbeeld bij?

T8: Ja ik probeer in mijn hoofd direct te schakelen naar de doelgroep van achttien tot vijftientig die je heb, maar wat je dan vaak doorheb van die jongens op de afdeling, is dat behandeling altijd wordt aangemoedigd. Daar scoren ze bewijzen van spreken punten mee. Om het maar heel plat te zeggen. Dus ze willen nog weleens binnenkomen, van nou ik ben nu hier en dat is eigenlijk een doel. Ze laten zien dat ze open staan voor behandeling. Dan is het mooi om dit om te zetten naar interesse bij hun. Dan heb ik daar een vrij kort gesprek over met ze, of ze al eerder ervaring hebben met muziek en misschien kan ik daar dan op inhaken. En dan zo snel mogelijk spelen, maar dan wel in mijn achterhoofd, wat tie net gezegd heeft en of ik daar dan wat mee kan doen?

I1: Dus eigenlijk zeg je van aansluiting zoeken dat is de eerste interventie die ik pleeg.

T8: Ja, maar wel aansluiting zoeken op een hele relaxte manier. Dus niet als iemand in het gesprek is, direct de gitaar erbij pakken. O je bedoelt dit. Heel algemeen.

I1: En als je dan de volgende stap neem, de stap naar samenwerking, hoe zie je dat dan? Hoe gaat dat dan in zijn werk?

T8: Ja dat hangt natuurlijk ook een beetje af van welke doelen er zijn. En het is misschien ook goed om te vertellen, dat ik hiervoor in de PPC in Amsterdam werkte, de Bijlmer bajes. Daar had ik eigenlijk alleen maar individueel. En nu heb ik eigenlijk overgenomen van de vorige en die werkte voornamelijk met groepen. Dus daar ben ik eigenlijk mee doorgegaan. Dan pas ik het later wel weer aan, hoe ik het zelf liever meer zou willen hebben. En nu geef ik veel minder individueel. Dus dat is natuurlijk ook wel een groot verschil of je groepen of individueel geef. Dus ik heb het eigenlijk nu over de individuele mensen die dan binnenkomen. Dat hangt dan meer af van de doelen of wat je van de afdeling meekrijgt welke kan t je op zal moeten gaan.

I1: Ja, want de afdeling heeft dan al standaard doelen?

T8: Naja, daar ga je het over hebben bij het MDO. Iemand heeft iets met muziek bijvoorbeeld. Hier zou eraan gewerkt worden met die doelen, zou jij er iets mee kunnen? En dan ga je daar verder, dus dat neem je mee en dat bepaald natuurlijk ook het één en ander.

I1: Ja, want wordt zo'n werkalliantie ook weleens als doel gesteld?

T8: Soms puur communiceren is een doel, dus op die zin wel, samenwerken. Maar daar gebruik je dan meer de groep voor hoor, bewijzen van spreken.

I1: Individueel dus helemaal niet?

T8: Ja ook, in Amsterdam gaf ik heel veel op de crisis les. Naja, dan is het puur in het hier en nu halen. Kijken of je enige vorm van communicatie kunt bereiken. Dus dan weer wel, dan is het doel nummer één.

I1: Want hoe ziet dat eruit in de muziek?

T8: Dan heb ik een voorbeeld in Amsterdam, van iemand die eigenlijk amper praat met mensen. Die gewoon niet in het hier en nu lijkt te zijn. Die dan gelukkig wel met mij meegaan naar de therapieruimte. En dan is het voor mij aftasten. Er staan een aantal instrumenten en ik probeer dan wat uit. En ik heb dan het één en ander gelezen over die cliënt. Soms lees ik helemaal niks. Dat vind ik het mooie om te kijken wat er gebeurt. Maar op crisis vind ik het een beter idee om mij in te lezen. Dus je weet iets van achtergrond vaak en dan probeer je daar iets mee te doen. En heel vaak heb je dan een connectie.

I1: Want u zegt, ik test hem uit, hoe ziet dat er dan concreet uit?

T8: Door muziek te gaan spelen. Soms zit iemand gewoon helemaal stil en dan pak je een instrument en dan ga je wat spelen. En vaak krijg je dan altijd een reactie en dan heb je gelijk een begin.

I1: En wat spelen, wat kan ik mij daar bij voorstellen?

T8: Dan zijn het gewoon akkoortjes in een bepaald ritme. Daar gebruik ik meestal de gitaar voor.

I1: Ja want dat is echt zeg maar wat de therapeut doet. De therapeut speelt zeg maar op akkoorden en hoe ziet dat eruit voor de cliënt?

T8: Nou dan zie je herkenning en dan weet je dat je een beetje op het goede spoor zit. En het zou heel mooi zijn als je iemand kan uitnodigen, maar vaak gebeurt dat ook wel zelf, omdat de instrumenten voor het grijpen staan, dat iemand mee gaat doen.

I1: Ja dus eigenlijk start hij en dan ga jij kijken wat je gaat doen?

T8: Ja dat is dus eigenlijk met muziek maken en dan heb je eigenlijk geen leiden bewijzen van spreken. Ik ben dan meestal degene die praat van welkom, het lijkt me leuk om samen muziek te gaan maken. Dan begin ik alvast en dan kijk je wat er gebeurt.

I1: Oké.

Welk verschil is er zichtbaar tussen mensen die wel gemotiveerd zijn om aan hun doelen te werken en mensen die niet gemotiveerd zijn om aan hun doelen te werken, in het medium?

T8: Ja, laat ik het zo zeggen. In het begin als ik iemand ziet, de eerste keer, tweede keer en derde keer, dan is mijn doel om contact te maken en dan komen de andere doelen vanzelf wel. Dus puur het opbouwen van een relatie dan en wat het verschil is, dat vind ik moeilijk te zeggen. Ja het gaat puur dan, over hun interesse wekken. En dan kan je via de muziek wel het een en ander aangeven en vragen of ze dat bekend voor komt van wat ik zie. Of je maakt gelijk de transver naar het gewone leven van nou je ziet dit, komt het je bekend voor? Ja dan is de hoop, als ze er een beetje permissie in heb, dat ze erin mee gaan. Of dat ze dat van mij aannemen eerlijk en open zijn of überhaupt daarop in te gaan. Maar, ja daarin zie je iemand z'n motivatie denk ik. En het gebeurt bijna, ja als je dat in een percentage moet uitdrukken, dan is dat een hoog percentage. Maar die band is dan puur het belangrijkste, dat je die hebt. Of de klik of de alliantie.

I1: Ja, want als je gaat kijken naar het wel creëren of niet creëren van die motivatie, wat is dan echt de kracht van de cliënt in het medium?

T8: Ik denk dat het puur aansluiting is in hun systeem. En dat muziek in dit geval een grote uitlaadklep voor de meeste is. Ze moeten er natuurlijk wel voor geïndiceerd zijn. Maar daar heb je het bij Marjan denk ik ook wel over gehad. Ze moeten er wel iets mee hebben. Vaak speelt het bij jongeren natuurlijk wel een hele grote rol. Je heb veel jongens die schrijven teksten, die dat op de muziek willen. Dat is natuurlijk helemaal ideaal. Van, hoe moet het klinken? Welke sfeer moet het hebben? Dat zijn allemaal dingen waar ze wel over na moeten denken. Maar dat is wel in hun belevingswereld.

I1: Ja, want u zegt ik heb voornamelijk instrumenten van pop en rock. Maar stel dat iemand heel erg houdt van klassieke muziek, hoe moet ik dat dan zien?

T8: Ja dat is niet mijn terrein, maar daar ga je dan ook in mee. Ik heb hier natuurlijk YouTube, dat is ideaal. Van wat bedoel je dan? Dan geef je als het ware hem de regie gelijk, als het ware van nou dit, dit en dit vind ik mooi. Nou, hoe kunnen wij dat voor elkaar krijgen?

I1: Ja, want heeft u daar een concreet voorbeeld van?

T8: Van iets met klassiek bedoel je?

I1: Nou, van een persoon die niet aansloot van de kennis van de muziek die u voornamelijk heeft.

T8: Nou, van de week was er ééntje die uuh wou ook graag zijn teksten op muziek zetten, maar hij kon mij niet echt duidelijk maken van uuhh, wat voor sfeer het zou moeten zijn. Nou, dan kan je snel wat opzoeken van uuh, dan weet ik ook alweer genoeg en dan kan je van daar weer verder.

I1: Ja, want welke sfeer wilde hij creëren?

T8: Uuh, hij had er een woord voor. Iets met meer emotie erin. Maar een simpel ding van tempo had hij het niet over gehad. Een hele lage tempo was het ook, waarvan ik dacht dat hij het zou willen. Dus zulke dingen worden dan duidelijk.

I1: Ja, want stel dat hij meer had gezegd, ik wil meer het niveau van bach, ik noem maar even wat. Hoe doe je dat dan concreet in het medium weergeven? Ik zie hier alleen maar trommels en gitaren. T8: Ja keyboard zou je het dan moeten gebruiken. Maar dan loop je heel snel vast als iemand dat niet speelt. En dan is het aan de patiënt om daarin keuzes te maken, van ja, hoe gaan we dat dan wel proberen.

I1: Ja, want welke rol speelt dat gebied in de werkalliantie?

T8: Hoe bedoel je?

I1: Nou, als u op het eerste gezicht niet kan bieden, wat de cliënt wel graag wil.

T8: Ja, dan kom je therapeutisch ook wel snel uit op dingen van, ja, iets lukt niet, dus we zullen een andere kant op moeten. Dus het gene wat je dan niet kan bieden, dat gebruik je dan eigenlijk ook weer in je therapie. Van, hoe gaan we dat oplossen? Want dat is het feit, van ja dat lukt niet. Of als iemand een heel orkest wil. He, we zijn met z'n tweeën vaak. Hoe gaan we dat doen? Moeten we ergens voor kiezen. En dan kan je dat eigenlijk ook weer gebruiken.

I1: Dus eigenlijk zegt u hierin, het medium kan aan de ene kant aansluiting geven en aan de andere kant kan het medium ook juist een openheid geven om out of the box te gaan.

T8: Ja, maar dan zit je qua aansluiting, dan zit je anders. Maar ik denk, dat je therapeutische houding, dat dat ervoor kan zorgen dat je samen naar oplossingen kan zoeken. Maar die aansluiting waar je bij andere gemak van hebt, waardoor dingen net iets sneller gaan, dat heb je dan niet.

I1: Nee, want welke interventies voer jij voornamelijk uit om die werkalliantie wel te behouden.

T8: Umm, door samen te zoeken. En uuh, in zo'n geval voor de patiënt op een gelijkwaardige manier om er samen uit te komen. Ik denk dat het belangrijk is, dat je er niet boven gaat staan. Nou, dan gaan we het zus doen of we gaan het zo doen. Want ik denk dat dat vrij gevoelig is bij jongeren. Een soort aversie. Ze moeten al van alles doen. Dus als je daar meer ruimte in geeft, of dat in ieder geval de patiënt die ruimte voelt, dat je van daar verder gaat en dan probeer je op die manier de aansluiting te vinden.

I1: Ja, want heb je daar een concreet voorbeeld van?

T8: Ja, dat is het ook wel. Concreet. Nee, ik kan niet zo even ééntje naar boven halen.

I1: Nee, en als je het juist meer richt op vertrouwen in plaats van moeten doen, als je dat stuk nog iets concreter maakt, hoe ziet dat er dan uit? Zeg maar, echt gewoon je handelingen.

T8: Umm, naar mijn idee kan het af en toe gezond zijn om ook aan te geven dat je het dan ook niet weet. Dat je het een beetje open laat en dat je er samen wat voor moet zien te zoeken. Dat je niet de alwetende therapeut bent, die alles kan afvinken. Ik denk dat dat van grote invloed is.

I1: Ja, want als je dus zegt van ik weet het niet, hoe gaan die stappen dan verder?

T8: Ik denk eerst dat het bij de patiënt zorgt voor dat het heel gezond kan zijn dat er iemand naast hem is die het ook niet altijd weet. Dan wel proberen om de volgende stappen concreet te maken. En hem regie een beetje geven, daarin. Dat hij daarin mee kan werken.

I1: Ja, want hoe ziet dat stuk eruit in het medium?

T8: Dat is eigenlijk ervaren en beleven. Wat zijn je opties. Als je ergens vast loopt. En dan ondersteun ik hem muzikaal er wel in.

I1: Ja, dus stel dat hij op een keyboard speelt, en hij wilt dus iets. Hij zeg bijvoorbeeld, ik wil graag emotie leggen in de muziek. Wat gebeurt er dan bij jou en hoe zet je het dan in?

T8: Ja je hebt allerlei soorten werkvormen die voor de ene persoon welk kan en voor de andere persoon niet kan. Maar ik probeer zo veel mogelijk met improvisatie te doen. Dus ook al speelt iemand, totaal niet bekend met de piano, dat ik de bas speel of ik speel op de zwarte toetsen en dat klinkt eigenlijk altijd goed. Daardoor zet je iemand aan de gang. Zijn emotie die heeft hij en die komt er dan op de één of andere manier dan wel uit. En van daar ga je dan weer verder. Vallen je dingen op en zou je misschien zus kunnen doen of zo.

I1: Dus dan krijg hij eigenlijk meer de sturende rol. Eerst hij en dan vervolgens de therapeut.

T8: Ja precies, zo min mogelijk dan of soms.

I1: Ja want stel dat het is gebeurt. Welke uitwerking heeft dat uiteindelijk? Wat zie je vaak terug bij een cliënt?

T8: Nou, je ziet sowieso vaak terug bij een cliënt, dat hij zichzelf kan verbazen. En dat is voor hem waarschijnlijk een vrij nieuwe emotie. Zo probeer je zo veel mogelijk dingen te laten ervaren. Of hetzelfde te doen en een hele andere begeleiding te spelen. Wat hem ongetwijfeld weer uitnodigt om op een andere manier te spelen. En zo probeer je zo veel mogelijk uit hemzelf te halen. En zo ben je een beetje bezig.

I1: Ja, dat klinkt goed!

T8: Ja.

I1: Ja, want stel dat er geen klik aanwezig is, geen vertrouwensband. Hoe..

T8: Ja, soms heb je niet door uuh, dan krijg je geen connectie met iemand. En dan kan ik zelf weleens denken van nou, het is hier vrijwillig he, therapie. Het is niet verplicht. Van nou, ik weet niet of ik die nog terug zie. Maar als iemand heel gesloten is, dan kan je je daarin nog weleens in vergissen. Dan blijkt dat hij of zij er wel naar uit ziet om de volgende keer naar therapie te komen. Zo kan je helemaal mis zitten, met je eigen ervaringen en je gevoel en wat je denkt. Dat het er dan niet is en het is er wel. Dus dat kan ook gebeuren. Dan weet je nog niet of er wel of niet een klik is.

I1: Nee, en welk invloed heeft dat op de werkrelatie?

T8: Ja, het zou ook zomaar kunnen zijn dat uuh. Dan heb je gewoon precies dezelfde relatie, alleen dan voel je geen klik. Maar blijkbaar is het wel werkbaar.

I1: Ja, want hoe zie je dat terug in het resultaat dan?

T8: Het zou kunnen zijn, dat je daar eigenlijk geen verschil in ziet. Maar het is meer, als je het omdraait, ik vind het prettiger dat er wel een klik is. Want, dan lijkt het net voor mij, dat het transparanter is van wat er gebeurt. Dat je dan ook beter kunt lezen. En als je geen klik heb met iemand, dan is het, wat ik net al zij, gesloten en dan is het voor mij moeilijker te lezen. En dus ook weer moeilijker om in te springen in dingen wat net iets handiger of juist iets minder handig zou kunnen zijn.

I1: Ja, want mijn volgende vraag was inderdaad, wat levert het op? Dat hebben we natuurlijk al een stukje benoemd. Maar zijn er nog meer facetten, wat het oplevert, zo'n klik-relatie?

T8: Ja, wat het nog meer oplevert als?

I1: geen klik-relatie.

T8: Ja, wat ik net zei. Het lijkt duidelijker wat er gebeurt. Ja dat vind ik moeilijk in woorden te vangen wat het nog meer zou kunnen zijn.

I1: Ja, nou, geen probleem!

I2: Misschien heeft u een praktijk voorbeeld van een situatie waarin die klik er niet was in vergelijkbaar in een situatie waarin de klik er wel was?

T8: Nou, dan denk ik weer aan een crisissituatie. (stilte) Ja, want dat heb je anders ook. (stilte) Nee, ik wilde net zeggen van, dan heb je iemand in therapie gehad en dan denk je dat je op de goede weg ben en dan lees je net weer in de rapportages, dat hij weer heel de cel of de hele afdeling verbouwd heeft, bewijzen van spreken. Terwijl je denkt van, nou je bent goed bezig geweest. En dat kan dan weet tegen vallen. En dan heb ik het idee, dat je dat eerder zou kunnen zien bij iemand met wie je wel een klik heb, als niet. Maar ik ga mijn hoofd na. Maar dat ik geen regel ofzo. Daar kan je niet vanuit gaan. Dat gebeurt bij allebei de keren. Dus ja.

I1: Mm, lastig.

T8: Ja!

I1: Geen probleem!

Uum, even kijken hoor, welke hebben we nog meer. O ja, welke kracht heeft het medium eigenlijk voor u, als therapeut? We hadden het natuurlijk net over de kracht die het voor de cliënt heeft. Maar je heb natuurlijk ook een therapeut in de driehoek. Welke kracht heeft het medium voor u?

T8: Ja, heel veel. Anders zou ik dit niet doen, denk ik. De kracht voor mij, is dat het mij heel veel energie kan geven. Als er dingen gebeuren, ja dan kan ik als een klein kind zo blij zijn. Dus ja, dat is dan een kracht.

I2: Wat is uw voordeel dat u het medium gebruikt?

T8: Ja, hoe moet ik dat zeggen. Ik voel mij helemaal thuis in het medium. In wat voor muzikale situatie ik ook terecht kom. Ik zal altijd open daarin blijven. Ik kan, bij wijze van spreken, alle kanten opwaaien met iemand. En dat voelt af en toe heel vertrouwd en heel veilig en zeker. Dus, dat levert het bij mij wel op ja.

I1: En als je dat verder zet naar de kracht van het medium vanuit de therapeut naar de cliënt toe, wat is dan de kracht?

T8: De kracht van het medium, vanuit de therapeut naar de cliënt.

I1: Ja.

T8: Dat je iemand makkelijk mee kan krijgen. Dat je iemand kan ontmoeten. Soms ook, gewoon cadeautjes kan geven. Dat iemand er alleen maar hoeft te zijn en uuh, je kan alleen wat geven. En zonder dat hij van alles moet, kan hij gewoon ook af en toe wat krijgen.

I1: En krijgen, hoe ziet u dat concreet voor u?

T8: Nou van iets waarvan je weet, dat het heel erg op prijs wordt gesteld. Of soms weet je dat ook niet, maar dat gebeurt het. En dat je dat dan op een bepaalde manier voor hem of haar kan brengen via muziek.

I1: Ja, bij mij roept dat zeg maar op, dat je een muziekstuk speelt voor die persoon.

T8: Ja, kan.

I1: Of moet ik het veel breder zien? Hoe?

T8: Nee, daar denk ik ook aan. Of het nu een stukje gitaar is of een basgitaar dat maakt dan eigenlijk niet uit.

I1: Nee. En zijn er nog meer facetten, van daar moet ik ook nog aan denken. Ik onderbrak u eerder even.

T8: Ja, ja, de kracht van muziek is denk ik, vergeleken met de andere therapieën, is denk ik, het is er gelijk. Je hoeft niet eerst wat te tekenen, maar je zet gelijk een paar tonen in en je heb iemand mee. En dat is bijvoorbeeld, daar zit ik ook aan te denken, hier ben ik ook mee bezig. Een crisissituatie. Je hebt iemand gelijk te pakken met muziek. Als muziek natuurlijk bij hem aanslaat. En dat is denk ik ook een hele grote kracht. En naar mijn idee, lijkt het mij ook leuk om nog uuh verder te ontwikkelen, juist bij crisisopvang of wat dan ook. Omdat, naja dat is weer organisatorisch weer heel moeilijk. Zoals er dingen gebeuren op een afdeling. Dat het gewoon met muziek, bij wijze van spreken, wordt opgelost. Maar het vereist nogal wat om dat voor elkaar te krijgen. Want daar moeten heel veel mensen over nadenken of dat dat wel een goed idee is. Sommige mensen, dat weet ik, die vinden dat een goed idee.

I1: En nu die andere nog.

T8: Ja, en dan is muziek een perfect medium denk ik. Maar goed, dat is ook aan mij om dat op de kaart te zetten. Dus dat is wel een plan, zeg maar.

I1: enthousiasme genoeg, volgens mij!

T8: Ja!

I1: Ja, want je zegt, contact is de kracht van muziek om contact te maken. Wat maakt, dat dat contact maken, zo'n kracht is van muziek?

T8: Ik denk dat dat uuh, de directheid is van muziek. Je hoeft er verder niet voor na te denken of om te zetten of te verwerken. Het dringt gelijk bij iemand door.

I1: Ja, maar ik kan natuurlijk ook heel direct zijn in mijn contact naar iemand anders toe.

T8: Ja, uuh, ja, maar dat is nu juist het verschil tussen muziek en, dat kan nogal overweldigend zijn, als iemand zo direct is. En muziek is dat nu juist niet.

I1: Nee, want wat is het wel?

T8: Nou, dat gaat voorbij aan indrukken als intimidatie en angst en weet ik het. Die kwalificaties zijn dan niet op muziek van toepassing.

I1: Nee, want waar komt dat door?

T8: Ja, door het medium. En ik geloof dat Erik Scherder, daar wel het een en ander over uit heeft gelegd. Dat het niks hoeft om te zetten, dat heeft te maken met hoe het werkt in je hersenen.

I1: Ja, dus eigenlijk overbrugt tie het verbalen stuk.

T8: Ja heel veel opstakels worden zo overgeslagen.

I1: Dat is mooi om te horen, dat dat juist het stuk, kracht van het contact is.

Nou volgens mij heb ik mijn vragen nu wel een stuk gehad.

I2: Ja, ik ben nog wel heel benieuwd, wat versta je onder klik? Want je hebt het steeds gehad over een bepaalde klik hebben met iemand. Hoe zie jij die klik?

T8: Ja, waar jullie mee begonnen he?

I2: Ja, jaja, precies. Om even te verduidelijken.

T8: Uum, een klik is uum, wat er voor zorgt, dat je makkelijk praat. Dat je dingen makkelijker prijs geeft. Dat is iets met vertrouwen, bedoel ik daarmee.

I2: Ja, dus op het moment dat jij een klik heb met een cliënt, dan merk jij tussen jouw en de cliënt, dat er makkelijker gepraat kan worden en dat je contact met de persoon hebt?

T8: Ja.

I2: Oké, dat wilde ik even weten.

En ik vroeg mij nog af, u zei dat u individueel heeft gewerkt en in groepen heeft gewerkt. Is er dan ook een verschil met hoe de cliënten met jouw omgaan en jij met de cliënten omgaat in die twee situaties? Of is het in beide situaties hetzelfde?

T8: Ja het is wel anders. Maar ik probeer mezelf wel hetzelfde op te stellen. Ja het kan anders zijn in een groep. Ze zijn allemaal afdelingsgericht. Die dames of heren zien elkaar vaker. En dat er dan twee meegaan, waar conflicten tussen zijn, terwijl ik met allebei kan ik wel een klik hebben. Dat is dan soms lastig manoeuvreren. Dat maakt het wel anders.

I2: Dus meer het feit dat zij ook een bepaalde vorm van alliantie met elkaar hebben, maakt dat dat ook weer, dat het de alliantie tussen jouw en de cliënt kan beïnvloeden, in groepstherapie?

T8: Ja.

I2: Dus er zit wel verschil in, dan.

T8: Ja het is meestal wel de groepen, je kan het diepen niet echt in of minder, laat ik het zo zeggen. Soms gebeurt het wel. Vaak is het individueel veel rustiger en veel duidelijker.

I2: Ja, want wat maakt het, dat je in de groepen de diepte niet in kan? Moet ik dat dan opvatten, dat er minder vertrouwen is in de groep of is dat echt minder tijd, minder rust wat je zei?

T8: Nou, wat ik net aangaf in zo'n groep, die afdelingsgebonden groepen, dan zitten er vaak dames die elkaar minder vertrouwen en die laten dan ook beduidend minder los. Sommige, andere maakt het ook niks uit. Die kans zit erin, dat het kan gebeuren.

I1: Ja, want al ga je kijken, van zeg maar van de kracht van het medium individueel of in een groep, zit daar nog een verschil in?

T8: Wat in de groep altijd mooi is, soms vraag je gewoon van, nou welk liedje, want dat vragen ze soms ook, kunnen we wat luisteren, nou wat zou je dan willen horen? En muziek maken idem dito. Dat sommige mensen helemaal versteld staan van welk fragment iemand dan aanvraagt. Wat bij hun weer voor aansluiting kan zorgen. Van nou, dat wist ik nooit. Of met muziek maken he, zeg maar, dus de nieuwe van de afdeling die blijkt opeens talent te hebben voor het een of ander. Daar kan het echt mooi omgebogen worden naar meer contact en vooral begrip. Dus dat zijn wel hele mooie dingen.

I2: Mooi voorbeeld!

I1: Ja!

Want vanuit een eerder interview met een andere muziektherapeut, had ik de vraag gesteld van, zeg maar, kan je zeggen, dat de rol van de therapeut binnen een groep minder belangrijk is, en dat de interactie en het medium heel erg op de voorgrond staat. Of hoe zie je dat zelf eigenlijk voor je?

T8: Ja, er zijn hier, dat is natuurlijk inherent aan PPC. Alle stoornissen lopen hier rond. Dus je hebt damus X0. Een hele veilige en beschermende omgeving. Prikkelarm. Dat is ook wel afdelingsgebonden, hoe ik mij opstel in die groepen. Dus ja, daar kan ik je niet een één duidend antwoord op geven. Dat hangt zo van de groep af.

I1: Want als je zeg maar twee uiterste groepen naast elkaar zet, en daarin je eigen rol beschrijft, hoe ziet dat er dan uit?

T8: Uum, bij de ene groep kan ik meer de confrontatie meer opzoeken binnen de muziek of wat dan ook. Waar bij het bij de andere groep al heel snel teveel wordt. Daar kan je gewoon veel minder van vragen. Dus dat maakt wel uit.

I1: Ja en wat doe je dan, als je van een groep veel minder kan vragen?

T8: Dan vraag ik minder van ze.

I1: Ja, maar in het medium, zeg maar.

T8: Dan zal het allemaal veel geleidelijke verlopen. Voorspelbaarder en bovenal veel gestructureerde.

I2: Ik had verder geen vragen meer.

I1: Nee, nou dan wil ik je bedanken voor het interview.

T8: Graag gedaan.

I1: En we kunnen zeker wat met de informatie.

T8: Oké.

I1: Ja! Dank je wel.

Bijlage 10 Interview therapeut 9 (drama)

T9: Saskia Bok – Intermetzo Lelystad (Bosvalk 1) – Drama therapeut – 15-03-2016

Interviewer 1 (I1): Eunice van Kralingen

(Interviewer 2 (I2): Jolida van der Linden)

Therapeut 9 (T9): Saskia Bok

I1: Je eigenlijk al bekend met het onderzoek. Uhm en eigenlijk voorafgaand zeg maar, willen we eigenlijk altijd een beetje weten van hoe zie je nauw eigenlijk zelf de werkalliantie? Wat natuurlijk per persoon kan verschillen.

T9: Dat is de vraag?

I1: Dat is de vraag.

T9: Hoe zie ik de werkalliantie?

I1: Ja.

T9: Met deze jongeren, met wat ik doe..

I1: Precies

T9: Ik als persoon.

Ummmh, ik zie uhh de uhh mijn visie daarop is dat alles, iedereen dat kan eigenlijk wel een beetje over de hele wereld verspreiden, in gelijkwaardigheid. Dus als je naast iemand kan staan, en dus je daarmee jezelf afstemt op wat de ander aan umm status of uhh uhh houding heeft dan ontstaat er naar mijn mening een snellere ingang. Dus ik ben altijd in mijn werk hier, aan het kijken, wie staat er tegenover mij en wat heeft hij nu nodig om het eerste contact al aantrekkelijk te vinden. Hier is natuurlijk veel testosteron en bijdehandheid aanwezig. Bijdehandheid is dat een woord? Bijdehandheid.

I1 + T9: (Beiden lachen)

I1: Oké, hij staat er drie keer op nu.(wordt lachend gezegd)

E+T9: (beiden lachen)

T9: Zo wordt ik mij heel bewust van wat ik zeg(wordt lachend gezegd)

En umm, vaak ga ik dan mee in dat bijdehand zijn.

I1: Ja

T9: Umm, en daarna probeer je dan, in de ruimte individueel zijn ze anders dan in een groep. Maar als dat het eerste contact is wat zij met iedereen leggen, dan ga je daar een beetje in mee. Doe je dat spelletje en dan heb je al een gelijkwaardig iets.

I1: Ja

T9: En als een jongeren gewoon wat rustiger is, ben ik rustiger om op die manier contact te maken en vragen stellen, als iemand niet zo graag praat dan stel je niet zo veel vragen en vertel je gewoon meer over jezelf.

I1: Ja

T9: Dus ik ben er altijd een beetje opzoek naar wat vind die ander, wat denk ik te voelen wat die ander fijn vindt, om iemand tegenover zich te hebben. Dus dat is wat ik doe in eerste contact en dan heb ik het nog niet eens zozeer over wat ik dan in het medium doe. Is dat de volgende vraag waarschijnlijk hé.

I1: Oké. Hahhah, dat komt er wel aan.

I1 + T9: (beiden lachen)

I1: Umm, ja want hoe zet je dat inderdaad in in het medium?

T9: Umm, ik ga altijd zo snel mogelijk aan de slag. Want ik geloof heel erg, dat de jongens die wij binnen hebben, heel mooi kunnen doen qua woorden, of niet zo mooi kunnen doen qua woorden, maar dat er in het gedrag, meteen het contact wel of niet te leggen is. Of niet, daar geloof ik dan niet persé in. Ik denk dat dat wel mogelijk is, maar dat in het gedrag veel te doen is, waarin in ik iemand gelijk beter leert kennen, dan eigenlijk met de woorden. En dat begint bij mij al in de route dat ik ze ophaal en hoe ze wandelen en hoe ze lopen. Lopen ze achter mij aan, lopen ze voor mij uit, lopen ze naast mij, stellen ze een vraag aan mij. Hoe reageren ze op mijn vragen. Daar is eigenlijk al meteen het lijfelijke gedrag wat ik interessant vind.

I1: Ja

T9: Hoe stellen ze zich op daarin? Umm, in het medium ben ik in het drama, heel fysiek bezig en umm, daarin, omdat we individuele therapie voornamelijk hebben. Ben ik altijd

aanwezig in die oefening. Dus stel ik mezelf ook heel snel kwetsbaar op. Omdat ik de oefening ook terugkrijg. Bijvoorbeeld dat we een kennismakingsoefening doen met een interview, dus dan moet je elkaar interviewen en dan moet je jezelf voorstellen als de ander. Dan zeg ik uh, ik heb Piet tegen over mij. Dan zeg ik, ik ben Piet en dan ga ik al zijn antwoorden die hij geeft, ga ik herhalen in de houding en de manier zoals hij dat deed. Hij doet dat natuurlijk ook bij mij. Dus ik stel mij daarin ook kwetsbaar op. Dat we dus een gelijke rol, die we alle twee uitvoeren, doen. Dus ik maak daarin ook fouten, ik vind dat ook ongemakkelijk, ik zeg dan ook heel erg, wat dat met mij doet. Umm, ik zeg ook als hij mij nadoet, o stond ik echt zo, of uhh, dus daarin heb ik het idee, dat daar de fysieke gelijkheid ook snel in gelegd wordt. Of in ieder geval, dat probeer ik en dat is bij drama specifiek denk ik, umm, in mijn ogen snel aanwezig. Hoe ik het aanpak.

I1: m..m!

T9: Umm, en ik draai eigenlijk vrijwel alles om, wat er om te draaien is. Dus rollenspellen draaien we om. Umm, allerlei oefeningen waarbij je umm, aangestuurd moeten worden, draaien we om. Stuur mij nu maar weer aan, ben jij die leidende rol maar weer en uhh, we maken eigenlijk samen, doe ik oefeningen, waarbij we samen een monoloog umm, vertellen. En dan elkaar overnemen in die tekst, dat je manier stop zegt en dan nemen we elkaar over. Dus dan is het elke keer dat ik zeg, ik vind het super moeilijk om die en die teksten en zo allemaal te verzinnen. Ik zeg dan, dat vind ik ook moeilijk. Maar dan, weet je wel zo, dus dan heb je het heel erg over het hebben, in die zelfde positie dus dan andere ervaringen hebben en hoe is dat dan en ja ik doe ook maar wat, weet je wel, ik zeg dan altijd, ik doe ook maar wat, ik ben ook maar een mens. Maar laten we samen opzoek gaan naar hoe dat verschil werkt. Hoe dat voor jouw werk, hoe dat voor mij werkt en wat we daarin kunnen doen.

I1: Ja, ja.

T9: Dus dat vind ik in het alliantie met drama, dat het fysieke vrij snel, hoe ik werk, aanwezig is ook in de afstemming en in de gelijkwaardigheid in het contact met de ander.

I1: ander, ja, ja precies, want als je zeg maar naar je eigen cliënten kijkt en hoe start je dan eigenlijk zo'n werkaliantie op? Dat heb je eigenlijk net gezegd, maar ik bedoel eigenlijk meer als één praktijkvoorbeeld van een cliënt.

T9: Umm, wat bedoel je met starten?

I1: Umm.

T9: Als zij mij voor het eerst zie?

I1: De eerste indruk, ja, ja dat bedoelde ik.

T9: Ja, als ik hem voor het eerst zie, wat ik dan doe om dat contact op een bepaalde manier vorm te geven.

I1: Ja.

T9: (zucht) umm, we hebben hier dus zo'n 5/6 observatie sessies ongeveer en dan sta je op het punt dat je behandeldoelen ga opstellen en ga behandelen. Bij sommige jongeren, korte of iets sneller. Ik ga ze altijd van tevoren een keer zien op de groep, zodat ze mij een keer gezien hebben en dat ik hen gezien hebt en voordat ze hier komen. En ik stem dan een beetje de oefening af, waarvan ik denk dat ze daarin het makkelijkste mee gaan, dus die volgorde van observatie dingen is bij mij eigenlijk altijd anders. Ik probeer altijd zo snel mogelijk wel aan de slag te gaan, maar op een zo'n veilig mogelijke manier en de ene gaat super makkelijk mee in het spel en de ander heeft gewoon een nog wat abstracter of een nog wat concreter iets nodig. Dus umm, als ze een eerste keer hier komen is het echt persoonsafhankelijk, waarvan ik denk te voelen, dat ze dat leuk gaan vinden. Het is belangrijk dat ze het leuk vinden en dat ze niet meteen geconfronteerd worden met alles, maar dat gewoon een ervaring opbouwen met, o ja dit is het gene wat we doen. Zo'n interview is best veilig en handig want je hebt het gewoon over jezelf.

I1: Ja.

T9: Je mag vragen stellen, je mag ook geen antwoord geven, je mag ik kan als voorbeeld meteen dienen, want ze vinden het natuurlijk vaak eng met, wil je een vraag stellen, nou welke dan? Dan zeg ik, ik doe het wel als eerst. Die vraag stel ik ze überhaupt, wil je zelf starten of wil je niet? Umm, dus ik kan daar vaak ook als voorbeeld in fungeren, maar ik kan

ook dat soort laagdrempelige oefeningen, probeer ik daarin af te stemmen. Is dat een antwoord op je vraag? Hoe start ik hem concreet in, je heb iets concreet nodig hé.

I1: Dat was hem, ja.

T9: Ik weet het niet zo goed eigenlijk. Ik doe elke keer eigenlijk wel iets anders. Ik doe ook heel vaak uhh, woordspellen om ze eerst aan de tafel iets te laten doen, maar zonder te praten en daarna bijvoorbeeld om te zetten, ik doe ook weleens domino, wat ook weleens in de ruimte plaats vind waar je al dingen kan doen. Waar kan je de stenen omgooien, hoe ga je daar dan mee om, als je frustratie hebt. Ja is ook niet concreet. Het zijn een beetje oefeningen die ik uitleg, wat ik doe, maar het zit hem vooral in wat ik direct terug geef en start met, ik ben ook maar een mens en we gaan samen opzoek naar en dat doen we door dingen te gaan doen. Op allerlei manieren. Dat is denk het concreetste hoe ik de therapie elke keer doe met iemand.

I1: Ja, ja. Dus eigenlijk zeg je, ik stel mezelf kwetsbaar op waardoor hun het vertrouwen in mij kunnen krijgen en daardoor zichzelf kunnen gaan geven.

T9: Ja doordat er gelijkwaardigheid sneller aanwezig is. Niet dat ik meteen zeg, ik heb het ook heel moeilijk en dat is niet wat ik doe, maar het is meer dat ik mij introduceer als ik ben niet meer dan jouw, umm, maar ik denk wel dat we samen iets kunnen gaan ontdekken en leren en uuu, ik hoop dat ik jouw daarin ook, weet je wel, dat we ook, na ja ik leer ook van jouw in die zin, zo zeg ik het eigenlijk ook, dat het een wisselwerking is.

I1: Ja, en hoe zie dat er eigenlijk dusse in het medium uit? Want als je bijv. met domino gaat spelen en je gaat opzoek naar umm, o dat gaat fout, dan umm heb je in mijn optiek al een stukje vertrouwen nodig, of zie ik dat verkeerd?

T9: O ja, ik kan wel, hij gooit natuurlijk ook weleens iets om, het is niet zo dat ik daar heel de tijd ding in en vaak, dat vind ik wel het gave aan het hele creatieve therapie, in mijn dingen gebeuren er echt vaak dingen, a dat is echt zo fantastisch dat dat bij deze jongen gebeurt. Bijvoorbeeld als we spellen doen, dat ik dan, ik ben helemaal niet zo denderend goed, dat hoeft ook niet. Dat ik dan bij één jongen win en die dan heel veel moeite heeft met verliezen. Dan denk ik, o dat is zo grappig dat ik dan net bij deze jongen drie keer achter elkaar win, soms gebeurt dat ook. En bij uhh, bij zo'n domino voorbeeld, dat ik, dat hij dan drie iets omgooit, terwijl hij dus heel perfectionistisch is en het niet van zichzelf kan hebben en bij de ene reageer ik dan, van o dat kan gebeuren we beginnen gewoon opnieuw, dat is helemaal niet erg, het is maar een spelletje. En bij een ander zeg ik, nou let eens een beetje op. Dat zeg ik eigenlijk nooit, een beetje onvriendelijk. Ik zeg vaak, je kan ook dammetjes inbouwen, zodat niet de hele rits omvalt, zodat dan. Weet je wel, dus dan geef ik een tip van, het is niet erg, ik bedoel ik gooi ook vaak iets om, maar misschien kan je daar iets mee. Dus dan, en als hij dan reageert, soms dan na het twee keer omvallen, dan gaan ze met dat ding gooien. Dan gaan we hem daar opbouwen of zullen we iets anders met de stenen doen, dat we hem uitbouwen naar uiteindelijk weer een succes ding, waar ze ook weer terug kunnen kijken. Het is niet dat wat er gebeurt, dat dat gebeurt. Daar zit ik dan vaak ook wel weer op. Dat ik ook fouten maak, dat ik ook dingen vervelend vind, dat ik ook frustraties heb, maar ja, waar gaat het nou om

I1: Ja, ja precies

T9: En we komen het tegen, ja dat is een feit, maar

I1: So bi it.

T9: Ja.

I1: Ja, ja precies. Oké, umm, want zet je die werkalliantie ook heel gericht in als een doel?

T9: Ja hier is het wel echt, mmm, dat tie er elke week is, is bij veel jongens al wel een doel. Dus dat tie meekomt en dat tie. Het is allemaal gebaseerd op het juiste contact en dat kan al ontstaan als je op de groep bent. Dus als ik iemand anders ophaal en een andere jongen is, wie ben jij? En daar heb ik vaak een beetje last van, omdat ik een jonge vrouw ben met allemaal mannen hier, dus dan reageer ik natuurlijk heel zakelijk, van nou ik ben dramatherapeut hu,hu,hu, maar daar zit soms al het contact in waardoor ze wel of niet over de scheef komen om wel of niet therapie te starten. En soms het ik een beetje het probleem of de moeilijkheid dat ze komen, omdat ik een jonge vrouw ben, maar umm, het zit hem wel in dat contact dus blijven behouden, dus dan zeg ik ook, het kan best zo zijn, dat je hier bent

omdat ik een jonge vrouw bent, dat is niet zo erg maar we gaan hier wel dingen doen ook. En umm, dus ja het contact leggen met iemand is het aller aller belangrijkste in mijn ogen wat er is. En dat is zelf ook zo. Ik bedoel als ik naar een therapeut ga, ga ik ook graag naar iemand, waar ik een klik mee heb. En dat is ook wat ik altijd zeg, van joh als jij het uiteindelijk niet met mij fijn of leuk vind, dan is het oké, we hebben ook nog anderen dingen in huis die kunnen helpen. Dus het is echt, in mijn ogen, het contact het allerbelangrijkste en dan is het soms het medium wat niet kan aansluiten, maar het kan ook mij zijn, het kan ook van allerlei factoren hebben waarop. Maar het is wel belangrijk dat er een contact is en ja ik zet het ook in als doel om iets aan te kunnen gaan met iemand.

I1: Ja, want hoe zet je het doel dan in je therapie heel specifiek in?

T9: O ja, dat is lastig hé, er zijn soms van die dingen, dat is natuurlijk een beetje het hele, ik doe zoveel op het idee van gevoel en dingen.

I1: Ja, lastig is dat.

T9: Het is grappig, ik heb er laatst nog over na zitten denken, wanneer vind je iemand een goede therapeut voor een bepaalde doelgroep. Wanneer sluit je daar het beste op aan, ja of nee. Waarom ben ik hier, waarom vind ik dit zo interessant. Denk ik dat ik hier goed op aansluit? Ja, (zucht), ik denk dan specifiek bij deze doelgroep, dat ik gewoon, ja je moet een beetje een speelse houding hebben, een beetje zo'n nul-echo-achtige houding hebben, gewoon een beetje dat, ja en hoe zet ik dat om in het medium? O, ik vind het zo (zucht + nadenken) Ik kom misschien wel een beetje uit op dezelfde vragen, dat ik alles wat ik in het medium doe omdraai en mezelf ook in de kwetsbare rol zet. En ook gelijkwaardig daarin opstel. Dus als bijvoorbeeld umm, we hebben natuurlijk hier veel jongens die moeite hebben met autoriteiten en regels. En dan zet ik ze bijvoorbeeld aan een tafel hierzo, en dan zet ik hem vast neer, oké je hebt die houding met je handen zo en je voeten zo en je rug zo en dan, zo blijf je zitten. Je mag alles, maar het is wel dat je een vraag stelt aan mij, totdat je dat mag. En ik ga in de ruimte rond lopen enne zo. Dat vinden ze dan super moeilijk. Dan zitten ze helemaal vast aan dat ding, ze voelen zich totaal gekrenkt al vanaf het eerste moment dat ik hem uitleg. En uiteindelijk zeg ik, je mag een vraag stellen, je mag duizend vragen stellen, je hebt geen limiet aan vragen het enige wat ik vraag, is dat je het effen vraagt voordat je het doet. Dus als je naar rechts wil kijken, vraag even of je naar rechts mag kijken. Dan geef ik wel een ja of nee antwoord. Daar speel ik dan mee. Dat is heel moeilijk voor ze en vinden ze ook heel vervelend en vinden ze ook echt, dat ik daarin een hele vervelende oefening aan het doen ben. Dat mag, maar daarna draai ik hem om. Nou dan zitten ze helemaal zo (ze wrijft in haar handen) O nu ga ik echt helemaal jouw zo-e krenken en dan uiteindelijk is natuurlijk het hele issue van die oefening dat je een ander persoon niet zo belangrijk hoeft te maken en dat het dus voor jezelf veel luchtiger wordt. Maar dan geef ik het daarin terug en dan zit ik in die positie en zij in die positie en daarmee, volgens mij, creëer je in het medium die gelijkwaardigheid dat ik mij ook gewoon laat uitdagen en laat doen en dan mogen ze ook aan mij feedback terug geven. We doen bijvoorbeeld ook van die vertrouwensparcoursen, en dan vraag ik ook aan hun, wil je als eerst begeleiden of beleid worden? En sommige willen gewoon die controle en ik wil eerst begeleiden, nou dan doe ik gewoon mijn ogen dicht met een blinddoek om en dan begeleiden ze mij door zo'n ding. Is soms ook dat je denkt, o gaat het wel, maar dan denk ik, ja er kan niet zo heel veel gebeuren en één op één zijn ze allemaal niet zo heel erg druk of wat dan ook. Maar ik, ja ik zet mij wel snel ook in een kwetsbaar iets door hun ook vertrouwen te geven in a, ik mag ook leiden, ik mag ook uuu haar begeleiden. Ik zet niet alleen de ander aan het werk. Ik zelf ook mee aan het werk. Dat is het denk ik wel.

I1: Ja, ja, oké dank je wel. Als je zeg maar die, umm, even nadenken hoor hoe ik hem.. Zijn er als je die werkalliantie inzet, zeg maar, zijn er dan specifieke interventies die je daar heel bewust bij inzet?

T9: (Zucht) Een beetje hetzelfde he.

I1: Ja

T9: Umm (stilte) Ja, als ik in mijn hoofd aan het nadenken ben, dan kom ik ook weer een beetje op hetzelfde uit. Dus ik, weet je, ik denk dat het voor mij, binnen drama therapie zoals ik er nu naar kijk, misschien denk ik er morgen weer anders over. Het is altijd trouwens. Mag

ik trouwens mailen als ik toch nog een heel goed antwoord heb en denk, want zoiets resoneert dan na in je hoofd en dan denk ik 'o nee, maar dat is toch ook!' dan mail ik dat achteraan, ja? Mare..

I1: Heel fijn!(grinnikend)

T9: Ja soms zit je echt in zo'n gesprek en dan kom je later op goeie antwoorden. Voor nu denk ik echt, dat het hem zit in die rol wisselingen. Die er echt, in drama waar ik zo veel gebruik van maak, zo lijfelijk en fysiek in te zetten en in te zetten zijn.

I1: Ja

T9: En dat zijn voornamelijk mijn interventies, altijd. En, en vooral in het begin. Dus ik ben altijd dit, ik ben altijd aan het wisselen. En dat kan ik positie zijn en in de ruimte, in gesprek, uu in, in het spel. Welk spel wil je doen, uu, geven ze mij de keuzen geef ik hun de keuze umm, umm, wie start er, wie niet? Wie eindigt er? Hoe geven we elkaar feedback? Wat doen we, constant, alles gaat bij mij constant op en neer. En ik denk dat dat, die wisselwerking, daar geloof ik gewoon heel erg in.

I1: Ja

T9: Dat dat iets creëert waarin je samen aan iets bouwt. En dan creëer je het natuurlijk op een gegeven moment wel dat hij de ervaring opdoet. Dus dat tie, het is natuurlijk nooit zo, dat tie, het moet niet zo zijn dat hij mij nodig heeft om iets te behalen. Maar dat tie, het is allemaal wel van hem. Dus alles wat hij doet, is zijn inzet, zijn, zit zijn keuze achter. Het is ook heel erg het eigen maken van wat je aan het doen bent. Umm, en bij drama is dat dus, dat wat diegene inbrengt, daar zit al een soort van eigenheid in, dus ik hoop altijd dat aan het begin de jongeren, vrij snel de ruimte voelt om zelf te starten met oefeningen, als het niet zo is, dan ga ik daar wel naar werken, want dat is natuurlijk fantastisch als een jongen zegt: dit vond ik leuk, dit gaan we nog een keer doen. Of zullen we het op die manier aanpakken, of na alles wat daar in komt, dat is precies wat er nodig is om iemand te laten verbinden, met dat wat je aan het doen bent. En dan haak ik wel aan, omdat een bepaald ervaring op te laten doen, waar de doelen achter zitten. En, want deze jongens zijn vaak zo verwijderd van alles en zo versnipperd en zo niet contact met iets willen aangaan, omdat dat zo eng is, omdat daar zo vaak iets in fout gegaan is. Dus daadwerkelijk contact laten maken en in drama zit het natuurlijk in het fysieke zelf, umm, daar ben ik altijd naar opzoek en dat is altijd een interventie die ik, ik kan het niet heel concreter maken dan denk ik, dan dit is, maar mijn oefeningen zijn altijd gericht op: ga er eens staan in wat je doet. En dan geef ik je dingen terug, maar dat wat je kiest en dat wat je doet, doe dat dan. En mocht je even wegvliegen, dan zeg ik, hee volgens mij was je er even niet bij. Laten we hem nog een keer doen en nu was ik een keer afwezig zullen we hem nog een keer doen?

I1: Ja

T9: Hoe vond je het gesprek gaan, zullen we het eens omdraaien? Want misschien gebeurt er dan iets heel anders. Is dat een beetje, heb je daar iets aan zo'n antwoord?

I1: Ja!

T9: zie je het concreet voor je?

I1: Ja ik umm, aan de ene kant, tenminste als ik het zo hoor zeg maar van je. Aan de ene kant het mogen zijn van, waardoor zij umm, ja nu moet ik het gaan vertellen.

T9: Ja is moeilijk toch, dan ben ik niet duidelijk. Dat is een goeie, oké ik zal nog een voorbeeld noemen. Misschien moet ik gewoon duizend voorbeelden noemen, dan valt er waarschijnlijk ééntje ergens in de goeie richting. Uhh, gisteren was er een jongen bij mij, die umm, laag is qua niveau en toen heb ik een paar keer rollenspellen gedaan, dus improvisatie, dus heel erg die eigen ruimte en hoe doe je dat? Ik haak wel aan en dan doen we samen wel dingen en omwisselen en h,h,h, toen heb ik met tekst gewerkt, oké als we nu iets vast leggen, hoe werkt dat dan? En in het fysieke en hij had altijd behoeften om conflicten aan te gaan, om gevechtssituaties uit te spelen om de baas te zijn, om mij te ondermijnen, daar had hij heel erg behoefte aan en bij dramatherapie, is het zo dat je het heel erg eindeloos kan uitspelen en op een gegeven moment wordt die behoefte waarschijnlijk minder groot, omdat het er dus mag zijn en dan ga je wel iets anders doen, want na tien keer iemand neerschoppen ben je wel een beetje klaar met die rol en ga je opzoek naar wat vind ik dan nu nog leuk? Umm, gisteren heb ik aan hem gevraagd, ga eens

opbouwen, een plek die jij fijn vind en die jij fijn vind om te zijn. En dat kan een hut zijn, dat kan fictieve ruimte zijn. Bouw eens iets op wat jij prettig vind. Hij was driekwartier bezig met het opbouwen. Dan zit ik in mijn hoofd met, zijn we hier iets aan het doen of zijn we alleen maar aan het. Maar dat is dus het hele proces, als hij iets eigen maakt en de ruimte krijgt van mij om dat te doen op zijn manier en zijn tempo en zijn dingen en na driekwartier was hij dan een soort van klaar en ik stel daar vragen over, van wat is het h,h,h, en waar zijn we en waarom is dat dan fijn? Welke herinneringen roept dat dan op? Toen zei die, na dat vind hij heel moeilijk om antwoord op te geven. Toen zei ik, mag ik ergens aanwezig zijn of blijf ik erbuiten of moet ik iemand voorstellen die daar in die ruimte is, zodat het nog fijner wordt of umm, en uiteindelijk zijn we dus op zijn tempo ook een kaartspel begonnen, wat hij altijd in die ruimte doet, met mensen in die ruimten en mocht ik in zijn kaartspel meedoen en ging hij wel het kaartspel uitleggen en op zijn tempo, zijn manier, zijn dingen. En dan denk ik, volgens mij hebben wij nu heel erg contact. Want ik doe mee in jouw tempo, in jouw ruimte, in jouw dingen. En dat probeer ik altijd te creëren met wat ik dan ook aanbied. Dat het over hem gaat en dat ik daarop aanhaak.

I1: Ja

T9: En dat is ook in rollenspellen zo en ik denk dat dat, toen ik afgestudeerd was als dramatherapeut, was ik heel erg opzoek naar wat heb ik nu te vertellen en ik snap mijn eigen instrument nu. Dus mijn, dat is bij drama denk ik iets meer aanwezig, dat je ik als persoon, ben ook gewoon het letterlijke instrument binnen het medium. Dus ik moet mij bewust zijn van mezelf, hoe ik mezelf en mijn lichaam alles inzet. Dus ja, we doen het met onze lijf. Dus als er een rollenspel is, moet ik mezelf gewoon uit kunnen zetten, wel bewust zijn van mezelf, maar moet in kunnen tjoenen op jouw, in wat diegene doet aan gedrag en wat ik mij dus kan voorstellen wat iemand anders doet, daar tegenover. Want soms zijn er letterlijke situaties die ze zeggen en dan hebben we het even over non-fictief spel. Dus dan zeggen ze ik heb een situatie meegemaakt, hoe zit dat nu eigenlijk zullen we het eens nadoen. Je hebt natuurlijk ook over fictieve en dan is het natuurlijk hetzelfde alleen dan in een fantasie verhaal. Maar dan probeer ik altijd in te voelen, als hoe die gene bijvoorbeeld, zoals jij daar nu zit, op de een of andere manier, mijn instrument die ik denkt te leren kennen, stemt daarop af, zodat ik het idee heb, als jij die situatie inbrengt, hoe die groepsleider dan zou kunnen doen, want het is natuurlijk allemaal in wisselwerking met hemzelf.

I1:Ja

T9: Dus het reageert allemaal op hem en daar moet hij bewust van worden en dan maakt het allemaal niet zo veel uit of ik hem precies nadoe, maar ik merk dus vaak dat ze zeggen, ja zo doet tie precies. En dan denk ik, volgens mij komt dat, omdat ik mezelf kan uitzetten en kan lezen, voelen wat die ander doet. En daar reageer ik dan een beetje intuïtief op. En dan ontstaat er iets, waar ze een herinnering aan hebben. En daar kunnen we het natuurlijk over hebben en daar dan weer op doorpakken.

I1: Ja

T9: Daar zit voor mij het contact in, dat ik mezelf kan uitzetten. Bewust ben wel, maar dat ik wel inga op; waar zit diegene nu? In wat tie doe nu, maar ook in de oefeningen die ik aanbied. Hoe doet hij dat? Welke stap zet hij als eerst? En welke als tweede? En hoe reageer ik daar dus op? Er was laatst een jongen die, umm, die mij een soort van vervelend ging doen en uhh een beetje onder druk zetten en uit ging proberen, hoe ver hij daarin kon gaan. En ik merkte gewoon, intuïtief, dat ik de andere kant van de ruimte aan het opzoeken was, dan hij was. En het was niet dat ik bang was, maar ergens reageerde mijn lichaam met, als jij daar gaat staan, ga ik hier staan en we bleven een beetje zo en dat is denk wat als dramatherapeut nog belangrijk is dan de ander therapie vormen, dat je je eigen lichaam zo kent en intuïtief afstemt op de ander. Want dat is dus constant wat er als instrument aanwezig is. Dus maakt het dat duidelijker als hoe ik hoe ik interventies doe, is eigenlijk mijn eigen lichaam als instrument zien en afstemmen op de ander.

I1: Ja, want eigenlijk heb je dus twee belangrijke kernen in jouw. Therapie met het inzetten van de interventie. Dus doordat jij je voelsprieten uitzetten eigenlijk, want dat is wat je eigenlijk doet. Gaat die eigenlijk naar de cliënt toe, want dat is zeg maar de warmte bron. Dus dat zijn dan eigenlijk jouw twee belangrijkste interventies, zeg maar.

T9: Ja, dat denk ik wel, ja.

I1: Om die werkaliantie te bereiken dan.

T9: En dan de oefeningen op de juiste manier en op de juiste volgorde afstemmen in waar je denkt, ik sla ook weleens de plank mis natuurlijk.

I1: Ja.

T9: Ik heb laatst een jongen gehad, die hier kwam vanuit; ik doe nog wel een keer therapie, want dat moet dan, dat moet niet, maar bc. vind het dan heel leuk als ik het wel doe. Toen zei die, dan kom ik wel naar jouw. Toen heb ik een kwaliteitsspel gedaan, als dat ik dacht, dat lijkt mij wel een juiste ingang bij die jongen, dan kunnen wij nog even zitten, hij is er niet helemaal van overtuigd of hij dat drama dan wel zo leuk vind, dan kunnen we het gewoon met een kaartspel over met elkaar kennismaken via die kwaliteitskaarten. Volledig, hij zegt achteraf, niet bij mij, achteraf zei hij, ja we hadden het allemaal over vragen over hoe ik mij voelde, had ik helemaal niet gevraagd, maar voor hem was het echt te reflectief te vervelende manier van kennismaken, omdat het meteen, voor zijn gevoel, over moest gaan, over zijn persoonlijkheid. En dat was mijn insteek niet, maar dat was wel bij hem zo overgekomen, na dan heb ik de plank mis geslagen want dan is er direct in het eerste contact iets, waar hij niet heel leuk op terug kijkt. Dat is dan, uiteindelijk hebben we elkaar een paar keer gezien, maar ik heb het idee, dat zo'n eerste ding dan wel doorsijpelt, nou en dan, niet dat ik nou een ontzettende fout heb gemaakt, maar ik denk misschien is dat wel een bijdrage geweest dat, een verkeerde inschatting is geweest in wat hij dan wel of niet veilig vind, of nodig heeft of, ja.

I1: Ja, want je opdracht in je sessie, zie je dat als een secundaire interventies of als een gelijkwaardige interventie met aansluiten op de cliënt en je eigen voelsprietten uit.

T9: (zucht) Mijn gevoelssprietten, gaan al als ik hem ophaal in de groep of waar dan ook. Umm en je vraag, of de opdracht gelijkwaardig is aan, hoe ik mijn fysieke en mijn voelsprietten inzet, umm.

I1: Of je het zo ervaart.

T9: Ja ik denk dat ik als persoonlijk instrument, mijn eerste ding is, omdat dat direct is, ik heb nog medium als ik hem ophaal. Umm, en dan de opdracht. Maar dan zie ik mijn fysieke ding, wel direct als het medium, omdat ik wel zo werk. Dus ik stem mij automatisch af. Dat is een beetje wat ik meteen doe. Misschien doen die anderen het ook hé, ik heb geen idee. Maar dat is, wat ik als dramatherapeut met mijn fysieke inslag meteen doe.

I1: Inzet.

T9: Ja, inzet. En dat gebeurt eigenlijk al op het moment als ik hem zie. Soms lopen ze achter mij aan en dan zeg ik, joh loop eens een beetje door. En bij een andere jongen denken ik, o hij gaat trager lopen, lopen we eens trager. Ik bedenk dat niet van tevoren, met jouw ga ik dit doen, maar het komt soms in mij op en dan creëer dat vaak een situatie die iemand typerend werkt of. Dus ik denk dat mijn fysieke dus overal mee naar toe sjouw. En mijn medium al meteen inzet bij het contact waar dan ook.

I1: Ja, mmm, oké. Umm, want als je kijkt naar de kracht van jouw medium, als je echt specifiek naar drama kijkt, wat is dan juist de kracht in die werkaliantie?

T9: (zucht) ja, umm, in mijn hoofd denk ik echt, o dan moet ik weer herhalen, want dat heb is voor mij ook een beetje, maar misschien kan ik nog iets anders verzinnen. (zucht) nog een keer, wat is specifiek de kracht van drama in de werkaliantie? Umm, ja ik denk, dat ik door dat lijfelijke instrument, dus al meteen zonder iets te hoeven doen. Eigenlijk aan het werk ben. Met diegene of dat ik diegene aan het werk zet, dat kan natuurlijk ook, zo kan je het ook zien, maar dat er dus meteen eigenlijk iets gebeurt in de alliantie, zonder dat ik überhaupt binnen de ruimte van dramatherapie, met oefeningen aan de slag ben. Daar ga je dan weer een dieper laagje op in, want dat instrument neem ik overal mee naar toe, maar ik denk dat daarin al heel veel interventies bewust en onbewust ingezet worden. Dat dat de kracht is, zoals ik het inzet. Ik zeg niet dat alle dramatherapeuten het zo moeten doen, maar dat is hoe ik het zie.

I1:(lachen) maar daarom interviewen we ook jouw hé.

T9 + I1: (beiden lachen)

I1: We hebben het natuurlijk over jouw als therapeut gehad, als je kijk naar de cliënten die je binnen krijgt, hoe zie je de kracht van de werkalliantie terug ten opzichte van de cliënt zelf?

T9: Dus, wat geven de jongeren mij terug aan informatie in die alliantie die ik dan

I1: Ja, tot stand heb gebracht.

T9: Umm, ja dan heb je het, oké jullie hebben mij natuurlijk al een beetje geobserveerd en dan hebben jullie kunnen zien dat ik een beetje dat, ik ben een beetje druk, ik ben een beetje grappig en ik ben een beetje energiek. Dat, ik kan ook een best wel een beetje rustig zijn. Maar dat neem ik dus mee en krijg ik vaak terug van jongens. Dat ze het leuk vinden en fijn vinden om bij een positief lachend iemand te zijn. Ik krijg super vaak terug, jij lacht altijd en jij bent altijd vrolijk en jij bent altijd positief. Dat is ook heel veel zo, vooral op mijn werk, ik bedoel thuis ben ik ook gewoon een mens, hier ook maar uhh

I1: Anders.

T9: Ja, ik ben er voor een ander en dan ga ik niet met mijn eigen sores lopen. En ik denk dat ik dat direct terug krijg. Dat is wel de feedback, ja. Van het is gewoon zo luchtig, zo vrolijk, soms ook wel dat ze daardoor denken, waarom lacht ze altijd zo veel. Maar ik zeg ook, ik kan veel dingen zwaar nemen, dat kan ik ook, maar we kunnen ook gewoon dingen gaan doen en het ontdekken en doorpakken, niet dat ik alles constant met een grote glimlach doe, dat ik alles constant grappig vind. Ik ga ook serieuze dingen aan, maar dat is wel in het contact, wat de jongeren vaak, wat ik terug hoor dat de jongeren dat vaak prettig vinden. Dat ik een vrolijk, oprecht, iemand ben en dat ze zeggen, je werkt ook met je hart. Je gaat er gewoon voor, je bent oprecht eerlijk in wat je doet. Je wilt echt mensen helpen en dat is zo. Ik ben hier niet voor het geld of voor de zekerheden in mijn leven, want dan moet ik iets anders gaan studeren en dan moet ik iets anders gaan doen. Ik ben hier, omdat ik echt oprecht geloofd dat dit werkt en dat we op zo'n manier met deze jongens aan de slag moeten en kunnen. En dat ik daar heel dankbaar voor ben, dat ik daar een bijdrage in mag doen, omdat je in je eigen bubbel thuis, met je gelukkig leven, met je gelukkig ouders en gezin en vrienden, soms denk ik echt, dat is zo leeg en hier, dit gebeurt er allemaal om mij heen en ik ben zo dankbaar dat ik daar iets in mag betekenen. Waar ik in geloof in de wereld, en dat doe ik dan een klein stukje hier en dat krijg ik denk ik wel vaak terug. Dat ik echt oprecht met de ander bezig ben, met hoe en wel met plezier en met vrolijkheid en met na ja, dat krijg ik vaak terug.

I1: Want dat is echt het stukje in de therapeut zelf, zeg maar. En als je kijkt in je medium, hoe krijg je dat daarin in terug dan?

T9: Umm, is denk ik wel, dat het speelse, dus dat umm, ja het is heel speels het is heel bewegelijk allemaal. Je hoeft niks te kunnen, het is niet dat je kan falen in iets. Dat denken ze misschien soms wel, maar als ik bepaalde oefeningen is het allemaal ontdekken en doen, je kan hier niks fout in doen. Dat is bij geen een vaktherapie, maar, dus in de dramatische oefeningen, ja ik denk het bewegelijke, het speelse, het even je hoofd uit kunnen zetten, dat! Dat ze de mogelijkheid hebben om even ergens anders te zijn. Om even in de fantasie mee te mogen, waar ze heel veel moeite mee hebben. Ja ze zitten heel erg in het letterlijke en in het waakzame en in de controle en in de macht. En hier mogen ze even pfff. Als dat er allemaal niet is, wat is dan super leuk? Bijv. één jongen die alleen maar moeilijke agressie verhalen heeft en dan zeg ik, wat is nou een leuk verhaal, een leuke herinnering? Dan gaan we daar eens iets mee doen. Na ja zo. Dat vinden ze echt, dat vond hij in ieder geval heel moeilijk. Hij heeft heel weinig positieve herinneringen. En met dat idee heb ik het wel, dat het bij drama, dat ik dat daarin in het medium ook inzet. Dus op de luchtigheid, op de fantasie, op het even weg van alle druk en testosteron om je heen. Die groepen zijn zo veel (ggggg) je moet zo alert zijn, want er zijn zoveel jongens die iets van je willen en handeltjes en dingen en (e-e-e-e) en hier breng ik ze even terug naar, als dat nou even weg mag, welke ruimte komt er dan, ja laten we daar eens even op doorgaan.

I1: Ja, dus hoe zeg je dat eigenlijk, hoe het zich uit, als je dat samenvattend zou zeggen?

T9: Bij de jongens?

I1: Ja, in het medium.

T9: In zichtbaar plezier, umm, ja dat ze soms meegaan met een chagrijn en een frustratie en wat dan ook en dan in het spel of in de opdracht krijg ik vaak terug dat ze wat meer gaan

hangen en wat ontspannender gaan zijn en dus op het eind van het uur, gewoon een andere toestand bereikt hebben.

I1: Ja, dus dan heb je het eigenlijk over spanning en ontspanning?

T9: Ja, als dat zo is hé. Als ze met spanning bijvoorbeeld binnenkomen. En ik denk dat het altijd wel een ding is, dat ze even moeten landen en aan het individuele moeten wennen en zo. Umm, dus dat is denk ik altijd wel iets wat eronder zit. Maar soms is dat een doel op zichzelf. Dat, wat ga ik nu inzetten bij jou en soms moet ik mijn plan loslaten en ingaan op dat wat er, oké jij komt anders binnen dan ik gedacht had. Umm, wat is nu wel mogelijk, van wat ik in mijn hoofd.

I1: Ja

T9: En dan is het spelen, dat doen, dat geeft ze volgens mij ruimte om die zorg in het hoofd te verminderen op een andere manier even te kunnen zien en plezier te hebben in de werkelijkheid.

I1: Dus dat is eigenlijk wat je terug ziet in de werkalliantie in het medium dan.

T9: Ja

I1: Oké, even kijken heb ik nog vragen? Nee volgens mij niet. Nou, dan wil ik je bedanken!

T9: Ja, graag gedaan. Jullie dank je wel voor de vragen. Een mooi onderzoek!

Bijlage 11 Interview therapeut 10 (drama)

T10: Marjolein Scholten – Horizon- locatie de Vaart – Dramatherapeut – 29-03-2016

Interviewer 1 (I1): Eunice van Kralingen

Therapeut 10 (T10): Marjolein Scholten

I1 Hoe zie jij werkalliantie?

T10: Ik vind het woord werkalliantie altijd een ingewikkeld woord, dus ik vertaal hem altijd naar werkrelatie en ik weet nog vanuit de begeleiding van stagiaires en studenten, dat ze graag vertrouwens band op zouden willen bouwen. Het woord vertrouwen vind ik niet helemaal kloppen in de setting waarin je een band op wil bouwen. Want vertrouwen ligt heel ingewikkeld en dat is voor deze jongeren ook. Dus als je een werkrelatie zou kunnen bereiken, waarin je alle twee weet wat je aan elkaar hebt. Dat je afspraken kan maken en dat de afspraken worden nagekomen. Dat je alle twee een beetje van jezelf kan laten zien. Zowel de therapeut als de cliënt. Met de interventie van uit de therapeut om de cliënt daarbij ook te ondersteunen, dan denk ik dat je al een heel eind bent. En dat je al blij mag zijn als het gewoon lukt. Ik vertaal het meestal van werkalliantie naar werkrelatie en de andere elementen liggen eronder.

I1 Oké, want welk betekenis heeft vertrouwen dan voor jouw?

T10: Vertrouwen is ook al de elementen die ik net zei, alleen het woord vertrouwen is zeg maar vanwege de doelgroep een ingewikkeld woord. Het gaat mij niet zo zeer om de inhoud van het woord. Want ik denk dat als je het heb, dat je elkaar kan vertrouwen. Alleen het woord vertrouwen naar de jongeren toe, dus vertrouwen in de hulpverlener, dat vinden ze vaak ingewikkeld. Het woord aan zich. En ik denk dat ze gewoon veel vervelende ervaringen hebben gehad, rondom vertrouwen. Misschien dat ik daardoor ook iets zakelijker, ondanks dat ik niet zakelijk ben ingesteld, want met een werkrelatie daar kunnen ze wel wat mee. Oké, we hebben een werkrelatie, dat betekend dan dat we een vertrouwensband hebben, dat wordt dan ook gelijk zo zwaar zeg maar. Ik kan me voorstellen dat jongeren denken, nou, dat hebben wij niet hoor. Maar de elementen zijn hetzelfde.

I1 Dus eigenlijk zeg je, een werkrelatie is voor mij luchtig...

T10: Ja of zakelijker denk ik. Ik vind, dat als ik het heb, dan ben ik er wel heel blij mee. Ja, ik doe daar zelf mijn best voor om al die dingen te behalen. Ik vind dat niet iets luchtigs zeg maar. Het is denk beter behapbaar en te overzien en ik vind het ook oké als het weleens wat zwaarder is. Het is niet per se iets kwalijks. Nou bijvoorbeeld, afspraak is afspraak of ..* onverstaanbaar*

Want als je natuurlijk werkt dan heb je natuurlijk geen klik.

T10: nee, dat denk ik inderdaad niet.

I1 Hoe zie je dat zeg maar?

T10: Ja ik denk, dat als hier met jongeren start, dan denk ik niet dat je direct een klik heb. Dan kan ik me wel voorstellen, dat ik na een kennismakingsgesprek, dat een jongeren dan wel kan bepalen, een soort van, o ze is wel oké, hé een inschatting maken. Dan zou je wel natuurlijk kunnen zeggen er is wel een soort van klik, maar ik denk ook, ik heb ook weleens jongeren gehad nou dat is niet echt een klik en na een aantal keer, o toch wel. Het kan zo zijn dat er een aantal keren wel een klik is en daarna verdwijnt de klik. Het moet zich in de tijd ook wel ontwikkelen. Ik denk dat de klik, als je elkaar al vaker hebt gezien, dat je dan beter kan inschatten en ook bijvoorbeeld, ik werk graag met humor. Maar het is wel even zoeken, bij wie je dat in eerste instantie aanslaat zeg maar. Bij de ene ontstaat er dan juist een klik en bij de ander slaat het nog kant nog wal. Het wordt dan bijvoorbeeld verkeerd opgepakt of een belediging ofzo. Dan ligt daar niet de klik en dan moet ik opzoek naar, waar ligt die dan wel? En ik denk dat het ook zo is, dat bij sommige jongeren je geen klik maakt.

I1 En hoe zie je dan de therapie verlopen?

T10: Als er geen klik is?

I1 Ja. (9:00 -> vraag)

T10: (Heb je hier een praktijk voorbeeld van?) Ik denk wel dat dat uitmaakt. Dan wordt het wel moeizaam. Ik denk voor de jongeren wordt het dan moeizaam, want het gaat op een gegeven moment ook een beetje over umm, ik vindt die Marjolein wel aardig. Niet voor

mezelf, maar dan vind ik het wel grappig als ik dat merk ofzo. Dan komt voor de klik, die persoon wat makkelijker. Als die klik er niet is dan ervaart iemand dat ook veel meer als een last. Een beetje storend en zal die ook niet zo snel denken, o hier ga ik wat leren. Of bij die mevrouw valt wat te halen. Meestal wordt het dan wel moeizaam. En dat merk je ook wel, ik denk dat je dat wel terug ziet aan bijvoorbeeld als je niet lekker flow veranderd, van dat je weet de aankomende weken gaan we het zo het proces doorlopen. Ja dat zegt iets over hoe het verloop. Bij sommige jongeren verloopt het gewoon makkelijker. Dan hebben we hier een beginnetje en dan gaan we het zo via deze lijn en dat lukt dan ook. Ik denk dat als er geen klik is, dat de therapie dan ook eerder stopt, of dat de jongeren afhaakt. Of dat je er zelf niks uithaalt, dat je denkt, misschien moet ik dit gaan afronden. Dit heb je sneller als er geen klik is, zeg maar.

I1 Ja want we hebben het nu heel erg over de cliënt en therapeutische relatie, maar wij hebben ook een stuk medium. Welke rol speelt dit in de relatie?

T10: Ja ik denk, dat als de jongeren, ik vind dit altijd ingewikkeld. Eerder dacht ik altijd, als je affiniteit heb met het medium en de gasten vinden het leuk, dan ben je er al bijna. Ik heb ook weleens een jongen gehad bij drama, die had zoveel affiniteit met het medium, dat ik hem bij wijze van spreken, moest afremmen, anders zou hij zichzelf helemaal verliezen in zijn fantasie. Van ja, ik wil later actrice worden. Dus ja, hé, dat gaat hier gebeuren. Toen heb ik uitgelegd, dat dat niet zo is. Maar dat het ook belemmerend kan werken als iemand heel veel affiniteit heeft en tegelijkertijd heel weinig of heel veel angst en spanning om ergens mee aan de slag te gaan. Ja dan wordt het ook wel ingewikkeld. Dus je bent steeds opzoek naar een middenweg en dat komt ook, omdat ik hier heel lang in mijn eentje geweest ben als therapeut. Dus toen was er geen andere media. En als er dan een jongere was die zei, ik vind het wel leuk om schilderijen te maken ofzo dan begonnen we daar en dan gingen we vanaf daar wel weer kijken naar een beetje mijn kant op. Maak een mooie film of documentaire. Ik ben ook niet zo heel vasthoudend aan mijn medium. Ik probeer veel meer te kijken, naar wie ben jij? Waar ligt de mogelijkheid. Als ik dat dan heb, dan kan ik vandaaruit wel de mogelijkheid maken naar mijn medium. O misschien heeft Marjolein nu wel een ander idee en dat had hij in het begin niet.

I1 Ja, want als zo'n jongeren in therapie komt, heb jij dan een concreet voorbeeld van zo ga ik aan het werk om te kijken?

T10: Ja, ik denk in eerste instantie dat ik toch uitgaat van de autoriteit. Bijvoorbeeld in het kennismakingsgesprek vraag ik altijd, wat vind je leuk, waar liggen je interesse. Maar soms is dat wat wij helemaal niks wat wij iets mee kan, ik hou erg van..., ik wilde(1359)dan wordt het wel ingewikkeld, dus ik probeer wel bij de eerste paar bijeenkomsten of als er een observatie is, dan gaan we sowieso verschillende gebieden en die verschillende gebieden probeer ik dan met verschillende werkvormen, zeg maar dan naar te kijken, wat sluit aan en wat niet. In eerste instantie kijk ik naar iemands activiteit, kijken of ik daar iets mee kan. Zeg maar, dan ben ik best breed georiënteerd en dan wil ik best graffiti spuiten ofzo. En als die affiniteit er helemaal niet was, dan probeer ik gewoon verschillende dingen aan te bieden. Individueel zeg ik bijvoorbeeld ook weleens tegen een jongere, je mag ook zeggen als je iets stom vindt. Bijvoorbeeld van daar heb ik niet echt zin in, dat betekend niet direct dat we het niet gaan doen, maar dan leer ik je een beetje kennen en som kan ik dan zeggen van, joh we gaan het even proberen. Nou dat ik niet erg dat je dat stom vindt, maar dan weet ik dat. Maar we gaan eerst dingen uitproberen, want jongeren zijn ook wel geneigd, van naja dit vindt ik stom omdat ze het eigenlijk spannend vinden of omdat ze niet weten wat van hen wordt verwacht. En dan leggen we het gewoon op tafel en dan is het waar. En dan gaan we het eerst proberen en als je het dan nog stom vindt, nou dan hebben we het geprobeerd en dan kan je een mening vormen. Ik probeer in het begin wel heel erg te kijken naar, naja we werken in de observaties met verschillende thema's zeg maar, vanuit het RAAK-project. Nou dat hebben wij overgenomen van dat zijn de kerngebieden waar we in de observatie naar kijken. En die kerngebieden probeer ik dan een beetje aan te bieden met een meer beeldende opdracht, een keertje met een opname en een keertje met een gewoon rollenspel en dan kijken, van wat vind iemand nu leuk.

I1 En dan bekijk je dit dus echt bij de observatie.

T10: Ja. Ja bij de behandeling moet je toch ook een begin maken. En dan doe ik dat ook wel, maar vaak wat korter. Want de observatie is zoiets van vijf bijeenkomsten waarbij je uitgebreid gaat kijken en bij de behandeling is het bijvoorbeeld maar twee of drie om het uit te kristalliseren, maar daarna moet je wel aan de slag. Dan doe je vaak wel hetzelfde, maar is vaak wel wat korter.

Ja, oké. En vanuit welke visie ga je hierin aan de slag?

T10: Bedoel je een bestaande visie of mijn visie?

I1 Ik weet niet, werk je hier vanuit een bestaande visie?

T10: Nee. Wat we hier in ieder geval doen, is dat we heel erg kijken naar de persoon en wat er dan bij past. Het is niet zo dat we hier gebonden zijn aan een bepaalde methode. En dat is ook heel fijn, want het werken met deze jongeren in vaktherapie is soms als best heel ingewikkeld. Überhaupt met deze jongeren en als je het dan ook nog vastlegt, dan wordt het wel lastig om dat het er dan bijvoorbeeld net niet bij past. Want ik probeert gewoon heel erg aan te sluiten bij jongeren. Ik probeer ook echt af te stemmen op taalgebruik en manier van bewegen. Het gaat allemaal vanzelf. De manier waarop ik zit en de dingen die ik vraag en ik probeer gewoon oprecht geïnteresseerd te zijn in jouw beleavingswereld. Dus als jij iets meemaakt en je komt het mij te vertellen, dan wil ik heel graag weten, waarom je bepaalde dingen hebt gezegd en hoe je daartoe bent gekomen. Dat gaat ook in de vorm van het media zeg maar, want ik wil echt weten hoe jij het heb beleefd. Dus ik ben, denk ik, oprecht geïnteresseerd persoon en vandaaruit probeer ik die ander in beweging te krijgen. Want als je een band met de cliënt opbouwt kan je op een gegeven moment ook zeggen, ja maar ik zie het toch echt anders. Dat je dan ook wat kritischer kan zijn. Kan je dit als visie zien?

I1 Ja, ik vind dit wel een visie! Want je had het ook over een stukje ervaring. Hoe zie je dat concreet voor je?

T10: Even denken hoor. (stille) Iemand kan binnen komen, dan hebben ze altijd een bepaald beeld. en dan is er nog niks aan de hand. En dan zien ze een compleet ander iets en dat is het dan ook. Natuurlijk compleet gechargeerd. Dan heeft die al meerdere keren iets gezegd over de persoon zelf. Het is natuurlijk heerlijk om eerst naar een ander te kijken en te zeggen wat die allemaal heeft gedaan. Nou dan gaan we dat bijvoorbeeld uitspelen in drama door middel van bijvoorbeeld een rollenspel. Of gebruiken voorwerpen en dan zetten we ze bijvoorbeeld tegenover elkaar Dan zie je een compleet ander iets en dat je het dan bijvoorbeeld visualiseert door bijvoorbeeld voorwerpen of door een rollenspel te doen.

(...)

I1 Ja, want wat vind jij de kracht van jouw medium hierin?

T10: Ik vind de kracht in het medium bij bijvoorbeeld deze opdracht, dat je het altijd direct in actie kan zetten, je bent direct in beweging. Het is altijd visueel wordt gemaakt. En ik denk dat doordat je ze altijd in actie zet, de jongere een andere ervaring opdoet dan nogmaals vertellen. Want dat heeft hij waarschijnlijk allang een keer vertelt van hoe oneerlijk het was. Op de groep nog een keer, bij mij nog een keer en ik kan dan nog net even iets anders doen. Bijvoorbeeld nu sta je recht tegenover elkaar, wat voor gevoel geeft dat? En als je nu anders zou gaan staan, wat gebeurt er dan. In plaats van dat je dat gaat vragen in een gesprek kunnen jongeren dat niet voelen, zeg maar. De kracht van het medium, is dat je het direct zichtbaar kan maken en hun in die ervaring kan zetten.

I1 Dus, voornamelijk die laatste twee zijn voor jouw heel belangrijk.

T10: Ja!

I1 Als je bijvoorbeeld kijkt naar de therapeutische houding die is natuurlijk ook heel belangrijk in een werkaliantie, werk je voor jezelf vanuit een bepaalde methode hierin?

T10: Ja, toen ik afstudeerde heb ik een onderzoek gedaan naar meisjes met borderline problematiek en dramatherapie. En ik heb die houding, die komt eigenlijk uit de DGT, is voor mij heel herkenbaar en vond ik bij mezelf passen. Ik had het idee dat het werkt. En daar heb ik wel veel elementen van meegenomen en eigen gemaakt in de zin van oordeelsvrij zijn, valideren en soms ook advocaat van de duivel spelen, maar dan kan zoals jij dat ziet vast anders zijn. Maar ik denk dat de kracht zit in het er mogen zijn en zichzelf mogen zijn. Soms zitten ze een beetje te klieren, maar ik heb dan zoiets van als ik mezelf mag zijn, dan mag jij dat ook zijn, geen opsmuk ofzo. Ik denk dat ik dat heel belangrijk vind en ik vind humor heel

fijn, om iemand verder te helpen. Ik ben meestal niet heel erg van de confrontatie. Als het moet dan doe ik het, maar als ik kijk naar mijn eigen stel dan past dat niet zo. Maar een opmerking naar de jongeren, zorgt er ook voor dat ik de jongeren in banen kan lijden, ik denk dat ik dat belangrijker vind als een mooi werkje.

I1 Mooi! Want als je, zeg maar, je methode wil bereiken, dan zijn er natuurlijk een aantal interventies die hierbij naar voren komen. Hoe ziet dat er bij jouw uit?

T10: Ik vind het lastig om zo interventies te bedenken. Naja als je kijkt naar hoe het bij dramatherapie zal doen, dan denk ik dat ik veel psychodrama gebruikt. Veel spiegelen, veel rolwisselingen, laten horen van wat voel ik nu en wat denk ik nu. Dat kan bijvoorbeeld ook in een rollenspel waarbij je steeds de rol speelt van je moeder. Dan valt het soms weleens stil. Dan ben ik je moeder en dan ben jij de moeder. Hoe kom ik op jouw over? En jij op mij. Ik denk dat wel dat ik dat veel gebruik in het medium.

I1 Want hoe zie jij je medium. Ben jij je medium of zeg je ik maak gebruik van het medium?

T10: Ja, ik geloof dat mijn medium kan helpen om jongeren verder te helpen. Maar ik geloof dat een ander medium dat ook kan. Ik geloof heel sterk in de non-verbale therapie, waarin het aanboren van creativiteit centraal staat. Ik denk dat we daarmee iets in handen hebben dat andere disciplines niet hebben. Dat maakt het voor de meeste jongeren dan ook leuk om naar toe te gaan, denk ik, voor de meeste jongeren. Ik ben niet mijn medium. Mijn medium is mijn hulpmiddel om ergens te komen, ik denk dat ik het zo zie. Ik heb wel lang gedacht dat dat heel slecht was. Maar dat denk ik nu niet meer. Als ik het nu zeg, dan denk ik, wat vind ik er eigenlijk van en dan denk ik dat het wel oké is. Ja.

I1 Ja oké, want als je bijvoorbeeld kijkt naar de werkalliantie. Zet je deze ook weleens in als doel?

T10: Ik zet het weleens, hetgeen wat ik heb opgebouwd, zet ik weleens in om bijvoorbeeld dan spreek ik met de jongeren af, dan krijgen ze hier niet heel veel huiswerk, dan schrijven ze wat, een stukje tekst, en dan vinden ze het prettig om dat alleen te doen. Dat snap ik. Als ik er naast zit is dat gewoon minder prettig. Dan spreken we af, probeer het volgende week af te hebben. En dan komt hij volgende week en dan heeft hij het niet gedaan. Dan is het een keer zo. Laten we erop wachten. Ik vind het dan altijd interessant om te zien wat er dan gaat gebeuren en dan heeft hij het niet gedaan. En dan spreek ik iemand daar wel op aan, maar ook vanuit de persoon naar de ander. Zo van, wij hadden een afspraak en nu ben ik hier, op het moment dat wij een afspraak hebben. En dan heb jij je dingetjes niet voor elkaar. Wat gaan we doen? Dan probeer ik de jongeren daar over na te laten denken, maar ja hoe zie je dat dan voor je. Want ik ben hier, ik heb tijd vrij gemaakt voor jouw. Nu is het wel mijn werk, maar ik maak wel tijd voor je vrij. Ik had ook iets anders kunnen doen. Dus ik ben hier en jij komt niet over de brug. Wat gaan we nu doen en de jongeren vinden het rete moeilijk om iets te bedenken. De ene mogelijkheid die er nu nog is, is dat een nieuwe afspraak maken en hun huiswerk als nog gaan maken. Dan vind ik het wel interessant om te kijken, komt de jongere er mee durft hij dat. Dat ligt er natuurlijk wel aan, wat wij hebben opgebouwd. Dat kan je natuurlijk niet doen, na twee weken. Want als je iets heb opgebouwd, dan kan je hun daar ook op aanspreken. Of dan haal je iemand op van school en dan zeggen ze in therapie, ik moet nog even dit afmaken. Oké, maar ik ga hier natuurlijk niet op jouw zitten wachten. Ik heb nog wel andere dingen te doen. Ik ga terug naar kantoor en dan zie ik je zo wel. Het is altijd spannend of ze dan komen. Maar ook daar zie je de relatie een beetje in van ja ik ben er en jij moet iets af maken en dat is oké, maar hoe lang duurt dat dan? Nog vijf minuten. Oké, dan ga ik terug naar kantoor en dan wacht ik nog vijf minuten en dan verwacht ik jouw daar. Ja, als je iemand dan twee keer hebt gezien, dan denk die persoon. Ja prima, zie je later. Maar iemand die al langer bij je is en die al langer contact met je heeft, die denkt, oké ik maak het af en dan ga ik naar Marjolein. Dan kan je erna zeggen, tof man, dat je er bent! Dat het gelukt is en dat wij een afspraak kunnen maken. Dan zet je denk ik wel, heel sterk je relatie in.

I1 Ja, dus dan zet je hem eigenlijk meer in als eigen verantwoordelijken.

T10: Ja, het krijgen van een werkrelatie is natuurlijk, ik ben verantwoordelijk, maar jij net zo goed. En is dat dan ook zo. Als we gaan toetsen, pak jij dan ook jouw verantwoordelijkheid. Ja, krijg je weleens zo'n excuses. Ja, maar jij heb niet gezegd waar ik heen moet. Pak jij dan

je verantwoordelijkheid of zeg je, ja dit gaat er tussendoor. Dan zet ik hem inderdaad wel in op afspraken nakomen en kan iemand met die werkrelatie ook uit de voeten. Ga ik goed?

I1 Ja, je gaat goed. (beide grinniken)

Wat voor effect zie je in de werkalliantie terug bij de cliënt zelf?

T10: Uum, ik denk dat als er een goede werkalliantie is, dat dan iemand meer bereid is om naar zichzelf te kijken. En met zichzelf aan het werk te gaan. Dan als hij er niet is. Maar wat is dan het effect van dat het contact er is? Nou, dat iemand eerlijker naar zichzelf kan kijken, nou als ik iets uitleg en ik vraag wat wil je leren dan, of ze weten het vaak niet of ze zijn het er niet mee eens of ze durven het niet te zeggen of ze denken dat dan iets moet. Maar als ik de werkalliantie een tijdje aan het opbouwen bent, dan kunnen ze bijvoorbeeld zeggen, ja, eerlijk zijn is zeg maar wel een probleem. Gezag dat vind ik wel lastig. En vanuit daar, als dat er is kan je bouwen aan, oké, jij vind ook dat dit een probleem is en vanuit daar kan ik gaan werken aan, oké, hoe gaan we dat dan oplossen? Als het voor jou een probleem is en jij durft het ook te zeggen, dan kunnen we ermee aan de slag. Ik denk dat de werkalliantie ervoor zorgt, dat iemand een verbinding met je aangaat en ook wel een soort van graag komt, maar wat houdt dat in. Dat iemand dan toch wel bereid is, van o ik moet hier iets van leren, ik moet hier iets mee. Dan hoeft het voor mij niet een hele volzin te zijn die smart is geformuleerd. Als iemand zegt, ja dat vind ik wel lastig of dat vind ik wel een ding. Dan is het er al. En dan kunnen we vanuit daar verder. Iemand gaat dat niet erkennen als die werkalliantie er niet is. Ik denk dat het een groot voordeel is.

I1 Je beschrijf net de werkalliantie met de jongeren en hoe zie jij dat dan terug voor jezelf?

T10: Ik merk dat ze sneller geneigd zijn om nieuwe dingen uit te proberen. Dingen die ze eerst stom vinden. Als ik daarin voorop ga, dan zeg ik, joh kom op, zullen we dat nu gaan doen. Dan doe ik het eerst voor en dan doe jij het na. En dan denken ze, oké als zij het dan doet dan kan ik misschien ook wel kijken of ik die lef heb om het ook te gaan doen. En met name bij drama merk ik dat de drempel som hoog ligt, om echt zeg maar aan de slag te gaan. Dat idee heb ik, dat ze het lastiger vinden dan bijvoorbeeld bij beeldend. Want bij drama moeten ze als vrij snel in beweging komen. Als ik daarin voor ga en laat zien, ze zijn heel de tijd bezig met wat zal een ander nu van mij denken. Dan zou het zo kunnen zijn dat ze denken, Marjolein vindt mij vast wel heel erg raar. Ter bevordering van de werkalliantie is het voor mij de taak om het een keer te proberen. En dan maakt het voor mij eigenlijk helemaal niet zo uit om dingen te doen. Nou dan doe ik het nu een keer voor jou en daarvanuit komen hun dan naar mij toe. Het zorgt ervoor dat ze uit de comfortzone stapt en ik denk dat het ook helpt, als ik het positief bekrachtigt. Er is alleen effect als ik dat meen. Als de ander dat niet kan geloven, omdat je de werkalliantie nog niet hebt, zeg maar.

I1 Want heb je ook één voorbeeld waarbij je dat kan vertellen?

T10: Ik heb een jongen in therapie gehad en die had veel problemen met gezag. En we hebben rollenspellen geoefend. Hij vond dat best wel gênant. De jongen was niet zo heel slim. Ik heb hem heel erg erkend, in het feit dat hij dat stom vond. Ik vond het heel oké, dat hij dat stom vond. In het begin wel, omdat hij zestien is en dat best stom vind. Elke dag had hij er wel last van. Dus hij vond wel dat hij er iets mee moest. Maar die rollen spellen, dat vond hij maar best ingewikkeld. Eerst hebben we best wel tijd besteed aan zoeken. Ik kan wel zeggen, jij moet die rollen spellen gaan doen, maar als we dat gaan doen dan gaat het niet lukken. Maar hij wou het niet. Dan moeten we eerst tijd gaan besteden aan kleine dingen. Wat werkt misschien wel. Ik ben heel open geweest in het feit dat ik het ook niet wist. En dat we daar maar samen naar op zoek moesten gaan. Volgens mij gaf hem dat ook heel veel ruimte. Zo van, oké ik wordt in ieder geval serieus genomen en ik mag ook zeggen dat ik het stom vindt. En uiteindelijk heb ik dan een weg gevonden, waarin ze met een groepsgeenoot samen kwam. Dat vonden ze eigenlijk beiden helemaal leuk. En daardoor ging hij vrij makkelijk. Oké als hij het ook doe, dan ga ik wel samen, dan vindt ik het wel oké. Maar ik denk, doordat ik er zoveel tijd aan heb gegeven, dat hij denk, Marjolein heeft nu deze oplossing bedacht, dan ga ik het wel proberen. Oké, dan doe ik die rollen spellen wel. Dan hoorde hij nog steeds zijn eigen stem enzo. Maar die andere gaat ook. Hij mocht zelf kiezen. Hij heeft zelf diegene benaderd. Het geeft hem heel veel ruimte en terwijl hij het moeilijk vind. En dan toch samen de weg vinden.

I1 Ja, want eigenlijk zeg je aan de ene kant, dat jij heel erg de voortouw neemt en aan de andere kant zeg je dat juist de jongeren het voortouw nemen.

T10: Ja het is denk ik zoeken naar een manier, waarop hij het idee heeft van hee, ik heb er iets over te zeggen. Maar dat ik zelf nog wel steeds de regie hou. Dan geef ik hem heel veel ruimte om zelf zijn ideeën daarin aan te geven. En dan kan het nog zo zijn dat het niet leuk is. Maar op een gegeven moment zeg ik, oké het is niet leuk, maar wat gaan we eraan doen. Dan moet hij zich herpakken. Dus het is steeds zoeken naar hoeveel ruimte geef ik hem dan, hoe lang moet dat dan duren. Op een gegeven moment zeg ik dan, oké ik heb het begrepen laten we kijken hoe we dan wel verder kunnen gaan.

I1 Wat maakt dat jij dat gaat sturen?

T10: Uum, naja op een gegeven moment denk ik ook, alles is erover gezegd. We vallen een beetje in deherhaling. Ik heb helder waarom je het zo vervelend vindt. Ik heb begrip het geloof ik, dat controleer ik door nog een keer na te vragen en nog een keer. En als ik het idee heb, we vallen in herhaling en we hebben er alles over gezegd. Dan probeer ik van daaruit te kijken naar, wat zijn dan oplossingen? Meestal duurt dat stuk niet eens zo heel lang. Het is op zich wel duidelijk dat hij niet wil. Bijvoorbeeld in de eerste bijeenkomst lukt het echt niet. Nou dan laat je hem even over en later gooi je hem er nog een keer in. Het kan ook aan stemming liggen. Lukt het dan niet. Oké dan gaan we wel wat verder onderzoeken. Meestal als het de eerste keer is, dan laat ik het er meestal bij. Dan kent de client mij nog niet zo goed. Maar als het bij de tweede keer weer ga ik het nog een keer proberen via een andere weg. Als het dan weer niet lukt, dan moet ik wel verder gaan kijken naar welke weg kan wel. Dan kan ik niet zeggen, dan pak ik de regie weer terug, want dat is meer op gevoel. Dan zeg ik wel dat ik het begrepen heb, dat je niet wil. Maar we moeten toch met elkaar verder. Zo.

I1 Heb jij een voorbeeld waarin er geen werkalliantie aanwezig was, maar waarin je wel je doel hebt bereikt?

T10: Uum, even graven hoor. Nou ik denk dat er dan toch altijd wel een soort van werkalliantie was. Misschien niet een hele sterke klik. Maar dat er echt helemaal niets is. Soms denk ik wel, het is niet helemaal geweldig, maar het is te doen. Zeg maar zo. Dan lukt het me wel om nog iemands doel te bereiken. Maar als je zegt iemand helemaal niets, nee. Wel heb ik, dat als iemand voor de zesde keer zijn afspraak is vergeten, dan komt er geen verbinding tot stand. En dat merk ik dan ook aan mezelf. Dan ik dan ook weleens denk, o ja het is dinsdag, dan komt die en die. Als ik zulk soort signalen bij mezelf merk, dan zeg dat iets over het contact. En dan ben ik aan het werk, en dan zeg ik, ja ik ga die jongen gewoon halen. Dat ander ga ik natuurlijk niet doen. Ik denk alleen niet dat je dan het een en ander bereikt. Er is altijd wel een weg geweest.

I1 Interessant.

T10: Ja, is dat interessant?

I1 Ja, eigenlijk wel toch? Want eigenlijk ga je vanuit dat er ergens een klik moet zijn.

T10: Ja misschien wel. Ik vind ook dat als je professionele therapeut met iedereen overweg moet kunnen of met iedereen moet kunnen werken. Die klik is dan van verschillende niveaus ofzo.

I1 Hoe bedoel je dat?

T10: Nou zo van, ook als is er maar een heel klein beetje een klik of verbinding is ook voldoende, zeg maar. En met andere jongeren heb je veel meer een verbinding en als je die tegen kom, dan zwaai je een keer. Maar dat zijn ze niet allemaal. Ik denk niet dat het bij allemaal hoeft om een proces aan te gaan.

I1 Want als je kijkt naar jezelf als persoon. In hoeverre kan je dan zeggen dat je persoonlijkheid meespeelt in de werkalliantie tussen jouw medium en de cliënt? (42:12 -> nakijken!!)

T10: Ik ga even hardop denken, ik weet niet op het klopt. Ik zit dan bijvoorbeeld te denken. Wat is mijn kwaliteit. Ik ben bijvoorbeeld best enthousiast over het algemeen. Het helpt wel, als de jongeren moe zijn, dan kan het soms zijn, dat ik juist harde ga. Komt op!, enzo. Het kan ook zijn, dat licht wel aan de jongeren, dat ik dan juist downsite ga, om te kijken of de jongeren van daaruit weer mee omhoog kan krijgen. Waar wilde ik heen? Ik weet niet of het

per se zo is, dat ik voornamelijk een klik heb met jongeren, die ook spontaan zijn ofzo. Als we het allebei zijn, dan is het juist niet helpend. Dan zijn we alle twee spontaan en dan kan je ook de rode draad uit het oog verliezen. Ik denk niet dat het per se zo is, dat jongeren die sneller de eigenschappen van mij hebben, dat ik daar sneller een klik mee heb.

I1 En in het medium zelf?

T10: nou ik denk wel, dat het in het medium, kijk als we bij spontaan blijven dan, ik vind spelen leuk. Het helpt wel, als de ander spelen ook leuk vindt. Het is niet noodzakelijk. Maar het maakt het spel leuker. Maar niet per se leerzamer. Als iemand het heel erg leuk vindt om toneel te spelen en daarin misschien wel hele creatieve ideeën er omheen heeft, ja dan dat het helpt als ik iets leuk vind, dan ben ik met de jongeren toneel spel aan het spelen en dan denk ik achter, ja het was echt heel leuk! Hele creatieve ideeën of een spannend complot. Dat wilt niet zeggen, dat iemand met minder creatieve spontane ideeën, minder leert dan iemand met spontane en creatieve ideeën.

I1 En al zou je bij wijze van spreken, de eigenschap zorgzaam pakken.

T10: Het maakt niet zoveel uit denk ik. Want ik zat wel te denken aan zorgzaam. Als iemand in therapie iets vraagt, van zorg voor mij. Dan irriteert dat juist.

I1 Maar dan is het wel een eigenschap die je zijn invloed heeft.

T10: Ja dat het uiteindelijk tegen elkaar gaat werken. Ja, ik zat te denken of het positief effect zou kunnen hebben en ik denk wel. Ik ben zelf niet zo opgevoed, dus ik vind de mensen in mijn omgeving al vrij storend en dan hier is het ook. Je verhoudt je natuurlijk anders. Maar ik kan bij die jongen wel bijvoorbeeld denken van, nou kom op zeg. Als je de rest van je leven hierom blijft vragen, dan wordt het wel een lange rit zeg. Dat straalt ik denk ik wel uit, in mijn houding.

I1 En hoe zit dat er dan in, in het medium zelf?

T10: Ja als iemand in het medium een slachtofferige rol aan gaat nemen. Dan weet ik niet of mij dat zodanig triggert als ik het in het echt zou doen. Dan denk ik dat ik daar eerder in mee zou gaan. Dan is het mijn rol. Dan zou ik het eerder doen.

I1 Wat maakt, dat je dan de trigger niet krijgt?

T10: Ja, omdat het dan niet echt is. Het voelt als wel echt en nu zit ik zelf te verkondigen van nee het is niet echt. Daar gaat mijn hele preek.

E + T10:(Gelach)

T10: Ik denk dat het komt, omdat ik dan ook niet mezelf speel. Ik speel ook wel een rol in het spel. Dan kan ik me juist voorstellen, dat als ik een jongen inzicht moet laten geven in zijn houding. Dan moeten we het heel groot maken. En dat kan in spel. Dan gaan we heel overdreven van, o het leven is zo zwaar en het zit allemaal tegen en o nu gaat het ook nog regenen. Gewoon heel groot en dan aan het einde van het spel, wat vinden we hier nu van? Dat is juist het mooie van het doen alsof. Je kan iets gigantisch groot uitvergroten.

I1 Ja, want hoe zou je de kracht van het medium in de werkalliantie?

T10: De kracht, is dat er juist zoveel kan. En dat dus ook in een rollenspel op een bepaalde manier met elkaar om kunnen gaan. Wat ze normaal gesproken niet mogen doen, omdat het sociaal maatschappelijk niet geaccepteerd is. Maar in een rollenspel, mag je niet zweren. We hebben afspraken dat sommige dingen niet mogen. Maar je mag in de huid van iemand anders. Er kunnen ook veel meer dingen, want het is je fantasie. Je gaat in het rollenspel en dan ben je iemand anders en dat stopt op een gegeven moment ook weer en dan ben je weer met elkaar. Maar daar tussendoor kan je in het contact dingen beleven, die je normaal gesproken niet kan beleven. Als wij altijd de therapeut en de cliënt blijven, dan ga je dat niet beleven. Wij kunnen dus in situaties stappen die heel gek zijn. Dat kan al iets heel simpels zijn. In het spel naar een restaurant gaan. Wie gaat er nu met zijn therapeut naar een restaurant. Dan kan je helemaal in een andere werkelijkheid stappen. Je bent zeg maar dezelfde persoon als die je zeg met in het echt bent.

I1 Hoe zie jij de kracht van jouw medium voor jezelf als therapeut?

T10: Ik denk dat je met mijn medium, en dat denk ik ook van muziek en beeldend, dat je iets te bieden hebt. Vooral voor jongeren. Het therapie idee is vaak niet zo prettig en ingewikkeld. En uiteindelijk kan het heel leuk zijn. Dan kan je ook ervaren dat je misschien meer kan dan je dacht. Weer nieuwe positieve ervaringen opdoen. Ik denk dat heel veel therapieën dat niet

in zich hebben. Dat komt juist denk ik die alliantie ten goede. Dat maakt hem denk ik anders dan andere therapieën. Dat we dat bezitten. Dat stukje creativiteit, dat alle jongeren denken dat ze het allemaal niet zijn. Maar ze komen er allemaal, gedurende de tijd achter, dat het best wel meevalt. Dat ze veel creatiever waren dan ze dachten. En het is leuk om iets te creëren. Bij beeldende helemaal, maar ook bij drama kan je dingen creëren en ook vastleggen. Bij muziek ook. En dan kan je nog eens terug pakken, terug luisteren. Datgene wat wij hebben, dat andere therapieën niet hebben. Dat allemaal komt de werkaliantie ten goede.

I1 En vanuit jouw als professional? Dus precies andersom.

T10: Nou ik denk, dat als ik het niet had, dat ik veel beperkter was in waar ik zou kunnen komen. Hoewel ik niet direct zeg, ik ben mijn medium. Maar ik geloof wel en dat heb ik bij de verbale therapieën gemerkt, ik pak altijd terug. Ik pak altijd elementen eruit, ondanks dat ik op dat moment geen drama therapeut ben. Omdat ik vind, dat het mij veel verder brengt en het mij ook veel meer informatie geeft, dan alleen maar bijvoorbeeld het gesprek. Maar het mij ook de kans geeft, om de jongeren op een andere manier te leren kennen. En dat zij zichzelf ook op een andere manier leren kennen. Dat heb ik eraan zeg maar. Ik kan me niet voorstellen, dat je alleen maar begeleider, therapeut of wat dan ook blijft, zonder dat je die elementen gebruikt. Ik heb veel om mij geengezien, dat veel therapeuten die verbaal zijn opgelegd, gebruik maken van allerlei non-verbale interventies, die eigenlijk van ons zijn. Dan denk ik, ja jullie merken het ook op.

I1 Ja, want heb je daar een concreet voorbeeld van?

T10: Nou, bijvoorbeeld, wij gaan starten met een emotieregulatie training. Dat doen we vanuit surfen op emoties. Dat is afgeleid van de GGD. Toen ging ik dat boek lezen en toen dacht ik, men, rollespellen en ontspanningsoefeningen. Ja die gebruiken wij ook heel veel. Daar zitten allerlei dingen in, die het stukje theorie of verbaal steunen. Het maakt het voor de kinderen en jongeren veel krachtiger. Bijvoorbeeld vragen over het inzetten van je wijsheid. Dat is voor jongeren een soort zweverig iets. Maar als je er drie stoelen neer zet, een stoel wijsheid. Links is verstand en rechts is gevoel en je gaat een rollenspel doen. Dit is de situatie. Jij zit op de stoel. Ga je reageren, dan gaat het bij de jongens van 'o, wacht', zo voelt wijsheid. En als je het alleen maar uitlegt. Dan blijft het een beetje een concept dat in de lucht hangt. Daardoor zullen ze ook sneller in hun eigen situatie zich bewust worden van, o dit is gevoel en dit is wijsheid.

I1 Oké, dan zitten mijn vragen erop. Dan wil ik je hartelijk bedanken.

Bijlage 12 Interview cliënt L1 op 24-05-2016

Cliënt L1- Lelysta; Intermetzo Lelystad; 24-05-2016:

Mogen we je leeftijd opschrijven?

L1: 23 jaar

Wat voor therapie heb jij?

L1: Beeldend en PMT

Hoe bevalt therapie jouw?

L1: Goed je kan therapie kwijt, het geef je een bepaalde rust. Als ik op verlof ga dan ga ik naar mijn zoontje en als ik dan terug komt, dan plastificeer ik een foto van dat moment bij beeldende therapie.

Wat doe je bij beeldende therapie?

L1: Iets met mijn handen maken. Plankje kan ik bezig zijn. Je kan creatief zijn en je hoeft niet na te denken.

Hoe is het om bij je therapeut te werken?

L1: Het voelt fijn. Ze vraag hoe het op de groep gaat en hoe het op verlof gaat. Ze is altijd geïnteresseerd.

Hoe gaat het als je een mindere dag heb?

L1: Dat mag ik bij haar aangeven. Dan mag ik rustig opstarten . Bijv. dan zet ik een muziekje op.

We hebben het er over gehad dat die sfeer zo fijn is, wat heb jij nog meer nodig om fijn aan de slag te kunnen?

L1: Hoe het nu gaat is het voor mij perfect. Er wordt rekening gehouden wanneer je niet lekker in je vel zit. Ze helpt als het moeilijk is. Je heb altijd iets te doen.

Wat doe je om jezelf fijn te voelen binnen therapie?

L1: Even praten, hoe de dagen zijn geweest en dan begin ik rustig te werken. Gesprek is voor mij echt fijn. Een luisterend oortje.

Hoe gaat het nu in therapie?

L1: Het gaat goed ik ben er altijd.

Je hebt naast beeldend ook PMT. Kan je uitleggen wat je daar doet?

L1: Vroeger toen ik verlof had, had ik agressie en daarom hebben ze mij aangemeld voor PMT. Daar ga ik boksen, tafeltennissen en dan gaan we praten hoe ik mezelf rustig kan houden. Toen had hij voor mij een stoplicht gemaakt. Toen ik nog veel agressie had kon ik op de groep aangeven hoeveel agressie ik in mijn lijf had.

En dat heb je nog meer geleerd bij PMT?

L1: Ja en ook balans oefeningen. Ook je ademhaling hoe je rustig kan worden als je boos kan worden.

Dus bij Beeldend begin je met gesprek en dan ga je aan de slag en bij PMT ga je aan de slag en begin je met PMT.

Hoe vaak heb je therapie?

L1: Iedere dinsdag PMT en donderdag beeldend.

Zou je nog iets willen toevoegen?

L1: Ik ben er blij mee.

Wat heb je van de PMT-er nodig binnen de therapie?

L1: Ja af en toe dat ik moe ben, dat hij mij toch meesleept

Heb je naast deze therapieën ook andere therapieën?

L1: Ja op de groep hebben You turn?

Wat is voor jouw het verschil tussen deze therapieën?

L1: Ja bij beeldend kan je creativiteit kwijt, bij PMT kan je je agressie kwijt. Waarna ik het kan gebruiken bij het aangeven in groeps gesprekken.

Dus, datgene wat je bij beeldend en PMT heb geleerd kan je gebruiken bij de groeps gesprekken?

L1: Ja.

Bijlage 13 Interview cliënt L2 op 24-05-2016

Cliënt L2- Lelystad; Intermetzo Lelystad; 24-05-2016:

Mogen we je leeftijd opschrijven?

L2: 20 jaar.

Wat voor therapie heb jij?

L2: Beeldend en PMT

Wat doe je bij PMT?

L2: Ga je meestal gewoon sporten door ontspannen te worden.

Je gaat één op één niet met andere jongens en dan doe je oefeningen om spanning weg te halen. Ik kan tot rust kan komen. Hij legt mij uit hoe ik rustig kan worden zonder dat er komen. Je oefent bij PMT hoe je op de groep kan doen.

Wat fijn. Hoe is PMT voor jouw?

L2: Ik voel rust daar ontspannen

Wat betekend je therapeut daar voor jouw?

L2: Legt uit. Praten Hij leert mij dingen aan.

Hij zeg meestal dan voel je je hartslag een beetje bonken een beetje snel en dan moet je oefeningen gaan doen. Dat moet je op de groep doen, zodat je weer ontspannen wordt.

Hoe is Beeldende therapie voor jouw?

L2: Beeldend is het bijna hetzelfde. Daar maak je een stoel of een bankje. Maar meestal wat we doen is tekenen. Dat geeft ontspannen. Veel jongens hebben hier spanning en weten niet hoe ze hier mee om moet gaan. In de therapie leer je er mee om te gaan.

Beeldend vind ik leuker. Omdat je dingen maakt.

Wat heb je van je therapeut nodig?

L2: Veel uitleg over de opdracht. Soms werken we samen. Dan is zij aan het tekenen en ik ook. Nu maak ik een bankje en dan help ze mij daar ook in. Soms gaat ik zagen en dan neemt zij het over van mij

Hoe gaat het nu?

L2: Goed.

Heb je naast de therapieën nog andere therapieën of groepsgesprekken?

L2: Ik heb EMDR, dat is iets persoonlijker. Daar ga je niks maken alleen praten. Kan je niet vergelijken.

Wat is voor jouw het verschil tussen de therapieën?

L2: Beeldend is gewoon lekker doen. Van EMDR word ik juist gespannen omdat ik daar over na moet denken. Dat komt veel dichterbij, is veel persoonlijker.

Zou je nog iets willen toevoegen?

L2: Therapieën zijn heel fijn ze bieden veel rust. Sommige denken dat het niet werkt, maar het werkt wel.

Hoe dacht je over de therapieën voordat je begon?

L2: Er was een groepsleider. Ik ga je opgeven voor beeldende therapie. Maar toen ik daar kwam was ik gespannen. Ze zei, probeer eens iets te tekenen. Toen ging ik dat ook gebruiken op mijn kamer.

Bijlage 14 Interview cliënt L3 op 24-05-2016

Cliënt L3- Lelystad; Intermetzo Lelystad; 24-05-2016:

Mogen we leeftijd noteren?

L3: 22 jaar.

Wat voor soort therapie heb jij?

L3: Beeldend en dramatherapie. PMT

Hoe lang heb jij al therapie?

L3: Dramatherapie en PMT, 1 jaar, beeldende therapie, 6 maanden.

Wat doe je bij dramatherapie?

L3: Toneelspelen, je gaat daar leren hoe je moet omgaan met boosheid. Leren nee zeggen en nog een hoop dingen.

Hoe leer jij om te gaan met je boosheid?

L3: Door spelletjes te spelen. Kijkt hoe ver ik kan gaan, voordat die boosheid er komt.

Wat maakt het voor jouw fijn?

L3: Ik volg therapie voor mijn boosheid. Ik heb een hoop geleerd.

Wat heb je geleerd?

L3: Hoe ik om moet gaan met boosheid. Wanneer wordt je boos en wat ga je doen om het niet te escaleren. Je zoekt ontspanning of je gaat iets doen. Voetballen, sporten muziekluisteren.

Wat werkt fijn met je therapeut?

L3: Samenwerken is belangrijk en je moet er ook voor gaan.

En als jij er een dag voor heb als je er minder voor wilt gaan?

L3: Dan ga je iets anders doen, wat je leuk vindt.

Hoe helpt je therapeut jouw?

L3: Dat zoeken we samen uit. Dan zoeken we naar een andere oplossing.

Wat is er zo fijn aan beeldende therapie?

L3: Je kan daar iets maken. Schilderijen huis, veel dingen. Je bent daar bezig, je doet daar dingen met je handen en daar ben ik goed in. Daar leer je ook met je boosheid om te gaan. Leren nee te zeggen. Eerst keuzes te maken. Net zoiets alleen anders.

Hoe voelde je je voor de therapie? Hoe dacht je toen over therapie?

L3: Ik voelde me op mijn ongemak. Je bent daar voor het eerste keer en ze verwachten veel van je. Je moet je emoties laten tonen en dat doe ik niet.

Nu lukt het beter. We kennen elkaar langer. We vertrouwen elkaar. Wat daar gebeurd blijft in die hok. Een beschermende omgeving is voor jouw fijn om in te werken.

Heb jij ook een therapie met meerdere mensen?

L3: Ja, maar dat is stop gezegd. Ja ik voelde mij ook fijn.

Je doet dat met jongens die ook op je afdeling zitten?

L3: Ja.

Heb je ook weleens dat je niet met sport drama of beeldende bezig ben met groepsleiding of psycholoog?

L3: Elke dag. Wat is het verschil? De groepsleiders die zijn elke dag bij jouw. Je ziet ze maar één keer in de week. Met hun heb je meer contact dan met beeldend therapie en ander. Maak geen verschil, maar je kan er wel veel leren. Het maakt je verstandig.

Heb je ervaring met andere therapieën of hulpverlening?

L3: Met een psycholoog. Ik ben niet zo'n praten daar hou ik niet van ik doe dingen in plaats van praten. Dan moet ik gaan nadenken wat ik ga zeggen en dat duurt een hele hoop. Bij beeldend gaat het over het werkstuk. Dat praat makkelijker.

Heb je ook doelen in therapie?

L3: Ik heb alles gehad om alles te bereiken. Het gaat goed. Ik moet leren nee zeggen. Eerst keuzes maken en dan dingen doen en dan pas mijn boosheid. Ik heb doelen en daaraan moet ik voldoen en dan heb ik PMT behaald.

Hoe helpt de beeldende therapeut jouw?

Ze gaat met mij meer in gesprek. Ze zoekt de grenzen op, wanneer ik boos kan worden. Bijv. ze stelt vragen over de familie. We doen een werkstuk wat over mijn doelen gaat.

Hoe helpt de drama therapeut jouw?

L3: Is hetzelfde alleen daar ga je toneelspelen. Ze doet mee. Ze laat mij ook iets anders doen. Dan kijk ze hoe doe ik het. Je moet je concentreren op je werkstuk en wat daar gebeurt daar moet je niet naar kijken. Als je daar mee bezig ben dat de rest niet bestaat. Ze heeft mij dat vertelt. Zij weet wat ik nog moet doen en niet. Zij vertelt mij dingen waar ik mee zit en wat ik doe. Dat kan je de volgende keer zo doen. Ze ziet veel dingen en spiegelt dat. Ik vind het fijn dat ze dat laat weten wat ik goed doe en niet. Ze kijkt teveel naar mij en dan wordt ik gefrustreerd. Ze reageert normaal. (kalm, zacht, humor en serieus en ze lacht erbij) Ze wilt ons niet boos maken.

Wil je nog iets kwijt?

L3: Ik heb een hoop geleerd.

Bijlage 15 Interview cliënt L4 op 24-05-2016

Cliënt L4- Lelystad; Intermetzo Lelystad; 24-05-2016:

Mogen we je leeftijd opschrijven?

L4: 23 jaar

Wat voor therapie heb jij?

L4: Beeldend

Wat vind je fijn aan beeldende therapie?

L4: Dat ik mijn inspiratie kan je uiten in alles wat ik maak en teken.

Wat doe je vooral in zo'n beeldende therapie?

L4: Klei, tekenen van alles.

Wat maakt dat je voor die materialen kiest?

L4: Ik doe het omdat ik het leuk vindt.

Hoe is het om bij je therapeut te werken?

L4: Ik bespreek met haar wat we gaan maken en dan gaan we samen wat leuks aan het maken. Dus je bent samen meestal met haar aan het werken.

Hoe gaat de therapie nu?

L4: Hierbinnen heb je niet zoveel te doen, als je naar therapie kan is dat weer iets. Ik maak beelden ik teken iets met knippen en plakken. Het is variërend.

Wordt je er ook rustig van als je aan het werk ben of juist druk of juist ontspannen?

L4: Ja, juist ontspannen en rust.

Wat je leert in therapie, gebruik je dat ook op de groep?

L4: Ja op bepaalde gelegenheden wel ja. Als het mogelijk is wel ja.

Hoe was het voor jouw voordat je met therapie begon en hoe is het voor jouw nu om naar therapie te gaan?

L4: Ik doe het gewoon voor mezelf. Iets leuks. Nee ik zag er niet tegen op. Ik deed het gewoon omdat ik het leuk. Waar ik zin in heb, dat ga ik doen.

Wat moet er om je heen zijn, wat je fijn vindt om te werken?

L4: Als er materiaal is dan is het oké.

Mogen er ook mensen in de buurt zijn of werk je liever in je eentje?

L4: Ik heb geen problemen met anderen mensen. Als er maar materialen in de buurt zijn.

Heb je ook doelen waarmee je met je therapeut werkt?

L4: Op dit moment nog niet, maar vanmiddag heb ik wel haar. Bijv. wat wil je bereiken, wat wil je maken binnen deze tijd.

Je werkt samen met je therapeut, helpt ze ook weleens?

L4: Ze helpt altijd, ze staat altijd klaar voor mij.

Heb je dat nodig?

L4: Niet perse maar zo is zij gewoon. Als iets niet uitkomt, dan staat ze klaar om mij te helpen, dat vind ik wel fijn.

Bijlage 16 Interview cliënt L5 op 24-05-2016

Cliënt L5- Lelystad; Intermetzo Lelystad; 24-05-2016:

Mogen we je leeftijd opschrijven?

L5: 20 jaar

Wat voor therapie heb jij?

L5: Beeldend, muziek, drama, PMT

We hebben nog niets meegemaakt over muziektherapie. Kan jij iets over muziektherapie vertellen?

L5: Ik had een tijd van moeilijke momenten. Moeite met verwerking van bepaalde gebeurtenissen. Diegene die het doet heeft heel veel liefde voor muziek en dat is het mooiste om het over te brengen

En dat zorgde er dus voor dat je met plezier naar muziek ging?

L5: Ja

Hoe voelde je je tijdens muziektherapie?

L5: Ik ben een half bloedje dus ik heb leren spelen op een jambee. Hij leerde mij niet alleen ruimte te geven op ritme maar in de muziek op momenten dat je slaat zet het van je af

Wat maakt dat het zo prettig was?

L5: Samenwerking is op zich ook wel prettig. Hij is niet zo heel pusherig, dat moet je bij mij echt niet doen want dan zit je bij mij verkeerd.

Wat betekend PMT voor jouw?

L5: PMT is leuk. Veel sparren. Je zit binnen en je hebt niet zo veel te doen kijken hoe ver je kan gaan. Een stukje beheersen van je agressie. Ik ben geboren op de straat en het probleem is dat ik weet wat de problemen zijn in agressie . Bij PMT kan je dat heel duidelijk naar voren brengen. Dat je wel de grenzen weet, maar dat je die grenzen op wist te zoeken. Ik heb hem binnen twee maanden afgerond hij vond het goed genoeg.

Wat was er fijn om met de PMT-er te werken?

L5: Hij maakte duidelijke afspraken en hij was geen watje. Dat vind ik fijn om samen te werken.

Wat betekent beeldend voor jouw?

L5: Dat is een lastige emotie verwerking omdat je ook over een bepaalde manier met elkaar praat. Ik heb hier al vijf jaar gezeten. Een beetje zonde van de tijd. Samenwerking met deze vrouw is goud waard. Sommige mensen blijven heel veel vragen en dat roept frustratie op. Deze vrouw werkt op niveau en het is niet gedwongen. Dat is het stukje beeldend dat heel fijn is.

Wat betekend drama voor jouw?

L5: Drama dat vind ik echt te gek. Ik hou van toneel spelen. Dat is het mooiste wat er is. Je kan even helemaal ontladen. Dat vind ik prettig. Ik heb veel last van ADHD. Je zit veel op jezelf buiten de fitness om. Grappen en shit vind ik wel leuk. En dat kan bij drama therapie.

Heb jij hierbij iets van de dramatherapeut nodig?

L5: Nee, Ik wordt als andere behandeld. Weet je wat het is, humor. Als een jongen een leuk meisje tegen komt, die klik is belangrijk. Maar dat gaat vanzelf. Je kan wel therapie volgen omdat je het wilt, maar dat zijn, je kan beter een beetje goede wil tonen dan ben je er sneller van af. Ik heb ze binnen een half jaar gehaald waar de meeste een jaar over doen. Want je zit nu vijf jaar hier. Heb je alles in een half jaar gevolgd. Ja ik heb alles wel in een half jaar gedaan, maar er zijn een aantal, o, kijk, die heb ik gemaakt. Airbrush, zonder uitgesneden lijnen. Het was ook wel een hele strijd met mezelf. Dat zijn dingen daarom zit ik hier. Ik laat dingen zien dat ik wil en wat ik kan. De laatste drie jaar dat ik hier zit, vraag ik mij af wat ik hier doe.

Heeft het feit dat je hierna iets kan laten zien nog invloed? Betekent dat extra veel voor je?

L5: Het eindresultaat maakt voor mij niet uit. Ik heb ook een trots, daarvoor heb ik niet per se een trofee nodig. Je leert overal wel iets. Als je met muziek dan leer je daar instrumenten te bespelen. Je tijd nuttig besteden toch?

Zijn er doelen waarmee je werkt in therapie?

L5: Ik heb eigen doelen. Dat heb ik ook vanaf het begin gezegd. Ik ben die en die en dit is mijn grens. Het zou wel moeten, maar omdat ik als initiatief heb getoond hadden hun zo van prima. Deze mensen vinden ook dat ik uit behandeld ben. Het gaat nu goed met mij en met de therapieën.

Volg jij ook nog andere therapieën?

L5: Ja, de psycholoog.

Wat voor verschil merk jij tussen een therapie van PMT (non-verbalen therapie en de therapie van je psycholoog?

L5: Een psycholoog begint op mijn zenuwen te werken omdat ze steeds vragen proberen te stellen. Je moet niet aan mij trekken want dan trek je aan een dood paard.

Wat vond je van de therapieën voordat je eraan startte?

L5: Eenmaal gedaan is gedaan en die gedachten is blijven hangen. Ik weet dat ik overal wel in slaag dat is geslaagd.

Wat is voor jou belangrijk in therapie?

L5: Een goeie start. Op het moment dat jij vrolijk ben, dan is het voor mij al goed.

Bijlage 17 Interview cliënt S1 op 24-05-2016

Cliënt S1- Sassenheim; de Horizon- De Vaart; 24-05-2016:

J: Uhm even denken, je zit bij je therapeut in therapie he, dramatherapie. Hoe lang ben je ongeveer al bij haar in therapie?

S1: Uhm, drie weken?

J: Drie weken, oh dus je hebt nog maar een paar keer meegemaakt.

S1: Ja een paar keer inderdaad.

J: Hoe waren die paar keer?

S1: Uhm goed, ik vond het gewoon goed gaan.

J: Fijn. Heb je ook doelen waarmee je werkt, of ben je nog aan het kijken?

S1: Ja het gaat meer over mijn agressie, over hoe snel ik boos kan worden, wat ik daar aan kan doen, uhm, of ik snel verdrietig wordt en dingen uit mijn verleden, hoe ik dingen had uitgepakt zeg maar. Gewoon meer, over mijzelf zeg maar.

J: Ja, precies. En dat doe je dan door drama te doen?

S1: Ja, ja.

J: Ja. En wat vind je er dan fijn aan dat je dramatherapie?

S1: uhm ik heb geen idee. Ik wist eerst niet eens wat dramatherapie was, maar mij leek het gewoon goed om met iemand zeg maar te kunnen praten over mijzelf zeg maar. Hoe ik soms er in zat en dat ik dingen er uit kon gooien ofzo. Was wel fijn om, ja fijn om dat te doen.

J: Dus het is fijn dat je met haar kan praten?

S1: Ja.

J: Heeft het ook nog een meerwaarde dat je aan het spelen bent in de therapie?

S1: Ja soms uh, dan doen we ook een soort van spelletjes. Van dat er briefjes op tafel staan met dingen die uh er gebeurt, die gebeuren in die tekst zeg maar; je bent in de winkel en je ziet, je bent met je vriendin in de winkel, in de Hema en je ziet een nagellakpot maar je hebt geen geld, wat zou je doen. En je vriendin zegt van je kan het pakken wat zou je doen? En dan gaan we dat spelen zeg maar en dan doen we het hoe ik het zou aanpakken zeg maar. Dat soort dingetjes vind ik bijvoorbeeld ook leuk.

J: Ja, en dan kan je een beetje oefenen ook?

S1: Ja.

J: Dus het is voor jou wel fijn, dat je dat een beetje spelenderwijs kan oefenen?

S1: Ja, ik vind dat wel leuk.

J: Mooi. Uhm, hoe is de sfeer bij jullie in therapie? Is het fijn om er te zijn of is het lastig of?

S1: Ik vind het gewoon fijn.

J: Jij vindt het gewoon fijn en wat is er zo fijn aan de therapie?

S1: *Giechel* Nou gewoon dat uh dat het gewoon gaat op een goede manier zeg maar. Gewoon, ik kan gewoon zeggen wat mij dwars zit, ik ben gewoon eerlijk op dat moment wanneer ze vragen stelt bijvoorbeeld, ik ga niet er om heen draaien, omdat ik bang ben dat uh, om iets bijvoorbeeld. En ja, het is gewoon ook leerzaam. Ik heb uh bijvoorbeeld een schema hoe mijn boosheid er uit ziet enzo. Van bijvoorbeeld één, twee, drie, van wat ik bij één doe en wat ik bij één zou moeten doen. En nu als ik boos ben, dan denk ik daar soms ook aan. Dan denk ik van hé ik moet gewoon ff een momentje voor mijzelf nemen, ff een momentje tot rust komen, even tot tien tellen en dan is het weer klaar.

J: Mooi, dus daar heb je al een methode, een manier, voor gevonden?

S1: Ja.

J: En hoe helpt je therapeut jou daarbij dan?

S1: Doordat ik eigenlijk goed vertel hoe ik het eigenlijk zelf aanpak.

J: Ja, en doet zij daar nog iets in? Heeft ze een bepaalde houding, waarin ze dingen zegt of?

S1: Hoe bedoelt u?

J: Uhm, zegt ze het met een harde stem of begeleidt ze je met een zachte stem of ?

S1: Gewoon op de manier waarop jij nu praat *giechel*.

J: Oke, dus gewoon normale stem hoogte. En ze zegt geen speciale dingen tegen jou waardoor je je zekerder voelt of ?

S1: Nee.

J: Niet iets speciaals in ieder geval, is je niet opgevallen.

S1: nee, nee.

E: Wat voor een opdrachten geeft ze daarbij? Nou je moet natuurlijk als je bij drama komt, dan zegt ze kom we gaan nu vandaag.....

S1: Dan kom ik binnen en dan gaat het eerst over hoe mijn dag is gegaan. En dan zeg ik ook soms dat ik druk ben bijvoorbeeld en dat ik hele druk ben, dat ik hyper ben en dat ik heel druk ben. En dan zegt ze o je bent dus druk, laten we iets bewegend doen, dan ben je tenminste ook aan het bewegen. En dan is het heel fijn dat ze daar ook rekening mee houdt. Dat ik niet de hele tijd zo zit te vervelen zeg maar, door te praten te praten. En dan gaan we bewegende spelletjes doen en dan gaan we weer verder praten en dan gewoon praten over mijn boosheid enzo en al die dingen en andere spelletjes doen en oefeningen en weet ik veel wat. Dus ja het gaat gewoon goed.

J: Dus ze past zich op jou aan zeg maar?

S1: Ja.

E: En als je dan bijvoorbeeld een rollenspel moet doen? Hoe ziet zo'n rollenspel er uit dan voor jou? Zeg maar wat, zegt ze dan bijvoorbeeld speel jij maar een rollenspel, of doe je dat samen?

S1: Dat doen we samen dan. Dan is zij een karakter, bijvoorbeeld het meisje dat zegt van ja doe het. En dan ben ik degene die zegt van nee, nee niet doen, bijvoorbeeld. Ja dat is een voorbeeldje en dan ik mag kiezen wat ik mag zijn zeg maar en dan is zij de overgebleven ding zeg maar.

E: Oke. En hoe vind je dat om in zo'n rol te spelen?

S1: Ik vond het wel leuk. Ik vind het echt grappig om dat te doen met iemand anders. En het begon echt echt te lijken, dus dat was wel wat ik ook grappig,... ik dacht echt van nu ben ik bekend, nee maar uh het was gewoon fake ftjes.

E: En als je dan weer het hebt gespeeld, neem je ook wel eens dingen mee uit het spel? Van nou dat kan ik misschien daar gebruiken of?

S1: uuhm nee niet echt

J: In groepssituatie?

S1: Ja bijvoorbeeld wel, want we hadden het ook over een rollenspel die ging over schoonmaak uh, dat ik en een vriendin samen in een huis woonden en dat ik twee weken mijn taak niet heb gedaan en dat zij uh wel elke keer haar taak doet en zij vond dat ik ook mijn taak moest dan, dus dan gingen we daarover in een soort discussie en uhm het was wel iets wat ik ook eerder heb meegemaakt. En toen dacht ik van hé ik had het zo en zo moeten aan pakken, dan was het misschien anders geweest dan hoe het toen was afgelopen zeg maar bij mij. En toen dacht ik van o dat is ook wel iets nieuws dat ik heb geleerd.

J: Dus ja, dan neem je het inderdaad wel mee.

E: Dank je wel.

J: Heb je ook wel eens andere therapie gehad dan dramatherapie?

S1: Dramatherapie?

J: Heb je ook wel eens beeldende therapie gehad, of PMT of?

S1: Nee, nee.

J: Wel met een psycholoog gepraat soms af en toe?

S1: Ja.

J: Wat voor verschil ervaar jij tussen het dramatherapie hebben of een gesprek met een psycholoog? Wat zijn daar volgens jou voor een verschillen in?

S1: Uh, ik heb niet echt een hele goede gesprek gehad met de psycholoog eerder en ik ga niet echt vaker naar een psycholoog ofzo. Ik dacht dat ik dat nodig had, gewoon met mensen praten die ik kan vertrouwen zeg maar, dacht ik van oke dan ga ik met jou in gesprek en dan hoop ik dat je mij begrijpt en dat je het in vertrouwen bij je houdt zeg maar. Maar ik heb wel een keer met iemand hierzo, die zei dat hij een psycholoog is, dat hij een beetje met mij ging praten. Dat ik vond dat het niet hierzo moest komen en zo, dat het allemaal oneerlijk is. Begon ik een beetje te huilen zelfs en toen zei hij van ik vind dat je erg dapper bent dat je het allemaal zo volhoudt, want ik zou het ook niet zo kunnen doen. En dat was wel een gesprek die, ik voor het eerst had gehad met een psycholoog hier in de de Vaart zeg maar.

J: En wat zijn dan verschillen? Want dat ene is echt ene gesprek, dat andere ga je ook spelen? Is er nog meer verschil?

S1: Bij het praten gaan emoties bij mij omhoog zeg maar, dat ik ga denken aan meer dingen. En dat gewoon bijna tranen ga krijgen enzo. Maar bij spelen is het een beetje leuk in mijn hoofd zeg maar en kan ik niet echt denken aan verdrietige dingen enzo. Maar als je stil bent dan ga je sneller, als je praat over emotionele dingen, ga je sneller huilen zeg maar.

J: En wat vind je dan zelf fijner? Of verschilt dat?

S1: Dat verschilt hoe ik er in zit. Als ik een beetje sipjes ben dan vind ik het wel prettig om te huilen natuurlijk, maar als ik gewoon en leuke dag heb gehad, vind ik het niet zo leuk om opeens te huilen zeg maar.

J: Dus dan is die dramatherapie wel heel fijn. Hoe vaak per week heb jij drama therapie?

S1: Eén keer per week.

J: Eén keer per week, oke. Uhm even denken. Mogen we je leeftijd gebruiken in het interview?

S1: Ja.

J: Wat is je leeftijd?

S1: Ik ben veertien jaar.

J: Veertien....

E: Je hebt nog maar drie weken therapie toch?

S1: Ja ongeveer.

E: Want als je in die drie weken, uhm hoe ga ik het zeggen. Uhm. Zeg maar je bent nu drie keer dus naar therapie geweest, is elke keer voor jou hetzelfde geweest? Of heb je zo iets van nou dan vond ik het wel leuker of dan vond ik het toch niet leuker?

S1: Eén keer was het praten en echt veel praten en de volgende keer vond ik het wel gewoon fijn om gewoon te praten maar daarna is het weer verschillend. Ik vind het wel dat het een beetje hetzelfde is eigenlijk, maar het is aan de andere kant gewoon fijn. Dat het gewoon zo is.

E: Oke

J: Ik denk dat we verder niet zo veel vragen meer hebben. Oh ja had je een bepaald beeld voor je naar de therapie ging, over de therapie?

S1: Ja, ik dacht dat het gewoon hier in een kantoortje was en dat we zouden praten enzo over mijn emoties en over alles wat er in mij speelt. En wat er in het verleden is geweest en ik kon praten, zodat ik het ergens kwijt kan. Ik dacht dat het zo iets was, maar het was meer gewoon over mijn emoties zelf. Ja gewoon praten over mijn emoties en dingen doen. Ik dacht dat het meer zitten was en huilen en dat soort dingen.

J: En hoe vind je dat nu dan dat dat anders is?

S1: Uhm, ik vind het gewoon fijn.

J: Ja. Die schoot me nog te binnen.

E: Als je dus in therapie bent bij de dramatherapeute, uhm, is er dan, wat vind je dan fijn aan haar, dan zeg maar. Wat vind je fijn aan wat zij doet in de therapie?

S1: Ze kan gewoon goed luisteren. Uhm ik vind dat ze echt luistert naar wat ik zeg. En dat ze mij ook meestal gelijk geeft in als ik wat zeg en als ik wat zeg dat ik gewoon duidelijk kan zijn in wat ik bedoel en dat ze het gelijk snapt zeg maar. En gewoon dat we dat dan ook gelijk gaan aanpakken van hoe het ander zou zijn. Dat ik dan daar van leer, van wat ik heb gedaan. En dat vind ik echt goed, want er was niet echt iemand die tegen mij zei, hoe was het als je het anders had gedaan? Als je het zo en zo had gedaan dan was het misschien niet zo afgelopen.

E: Dus dan kijk je eigenlijk echt meer naar de volgende keer, wat je de volgende keer beter zou kunnen doen?

S1: Ja.

E: Want uh gebruik, kijk je bij de psycholoog bijvoorbeeld naar wat je de volgende keer anders zou kunnen doen of gaat het daar echt veel meer over ...

S1: Ik praat niet echt met een psycholoog.

E1; naja ik bedoelde eigenlijk meer met toen je dat gesprek had met die ene psycholoog. Ging dat toen veel meer over wat je anders had kunnen doen, of ging dat meer over ...

S1: Dat ging veel meer over mijzelf.

J: En wat er gebeurd was zeg maar in het verleden?

S1: Ja.

E: Oke, dan denk ik dat we m hebben gehad.

J: Dan hebben we alle vragen beantwoord denk ik.

E & J: Bedankt!

Bijlage 18 Interview cliënt S2 op 24-05-2016

Cliënt S2- Sassenheim; de Horizon- De Vaart; 24-05-2016:

J: Je zit dus in dramatherapie. Hoe lang zit je al in therapie?

S2: Net een paar weken.

J: Net een paar weken, dus je bent nog aan het beginnen bij haar? Heb je wel andere therapieën al gehad voor deze therapie?

S2: Ja, maar niet op de Vaart.

J: Oke, maar wat voor soort therapieën waren dat?

S2: EMDR enzo.

J: en wat voor verschil heb je tot nog toe ervaren tussen EMDR en drama? Welk verschil zeg maar, hoe..?

S2: Daarzo ga je echt heel erg op één ding richten bij EMDR. En hierzo op allemaal verschillende dingen.

J: En wat voor soort verschillende dingen doe je dan in de therapie? Wat heb je allemaal al gedaan in de afgelopen keren?

S2: Eigenlijk niet echt therapie, maar gewoon gepraat over problemen die ik had enzo. Waar ik mee zat heb ik eigenlijk over gepraat.

J: gewoon gepraat, of heb je ook gespeeld?

S2: Ja dat ook.

J: Oke, en wat vind je zo fijn aan de dramatherapie of vind je het eigenlijk helemaal niet zo fijn dramatherapie?

S2: Jawel, beter dan dat er iemand zit, bijvoorbeeld met EMDR met zo'n stokje. Je dat vind ik niet zo leuk.

J: En wat is er dan fijner aan dramatherapie? Wat maakt dat zo fijn dan?

S2: Nou dat je het daarna nog na kan bespreken hoe het gegaan is enzo.

J: En daarvoor speelt dan?

S2: Ja.

J: Hoe vind je het om bij de dramatherapeut in therapie te zijn?

S2: Goed.

J: Heeft ze nog een bepaalde houding die jij fijn vindt? Of bepaalde dingen die jij heel fijn vindt aan haar?

S2: Ja gewoon over praten enzo en vragen. Gewoon als ik niet wil, dat ik het dan ook niet hoeft te doen. Maar dat ze wel gewoon probeert dat ik het wel ga doen, maar dat alleen als ik het echt niet wil ik het niet doe.

J: Ja dat is duidelijk. Uhm even kijken. Hoe dacht jij over dramatherapie voordat je begon en hoe ervaar je het nu?

S2: Ik dacht eerst dat het heel saai zou zijn, maar nu valt het wel mee. Ik dacht echt dat we alleen maar op één ding en allemaal, maar dat valt best mee.

J: Dus het is voor jou wel belangrijk dat je verschillende dingen kan doen.

S2: Ja.

J: En dan verschillende dingen in verschillende spelletjes of ook het verschil, de ene keer praten en de andere keer spelen?

S2: Ja dat ook.

E: Want waarom dacht je dat het saai was dan? Wat was je idee erbij, bij dramatherapie?

S2: Ja dat we gewoon de hele tijd hetzelfde zouden doen.

J: Dus je dacht dat je een soort lang toneelstuk ging spelen?

S2: Ja.

E: Maar dacht je dan bijvoorbeeld ook sneller dat het dan linken had met EMDR bijvoorbeeld, of was het een totaal ander beeld?

S2: Wel een heel ander beeld.

E: Oke.

J: UUhm, hoe voel je je tijdens een therapie? Voel je je dan op je gemak? Of vind je het nog een beetje wennen?

S2: Nee ik voel me wel op mijn gemak.

J: En wat maakt dat je je zo op je gemak voelt dan?
S2: Gewoon dat ik heel erg met haar kan praten over dingen enzo. Dat is wel fijn.
J: Dus dat is heel belangrijk. Oke.
E: Want waarom kan je zo fijn met haar praten? Wat doet zij dan bij jou?
S2: Weet ik niet.
E: Is ze bijvoorbeeld heel rustig, of is ze juist heel enthousiast?
S2: Ja van alles eigenlijk.
J: Is het dan ook zo dat ze juist heel goed bij jou aansluit? Dat ze jou goed volgt en goed naar jou luistert?
S2: Ja. En ze zegt ook wel haar mening, bijvoorbeeld als ik iets wil, maar dan zegt ze ook wel haar mening bijvoorbeeld als het niet goed is voor mij dan zegt ze dat ook. Van dat ik het eigenlijk beter niet kan doen.
J: Dus het is een beetje een combinatie. Oke. Heb je ook doelen gesteld waaraan je gaat werken tijdens de therapie? Ja?
S2: Jawel ja.
J: Persoonlijke doelen dan waarschijnlijk?
S2: ja.
J: En komen die dan ook elke therapie bewust naar boven of is dat een beetje op de achtergrond?
S2: Nee die komen wel naar boven.
J: Uuuuhm. Hebben we nog een vraag?
E: Uhm.
J: Oja, sowieso de vraag mogen we je leeftijd neerzetten in het interview?
S2: Vijftien.
J: *Geeft uitleg waarom* Uhm.
E & J ronden af en bedanken.

Bijlage 19 Interview cliënt S3 op 24-05-2016

Clïënt S3- Sassenheim; de Horizon- De Vaart; 24-05-2016:

J: Hoelang ben je al in dramatherapie?

S3: uhm nu misschien drie weken. En daarvoor ben ik ook bij haar geweest, maar dat is uh twee maanden geleden ofzo.

J: Oke, dus je hebt even een pauze gehad zeg maar.

S3: Ja, ja.

E: Want hoe lang was je de vorige keer bij haar geweest?

S3: Uhm, twee maanden ongeveer zo iets volgens mij.

J: Wat vind je zo fijn aan dramatherapie?

S3: Ja je kan gewoon praten met haar en alles, ze vertrouwt je, ze leeft met je mee en alles, dat vind ik wel fijn.

J: En ook het spelen zelf, heeft dat nog een bepaalde invloed?

S3: Uhm ja, dat niet echt nee.

J: Het is meer dat zij (therapeute) er gewoon voor je is op dat moment.

S3: Het is gewoon, dat ze praat en alles, ook ff van de groep af.

J: Ja. En wat is voor jou een fijne sfeer in de therapie? Wat is voor jou fijn om in te werken?

S3: Uhm ja, dat het gewoon normaal gaat. Gewoon, gewoon.

J: En wat is voor jou normaal, wat hoe moet ik dat als buitenstaander zien?

S3: Gewoon uuh goed contact met elkaar hebben, gewoon op een goede manier praten met elkaar, gewoon dat het goed overkomt. En dat gebeurt nu wel, dus.

J: Nou dat ik fijn om te horen. Uhm. Heb je ook nog andere therapieën gehad naast dramatherapie?

S3: Uuuuhm, dat zou ik echt niet weten, volgens mij niet nee.

J: Ook geen psycholoog ofzo?

S3: Uuuuhm nee, ik heb wel een keer met de psychiater gepraat, maar voor de rest was er niks mee.

J: Oke, dus je hebt geen ervaring hoe dat kan verschillen met andere therapieën?

S3: Nee, nee, nee.

E: Ook niet hiervoor zeg maar? Voordat je hier geplaatst werd.

S3: Nee ook niet.

J: Nee oke. Uhm, hoe voelde je voor dat je überhaupt met dramatherapie begon en je hoorde ik ga dramatherapie doen, wat voelde je of wat dacht je daarbij?

S3: Ik heb er eigenlijk zelf om gevraagd. De eerste keer moest ik het doen, de tweede keer heb ik dr zelf om gevraagd van gewoon dat ik.. Ja ik uhm mwa ik ben meer opgelucht laat ik het zo zeggen.

J: Doordat je de therapie in bent gegaan?

S3: Ja, ja.

E: Want zeg maar je zegt de tweede keer heb ik er voor gekozen, maar voordat je de therapie, dus voor de eerste keer, wat was toen je beeld van drama?

S3: Voor de eerste keer? Ik had er echt geen zin in.

E: Nee?

J: En waarom had je er geen zin in?

S3: Ik denk al dat gepraat, weet je daar heb ik echt geen zin in. Dan zit ik hier niet voor.

E: Nee, want wat dacht je? Wat was je ...

J: beeld?...

E: Wat wilde je niet hebben?

S3: Ik dacht van drama weetje gewoon, met bewegen weetje, maar het is gewoon praten weetje wel. Praten vind ik goed, maar bewegen daar had ik niet zo'n zin in.

J: Dus dat is het verschil, ja. Uhm, heb je ook doelen waar je aan werkt tijdens de therapie?

S3: Uuuuhm, omgaan met de situatie uh.

J: En die komen ook bewust elke therapie naar boven? Of is het meer algemeen?

S3: Mja, dat is meer algemeen.

J: Het is niet elke therapie dat je een doel hebt ofzo?

S3: Nee.

E: Maar wat voor een soort situatie moet ik dan denken?

S3: Ja uhm, als hier op het binnenplein ofzo, gewoon met andere mensen ofzo of op mn werk of buiten of wat er ook gebeurt weet je wel, hoe ik er mee om gaat. Hoe ik reageer, hoe ik uh, eerst gewoon stoppen en dan denken en dan doen. Dat uh gaat ook wel goed.

E: Oke, dus het niet eerst slaan en dan bedenken.

S3: Nou meestal wel maar liever niet * Lacht*.

E: Nee precies, maar dat idee.

J: Dat ben je nu aan het oefenen zeg maar, ja.

S3: Jaja.

J: Precies. En wat heb je van de therapeut nodig om dat goed te kunnen oefenen dan?

S3: Uhm, nou gewoon. Ze geeft mij een paar doelen van wat ik moet doen dan en dan houd ik mij er aan. En dan de volgende week vraagt ze van hoe het gegaan is afgelopen week en uh, dan zeg ik hoe het gegaan is en als ze zegt dat het goed is dan krijg ik andere, een ander doel. En als ze vindt dat ik er nog aan moet werken, dan ga ik gewoon verder.

J: Ja. Dus die doelen stellen is wel belangrijk bij jullie in de therapie.

S3: Jawel, ja.

E: Op welke manier helpt de therapeut jou in de therapie?

S3: uhm. Uhm ja gewoon, hoe zeg ik dat. Uhm, gewoon hoe ik zelf mij, hoe ik moet communiceren met andere mensen. Dat kon ik wel, maar ze uhm, in de moeilijke situaties enzo dan leert ze mij hoe ik uh moet communiceren met andere mensen. Als ik bijvoorbeeld boos ben ofzo, of ik uh ben verdrietig ofzo. Dan zegt ze hoe ik dat moet doen.

J: Oke, dus ze zegt het. Of doet ze het ook voor? En ook op andere manieren?

S3: Uhm, meestal doet ze wel een voorbeeld erbij. Maar ze zegt het meestal wel, maar soms dan doet ze er wel een voorbeeld bij, dat wel.

E: Hm. En ben je ook nog wel eens wat aan het doen bij dramatherapie, zeg maar? Buiten het praten om?

S3: uuuhm, dat twee, drie weken geleden ofzo? Toen uh moesten we een kaart doen ofzo. En toen uh ja met emoties gingen we toen werken. Dan moest ik allemaal kaartjes neerleggen enzo en wat voor emoties ik had gehad in de afgelopen week.

E: Oja zo.

J: En hoe vind je dat dan om te doen?

S3: Ja gewoon normaal. Het is voor mij geen probleem. Ik leg ze neer en ik uh....

J: Ja precies. Maar het heeft ook geen, het is ook niet extra fijn ofzo om te doen?

S3: Nee, het is gewoon normaal.

J: Geen extra effect. Oke.

E: Als je, je geeft aan dat je het fijn vind bij de dramatherapeut, omdat je zo erg kan praten en omdat ze jou tips geeft. Uhm, wat zorgt ervoor zeg maar dat zij jou daar uh, dat jij jezelf bij haar op je gemak voelt? Wat straalt ze uit, of wat doet ze bij jou?

S3: Ze luistert goed naar me weetje en ze leeft met me mee, althans ze leeft met me mee, ik weet niet of ik dat goed zeg?

E: Ja, nee alles is goed.

S3: oke nee dan vind ik het goed. Nou ze leeft met me mee dan en ze praat er gewoon over van alles uh wat ik de volgende keer beter kan doen en dat vind ik wel fijn.

E: Dus ze heeft eigenlijk belangstelling aan jou. Naar jou, in jou?

J: voor jou.

E, J & S3: * lachen*

J: Dus een beetje een open meelevende houding is wel belangrijk.

E: Wat uhm, ik weet van de therapeut dat ze niet alleen drama doet, maar ook wel eens andere bijvoorbeeld beeldend ofzo ...

S3: Ik zou het niet weten.

E: Maar dat heb je nog niet gedaan?

S3: Nee.

J: De kaartjes heeft hij dus al wel gedaan.

E: Ja dus alleen de kaartjes ja, dat is waar.

J: En wat heb jij nodig om fijn in je therapie te gaan?

S3: Uhm, ja fijn in mijn therapie te gaan. Ja maakt niet uit wat ik nodig heb weetje is gewoon normaal. Als ik het heb ga ik er naar toe en dan zie ik wel wat er gebeurt.

J: En als je een slechte dag hebt, kan de therapeut jou dan ook meenemen?

S3: Dan ga ik gewoon terug ofzo en dan vraagt ze hoe mijn dag is geweest en dan zeg ik wat er is gebeurt ofzo. En dan is dat het onderwerp.

J: Dus dan juist dat in gesprek gaan is dan heel belangrijk op zo'n slechte dag.

S3: Ja. Meestal heb ik die niet, dus op zich.

J: Nou kijk dat is mooi meegenomen.

E: Ideaal.

J: Ja geeft mij ook die dagen.

E, J, S3: *lachen*

E: Maar oh, ik had net nog een vraag en nu ben ik m kwijt. Uhm.

S3: Doe rustig aan.

E: Ja dank je. Even kijken wat was mijn vraag nou? Oh ja , je zegt als je dan een vervelende dag hebt, zeldzaam, maar al heb je m. En je gaan dus naar therapie, uhm als je dan klaar bent met therapie zeg maar, wat is dan de verandering.

S3: uhm ja, dan dat heb ik wel vaak, dan is bijvoorbeeld, dan heb ik me... ja ik weet het niet meer hoor. *lacht*

E: Dan heb je, ja.

S3: Dan heb ik mijn verhaal gedaan, dan ben ik het kwijt, ben ik opgelucht en dan uh dat is gewoon beter, dan heb ik meer ruimte in mn hoofd.

E: Ja ja precies.

S3: Dat is beter.

E: Dus dan is eigenlijk de negatieve lading is er af.

S3: Ja.

E: oke. Hmm.

J: Heb je zelf nog iets waarvan je zegt, dat moeten jullie echt weten over dramatherapie?

E: Of dat vind ik heel sterk aan dramatherapie? Of aan de therapeut, dat kan ook.

S3: Uhm, nee niet echt nee. Gewoon communiceren met elkaar, dat is gewoon, het helpt wel. Laat ik het zo zeggen.

E: Ja, dat is mooi.

J: Nog één vraag, werken jullie ook wel eens samen aan een opdracht in de therapie? Of heb je dat nog niet gedaan.

S3: Uuumh, dat heb ik nog niet gedaan nee.

J: Oke.

E: Dan zijn we klaar he?

S3: Snel gebeurt.

J: Oh ja, wat is je leeftijd, mogen we die ook gebruiken in het interview?

S3: 15.

E & J: Dank je wel.

Bijlage 20. Gedragscode

Professionele en maatschappelijke belang

Het onderzoek kent een actueel karakter en werkt als een bevorderende factor in de behandeling. Veel vaktherapeuten zijn zich niet bewust van de aanwezigheid van een werkalliantie. In dit onderzoek wordt er gekeken of het medium de werkalliantie kan ondersteunen. Vanuit een positief resultaat kan dit de collega's vaktherapeuten steunen om de werkalliantie bewuster in te zetten, waardoor het effect van de behandeling bevorderd kan worden. Dit effect kan uitwerkingen hebben op micro, meso en macro niveau. (cliënt, omgeving cliënt, de instelling en de maatschappij) Tegelijkertijd kan de functie van het medium binnen de werkalliantie bewezen worden of ontkracht worden, waardoor er gegronde redenen kunnen ontstaan om vaktherapie wel of niet toe te passen ter bevordering van de werkalliantie.

Respect

Het hele onderzoek stond in het teken van privacy en respect voor de betrokkenen. Zo hebben we meerdere respondenten benaderd met een openvraag, zodat ze ruimte ervoeren om de mail te beantwoorden met een afzegging. Voordat we de informatie van de respondenten gingen gebruiken, hebben we toestemming gevraagd om de informatie te publiceren. De interviews van de jongeren zijn anoniem verwerkt en zijn aangepast naar de doelgroep. Er is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van open vragen, rekening houdend met de opvattingen, theorieën en methodes van de geïnterviewde. Ook is er voorafgaand navraag gedaan over de normen en waarden van de instellingen en inrichtingen en zijn hierop aanpassingen gedaan.

Zorgvuldigheid

In het hele onderzoek is er gebruik gemaakt van verschillende bronnen. Verder is er bewust gekozen om beide partijen te interviewen, zodat er een betrouwbaar beeld geschetst kon worden. Er is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van verschillende bronnen, maar vanwege schaarste aan theorie op dit gebied, kon herhaling van bronnen niet voorkomen worden. De bronnen uit het werkveld zijn met toestemming van de respondenten verwerkt, waarbij er gebruik is gemaakt van bronvermelding.

Integriteit

Het onderzoek is zo onpartijdig en objectief mogelijk beschreven. Hierbij is er gekeken naar de bronnen en de praktijkopvattingen. De gegevens zijn geselecteerd op relevantie, waarna ze zijn gecategoriseerd en gethematiseerd. Bij het beschrijven van het onderzoek, was er ruimte voor het verkrijgen van feedback.

Verantwoording van keuzes en gedrag

Binnen het onderzoek is er meerdere keren overleg geweest tussen de onderzoekers, waarin de kwaliteit van het onderzoek centraal stond. Daarnaast zijn de onderzoekers ook meerdere keren in gesprek geweest met de opdrachtgevers en is er in studiedagen van het onderzoeksproject Stay Tuned, meerdere keren gesproken over cruciale onderwerpen in het onderzoek. Tijdens het onderzoek kwam er naar voren, dat het begrip werkalliantie, in het werkveld, voor teveel verwarring zorgt. Vanwege de omvang van het onderzoek in combinatie met het tijdsbestek, kon het onderzoek niet worden uitgebreid en verdiept. Vanwege tijdsdruk in combinatie, de verwarring van het begrip werkalliantie in combinatie met het verwerken van de data, is de onderzoeker nog niet helemaal tevreden met het

onderzoek. Wel is de onderzoeker tevreden met de resultaten van dit onderzoek tot nu toe, maar ziet wel graag een vervolg op dit onderzoek.

Bijlage 21 Vragen interview cliënten

Belangrijk(vooraf interview):
Reden onderzoek uitleggen
Mogen we je leeftijd erin zetten?

Hoe bevalt vaktherapie jouw?/ Hoe vind jij vaktherapie?
Wat vind jij de kracht(heel sterk) van jouw medium? Wat vind je prettig/leuk? Waar heb je wat aan?
Wat maakt voor jou een goeie werksfeer? Sfeer binnen de therapie? Wanneer voel je je op je gemak?
Wat heb jij nodig binnen de therapie om dit voor elkaar te krijgen?*Wat doe jezelf om je op het gemak te brengen?
Hoe is het nu?
Bedanken

*Tijdens de therapie stel je doelen op om aan te werken. Wat heb jij van de therapeut nodig om aan die doelen te kunnen werken? Waar werk je aan?

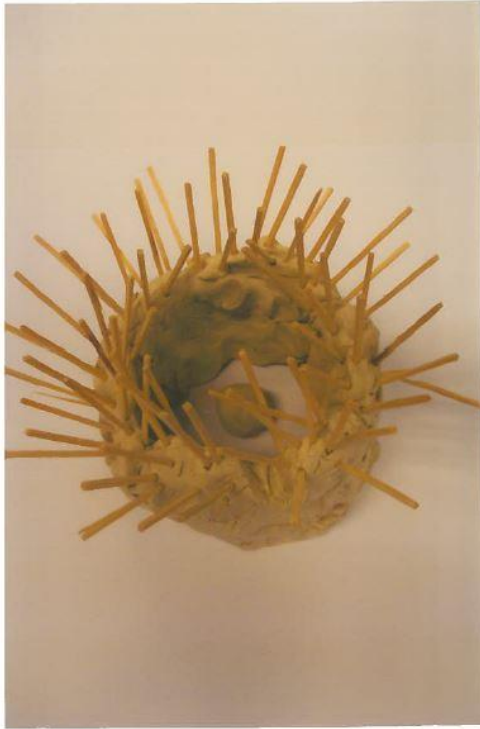
Voorbeelden, uitleggen enz.!

Bijlage 22 Vragen interview therapeuten

Interview onderwerpen

1. Toestemming vragen(opnamen)
2. Kort inleiding (zie interviews Jos)
3. Betekenis werkalliantie(inhoud)
(Bewust -> inzet werkalliantie?)
 - Kenmerken werkalliantie binnen therapie(therapeut – cliënt)
4. Therapeutische houding
 - mensbeeld/visie
 - methode
 - doelen bevorderen werkalliantie
 - interventies(bevorderend werkalliantie)
 - kracht van het medium
 - Voor de cliënt
 - Voor de therapeut
5. Effect cliënt
 - voorbeelden uit praktijk*
 - klik(relatie) of werksfeer?
 - (Indicatie bevordering werkalliantie)
6. Focus werkalliantie
 - Bewust vooropzetten werkalliantie?
 - Voorbeelden uit de praktijk
 - (Indicatie bevordering werkalliantie)
 - * Bij voorbeelden vragen naar voorbeelden waarbij er geen klik was in de werksfeer, maar waarbij het doel wel is behaald. Wat heeft het medium daarin betekend?
8. Werken in een groep of individueel
9. Afronding & bedanken

Bijlage 23 Foto's opdracht 'ik en mijn muur' gegeven door T2
Gemaakt door cliënten van T2.

Bijlage 24 Foto werkstuk van cliënt en T1

